

En ordning, et mangfold av løsninger

Forskningsprosjekt om studieforbund

Oxford Research er et nordisk analyseselskap. Vi dokumenterer og utvikler kunnskap gjennom analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Vi kombinerer vitenskapelige arbeidsmetoder med kreativ idéutvikling for å tilføre våre kunder ny kunnskap. Vårt spesialfelt er analyser og evalueringer innen nærings- og regionalutvikling, forskning og utdanning samt velferds- og utdanningspolitikk.

Oxford Research har kontorer i Kristiansand, Stockholm, København, Kotka og Brussel og retter sitt arbeid mot det nordiske og det europeiske markedet.

Se www.oxford.no for mer informasjon om selskapet

Forsidebilde: Brain Food, <http://jennarodriguez.com>

SVERIGE

Oxford Research AB
Box 7578
Norrländsgatan 12
103 93 Stockholm
Telefon: (+46) 702965449
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research OY
Heikinkatu 7,
48100, Kotka
Finland
GSM: +358 44 203 2083
office@oxfordresearch.fi

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Telefon: (+47) 40 00 57 93
post@oxford.no

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20, 4. sal
2000 Frederiksberg C
Danmark
Telefon: (+45) 33 69 13 69
Fax: (+45) 33 69 13 33
office@oxfordresearch.dk

BELGIA

Oxford Research
c/o ENSR
5, Rue Archimède, Box 4
1000 Brussels
Phone +32 2 5100884
Fax +32 2 5100885
secretariat@ensr.eu

Tittel:	En ordning, et mangfold av løsninger
Undertittel:	Forskningsprosjekt om studieforbund
Oppdragsgiver:	Vox – Nasjonalt organ for kompetansepolitikk
Prosjektperiode:	Desember 2012 – desember 2013
Prosjektleder:	Tor Borgar Hansen
Forfattere:	Tor Borgar Hansen, Stine Meltevik, Marthe Rosenvinge Ervik og Rune Stiberg-Jamt

Kort sammendrag: Arbeidet med dette forskningsprosjektet har vist at studieforbundene samlet sett organiserer en omfattende kurs- og opplæringsvirksomhet, på tvers av emner, nivå, geografi og målsetting. Våre funn tyder på at studieforbundsordningen som sådan oppfyller målene slik disse er formulert, og at studieforbundene er en ressurs for sine medlemsorganisasjoner.

Kurs- og opplæringsvirksomheten organiseres på svært ulike måter. Rett over halvparten av medlemsorganisasjonene har kursvirksomhet som et primært mål. Omfanget av kursvirksomheten er videre svært ulik i de ulike organisasjonene, og den såkalte oppdragsvirksomheten like varierende. Kursene hadde i hovedsak lav intensitet, og strakte seg i gjennomsnitt over 65 dager med mellom 0 og 1 timer per kursdag.

Ifølge spørreskjemaundersøkelsen vi har gjennomført er 63 prosent av kursdeltakerne kvinner, og gjennomsnittsalderen blant deltakerne er 43,6 år. 26 prosent av kursdeltakerne er mellom 41 og 50 år, og 67 prosent mellom 31 og 60 år. Sammenlignet med SSBs befolkningsstatistikk for 2013 er det altså en betydelig overrepresentasjon av kursdeltakere i alderen 41-50 år. 69 prosent av deltakerne er gift eller lever med en partner. 22 prosent oppgav at de er ugift eller enslige. Andelen gifte blant kursdeltakerne i perioden er dermed høyst overrepresentert sammenlignet med befolkningen for øvrig. Dette må sees i sammenheng med deltakerens livssituasjon og alder.

Over halvparten av kursdeltakerne har brukt det de har lært utenfor kurset eller opplæringen. Størst er læring- og motivasjonsutbytte. Dette indikerer at deltakerne som en konsekvens av kurset opplever økt kompetanse, økt interesse for faget, at de har fått utviklet egne evner og muligheter, at motivasjonen for å lære nye ting har økt, og at deres engasjement har økt. Tilskuddet har størst effekt når hovedansvaret for kursvirksomheten ligger hos fylkeslag/lokallag.

Forord

Studieforbundsordningen er viktig for mange, og den håndteres på ulike vis av studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner og lokallag. Tittelen vi har valgt å gi rapporten reflekterer dette mangfoldet. I videre arbeid med en ny policy på området er det tilnærmingen til dette mangfoldet, som vil være førende for øvrig policy. Er variasjonsbredde ønskelig og formålstjenlig, eller vil politikerne målrette ordningen i større grad enn i dag? Det vil være det store spørsmålet videre.

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Vox, av et team bestående av prosjektleder og senioranalytiker Tor Borgar Hansen, nestleder og senioranalytiker Rune Stiberg-Jamt, Senioranalytiker Stine Meltevik og analytiker Marthe R. Ervik.

I arbeidet med studien har vi hatt tett kontakt med Anders Fremming Anderssen i Vox og referansegruppen for prosjektet. Takk for godt samarbeid!

Videre har ledelse og medarbeidere i en rekke studieforbund og medlemsorganisasjoner samt VOX og VOFO bistått med å fremskaffe informasjon av ulik art på en meget serviceinnstilt måte. Og ikke minst ønsker vi å rette en stor takk til alle dere som har deltatt på kurs i regi av studieforbundene og som har besvart våre spørsmål knyttet til dette. Takk til alle som har stilt opp og bidratt til at arbeidet baserer seg på et rikt informasjonsgrunnlag.

Vi håper studien kommer til nytte!

Kristiansand, desember 2013

Harald Furre
Adm. dir.
Oxford Research AS

Innhold

Kapittel 1.	Oppsummering og innspill til utvikling.....	11
1.1	Viktigste funn.....	11
1.1.1	Rolle og egenart.....	11
1.1.2	Kursvirksomheten	11
1.1.3	Kursdeltakeren	11
1.1.4	Utbytte og økonomi	12
1.2	Innspill til videre utvikling av studieforbundsordningen	12
Kapittel 2.	Utgangspunktet.....	13
2.1	Innledning.....	13
2.2	Studieforbundsordningen	13
2.2.1	Bakgrunn; voksnes læring.....	13
2.2.2	Styring av studieforbundene	14
2.2.3	Organisering.....	14
2.2.4	Studieforbundenes hovedmål	15
2.2.5	Utvikling av studieforbundsordningen	15
2.3	Faglig utgangspunkt.....	15
2.3.1	Forskning	15
2.3.2	Det sivile samfunn.....	15
2.3.3	Kompetanseutvikling	16
2.3.4	Aktiviteter og effekt.....	16
2.4	Problemstillinger.....	17
2.4.1	Rolle og egenart.....	18
2.4.2	Aktivitet og effekt.....	18
2.4.3	Økonomi.....	18
Kapittel 3.	Metode.....	19
3.1	Innledning.....	19
3.2	Dokumentstudier	19
3.3	Informasjonsmøter og workshops	19
3.4	Kurs- og deltakerkartlegging	19
3.4.1	Manuell innsamling	20
3.4.2	Elektronisk innsamling	21
3.4.3	Resultatet av kurs- og deltakerkartleggingen.....	21
3.5	Spørreskjemaundersøkelse til kursdeltakerne	22
3.6	Spørreskjemaundersøkelse til medlemsorganisasjoner	23
3.7	Intervjuer	24
3.7.1	Intervjuer med studieforbund	24

3.7.2	Intervjuer med kursdeltakere som ikke kunne delta i den elektroniske spørreskjemaundersøkelsen	25
3.7.3	Intervjuer med andre interessenter	25
3.8	Representativitet	25
3.8.1	Frafall og feilkilder	25
3.8.2	Korrigerings av skjevhet i datamaterialet	27
3.9	Forklaring av variabler	28
3.9.1	Indeksering	28
3.9.2	Viktighet og tilfredshet	28
3.10	Bruk av datakilder i rapporten	30
Kapittel 4.	Studieforbundenes rolle og egenart	31
4.1	Innledning	31
4.2	Informasjon om studieforbundene	31
4.2.1	Rolle i samfunnet	31
4.3	Informasjon om medlemsorganisasjonene	32
4.3.1	Medlemskap	32
4.3.2	Inntekt	33
4.3.3	Fylkeslag	33
4.4	Sammenheng mellom overordnet profil og formål	34
4.5	Studieforbund og andre opplæringsaktører	34
4.5.1	Kjennskap til og vurdering av alternative opplæringstilbud	35
4.5.2	Sammenlikning med Metier Academy og Confex	36
4.6	Målfokus	37
4.6.1	Praktisk arbeid i forhold til målene	38
4.7	Er studieforbundene en ressurs for medlemmene?	39
4.7.1	Studieforbundenes rolle og funksjon overfor medlemmene	39
4.7.2	Studieforbundenes arbeidsoppgaver	39
Kapittel 5.	Organisering av kursvirksomheten	50
5.1	Innledning	50
5.1.1	Kurs- og opplæring; et mål i seg selv?	50
5.1.2	Hovedansvar for kurs- og opplæring	51
5.2	Omfang av støtteberettiget kurs og opplæring	52
5.2.1	Kurs, kurstimer og deltakere	53
5.2.2	Utvikling i kurs- og opplæringsvirksomheten	54
5.3	Omfang av oppdragsvirksomhet	55
5.3.1	Kurs, kurstimer og deltakere	56
5.3.2	Utvikling i oppdragsvirksomheten	57
5.4	Støtteberettigede kurs vs. oppdragsvirksomhet	58
5.5	Kjennetegn ved det enkelte kurs	60
5.5.1	Geografisk fordeling	60

5.5.2	Kursets nivå og fagområde	61
5.5.3	Kursvarighet og intensitet.....	62
5.6	Kjennskap og innhold.....	63
5.6.1	Kjennskap til kurstilbud	63
5.6.2	Studieplan	64
5.6.3	Bruk av studieplaner	64
5.6.4	Kursets fokus	65
5.6.5	Gjennomføring	67
Kapittel 6.	Hvem er kursdeltakeren	69
6.1	Innledning.....	69
6.2	Kjennetegn ved kursdeltakerne.....	69
6.2.1	Kursdeltakerens verdiprofil.....	74
6.2.2	En profil av kursdeltakeren i utvalget	75
6.3	Motivasjon for kursdeltagelse.....	76
Kapittel 7.	Utbytte.....	79
7.1	Innledning.....	79
7.2	Deltakerutbytte	79
7.2.1	Ulikheter i utbytte for deltakere på støtteberettigede kurs.....	81
7.2.2	Ulikheter i utbytte mellom deltakere på støtteberettigede vs. ikke støtteberettigede kurs	83
Kapittel 8.	Økonomi.....	85
8.1	Innledning.....	85
8.2	Modeller for formidling av statstilskudd	85
8.3	Statstilskudd og dekning av kursutgifter.....	87
8.4	Tilskuddenes betydning for medlemsorganisasjonenes økonomi.....	89
Kapittel 9.	Innspill til videre utvikling av studieforbundsordningen	91
Vedlegg 1: Nærmere presentasjon av det enkelte studieforbund, med tilhørende datatabell	93	
Innledning	93	
Studieforbundet Folkeuniversitetet.....	95	
Studieforbundet AOF Norge.....	98	
Idrettens studieforbund (ISF)	100	
Kristelig studieforbund (K-stud).....	102	
Musikkens studieforbund (MSF)	105	
Senterpartiets studieforbund	108	
Studieforbundet kultur og tradisjon	111	
Studieforbundet natur og miljø	114	
Studieforbundet næring og samfunn (SNS)	116	

Vedlegg 2: Metier Academy og Confex.....	119
--	-----

Vedlegg 3: Skalakonstruksjon.....	121
-----------------------------------	-----

Tabelliste

Tabell 1: Oversikt over deltakelse i møter og kartlegging	19
Tabell 2: Oversikt over informasjon som ble samlet inn gjennom kurs- og deltakerkartleggingen	20
Tabell 3: Resultat av kurs- og deltakerkartleggingen, etter studieforbund	21
Tabell 4: Antall utsendte e-postinvitasjoner til deltakerundersøkelsen, etter studieforbund	22
Tabell 5: Resultat av survey til kursdeltakere, etter studieforbund.....	23
Tabell 6: Svarprosent på survey til kursdeltakere, etter studieforbund	23
Tabell 7: Resultater fra survey til studieforbundenes medlemsorganisasjoner	24
Tabell 8: Representativitet.....	26
Tabell 9: Antall kurs, deltakere og kurstimer i 2012, etter studieforbund	26
Tabell 10: Antall kurs, deltakere og kurstimer, etter hovedemne	27
Tabell 11: Vekting av svar	28
Tabell 12: Dimensjoner som beskrives i vedlegg 1	31
Tabell 13: Oversikt over organisasjoner	32
Tabell 14: Har organisasjonen fylkeslag og organisasjonens vurdering av studieforbundets arbeid knyttet til kursvirksomhet, N=125	40
Tabell 15: Gjennomsnittlig inntekt i 2012, fordelt på mål (n-136).....	51
Tabell 16: Gjennomsnittlig antall kurs i 2012, fordelt på mål (n-69)	51
Tabell 17: Medlemsorganisasjonenes selvoppgitte omfang av støtteberettiget kursaktivitet i 2012 (n-63/69).....	53
Tabell 18: Omfang virksomhet som ikke er støtteberettiget i 2012 (n-62/69)	56
Tabell 19: Forskjeller i kursemne.....	58
Tabell 20: Forskjeller i faglig nivå	59
Tabell 21: Forskjeller i faglig nivå, etter eksamensform	59
Tabell 22: Forskjeller i kursavgift i kroner.....	59
Tabell 23: Forskjeller i geografi	59
Tabell 24: 10 SSB-koder med flest deltakere i antall	62
Tabell 25: Deskriptiv statistikk for kursdeltakerne i perioden	70
Tabell 26: Gjennomsnittlig antall kurs i kartleggingsperioden per kursdeltaker, etter studieforbund	74
Tabell 27: Frekvensfordeling over deltakerne etter verdiprofil, n-4037	75
Tabell 28: Utbytteforskjeller etter type kursarrangør	81
Tabell 29: Utbytteforskjeller mellom støtteberettigede og ikke-støtteberettigede kurs.....	83
Tabell 30: Addisjonalitet	87
Tabell 31: Hovedansvar for kursgjennomføring og addisjonalitet	88
Tabell 32: Dimensjoner som beskrives i vedlegg 1	93
Tabell 33: Oversikt over komponentenes egenverdi	122
Tabell 34: Rotert komponentmatrise tabell.....	123

Figurliste

Figur 1: Overordnet design	17
Figur 2: Effekt og kausalitet	18
Figur 3: To måter å samle inn kurs- og deltakerinformasjon på	20
Figur 4: Sløyfe for manuelt, individuelt opplegg	20
Figur 5: Forholdet mellom viktighet og tilfredshet	29
Figur 6: Medlemskap – i år	32
Figur 7: Medlemsorganisasjonenes inntekt	33
Figur 8: Medlemsorganisasjoner og fylkeslag	33
Figur 9: Kjente du til alternative kurs/tilbud/aktiviteter innen samme emne/felt, etter andel	35
Figur 10: På det tidspunktet du bestemte deg for å delta på kurs, vurderte du heller å melde deg på andre tilbud/kurs/aktiviteter (flere svaralternativer mulig)	35
Figur 11: Årsak til valg av kurs fremfor alternativene som ble vurdert (flere svaralternativer mulig)	36
Figur 12: Studieforbundenes arbeid med kursvirksomhet	40
Figur 13: Viktighet av oppgaver knyttet til kursvirksomhet	41
Figur 14: Tilfredshet med oppgaver knyttet til kursvirksomhet	42
Figur 15: Oversikt over respondentenes fordeling i forholdet mellom viktighet og tilfredshet om studieforbundets arbeidsoppgaver knyttet til kursvirksomhet, N=32	43
Figur 16: Studieforbundenes arbeid med kontakt og kommunikasjon	43
Figur 17: Viktighet av kontakt og kommunikasjon	44
Figur 18: Tilfredshet med kontakt og kommunikasjon	45
Figur 19: Oversikt over respondentenes fordeling i forholdet mellom viktighet og tilfredshet om studieforbundets arbeidsoppgaver knyttet til kontakt og kommunikasjon, N=55	46
Figur 20: Studieforbundenes arbeid med myndighetskontakt	46
Figur 21: Viktighet av myndighetskontakt - myndighetskontakt	47
Figur 22: Tilfredshet med myndighetskontakt - myndighetskontakt	48
Figur 23: Oversikt over respondentenes fordeling i forholdet mellom viktighet og tilfredshet om studieforbundets arbeidsoppgaver knyttet til myndighetskontakt, N=55	49
Figur 24: Kursvirksomhet primært mål?	51
Figur 25: Hovedansvar for kurs- og opplæringsvirksomhet	52
Figur 26: Andel som gjennomfører kurs som er støtteberettiget	53
Figur 27: Antall støtteberettigede kurs 2012, gruppert	53
Figur 28: Antall støtteberettigede kurstimer 2012, gruppert	54
Figur 29: Antall deltakere på støtteberettigede kurs i 2012, gruppert	54
Figur 30: Utvikling i kurs- og opplæringsvirksomheten	54
Figur 31: Utvikling i kurs- og opplæringsvirksomheten på ulike parametere	55
Figur 32: Andel som gjennomfører kurs som ikke er støtteberettiget	55
Figur 33: Antall kurs i 2012, som ikke gir grunnlag for statsstøtte, gruppert	56
Figur 34: Antall kurstimer i 2012, som ikke gir grunnlag for statsstøtte, gruppert	56
Figur 35: Antall deltakere i 2012 på kurs som ikke gir grunnlag for statsstøtte, gruppert	57
Figur 36: Bestillere av kurs i antall	57
Figur 37: Forventet utvikling i oppdragsvirksomhet	58
Figur 38: Utvikling i oppdragsvirksomhet	58
Figur 39: Antall kursdeltakere per kurs	60
Figur 40: Fylke hvor kurset ble avholdt	61
Figur 41: Kursets faglige nivå	61
Figur 42: Kursets hovedemne	62
Figur 43: Kursets lengde i antall timer	62
Figur 44: Kursintensitet	63
Figur 45: Hadde du informasjon om kursets innhold på forhånd	63
Figur 46: Kursets faglige innhold	64
Figur 47: Kjente du til studieplanen	65
Figur 48: Bruk av studieplanen	65
Figur 49: Hva har blitt vektlagt mest av det faglige og det sosiale	66
Figur 50: Hva har blitt vektlagt mest av praksis og teori	66
Figur 51: Hva har blitt vektlagt mest av deltagelse og læringsutbytte	67
Figur 52: Oppfattelse av kursgjennomføring	67
Figur 53: Kursdeltakerens utdanning	70
Figur 54: Kursdeltakerens husstands bruttoinntekt	71
Figur 55: Kursdeltakernes botid i kommune	71
Figur 56: Kursdeltakernes yrke/rolle	72

Figur 57: Kursdeltakerens arbeid etter sektor	72
Figur 58: Har kursdeltakeren innvandret	72
Figur 59: Kursdeltakerens medlemskap i politisk parti	73
Figur 60: Aktiv i frivillig arbeid	73
Figur 61: Deltakerens tidligere deltakelse på kurs	73
Figur 62: Oversikt over samtlige deltakeres plassering på verdidimensjonene (N-4198).....	74
Figur 63: Hovedårsak til påmelding.....	76
Figur 64: Hovedårsak til kursdeltakelse	77
Figur 65: Utbytte - læring	79
Figur 66: Har kurset svart til dine forventninger	80
Figur 67: Totalt bidrag, indeks	81
Figur 68: Anbefale kurset til andre?.....	81
Figur 69: Utbytteforskjeller etter deltakeravgift i kroner, gruppert	82
Figur 70: Tilfredshet med overføring av tilskudd	86
Figur 71: Kursavgift	87
Figur 72: Kategorisert addisjonalitet	88
Figur 73: Andel av totale inntekter som utgjøres av støtteberettigede kurs	89
Figur 74: Andel av total inntekt som utgjøres av oppdragsvirksomhet, gruppert	89
Figur 75: En oversikt over ulikt teoretisk grunnlag for verdidimensjoner.....	122
Figur 76: Skreddiagram over potensielle komponenters egenverdier.....	123
Figur 77: Rotert komponentdiagram over dimensjonenes faktorladninger	124
Figur 78: Kursdeltakerens verdi på aksene for tradisjonell og moderne verdiorientering	125
Figur 79: Kursdeltakerens verdi på aksene for materialistisk og idealistisk verdiorientering	125

Kapittel 1. Oppsummering og innspill til utvikling

1.1 Viktigste funn

1.1.1 Rolle og egenart

- Studieforbundsordningen er mangfoldig, heterogen, omfangsrik og innholdsrik. Nettopp derfor er rapporten omfangsrik og det er en utfordring å gi en kort oppsummering.
- Arbeidet med dette forskningsprosjektet har vist at studieforbundene samlet sett organiserer en omfattende kurs- og opplæringsvirksomhet, på tvers av emner, nivå, geografi og målsetting.
- Våre funn tyder på at studieforbundsordningen som sådan oppfyller målene slik disse er formulert. Imidlertid er målsettingene i Voksenopplæringsloven så generelle og lite diskriminerende at de i liten grad egner seg for målrapportering.
- Studieforbundene er en ressurs for sine medlemsorganisasjoner. Likevel er det verd å påpeke at hva studieforbundene er for sine medlemmer, og hva de gjør for dem, varierer. For medlemsorganisasjonene er det imidlertid slik at det er de lovpålagte oppgavene som studieforbundene ivaretar, som er viktigst, og som medlemsorganisasjonene er mest tilfredse med.

1.1.2 Kursvirksomheten

- Kurs- og opplæringsvirksomheten organiseres på svært ulike måter. Rett over halvparten av medlemsorganisasjonene har kursvirksomhet som et primært mål. Hovedansvar for kursgjennomføringen ligger for de fleste hos medlemsorganisasjonene selv, eller i samarbeid med fylkes-/lokallag.
- Omfanget av kursvirksomheten er videre svært ulik i de ulike organisasjonene, og den såkalte oppdragsvirksomheten like varierende. 79 prosent av medlemsorganisasjonene gjennomfører kurs som gir grunnlag for statsstøtte, mens 66 prosent av organisasjonene også gjennomfører kurs- og opp-

læringsvirksomhet som ikke gir grunnlag for støtte etter § 6 i Voksenopplæringsloven.

- I undersøkelsesperioden var det i gjennomsnitt 18 deltakere per kurs, hvorav 10 kvinnelige. I gjennomsnitt var deltakeravgiften 4230 kroner per deltaker. Hovedvekten av den kartlagte kursvirksomheten foregikk i Oslo eller Hordaland.
- Kurskartleggingen viser at andelen av kursene som opererer med en form for kursavgift utover medlemsavgiften er 71 prosent. Kursene har i all hovedsak lav intensitet, og en stor andel av kursene har ikke definert faglig nivå.
- Hovedtyngden av de kartlagte kursene ble arrangert innen språk, - eller organisasjons-, - og ledelsesfag. Til sammen utgjorde disse fagene 65 prosent av alle kursene i perioden. 21 prosent av kursene hadde offentlige eksamener på linje med det offentlige skoleverket.
- 65 prosent av deltakerne hadde kjennskap til kursets studieplan da de gikk på kurs. Deltakerne opplevde at læring ble vektlagt fremfor deltagelsen i seg selv, og at det faglige ble vektlagt fremfor det sosiale. Deltakerne opplevde at praksis og teori ble vektet forholdsvis likt.

1.1.3 Kursdeltakeren

- Ifølge spørreskjemaundersøkelsen vi har gjennomført er 63 prosent av kursdeltakerne kvinner, og gjennomsnittsalderen blant deltakerne er 43,6 år. 26 prosent av kursdeltakerne er mellom 41 og 50 år, og 67 prosent mellom 31 og 60 år. Sammenlignet med SSBs befolkningsstatistikk for 2013 er det altså en betydelig overrepresentasjon av kursdeltakere i alderen 41-50 år.
- 69 prosent av deltakerne er gift eller lever med en partner. 22 prosent oppgav at de er ugift eller enslige. Andelen gifte blant kursdeltakerne i perioden er dermed høyst overrepresentert sammenlignet med befolkningen for øvrig. Dette må sees i sammen-

heng med deltakerens livssituasjon og alder.

- Kursdeltageren har i gjennomsnitt betydelig høyere utdanning enn befolkningen ellers, 52 prosent av utvalget har utdanning på høyskole- eller universitetsnivå. Deltageren oppgir også å delta ofte i frivillig arbeid og organisasjonsliv, noe som tegner et bilde av en oppegående og engasjert kursdeltager.

1.1.4 Utbytte og økonomi

- Når det gjelder deltakernes utbytte av kursdeltakelse, viser rapporten at over halvparten av kursdeltakerne har brukt det de har lært utenfor kurset eller opplæringen.
- Deltakerne oppgir at kursene gir størst utbytte i forhold til læring og motivasjon. Dette indikerer at deltakerne som en konsekvens av kurset opplever økt kompetanse, økt interesse for faget, at de har fått utviklet egne evner og muligheter, at motivasjonen for å lære nye ting har økt, og at deres engasjement har økt.
- Det finnes en rekke forskjellige modeller for videreformidling av statstilskuddet fra studieforbundene til medlemsorganisasjonene. Likevel er to av tre medlemsorganisasjoner tilfredse med måten dette skjer på i dag.
- Statstilskuddet utgjør kun en liten, men i mange tilfeller avgjørende del av kursenes totale inntekter.

- Tilskuddet har størst effekt når hovedansvaret for kursvirksomheten ligger hos fylkeslag/lokallag.
- Når det gjelder tilskuddenes betydning for medlemsorganisasjonenes økonomi, viser svarene fra de som har deltatt i undersøkelsen at disse har begrenset betydning, og at inntekter fra ikke-støtteberettigede kurs er viktigere.

1.2 Innspill til videre utvikling av studieforbundsordningen

Med utgangspunkt i det omfangsrike datamaterialet som er samlet inn har Oxford Research utarbeidet noen overordnede innspill i forhold til videre utvikling av studieforbundsordningen. Disse kan kort oppsummeres i følgende punkter:

- Tydeligere profil
- Økt målfokus
- Profesjonalisering av studieforbundene
- Klarere retningslinjer for fordeling av statstilskuddet
- Diskusjon av grensegangen mellom opplæring og aktivitet

Disse forholdene er nærmere drøftet i rapportens avslutningskapittel.

Kapittel 2. Utgangspunktet

2.1 Innledning

Bakgrunnen for prosjektet er ønsket om større kunnskap om og forståelse av studieforbundenes virke, for å sikre at man kan etablere en ny, tilpasset politikk på området.

Oxford Research har hatt en forskningsbasert tilnærming som utgangspunkt, hvor bruk av anerkjent systematikk og metode, åpenhet gjennom tydelig dokumentering, empirisk fundamentering og tydelighet er sentrale stikkord.

I det følgende vil studieforbundsordningen kort presenteres før den faglige tilnærmingen og forskningsspørsmålene vil beskrives.

Videre er rapporten bygget opp etter følgende hovedkapitler:

- Kapittel 3: Metode
- Kapittel 4: Studieforbundenes rolle og egenart
- Kapittel 5: Kurs- og oppdragsvirksomheten
- Kapittel 6: Hvem er kursdeltakeren?
- Kapittel 7: Utbytte
- Kapittel 8: Økonomi
- Kapittel 9: Innspill til videre utvikling
- Vedlegg 1: Nærmere presentasjon av det enkelte studieforbund, med tilhørende data tabell
- Vedlegg 2: Metier Academy og Confex
- Vedlegg 3: Skalakonstruksjon

I vedlegg 1 finner man en mer detaljert beskrivelse av det enkelte studieforbund som er inkludert i denne studien¹, i tillegg til en data tabell for hvert studieforbund med det aktuelle forbunds score på gitte dimensjoner som er målt i dette prosjektet.

¹ Det er varierende i hvilken grad studieforbundene har vært delaktige i arbeidet. De aller fleste har bidratt i intervjuer, men kun ni har deltatt i deltakersurveyen. Det er disse ni forbundene som blir nærmere presentert.

2.2 Studieforbundsordningen

Opplysningsorganisasjonene oppsto som folkelige breddeorganisasjoner fra slutten av 1800-tallet, og fremveksten av den må ses i sammenheng med de folkelige bevegelsene som vokste fram i overgangen til parlamentarisme og folkestyre (NOU 2007:11).

Voksenopplæring som begrep, ble tatt i bruk i 1950-årene, og denne skulle inkludere alle arenaer, nivåer og former som voksne benytter for å lære.

I 1976 kom Voksenopplæringsloven som innførte regler om godkjenning av støtteberettigede opplysningsorganisasjoner. I tillegg til de etter hvert 40 organisasjonene som fikk rett til statstilskudd etter loven, var det minst like mange organisasjoner som søkte om godkjenning for å motta statstilskudd. I 1992 ble det derfor innført krav i loven om at disse organisasjonene måtte være medlemmer i et godkjent studieforbund for å få statstilskudd til å drive studieaktivitet. Studieforbundene ble altså etablert for å sikre behovet for organisering og struktur på feltet (NOU 2007:11).

2.2.1 Bakgrunn; voksnes læring

Fagområdet «voksnes læring» er omfattende. Det favner vidt, dypt og strekker seg langt. Det er både livslang og livsvid læring. Det er både utdannings- og kulturpolitisk begrunnet.

Slik beskriver Generalsekretær i VOFO, Sturla Bjerker selve essensen av rommet som studieforbundene dekker.

Voksnes læring er et mangfoldig begrep, og omfatter områder som er dels formelle og skoleparallele, og dels ikke-formelle. Det er videre svært mange aktører engasjert i voksnes læring. For eksempel har samtlige kommuner kommunal voksenopplæring. Andre aktører og arrangører av organisert læring for voksne er blant annet universiteter og høyskoler, institusjoner for fjernundervisning, bedrifter og arbeidsplasser og studieforbundene.

2.2.2 Styring av studieforbundene

Studieforbundene er frivillige organisasjoner og selve studieforbundsordningen (statstilskuddet) er underlagt Kunnskapsdepartementet. Voksenopplæringsloven regulerer i dag styring og organisering av studieforbundene. Andre lover og forskrifter spiller imidlertid også en rolle i forhold til sider ved studieforbundene – særlig knyttet til selve virksomheten, for eksempel arbeids- og velferdsforvaltningsloven (omhandler bl.a. brukernes tilgang til tjenester iht. sine behov og Navs samhandlingsrelasjoner) og introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger.

Studieforbundene opererer imidlertid også innenfor en rekke institusjonelle rammer – for eksempel ideellet om læring i frivillig sektor. De institusjonelle rammene er viktig for å få en fullstendig forståelse av studieforbundene og de vilkår de opererer innen.

Alle godkjente studieforbund kan søke medlemskap i paraplyorganisasjonen VOFO (Voksenopplæringsforbundet). VOFO er studieforbundenes interesseorganisasjon. For å bli godkjent som studieforbund, må det drives opplæringsvirksomhet i samsvar med de overordnede målene i voksenopplæringsloven (§ 4), og i tillegg må følgende vilkår oppfylles²:

- Det må ha opplæring som hovedformål, og ellers ha et ideelt formål
- Det må ha betegnelsen «studieforbund» i navnet
- Det må ha en demokratisk oppbygning
- Det må ha virksomhet over hele landet, herunder en regional organisasjonsmessig forankring
- Studieforbundets kursvirksomhet må utgjøre minimum 40 000 studietimer per år. (For samiske studieforbund og politiske partiers studieforbund må studieaktiviteten utgjøre minimum 2000 studietimer per år)
- Studieforbundet må ha minimum to medlemsorganisasjoner (her er unntak for samiske studieforbund som bare må ha en medlemsorganisasjon)

2.2.3 Organisering

Studieforbundene skal være demokratiske og ideelle aktører som er alternative læringsarenaer til det formelle utdanningssystemet.

De aller fleste studieforbund tilbyr hovedsakelig ikke-formell opplæring (kurs uten eksamen), men noen få studieforbund er også betydelig leverandør av formell opplæring. Et eksempel på det er Folkeuniversitetet.

Når det gjelder organiseringen av studieforbundene, finnes et mangfold. Blant annet er det betydelig variasjon i ansvarsdelingen mellom sentralt og lokalt nivå i studieforbundene. NIFU STEP rapporten Organisasjon og styring av studieforbundene i Norge – en analyse for Tron-utvalget (Rapport 27/2007), skisserer to hovedvarianter; minimumsvarianten og maksimumsvarianten.

- Minimumsvarianten: studieforbund som kun har sentraladministrasjon, mens kursvirksomheten i all hovedsak organiseres av lokallagene til et eller flere av studieforbundets medlemsorganisasjoner.
- Maksimumsvarianten: studieforbundet har regionalt og lokalt ansatte i tillegg til sekretariatet sentralt.

Studieforbund er tradisjonelt tre-leddede organisasjoner, men sentralt ledd, regionledd og lokalledd, imidlertid så man forut for ny voksenopplæringslov at flere studieforbund, deriblant AOF og Folkeuniversitetet, formelt gikk over til å være en to-leddet organisasjon med sentralt ledd og regionledd.

I NOU 2007:11 blir det påpekt at den statlige styringen av studieforbundene i Norge er sterk. Samtidig står studieforbundene svært fritt i forhold til hvilke type kurs som gir grunnlag for statlig tilskudd.

Paragraf 6 i voksenopplæringsloven skisserer en modell for statstilskudd til studieforbund. Statstilskuddet består av følgende komponenter:

1. Grunntilskudd
2. Opplæringstilskudd
3. Tilretteleggingstilskudd

Størrelsen på grunntilskuddet fastsetter departementet i fire stigende nivåer, avhengig av studieforbundets aktivitetsnivå (Rundskriv F-16-09: Forskrift om studieforbund og nettskoler).

Antall gjennomførte kurstimer er grunnlag for fastsetting av opplæringstilskuddet (FOR 2009-12-18 nr. 1661).

² Kilde: <http://www.vofo.no/content/hva-er-et-studieforbund>

2.2.4 Studieforbundenes hovedmål

Den nye voksenopplæringsloven lovfester de overordnede målene for studieforbundenes virksomhet (LOV-2009-06-19-95 § 4):

Studieforbundene skal drive sin opplæringsaktivitet på grunnlag av følgende overordnede mål:

- Å bidra til å vedlikeholde og styrke demokratiet og legge grunnlag for bærekraftig utvikling ved å engasjere og utvikle aktive medborgere
- Å gjøre det mulig for mennesker å påvirke egen livssituasjon
- Å bekjempe utstøting og bidra til inkludering
- Å bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle og slik møte behov i et samfunn og arbeidsliv i stadig endring
- Å styrke kulturelt mangfold og øke deltagelse i kulturlivet
- Å være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud for voksne

Hensikten med dette er å bidra til en tydeliggjøring av studieforbundenes rolle og oppgaver i samfunnet (Ot.prp. nr. 87).

Studieforbundene rapporterer årlig til VOX, og som denne studien vil vise, er målene vanskelige å operasjonalisere.

2.2.5 Utvikling av studieforbundsordningen

Studieforbundsordningen har siden starten vært i endring – både i forhold til antall forbund, i økonomi og ressurser, samt i forhold til utvikling i lovregulering og styring.

Overordnet har antall godkjente forbund endret seg noe de senere år. Antallet gikk ned fra 20 i 2011 til 15 i 2013.³ Det har altså vært en tendens mot færre forbund. Dette skyldes blant annet justeringer i den nye Voksenopplæringsloven som kom i 2009, hvor kravet til antall rapporterte timer for å få tilskudd økte, noe som førte til at enkelte forbund slo seg sammen.

³ Studieforbundet KOR er godkjent som studieforbund fra 1. januar 2014.

Studieforbundene mottok i 2011 omtrent 184 mill. kroner i statlig støtte. Støtten er i forslag til statsbudsjett for 2014 justert opp til 195,7 mill. kr. (jfr. post 254 70). Det har altså ikke vært en reell økning i midler til forbundene de senere år.

2.3 Faglig utgangspunkt

Den faglige tilnærmingen som har dannet plattformen for denne studien er tuftet på fire overordnede elementer; forskning, det sivile samfunn, kompetanseutvikling og aktiviteter og effekter. I det følgende vil disse beskrives.

2.3.1 Forskning

Dette prosjektet er definert som et forskningsprosjekt. Det som kjennetegner forskning er formålet om å finne ny viten og å øke kunnskapen om det som undersøkes. Det innebærer en implisitt åpenhet overfor relevante og viktige forhold som fremkommer underveis i prosjektet. I dette tilfellet gjøres det for å danne et solid grunnlag for videre og tilpasset politikk overfor studieforbundene.

2.3.2 Det sivile samfunn

Mange forstår sivilt samfunn primært som formelle interesseorganisasjoner med en klar plattform, som for eksempel menneskerettighetsorganisasjoner, kvinnebevegelse og fagforeninger. Denne forståelsen utelukker svært mange av de sammenhenger hvor mennesker møtes og er organisert, som for eksempel lokale selvhjelpsgrupper, tradisjonelle organisasjoner, lokale kvinnegrupper, trossamfunn og andre lag og foreninger. Det vanligste er å avgrense det sivile samfunn mot staten, men ofte også mot næringslivet. I Kulturdepartementets retningslinjer for støtte til frivillige organisasjoner fra 2001 defineres sivilt samfunn som – «de nettverk som er virksomme i spennet mellom staten og familien, og som ikke er en del av markedet i vanlig kommersiell forstand».

Det sivile samfunn er en arena både for å nå definerte mål, men ikke minst for å fylle livet med meningsfylt innhold etter at en har vært på jobb eller skole, transportert seg selv, gjort innkjøp etc. Det er her personlige interesser kan realiseres og mye av det sosiale liv utformes. Dette medfører igjen at forståelsen ikke må begrenses, i denne sammenheng til

kun definerte mål for definerte organisasjoner, men åpne for ulike og til dels uklare formål.

Det er denne vide definisjonen av sivilt samfunn, som inkluderer både formelle og uformelle strukturer og organisasjoner, som ligger til grunn for Oxford Research sin forståelse av begrepet. Imidlertid vil vi i dette forskningsprosjektet primært forholde oss til det frivillige forenings- og organisasjonslivet.

I St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle* – fremheves frivillig sektor som en grunnpilar i demokrati og velferdssamfunn. Deltakelse i frivillig sektor har lange tradisjoner i Norge, og godt over halvparten av befolkningen deltar i frivillig arbeid⁴. Tall fra SSB, viser at det per 2009 var nærmere 200 000 årsverk i frivillig sektor, noe som gjenspeiler et omfattende og mangfoldige tilbud av foreninger, lag og aktiviteter.

I Norge har vi gjerne en forestilling om at deltagelse i frivillige organisasjoner er en indikator på et godt samfunn – et som er preget av mangfold, medborgerlighet og engasjement. De frivillige organisasjonene blir oppfattet som viktige bidragsytere i samfunnet, blant annet fordi de er demokratiske aktører, skaper fellesskap og samhold, formidler kunnskap og læring og bidrar til et samfunnsmessig samhold⁵.

Motivet for å delta i organisasjoner er fremfor alt knyttet til det sosiale aspektet. I en undersøkelse fra 1998 ble "vennskap" og "opplevelse av sosialt fellesskap" oftest oppgitt som motivasjon for organisasjonsdeltagelse⁶. Ved å delta på fotballaget, i sanitetsforeningen eller koret, er man del av et sosialt fellesskap. Imidlertid må kjerneaktiviteten oppleves som meningsfull. På tross av positive sosiale eller demokratiske effekter deltar få om noen i lesesirkler om de ikke leser, i kor om de ikke liker å synge og, viktig i denne sammenheng, på kurs om de ikke ønsker å lære noe.

2.3.3 Kompetanseutvikling

Konteksten er studieforbund, men et kjernetema er kompetanse. Dette kan utledes gjennom at de muligheter og utfordringer kursdeltakere møter, tenkes (til dels) løst gjennom økt kompetanse. Derav implementering av studieforbundsordningen. Læring som sådan fremheves for øvrig i relativt liten grad i målsettingene til studieforbundsordningen, men

⁴ *Frivillig sektor i Norge 1997-2004*. Institutt for samfunnsforskning

⁵ Barstad, Anders og Ottar Hellevik (2004): På vei mot det gode samfunn? Om forholdet mellom ønsket og faktisk samfunnsutvikling, Statistiske analyser 64, Statistisk sentralbyrå.

⁶ Ove Langeland (red.), Torkel Bjørnskau, Hilde Lorentzen og Axel West Pedersen Mellom frihet og fellesskap, 1999, FAFO

underforstått er selvsagt læring et sentralt virkemiddel i å oppnå de overordnede målene.

Med dette forstår Oxford Research blant annet, men særlig, om deltakerne har fått en økt kompetanse. Kompetanse er et begrep som består av kunnskap, holdninger og ferdigheter. Medlemsmassens alderssammensetting innebærer at det i denne sammenheng er voksne som skal lære. Og det er ulike antagelser av om voksne lærer på andre måter enn barn og unge. En antagelse går ut på at voksne går inn i en læringssituasjon med et sterkere nytteperspektiv i forhold til det de lærer enn det barn og unge gjør. Det er ofte et samsvar mellom den livssituasjonen den voksne er i, og det behovet vedkommende har for opplæring. Når voksne ønsker å lære noe nytt, skyldes det gjerne at de opplever et behov i sin hverdag.

I vurderingen av hvorvidt studieforbundene bidrar til økt kompetanse har vi derfor benyttet anerkjente typologier for forhold som påvirker kompetanseutviklingen i standardiserte settinger.

Vi må imidlertid påpeke at deltagelse på kurs i regi av studieforbundene i seg selv kan avstedkomme nyttige, og varige effekter som ikke nødvendigvis knytter seg til en tradisjonell forståelse av begrepet «læring».

2.3.4 Aktiviteter og effekt

Ved vurderinger av effekter av igangsatte tiltak, benyttes ofte et konseptuelt skille mellom innsats/aktivitet, resultat og effekt. Generelt innebærer dette at en innsats/aktivitet forventes å generere enkelte resultater på kort sikt og effekter på litt lengre sikt. Ofte har man på forhånd, eksplisitt eller ikke, gjort seg opp synspunkter (målsetninger) om hvilke resultater og effekter man forventer av innsatsen. I relasjon til studieforbund vil dette forholde seg som følgende:

- **Innsatsen** vil være aktuelle studietilbud, både de som ligger inn under ordningen og øvrige, og som iverksettes av studieforbundene. Problemstillinger knyttet til forhold ved kursene og tilbudene vil knyttes til innsatsen, og kan bidra til å forklare endringer i resultat eller effekt. Det være seg sammenheng mellom mål og innhold i kursene og forhold knyttet til medlemsorganisasjoner og kursdeltakerne. Det er her program-, prosess- og gjennomføringskvalitet blir benyttet som sentrale elementer.

- **Resultat** av innsatsen vil vi i denne sammenhengen oppfatte som endring av kunnskap, holdninger og ferdigheter hos deltakerne. På dette området må også f.eks. nettverksdannelse med øvrige deltakere og motivasjon for videre studier inkluderes. Her og i effekt delen benyttes utbytte jfr. forrige delkapittel som fortolkningsgrunnlag.
- **Effekt** er langsiktige virkninger som måles på et høyere analysenivå enn resultater. Effekten vil i denne sammenhengen være knyttet til kursdeltakere som får utløst iboende potensialer og løst utfordringer, gjennom økt kompetanse. Dette kan knytte seg til kvalifisering for andre yrker, mestring av livssituasjon eller bli en bedre representant for organisasjonene de er medlemmer i.

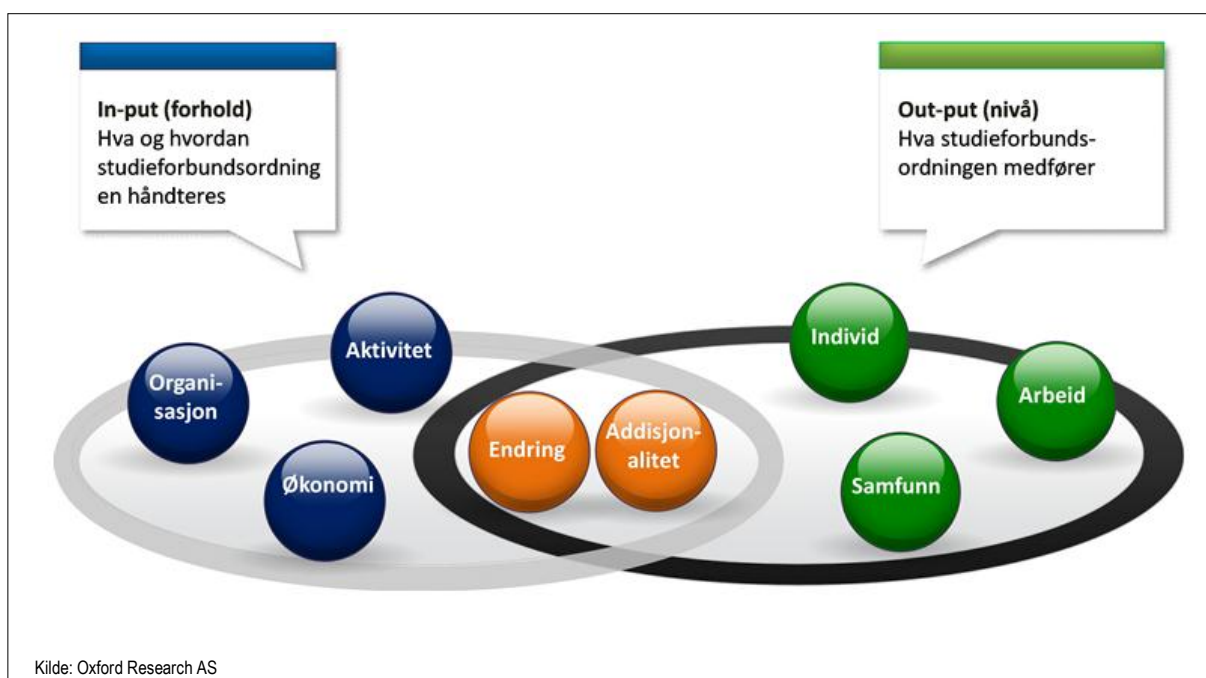
2.4 Problemstillinger

Som utgangspunkt for forskningsprosjektet, hadde oppdragsgiver definert en lang rekke problemstillinger som til dels var overlappende og gjensidig avhengige. På et overordnet nivå, tar imidlertid studien for seg følgende områder:

- Studieforbundenes rolle og egenart
- Aktiviteter og effekter
- Økonomi

Den overordnede designen for prosjektet, illustreres i neste figur:

Figur 1: Overordnet design

Som allerede nevnt, innebærer et forskningsfokus en implisitt åpenhet for at relevante og viktige forhold kan fremkomme underveis i prosjektet. Dette har også vist seg å være tilfelle i denne studien, noe som har gjort at vektleggingen av, og fokuset på enkelte av problemstillingene er justert i løpet av gjennomføringen.

Konkret innebærer dette et større fokus på det som i modellen betegnes som «aktivitet» og «individ».

Gjennom prosjektet har det vist seg å være svært krevende, men samtidig interessant å få mer informasjon om kursene og den enkelte kursdeltaker.

I det følgende vil de tre overordnede problemstillingene kort presenteres.

2.4.1 Rolle og egenart

Når det gjelder informasjon om faktiske forhold knyttet til studieforbundenes rolle og egenart, var det tydelig at kunnskapshullet var relativt stort. Derfor har prosjektet blant annet fokusert på følgende underproblemstillinger:

- Sammenheng mellom overordnet profil og formål
- Målfokus
- Hvorvidt studieforbundene er en ressurs for sine medlemsorganisasjoner
- Organisering av kursvirksomheten
- Omfang av kursvirksomheten

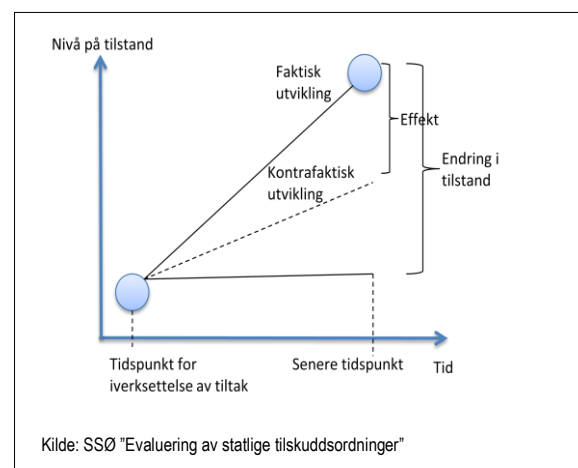
2.4.2 Aktivitet og effekt

Vår forståelse av den andre hoveddelen i prosjektet, kan forstås i en effektkjede; et tiltak skal gjennomføres og det tenkes å føre til et resultat, som igjen medfører effekter.

Videre er et aktuelt spørsmål i tilknytning til denne hovedproblemstillingen addisjonalitet; utgangspunktet for enhver vurdering av resultat og effekt er en endring av en tilstand. I dette prosjektet har for eksempel endringer hos de som har gjennomført kurs i regi av studieforbundene vært utgangspunktet for vurderingen av resultat og effekt (for eksempel endringer i motivasjon til videre utdanning, økt følelse av mestring, livsglede med mer). Spørsmålet blir så «I hvilke grad skyldes endringen innsatsen?». Svaret på dette er knyttet til begrepet addisjonalitet. Det bygger på oppfatningen av hvor mye av innsats, resultater og effekter som er tilført som følge av særskilte handlinger eller ordninger, i dette tilfellet studieforbundsordningen. Begrepet baserer seg på et spørsmål om hva som ville skjedd «dersom ikke», altså en kontrafaktisk dimensjon. Dermed kan man estimere en endring i tilstand i tilfeller hvor innsatsen ikke hadde blitt realisert. Differansen mellom den faktiske utviklingen og den estimerte kontrafak-

tiske utviklingen vil være effekten av tiltaket. Neste figur illustrerer disse forholdene.

Figur 2: Effekt og kausalitet

2.4.3 Økonomi

Denne problemstillingen omhandler generelle forhold som angår økonomien i studieforbund og deres medlemsorganisasjoner og lokallag. Den er nært knyttet til de to øvrige hovedproblemstillingene i denne studien og benytter i hovedsak det samme datamaterialet som disse.

I denne problemstillingen inngår en kartlegging av hvorvidt det finnes ulike modeller for formidling av statstilskudd fra studieforbund til medlemsorganisasjoner og lokallag og, og hvis dette forekommer, hvordan de ser ut.

Det fokuseres også på den økonomiske betydningen av statstilskuddet, herunder i hvilken grad det dekker kursutgifter og andelen det utgjør av medlemsorganisasjonenes økonomi. Her har vi sett både på hvor stor andel det utgjør av medlemsorganisasjonenes totale inntekter og av deres inntekter fra opplæringsaktivitet. Her har vi også sett på inntekter fra ikke-tilskuddsberettigede kurs (oppdragsvirksomhet).

Kapittel 3. Metode

3.1 Innledning

I dette prosjektet er det tatt i bruk et bredt spekter av ulike metoder for å samle inn informasjon og data for å belyse de ulike problemstillingene.

Studiens viktigste datakilde er en meget omfattende kartlegging av kurs som er gjennomført i regi av studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner i perioden 1. april til 1. juni 2013. Denne kartleggingen omfattet også deltakerne som har deltatt på kursene.

I det følgende blir hovedmetodene kort beskrevet og diskutert med fokus på gjennomføring.

3.2 Dokumentstudier

I arbeidet med studien har det vært nødvendig å benytte et stort omfang av dokumenter. Blant annet strategier, lover og forskrifter, tidligere rapporter, Stortingsmeldinger med mer.

I sum har dette materialet gitt viktig informasjon i forhold til samtlige av problemstillingene som denne rapporten bygger på. Spesielt viktig har dokumentstudier vært i forkant av utarbeidelsen av de ulike datainnsamlingsverktøyene, slik som intervjuguider og spørreskjema.

3.3 Informasjonsmøter og workshops

Som nevnt innledningsvis, er flere av problemstillingene i denne studien av en deskriptiv natur, som for eksempel «hvem er kursdeltakerne» og «hvilke kurs deltar de på»? Dette har gjort det nødvendig å samle inn relativt detaljert informasjon om disse forholdene. Da dette er informasjon som går langt utover det studieforbundene rapporterer inn i sine årlige rapporter, har det vært nødvendig å involvere studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner i stor grad i denne delen av datainnsamlingen. For å motivere studieforbundene til deltakelse i dette arbeidet, ble det i oppstartsfasen av prosjektet og i forkant av datainnsamlingen gjennomført flere informasjonsmøter og workshops. I disse møtene ble informasjonsbehovet presentert og ulike måter å løse dette på diskutert med studieforbundene. Målsetningen med møtene var å få utarbeidet et robust

system for datainnsamling i samarbeid med studieforbundene. I utgangspunktet ble det lagt opp til at Oxford Research utarbeidet en standard for innsamlingen av informasjonen som deretter ble tilgjengeliggjort for studieforbundene. Det ble imidlertid i løpet av disse møtene avklart at det ble nødvendig med et tilpasset opplegg for datainnsamling for hvert enkelt studieforbund.

Ikke alle studieforbundene deltok på disse informasjonsmøtene. Enkelte studieforbund var forhindret fra å delta på grunn av reiseavstand, mens andre ikke var mulig å opprette kontakt med. I tabellen under vises hvilke studieforbund som deltok på møtene og i den påfølgende kartleggingen.

Tabell 1: Oversikt over deltakelse i møter og kartlegging

Studieforbund	Møter	Kartlegging
Studieforbundet Folkeuniversitetet	Deltatt	Deltatt
Akademisk studieforbund	Deltatt	Ikke deltatt
Studieforbundet AOF Norge	Deltatt	Deltatt
Studieforbundet FUNKIS	Deltatt	Ikke deltatt
Idrettens studieforbund	Deltatt	Deltatt
Kristelig studieforbund	Deltatt	Deltatt
Musikkens studieforbund	Deltatt	Deltatt
Samisk studieforbund	Ikke deltatt	Ikke deltatt
Senterpartiets studieforbund	Deltatt	Deltatt
Sosialistisk Venstrepartis studieforbund	Ikke deltatt	Ikke deltatt
Studieforbundet Solidaritet	Deltatt	Ikke deltatt
Studieforbundet kultur og tradisjon	Deltatt	Deltatt
Studieforbundet natur og miljø	Deltatt	Deltatt
Studieforbundet næring og samfunn	Deltatt	Deltatt
Venstres opplysnings- og studieforbund	Ikke deltatt	Ikke deltatt
Fremskrittspartiets studieforbund	Ikke deltatt	Ikke deltatt
Demokratenes opplysningsforbund	Deltatt	Ikke deltatt

Kilde: Oxford Research AS

3.4 Kurs- og deltakerkartlegging

Formålet med kurs- og deltakerkartleggingen har vært tredelt. For det første har det vært viktig å samle inn informasjon om selve kursene og deltakerne. Deretter har kontaklinformasjonen som er samlet inn gjennom deltakerkartleggingen blitt benyttet til å sende kursdeltakerne en link til et elektronisk spørreskjema. Til sist har informasjonen blitt

benyttet til vektning av svar fra kursdeltakerne i den påfølgende analysen av deltakersurveyen.

For å oppnå dette ble det gjennomført en integrert innsamling av denne informasjonen. I løpet av prosjektgjennomføringen ble det tidlig klart at dette ble en meget tids- og ressurskrevende aktivitet, ikke minst for Oxford Research som koordinerte prosessen, men også for de involverte aktørene hos studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner. Derfor ble det vurdert som nødvendig å ta i bruk ulike insentivmekanismer. Dette medførte også at det i løpet av gjennomføringen av studien ble foretatt justeringer i prioriteringen av de ulike datainnsamlingsaktivitetene og dermed også de problemstillingene disse belyser.

I tabellen under vises hvilken informasjon som ble samlet inn gjennom kurs- og deltakerkartleggingen.

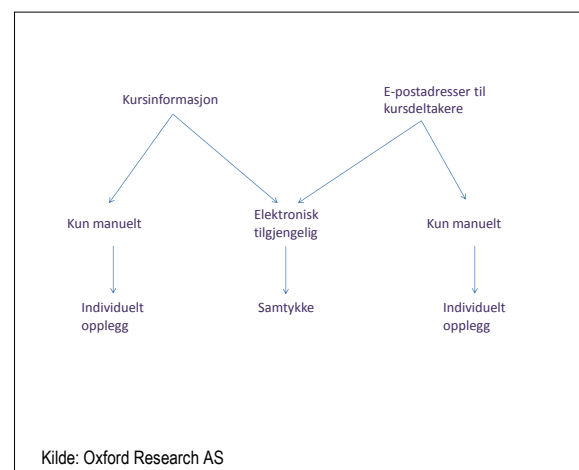
Tabell 2: Oversikt over informasjon som ble samlet inn gjennom kurs- og deltakerkartleggingen

Informasjon	Forklaring
Studieforbund	<velg studieforbund>
Kurs id/godkjeningsnummer	
Navn på kursansvarlig/kontaktperson/kursarrangør	
E-postadresse til kursansvarlig/kontaktperson/kursarrangør	
Type kurs	<velg hvorvidt kurset er støtteberettiget eller ikke>
Arrangørtype	<velg arrangørtype>
Arrangør	<velg kursarrangør>
Kursnavn/navn på studieplan	<skriv inn her>
Kursets emneområde	<velg emneområde>
SSB-kode (fire siffer)	<velg emnekode>
Kommune kurset gjennomføres i	<velg kommune>
Startdato	<dd.mm.åå>
Sluttdato	<dd.mm.åå>
Antall timer (antatt)	
Nivå	<velg nivå>
Eksamen	<velg eksamenstype>
Lokaler	<velg lokaltype>
Interne lærer/instruktør	<velg hvorvidt lærer/instruktører i hovedsak er lønnet eller ikke>
Eksterne foredragsholdere	<velg hvorvidt eksterne foredragsholdere er lønnet av studieforbund/medlemsorganisasjon eller ikke>
Deltakeravgift	<velg hvorvidt deltakerne betaler kursavgift eller ikke>
Ordinær deltakeravgift, uten medlemskapsrabatt eller andre rabatter	
Antall deltakere totalt	
Antall kvinnelige deltakere	

Kilde: Kurs- og deltakerkartlegging, Oxford Research AS

I informasjonsmøtene og workshopene med studieforbundene ble det avklart at det i prinsippet finnes to måter å samle inn kurs- og deltakerinformasjon på. De største studieforbundene har tilgang til denne informasjonen sentralt i sine støttesystemer (Kurs-Admin og WinRegis), mens de mindre studieforbundene ikke har den samme muligheten til å hente ut denne informasjonen fra et sentralt register. For disse studieforbundene ble det derfor lagt opp til manuelt innsamlingsopplegg. De to innsamlingsmetodene er vist i neste figur.

Figur 3: To måter å samle inn kurs- og deltakerinformasjon på

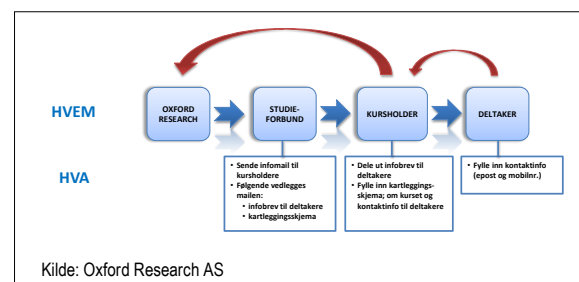

Kurs- og deltakerkartleggingen ble gjennomført i perioden 1. april – 1. september 2013 for alle kurs som hadde aktivitet i perioden 1. april til 1. juni 2013.

3.4.1 Manuell innsamling

Den manuelle innsamlingsmetoden innebærer at en rekke aktører blir involvert i innsamlingsprosessen. Hovedstegene i prosessen og de involverte aktørene er beskrevet i figuren under.

Figur 4: Sløyfe for manuelt, individuelt opplegg

Som figuren viser, ble studieforbundene oppfordret til å sende ut en e-post til sine kursansvarlige. Oxford Research utarbeidet et forslag til tekst til disse e-postene, men studieforbundene sto fritt til å justere teksten slik at det sikret en grei og effektiv gjennomføring. I tillegg ble det lagt ved et informasjonsbrev til deltakerne som kursansvarlige skulle formidle til kursdeltakerne. I tillegg fikk den kursansvarlige tilsendt selve kartleggingsfilen som inneholdt informasjonsbehovet som er vist i tabellen over.

Den enkelte kursholder/kursansvarlige ble anmodet om å påse at følgende oppgaver tilknyttet alle kurs/opplæring/øvelse som pågikk i perioden mellom 1. april og 1. juni, ble utført:

1. Fylle ut informasjonen om kurset i kartleggingsfilen (Excel)
2. Informere deltakerne i henhold til vedlagte informasjonsbrev (lese opp/dele ut eller henge opp)
3. Oppfordre deltakerne til å fylle ut epost/mobilnummer i kartleggingsfilen, enten på papir eller direkte inn i Excel-filen
4. Sende Excel-filen ferdig utfylt tilbake til Oxford Research, fortrinnsvis via e-post

Det bør presiseres at det ikke ble etterspurt informasjon som kunne identifisere deltakerne, men kun deres kontaktinformasjon i form av e-post, alternativt (mobil-) telefonnummer for dem som ikke hadde en e-postadresse.

For å motivere medlemsorganisasjonene/lokallagene til å sende inn skjemaer, ble det utlovet 10 premier på kr. 10 000,- som ble trukket ut blant alle som har sendt inn skjemaer.

Den manuelle innsamlingsmetoden ble benyttet for seks av studieforbundene samt for medlemsorganisasjonene til Folkeuniversitetet. Dette innebar at Oxford Research mottok rundt 300 kurs- og deltakerregistreringsskjemaer som e-postvedlegg, mens det ble sendt et fåtall skjemaer i papirformat.

3.4.2 Elektronisk innsamling

For tre av studieforbundene var kontaktinformasjon til kursdeltakerne elektronisk tilgjengelig. Dette innebar at Oxford Research fikk tilsendt filer som inneholdt oversikter over kurs og deltakere på disse. I denne forbindelse var det nødvendig med en løpende dialog med disse studieforbundene i prosessen med å fremstille databaser og respondentfiler.

Alle disse studieforbundene sendte ut meldinger til samtlige kursdeltakere i forkant av spørreskjemaundersøkelsen med informasjon om forskningsprosjektet. Deltakerne ble også gitt muligheten til å reserve seg mot deltakelse i prosjektet. Kun et fåtall benyttet seg av denne muligheten og i disse tilfellene ble deltakerne slettet fra Oxford Research sin database og respondentfiler.

3.4.3 Resultatet av kurs- og deltakerkartleggingen

Til tross for et intensivt opplegg med Informasjonsmøter og workshops, samt oppfordringer fra VOX og VOFO, viste det seg at enkelte studieforbund av ulike årsaker valgte å ikke delta i denne kartleggingen (se tabell 1). I neste tabell er det vist hvilke studieforbund som inngår i studiens datagrunnlag. I tillegg viser tabellen omfanget av informasjonen som ble samlet inn og som danner datagrunnlaget for studien.

Tabell 3: Resultat av kurs- og deltakerkartleggingen, etter studieforbund

Studieforbund	Antall kurs	Antall kursdeltakere som oppga e-postadresser	Antall kursdeltakere som kun oppga telefonnummer	Antall deltakere totalt på disse kursene
Studieforbundet AOF Norge	977	6 294	4 140	10 434
Studieforbundet Folkeuniversitetet	1 539	16 553	1 559	20 778
Idrettens studieforbund	468	4 005	577	5 444
Kristelig studieforbund	31	391	36	898
Musikkens studieforbund	15	200	6	224
Senterpartiets studieforbund	5	48	0	52
Studieforbundet kultur og tradisjon	133	945	473	1 697
Studieforbundet natur og miljø	68	517	47	637
Studieforbundet næring og samfunn	14	43	0	83
Sum	3 250	28 996	6 838	40 247

Kilde: Kurs- og deltakerkartlegging, Oxford Research AS
 Note: For Studieforbundet Folkeuniversitetet ble det samlet inn kurs- og deltakerinformasjon ved hjelp av både den manuelle (medlemsorganisasjonene) og den elektroniske (Folkeuniversitetet sentralt) metoden.

Som vi ser av tabellen over, ble det samlet inn totalt 28 996 e-postadresser fra deltakerne som deltok på de til sammen 3 250 kursene vi fikk rapportert inn som hadde aktivitet i perioden 1. april til 1. juni 2013. På disse kursene deltok til sammen litt i overkant av 40 000 kursdeltakere. Dette betyr at vi mottok e-postadresser til i overkant av 72 prosent av disse kursdeltakerne, noe som må betegnes som tilfredsstillende. Legger vi til at 6 838 deltakere som ikke hadde e-postadresse valgte å oppgi sitt telefonnummer, innebærer dette at det har vært god oppslutning om forskningsprosjektet fra kursdeltakernes side, ved at så få har reservert seg mot eller har vært forhindret fra å oppgi kontaktinformasjon (kun 11 prosent). Dette er også gode indikasjoner på at vårt opplegg for kurs- og deltakerkartlegging har fungert på en tilfredsstillende måte.

Det innrapporterte antallet e-postadresser vurderes som høyt nok til at den påfølgende deltakerundersøkelsen kan gjennomføres elektronisk. Det vil si at undersøkelsen i hovedsak ble gjennomført ved hjelp av et web-basert spørreskjemaverktøy (se avsnitt 3.5 I avsnitt 3.7 kommer vi tilbake til unntak fra denne datainnsamlingsformen).

Flere kursdeltakere deltok på flere enn ett kurs i kartleggingsperioden (se tabell 25 i kapittel 6). De ivrigste deltakerne deltok på hele 16 kurs i perioden.

For å unngå at disse kursdeltakerne skulle få invitasjoner om å svare på spørreskjemaet for inntil 16 ulike kurs, har vi valgt å sende ett spørreskjema til hver deltaker. Som hovedregel har vi beholdt de kursene der andelen deltakere som hadde e-postadresser var lavest. Dette resulterte i at det ble sendt ut spørreskjema til 21 767 kursdeltakere. Disse fordeler seg på studieforbund som vist i neste tabell.

Tabell 4: Antall utsendte e-postinvitasjoner til deltakerundersøkelsen, etter studieforbund

Studieforbund	Antall utsendte e-postinvitasjoner
Studieforbundet AOF Norge	5 146
Studieforbundet Folkeuniversitetet	11 381
Idrettens studieforbund	3 373
Kristelig studieforbund	345
Musikkens studieforbund	199
Senterpartiets studieforbund	38
Studieforbundet kultur og tradisjon	778
Studieforbundet natur og miljø	506
Studieforbundet næring og samfunn	42
SUM	21 808

Kilde: Survey til kursdeltakere, Oxford Research AS

3.5 Spørreskjemaundersøkelse til kursdeltakerne

Spørreskjemaundersøkelsen ble gjennomført som en elektronisk undersøkelse ved hjelp av et web-basert spørreskjema som deltakerne fikk tilsendt en link til i en invitasjons-epost. Undersøkelsen ble gjennomført etter endt kurs- og deltakerkartlegging i perioden 20. august til 19. september 2013. Det ble foretatt to purringer og deltakerne ble gitt muligheten til å velge alternativet «Ønsker ikke å delta i undersøkelsen» i purrerundene.

Alle kursdeltakerne fikk likelydende spørsmål i spørreskjemaet, men studieforbundene fikk anledning til å definere egne spørsmål i et begrenset omfang. Disse spørsmålene ble lagt til i slutten av spørreskjemaet og kun stilt til deltakerne som hadde deltatt på kurs i regi av dette studieforbundet eller dets medlemsorganisasjoner. Kun ett studieforbund benyttet seg av denne muligheten.

Etter at undersøkelsen ble avsluttet, har vi behandlet de innkomne svarene på følgende måte:

1. Alle som kun har klikket på linken i invitasjons-eposten uten å starte på besvarelsen blir registrert som ufullstendige besvarelser i systemet. Disse ble gitt kategorien «Ikke svart».
2. Alle ufullstendige svar som har svart på spørsmålet om hvorvidt deltakeren vil anbefale kurset til andre er kodet om til fullstendige svar og inkludert i analysen
3. Resten av de ufullstendige svarene beholder denne statusen og er utelatt fra analysen

Etter disse operasjonene, har vi følgende respons på deltakerundersøkelsen:

Tabell 5: Resultat av survey til kursdeltakere, etter studieforbund

Studieforbund	Fullstendige besvarelser	Ufullstendige besvarelser	E-post ikke kommet frem	Ikke deltatt på kurs	Ønsker ikke å besvare	Ikke svar	Totalsum
Studieforbundet AOF Norge	1 287	181	334	47	111	3 186	5 146
Studieforbundet Folkeuniversitetet	2 489	390	538	128	310	7 526	11 381
Idrettens studieforbund	770	156	340	32	74	2 001	3 373
Kristelig studieforbund	132	15	31	2	6	159	345
Musikkens studieforbund	88	6	10		8	87	199
Senterpartiets studieforbund	17	3	1		1	16	38
Studieforbundet kultur og tradisjon	289	26	60	6	28	369	778
Studieforbundet natur og miljø	159	23	35		11	278	506
Studieforbundet næring og samfunn	15	2	5		1	19	42
Totalsum	5 246	802	1 354	215	550	13 641	21 808

Kilde: Survey til kursdeltakere, Oxford Research AS

Regner vi om til svarprosent basert på de fullstendige besvarelsene, får vi følgende tabell:

Tabell 6: Svarprosent på survey til kursdeltakere, etter studieforbund

Studieforbund	Svarprosent
Studieforbundet AOF Norge	27,0 %
Studieforbundet Folkeuniversitetet	23,2 %
Idrettens studieforbund	25,7 %
Kristelig studieforbund	42,3 %
Musikkens studieforbund	46,6 %
Senterpartiets studieforbund	45,9 %
Studieforbundet kultur og tradisjon	40,6 %
Studieforbundet natur og miljø	33,8 %
Studieforbundet næring og samfunn	40,5 %
Totalsum	25,9 %

Kilde: Survey til kursdeltakere, Oxford Research AS

En svarprosent på nesten 26 prosent er etter vår vurdering et akseptabelt resultat. Man kan hevde at svarprosenten burde kunne vært noe høyere enn den er for de studieforbundene som benyttet den manuelle metoden for datainnsamling, da deltakerne i utgangspunktet signaliserte interesse for prosjektet og undersøkelsen gjennom aktivt å oppgi sin e-postadresse. Nå viser tabellen over at svarprosenten for disse studieforbundene er høyere enn for studieforbundene som benyttet den elektroniske metoden for datainnsamling, men dette kan selvsagt også tilskrives det faktum at det ble rapportert inn

langt flere kurs og kursdeltakere fra disse studieforbundene. Alt i alt mener Oxford Research at responsen har vært akseptabel og at det i større grad er antall svar snarere enn svarprosent som er viktig i forhold til representativitet og feilmarginer.

3.6 Spørreskjemaundersøkelse til medlemsorganisasjoner

Flere av studiens problemstillinger, spesielt de som tar utgangspunkt i aktiviteter, effekter og økonomi, betinger at det samles inn informasjon fra studieforbundenes medlemsorganisasjoner. Da studieforbundene har nærmere 500 medlemsorganisasjoner, ble det vurdert som mest hensiktsmessig å hente inn nødvendig informasjon ved hjelp av en spørreskjemaundersøkelse.

Spørreskjemaundersøkelsen ble sendt til samtlige medlemsorganisasjoner som det ble fremskaffet kontakinformasjon til. Oxford Research tok utgangspunkt i medlemslisten som er tilgjengelig på VOFO sin hjemmeside. Denne ble dernest justert i dialog med studieforbundene slik at utmeldte og nye medlemsorganisasjoner ble hensyntatt. Dette resulterte i en liste på 454 medlemsorganisasjoner som dermed danner grunnlaget for spørreskjemaundersøkelsen. Det er vist en oversikt over disse og sponsen på undersøkelsen i tabellen under.

Tabell 7: Resultater fra survey til studieforbundene medlemsorganisasjoner

Studieforbund	Antall medlemsorganisasjoner	Har ikke e-post	E-post ikke kommet frem	Ønsker ikke å svare	Fullstendige besvarelser	Ufullstendige besvarelser	Ikke svar	Svarprosent
Akademisk studieforbund	27			5	5	4	13	22,7
Studieforbundet AOF Norge	29			6	12	2	9	52,2
Idrettens Studieforbund	56			5	9	12	30	17,6
Kristelig studieforbund	69		1	7	20	9	32	32,8
Musikkens studieforbund	26			1	13	3	9	52,0
Studieforbundet Folkeuniversitetet	22		1	3	11		7	61,1
Studieforbundet FUNKIS	58		2	7	19	7	23	38,8
Studieforbundet kultur og tradisjon	32			1	5	5	21	16,1
Studieforbundet natur og miljø	21			1	9	4	7	45,0
Studieforbundet næring og samfunn	69	1	1	4	18	13	32	28,6
Studieforbundet Solidaritet	45	9	1	9	6	4	16	23,1
Totalsum	454	10	6	49	127	63	199	32,6

Kilde: Survey til medlemsorganisasjoner, Oxford Research AS

Spørreskjemaundersøkelsen ble gjennomført som en elektronisk undersøkelse ved hjelp av et web-basert spørreskjema som medlemsorganisasjonene fikk tilsendt en link til i en invitasjons-e-post. Undersøkelsen ble gjennomført i perioden 10. september til 14. oktober 2013. Det ble foretatt to purringer og deltakerne ble gitt muligheten til å velge alternativet «Ønsker ikke å delta i undersøkelsen» i purrerundene.

Oxford Research vurderer svarprosenten på 32,6 prosent som akseptabel, da flere av medlemsorganisasjonene kun hadde e-postadresser av typen «post@». I tillegg kjenner vi til at enkelte studieforbund ikke oppmuntret sine medlemmer til å delta i undersøkelsen.

Vi ser også at responsen fra medlemsorganisasjonene har variert sterkt mellom de ulike studieforbundene. Oxford Research vurderer datamaterialet som tilstrekkelig til å kunne anvendes i studiens analyser. Som nevnt over, benyttes denne informasjonen i hovedsak som kilde for å beskrive omfang og organisering av kursvirksomheten samt de økonomiske problemstillingene.

3.7 Intervjuer

I forbindelse med arbeidet, er det gjennomført en rekke intervjuer. Blant annet har vi besøkt 12 studieforbund. I tillegg er det viktig å understreke at vi har vært i løpende dialog med flere av studieforbundene, og slik sett hatt mer uformelle samtaler ved siden av de mer formelle intervjuene.

I tilbudet skisserte Oxford Research en oversikt over hvor mange og hvilke aktører som skulle intervjues i

datainnsamlingsfasen. I arbeidet med prosjektet har det imidlertid vært nødvendig å justere dette noe, i forhold til å sikre den informasjonen som var nødvendig.

3.7.1 Intervjuer med studieforbund

Som allerede nevnt, har vi gjennomført intervjuer med 12 studieforbund. Det har vært noen varierende hvor utfordrende dette har vært å få til. Hovedbildet er imidlertid at de fleste forbundene vi har vært i kontakt med, velvillig har stilt opp på intervjuene. Følgende forbund er intervjuet:

- Akademisk studieforbund
- Studieforbundet AOF Norge
- Studieforbundet Folkeuniversitetet
- Studieforbundet FUNKIS
- Kristelig studieforbund
- Musikkens studieforbund
- Studieforbundet kultur og tradisjon
- Studieforbundet Næring og samfunn
- Studieforbundet Natur og miljø
- Senterpartiets studieforbund
- Studieforbundet Solidaritet
- Idrettens studieforbund

Intervjuene er blitt gjennomført etter en relativt omfattende semistrukturert intervjuguide, som informantene fikk tilsendt på forhånd. Det har sikret

informanten mulighet til å forberede seg, og dermed at kvaliteten på intervjumaterialet har økt. Intervjuene har tidsmessig tatt omkring 2 timer per informant.

3.7.2 Intervjuer med kursdeltakere som ikke kunne delta i den elektroniske spørreskjemaundersøkelsen

Som en konsekvens av at deltakersurveyen er gjennomført elektronisk, er det noen grupper vi ikke har evnet å nå. I tillegg er det slik at deltakersurveyen kun ble utformet på norsk, noe som også medførte et visst frafall.

For å innhente opplysninger om elementer som etterspørres i deltakersurveyen, fra disse gruppene som ikke hadde forutsetninger for å svare på deltakersurveyen slik den forelå, har vi gjennomført et knippe telefonintervjuer.

Dette for å sikre at rapporten også inneholder tilbakemeldinger fra disse. Det er her gjennomført seks intervjuer.

3.7.3 Intervjuer med andre interessenter

Det er videre gjennomført et knippe intervjuer med informanter fra Vox og VOFO.

3.8 Representativitet

For å kunne si noe om representativiteten til de resultatene vi kommer frem til basert på informasjonen fra de ulike tiltakene, vil vi først kort beskrive frafallet vi har opplevd og feilkildene disse kan representere. Deretter vil vi kort skissere hvordan vi har tatt høyde for dette, blant annet ved å såkalt etterstratifisere svarene vi har samlet inn gjennom deltakerundersøkelsen, som anses å være den viktigste informasjonskilden i denne studien.

3.8.1 Frafall og feilkilder

Som beskrevet i avsnitt 3.4.3, ble det innrapporterte antallet e-postadresser fra kurs- og deltakerkartleggingen vurdert som høyt nok per studieforbund til at en ren elektronisk spørreskjemaundersøkelse kunne

gjennomføres (72 prosent av det samlede antallet kursdeltakere hadde e-postadresser, mens kun 17 prosent kun hadde telefonnummer). Det ble med andre ord vurdert at det ikke er kostnadssvarende innenfor rammene av denne studien å forsøke å få svar fra kursdeltakere som ikke har regelmessig tilgang til pc eller e-post. Den samme vurderingen ble gjort for kursdeltakere som presumtvt ikke behersker norsk i tilstrekkelig grad til å kunne svare på spørreskjemaet. Dette gjelder særlig deltakere på norskkurs, og Oxford Research mottok i løpet av gjennomføringen av deltakerundersøkelsen henvendelser fra enkelte av disse med anmodning om å motta spørreskjemaet på for eksempel engelsk eller andre fremmedspråk. For likevel å undersøke om denne typen kursdeltakere har andre og eventuelt systematisk forskjellig motivasjon for og utbytte av sin kursdeltakelse, ble det gjennomført et begrenset antall intervjuer med slike kursdeltakere i etterkant av deltakerundersøkelsen (se avsnitt 3.7.2). Resultatene fra disse intervjuene er kommentert på relevante steder i rapporten.

En annen mulig feilkilde, eller kilde til skjevhet i det innsamlede datamaterialet, er det faktum at ikke alle studieforbund (og medlemsorganisasjoner) har deltatt i de ulike datainnsamlingsaktivitetene. Dette har vi imøtekommet ved å forsøke å intervjuer så mange studieforbund som mulig.

Den potensielt største potensielle feilkilden ligger i at vi – til tross for et meget omfattende og ressurskrevende datainnsamlingsopplegg, spesielt gjennom kurs- og deltakerkartleggingen og den påfølgende deltakerundersøkelsen – potensielt ikke har klart å nå ut til alle medlemsorganisasjonene (arrangørledet) og deres kurs og deltakere. For å belyse hvor stor andel av kursene og deltakerne på disse som vi har nådd ut til med vår kurs- og deltakerkartlegging, har vi samlet inn denne informasjonen fra de enkelte studieforbundene i november 2013. Det må presiseres at denne informasjonen er foreløpig og de fleste studieforbundene understreker at de endelige tallene, som forventes å foreligge i januar eller februar 2014, med høy sannsynlighet vil være noe høyere enn det som fremkommer i tabellen under. Oxford Research velger likevel å presentere denne for å kunne si noe om hvor stor andel av kursene og deres deltakere vi har nådd med vårt datainnsamlingsopplegg. Tabellen viser kun tallene for de studieforbundene som deltok i kurs- og deltakerkartleggingen.

Tabell 8: Representativitet

Studieforbund	Innsamlet i kartleggingsperioden		Status per 10. november 2013*	
	Antall kurs	Antall deltakere totalt på disse kursene	Antall kurs	Antall deltakere totalt på disse kursene
Studieforbundet AOF Norge	977	10 434	948	12 968
Studieforbundet Folkeuniversitetet	1 539	20 778	1 541	20 867
Idrettens studieforbund	468	5 444	640	8 227
Kristelig studieforbund	31	898	1 003	8 634
Musikkens studieforbund	15	224	74	941
Senterpartiets studieforbund	5	52	5	46
Studieforbundet kultur og tradisjon	133	1 697	882	7 264
Studieforbundet natur og miljø	68	637	577	4 880
Studieforbundet næring og samfunn	14	83	250	1 731
SUM	3 250	40 247	5 920	65 558

Kilde: Kurskartlegging og survey til kursdeltakere, Oxford Research AS
 Note: * Disse tallene er kun å regne som foreløpige da ikke alle kurs er rapportert inn til studieforbundene enda. De endelige tallene vil først foreligge i februar 2014.

Som tabellen viser, er det opplagt at vi for enkelte studieforbund har nådd ut til så å si alle kursene og deltakerne på disse. Dette gjelder spesielt for de tre første studieforbundene i tabellen, som har høy kursaktivitet. Når det gjelder de mindre studieforbundene (målt som antall kurs), er bildet mer blan-

det. For å få et bedre inntrykk av hvor stor andel av kursene og deltakerne vi har nådd med vårt opplegg, er det hensiktsmessig å se på siste tilgjengelig statistikk fra Statistisk Sentralbyrå. Denne er fra 2012 og er vist i tabellen under.

Tabell 9: Antall kurs, deltakere og kurstimer i 2012, etter studieforbund

Studieforbund	Kurs	Deltakere			Kurstimer totalt
		I alt	Menn	Kvinner	
Studieforbundet AOF Norge	2 434	34 076	17 023	17 053	74 106
Studieforbundet Næring og Samfunn	2 931	24 435	13 734	10 701	75 259
Kristelig Studieforbund (K-stud)	4 221	34 086	14 037	20 049	117 377
Høyres Studieforbund	352	2 853	851	2 002	11 023
Studieforbundet Funkis	5 153	44 801	13 920	30 881	106 809
Kristelig Folkepartis Studieforbund	18	442	161	281	247
Studieforbundet kultur og tradisjon	4 339	37 026	7 179	29 847	128 919
Idrettens Studieforbund	1 906	18 729	11 647	7 082	51 912
Musikkens Studieforbund	3 541	42 000	18 978	23 022	172 226
Samisk Studieutvalg/Sámi Oahppolávdegoddi	124	635	115	520	10 404
Senterpartiets studieforbund	249	1 264	762	502	2 469
Studieforbundet Solidaritet	420	2 494	548	1 946	44 906
Sosialistisk Venstrepartis studieforbund	148	708	270	438	1 808
Studieforbundet Folkeuniversitetet	11 696	168 068	73 076	94 992	449 566
Studieforbundet natur og miljø	2 663	24 237	12 774	11 463	55 712
Venstres Opplysningsforbund	305	1 592	890	702	8 710
Akademisk Studieforbund	1 671	38 476	17 959	20 517	35 299
Fremskrittspartiets Studieforbund	185	1 797	1 178	619	1 742
I alt	42 356	477 719	205 102	272 617	1 348 494

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Når vi sammenligner tabell 8 med tabell 7, ser vi at vi har oppnådd en dekning av om lag halvparten av kursaktiviteten dersom vi antar at denne er jevnt fordelt utover året og at aktiviteten er lik i 2012 og 2013. Vi ser videre at vi har oppnådd meget god dekning av kursaktiviteten til Folkeuniversitetet sentralt, AOF og Idrettens Studieforbund. For de andre studieforbundene har vi oppnådd lavere dekning.

Dette betyr at analysene som gjennomføres i denne studien i streng forstand kun gir et bilde av de organisasjoner og kursdeltakere som har besvart undersøkelsene. Vi mener allikevel at resultatene gir et godt grunnlag for å danne seg et godt bilde av studieforbundsordningen som sådan og at resultatene for Folkeuniversitetet sentralt, AOF og Idrettens Studieforbund er representative for disse studieforbundenes aktiviteter og deltakere.

En annen skjevhet i vårt datamateriale er knyttet til emnefordeling. Dette kommer vi nærmere tilbake til

i kapittel 5. I neste tabell viser vi emnefordelingen av studieforbundenes aktivitet i 2012.

Tabell 10: Antall kurs, deltakere og kurs timer, etter hovedemne

Hovedemne	Kurs	Deltakere			Kurstimer totalt
		I alt	Menn	Kvinner	
Språkfag	2 134	16 313	5 555	10 758	73 360
Estetiske fag og håndverksfag	17 666	219 135	83 781	135 354	700 495
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	3 563	32 450	14 341	18 109	100 155
Samfunnsfag	1 223	9 590	2 998	6 592	36 161
Organisasjons- og ledelsesfag	6 960	90 801	43 743	47 058	148 818
Økonomi- og IKT-fag	849	5 854	2 096	3 758	24 695
Helse-, sosial- og idrettsfag	5 281	52 715	18 622	34 093	128 641
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	454	5 089	3 257	1 832	10 542
Realfag, industrifag og tekniske fag	739	14 991	11 971	3 020	26 228
Naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftslivsfag	3 278	29 375	18 382	10 993	90 271
Tjenesteyting og servicefag	209	1 406	356	1 050	9 128
I alt	42 356	477 719	205 102	272 617	1 348 494

Kilde: Statistisk sentralbyrå

I streng forstand er det ikke mulig å konkludere endelig i hvorvidt våre resultater er representative. Dette skyldes at vi ikke har informasjon om kjennetegn ved kursene og deltakerne som ikke ble kartlagt i kurs- og deltakerkartleggingen. Dette er en svakhet ved datamaterialet, men dekningsgraden vi har oppnådd gjennom kartleggingen samt det svært høye antallet svar gjør at kvaliteten ved datamaterialet må sies å være tilfredsstillende.

For å korrigere for skjevheter som manglende respons på surveyen medfører, har vi etterstratifisert (vektet) det endelige utvalget.

3.8.2 Korrigerings av skjevhet i datamaterialet

Frafallet i deltakerundersøkelsen kan medføre skjevheter i datamaterialet med hensyn til representativitet mellom forbundene. Det vi søker å korrigere er evt. at studieforbund med relativt få deltakere er overrepresentert, mens store studieforbund målt i antall kursdeltakere kan være underrepresentert.

Når vi skal analysere dataene, må vi foreta en vektning av svarene for å korrigere for disse skjevhetene.

Vektingen vil redusere feilene som skjevheten i svarene innebærer. Vi oppnår dermed å fjerne utvalgsfeilene som skyldes underrepresentasjon av store studieforbund (målt som antall deltakere), og overrepresentasjon av små. Denne vektingen har kun innvirkning på fordelingen av svarene totalt sett i undersøkelsen og påvirker ikke fordelingen mellom studieforbundene.

For å beregne vektene for det enkelte studieforbund, tar vi utgangspunkt i fordelingen mellom disse i kurs- og deltakerkartleggingen og i utvalget av svar. For hvert av studieforbundene beregnes det en vekt som tilordnes alle de svarene som er oppgitt av deltakere som har gått på kurs i deres regi. Når det for eksempel gjelder Folkeuniversitetet, ser vi av tabellen under at de står for 53,3 prosent av antall kursdeltakere i deltakerkartleggingen, men bare 50,1 prosent av svarene. Dermed blir vekten $53,3/50,1 = 1,0630$. Er vekten over 1 innebærer dette at studieforbundet er underrepresentert. Tilsvarende får svarene til deltakerne på kurs i regi av AOF, som er overrepresentert i svarene, vekten 0,9618. På denne måten beregnes en vekt for alle studieforbundene i undersøkelsen.

Tabell 11: Vekting av svar

Studieforbund	Svar	Andel av svar	Antall kursdeltakere i deltakerkartleggingen	Andel av antall kursdeltakere i deltakerkartleggingen	VEKT
Studieforbundet AOF Norge	1 287	24,5 %	5 146	23,6 %	0,9618
Studieforbundet Folkeuniversitetet	2 629	50,1 %	11 618	53,3 %	1,0630
Idrettens studieforbund	770	14,7 %	3 373	15,5 %	1,0538
Kristelig studieforbund	132	2,5 %	345	1,6 %	0,6287
Musikkens studieforbund	88	1,7 %	199	0,9 %	0,5440
Senterpartiets studieforbund	17	0,3 %	38	0,2 %	0,5377
Studieforbundet kultur og tradisjon	289	5,5 %	778	3,6 %	0,6476
Studieforbundet natur og miljø	159	3,0 %	506	2,3 %	0,7655
Studieforbundet næring og samfunn	15	0,3 %	42	0,2 %	0,6736
Total	5 246	100,0 %	21 808	100,0 %	1,0000

Kilde: Kurs- og deltakerkartlegging og survey til kursdeltakere, Oxford Research AS

3.9 Forklaring av variabler

De fleste av resultatene som presenteres i denne rapporten i form av tabeller og figurer er selvforklarende. I all hovedsak vises frekvenser og krystabeller som omhandler selvforklarende variabler. I noen tilfeller har det imidlertid vært nødvendig å bearbeide data slik at de blir enklere å presentere, og i dette avsnittet gir vi en forklaring av hvilke variabler dette gjelder og hvordan de har blitt bearbeidet.

3.9.1 Indeksering

Underveis i tolkningen av spørreskjemaene til deltakere og medlemsorganisasjoner benytter Oxford Research iblant en anerkjent presentasjonsteknikk som kalles indeksering.

Indeksering går ut på å sette sammen flere enkle spørsmål til sammensatte indekser. For eksempel utgjør indikatoren utdanning, yrkesprestisje og inntekt indeksen sosioøkonomisk status. Konsumprisindeksen og bruttonasjonalprodukt er andre eksempler på velkjente indekser. Fordelen ved å bruke indekser er at indeksen bedre gjenspeiler det vi faktisk ønsker å måle enn den enkelte indikator.

Når man ønsker å konstruere en indeks må man undersøke dimensjonaliteten i begrepet man søker å måle. Her må komplekse begrep brytes ned i underdimensjoner, og man benytter ofte en faktoranalyse. Videre er det ønskelig å teste om det er høy korrelasjon mellom spørsmålene som skal kombineres, og det benyttes gjerne en reliabilitetsanalyse.⁷ Dersom faktor- og reliabilitetsanalysen tilfredsstillende de metodiske kravene som stilles for å kunne konstruere

en indeks, velger vi å gå videre med indekskonstruksjonen.

Eksempler på steder vi har benyttet indeksering i rapporten er ved presentasjonen av kursdeltakernes utbytte av kursene, og i presentasjonen av deltakernes verdi-profil. I vedlegg 3 redegjør vi mer inngående for indekseringen av verdivariablene.

3.9.2 Viktighet og tilfredshet

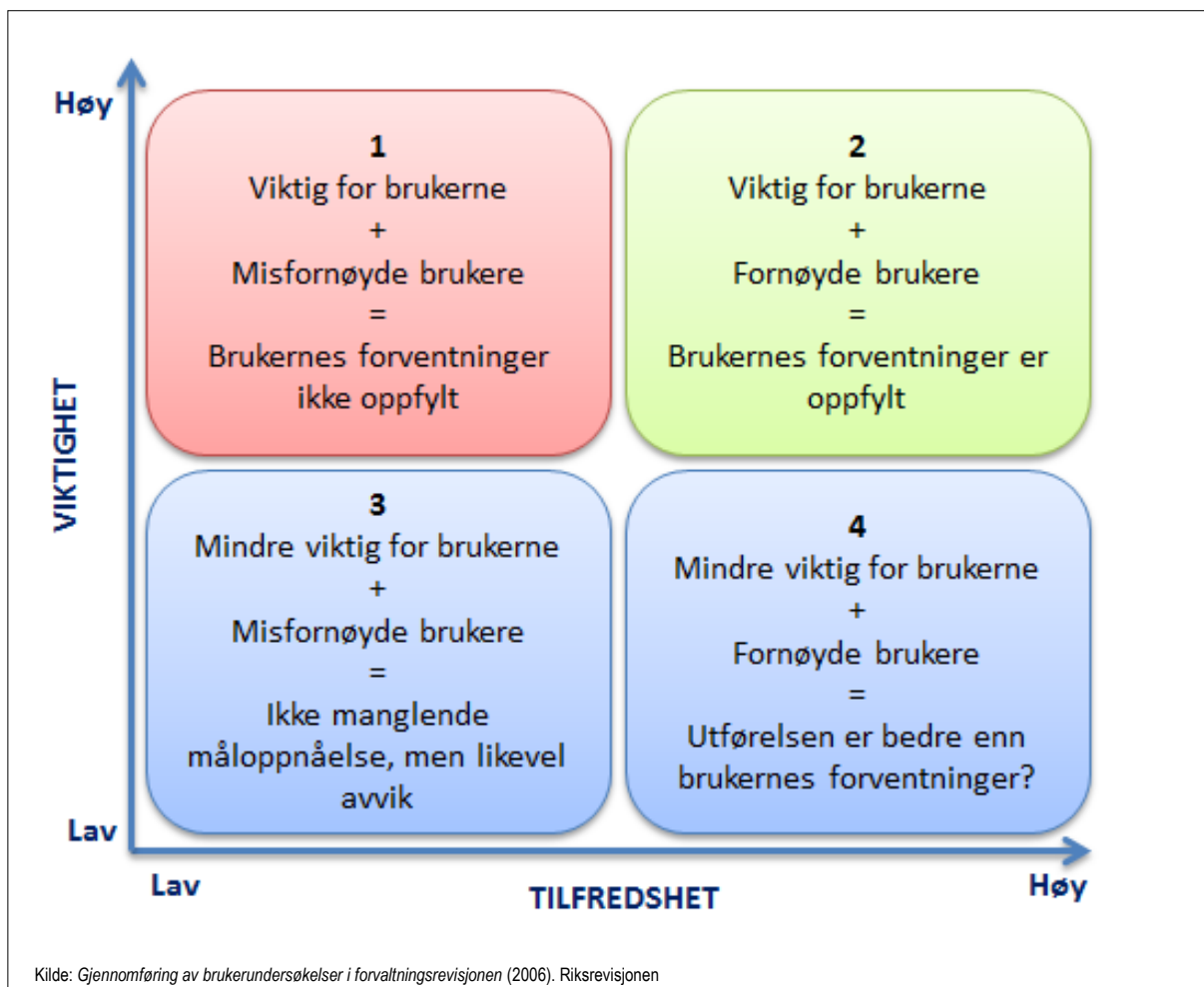
I forbindelse med studieforbundenes arbeidsoppgaver, vil vi i kapittel 4 fremstille to dimensjoner ved det man kan kalle brukerorientering, nemlig viktighet og tilfredshet. Den metodiske tolkningen av denne sammenhengen, vil forklares her.

Neste figur viser et utgangspunkt for hvordan man kan vurdere studieforbundenes måloppnåelse i forhold til brukerroretting⁸.

⁷ Vanlig praksis er at korrelasjon skal være over 0,3 (Pearsons r), og at Chronbachs Alpha skal være over 0,7.

⁸ Gjennomføring av brukerundersøkelser i forvaltningsrevisjonen (2006). Riksrevisjonen

Figur 5: Forholdet mellom viktighet og tilfredshet

For eksempel, om en arbeidsoppgave som studieforbundene utfører er viktig for medlemsorganisasjonene, og tilfredsheten i forhold til hvordan dette blir utført er lav (rute 1), kan man si at organisasjonenes forventninger ikke er oppfylt. Dette kan indikere manglende måloppnåelse og et avvik på områder hvor brukertilfredshet står sentralt.

Videre, om et område blir ansett som viktig av medlemsorganisasjonene, og tilfredsheten i forhold til utførelse er høy (rute 2), er det rimelig å tro at organisasjonenes forventninger er oppfylt. Dette kan indikere god måloppnåelse og små avvik.

Om medlemsorganisasjonene er misfornøyde med forhold de oppfatter som mindre viktige (rute 3), eller at de er fornøyde med forhold de opplever som mindre viktige (rute 4), innebærer dette ikke noe problem i utgangspunktet. Imidlertid er det verd å se nærmere på dette, dersom det viser seg å være tilfelle. Bakgrunnen for det er at det kan ansees

uhensiktsmessig ressursmessig, å bruke mye tid på noe som av brukerne (organisasjonene) anser som lite viktig. Poenget er at måloppnåelsen i forhold til et mål om tilfredse brukere kan godt være høy, men ressursbruken for å oppnå dette må samtidig være rimelig.

I kapittel fire, vil studieforbundenes arbeidsoppgaver, som vi har sortert i tre hovedbolker, nemlig kursvirksomhet, kontakt og kommunikasjon og myndighetskontakt, analyseres i tråd med en slik tankegang som er skissert her. Ved å koble viktighet og tilfredshet, så får man fram interessant informasjon.

3.10 Bruk av datakilder i rapporten

Som følge av de ulike kvantitative datainnsamlingene som er gjort i forbindelse med denne studien, og som er beskrevet over – har vi følgende fire datakilder som benyttes i rapporten:

1. Kurskartlegging
2. Deltakerkartlegging

3. Survey til kursdeltakere

4. Survey til medlemsorganisasjonene

Videre i rapporten videre vil disse datakildene, og analysene gjort av data som er innsamlet gjennom disse, i hovedsak holdes adskilt. I forhold til enkelte problemstillinger er de imidlertid benyttet parallelt. Dette vil da fremkomme av teksten, i tillegg til kildehenvisningen i de enkelte figurene og tabellene.

Kapittel 4. Studieforbundene rolle og egenart

- Målene for studieforbundsordningen er svært generelle og diskriminerer ikke. De er utfordrende å operasjonalisere og lite målbare. Studieforbundene oppfyller videre målene nettopp i kraft av å være et studieforbund.
- Studieforbundene oppleves i hovedsak som en ressurs for medlemmene, men det er først og fremst oppgavene studieforbundene er lovpålagt som skåres høyest på viktighet og tilfredshet.

4.1 Innledning

Dette kapitlet vil presentere informasjon og kunnskap om faktisk forhold knyttet til Studieforbundsordningen, spesielt forhold relatert til organisering, funksjoner (arbeidsoppgaver), relasjonen mellom studieforbundene og medlemsorganisasjonene, herunder særlig fokus på kursvirksomheten.

4.2 Informasjon om studieforbundene

Som del av prosjektet har vi gjort et dypdykk i hvert studieforbund som inngår i studien. Av hensyn til leservennligheten, har vi valgt å plassere denne informasjonen i et vedlegg bakerst i rapporten. I vedlegg 1 kan man altså få et nærmere innblikk i det enkelte studieforbund på følgende dimensjoner:

Tabell 12: Dimensjoner som beskrives i vedlegg 1

Kartlegging av studieforbund - dimensjoner	
Formål	Organisering og størrelse
Visjon/slagord	Styring
Faglig profil	Tilhørighet
Studieforbundets målgrupper	Synlighet og profilering
Historie	Samarbeid med øvrige tilbydere av kompetanse

Kilde: Oxford Research AS

Vi gjør også oppmerksom på at det i vedlegg 1 også finnes en oppsummeringstabell for samtlige studieforbund som inngår i denne studien.

Det overordnede bildet er at variasjonen er stor innenfor de aller fleste dimensjonene vi har sett nærmere på. Dette er ikke så overraskende, likevel er det verd å påpeke at nettopp heterogeniteten gjør at det er få generelle slutninger som kan trekkes.

4.2.1 Rolle i samfunnet

Nettopp på grunn av mangfoldet i aktiviteter og mål er studieforbundsordningens rolle i samfunnet i samfunnet noe diffus. I Sverige har studieforbundene en adskillig mer tydelig rolle og plassering i samfunnet enn det vi ser i Norge.

«Den norske tilbudsstrukturen for voksne står i kontrast til systemene både i Danmark, Finland og Sverige. I de andre nordiske landene er den formelle voksenopplæringen bygd ut som et omfattende offentlig tilbud med egne strukturer».

Kilde: NOU 2007: 11 side 43

I Sverige er studieforbundene knyttet til *folkeopplysning*. Dette fremkommer blant annet av at studieforbundene ikke omfattes av Voksenopplæringsloven (Vuxenutbildningslagen), men reguleres av en egen forskrift basert på en «folkbildningsproposisjon» og årlig budsjett (NOU 2007:11, s. 43). I Norge er derimot studieforbundene omfattet av Lov om voksenopplæring. I denne beskrives studieforbundene som opplæring *ved siden* av det offentlige opplæringssystemet: «[...] være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud [...]» (§ 4f, Lov om voksenopplæring).

«Hva som er studieforbundenes plass i samfunnet er en vrien sak. [...] Hvor er «ved siden av» det offentlige systemet?»

Kilde: Dybdeintervju

At noen av studieforbundene har en klar, og ubestridt rolle som tjenesteyter av kurs og kunnskapsbygging i arbeidslivet er tydelig. Flere av de store

forbundene opptrer som profesjonelle aktører på enkelte områder. AOF og Folkeuniversitetet har for eksempel direkte tilknytning til arbeidslivet, mens de fleste av de andre forbundene har en mer sentral rolle i tredje sektor.

4.3 Informasjon om medlemsorganisasjonene

I 1997 ble det gjennomført en kartlegging av frivillig sektor i Norge. Undersøkelsen var en del av det fler-nasjonale Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, også kalt Hopkinsundersøkelsen⁹.

For å sette studieforbundenes medlemsorganisasjoner i en større sammenheng, er det interessant å gi et estimat på hvor mange av Norges organisasjoner som faktisk er medlem av et studieforbund.

Med utgangspunkt i Hopkinsundersøkelsens kartlegging av antall organisasjoner, og Vox sin oversikt over godkjente studieforbund og tilhørende medlemsorganisasjoner, får vi følgende oversikt:

Tabell 13: Oversikt over organisasjoner

	Antall
Organisasjoner i Norge	115 000
Godkjente studieforbund	15
Medlemsorganisasjoner i studieforbund	471

Kilde: Oxford Research AS, <http://www.samfunnsforskning.no/Prosjekter/Avsluttede-prosjekter> /Oppdatering - av-Hopkinsundersøkelsen og <http://www.vofo.no/content/kontaktinformasjon-til-studieforbundene>

Per i dag er i underkant av 500 organisasjoner medlem av ett av de 15 godkjente forbundene. Hvis man ser dette i forhold til populasjonen av organisasjoner i landet utgjør dette altså en forsvinnende liten andel. Det skal imidlertid legges til at de 471 medlemsorganisasjonene i hovedsak er sentralorganisasjoner. De fleste av disse har en lang rekke lag lokalt og regionalt – og antall organisasjoner tilknyttet studieforbundene vil dermed reelt sett være høyere.

Medlemsmassen til de ulike forbundene er stor og fanner bredt. I noen tilfeller er det snakk om svært små organisasjoner, i andre tilfeller store organisasjoner – som i de fleste tilfeller er langt mer kjent blant den norske befolkning, enn studieforbundene i seg selv.

For å gi et utfyllende bilde av studieforbundenes rolle og egenart, anser vi det som nødvendig å si noe

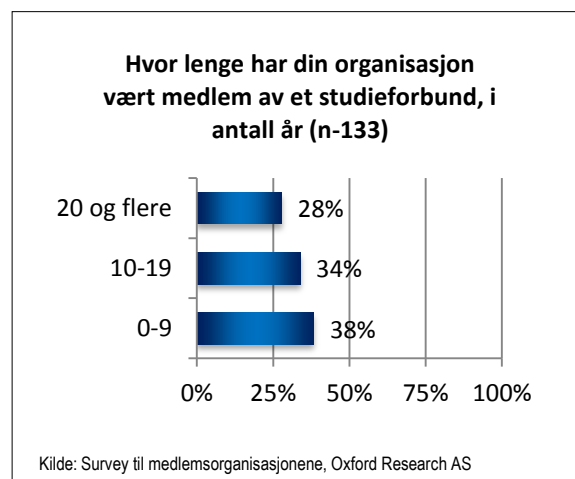
overordnet om medlemsorganisasjonene, på noen sentrale parametere. Den følgende informasjonen er hentet fra Oxford Research survey til medlemsorganisasjonene (som diskutert i del 3.6).

4.3.1 Medlemskap

De organisasjonene som har besvart spørreundersøkelsen i forbindelse med dette prosjektet, har i snitt vært medlem av et studieforbund i nærmere 17 år. Dette i seg selv sier noe om den stabiliteten som må sies å være i medlemsmassen.

I figuren under har vi delt opp medlemstid i tre kategorier; 0-9 år, 10-19 år og 20 eller flere år. Som figuren viser er fordelingen relativt jevn. Imidlertid er det en overvekt av organisasjoner som har vært medlem under 10 år. To organisasjoner oppgir å ha vært medlem i hele 82 år.

Figur 6: Medlemskap – i år

Det er videre interessant å merke seg at av disse organisasjonene, så er det kun 8 prosent som har vurdert medlemskap i et annet studieforbund enn det de per i dag er medlem av. Dette understreker også en viss stabilitet i medlemskap, og lojalitet til det studieforbund man er medlem av.

⁹ Kilde: <http://www.samfunnsforskning.no/Prosjekter/Avsluttede-prosjekter> /Oppdatering - av-Hopkinsundersøkelsen

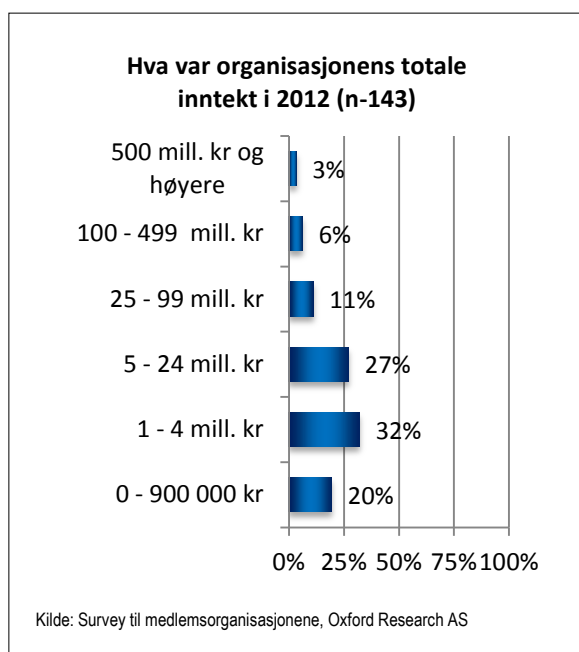
4.3.2 Inntekt

Når det gjelder inntekt, viser neste figur naturlig nok stor variasjon blant medlemsorganisasjonene også på denne variabelen.

Gjennomsnittlig inntekt blant de medlemsorganisasjonene som har svart på undersøkelsen var 49,3 millioner kroner i 2012. Som figuren viser, er andelen organisasjoner høyest i inntektsgruppen 1 - 4,99 millioner kroner.

Blant de organisasjonene som har en total inntekt på 500 millioner eller mer, finner vi noen få, svært store organisasjoner.

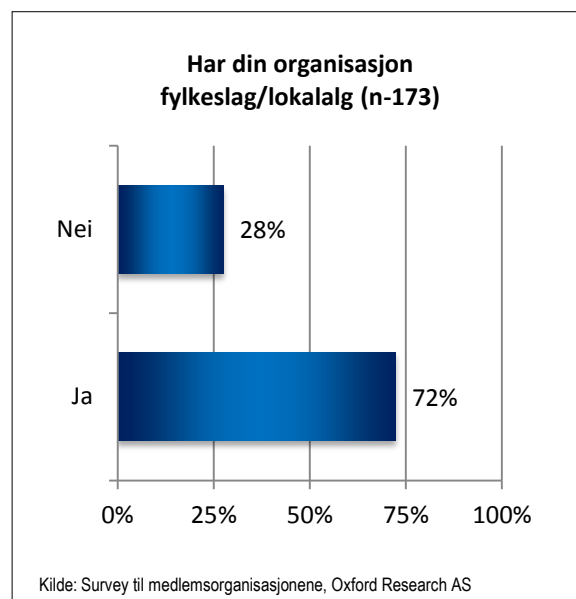
Figur 7: Medlemsorganisasjonenes inntekt

4.3.3 Fylkeslag

Organiseringen internt i medlemsorganisasjonene varierer også. Som figuren under viser, har imidlertid hele 72 prosent av medlemsorganisasjonene fylkeslag og/eller lokallag.

Figur 8: Medlemsorganisasjoner og fylkeslag

Hvorvidt organisasjonen har fylkeslag, samsvarer naturlig nok i stor grad med størrelsen på organisasjonen i seg selv.

For eksempel er det en statistisk signifikant sammenheng mellom organisasjonene med fylkeslag og organisasjonens totale inntekt, da organisasjonene med fylkeslag har en gjennomsnittlig inntekt på 61,6 millioner kroner, og organisasjoner som ikke har fylkeslag har en gjennomsnittlig inntekt på rett i overkant av 29 millioner kroner. Dette gjelder altså de medlemsorganisasjonene som har svart på undersøkelsen.

Gjennomsnittlig antall kurs som ble gjennomført i 2012 var også høyere blant organisasjoner med fylkeslag; 3,6 kurs, mens organisasjoner uten fylkeslag i gjennomsnitt gjennomførte 2,4 kurs i 2012. Analysene viser videre en statistisk signifikant sammenheng mellom det å ha fylkeslag og hvem som gjennomfører kurset hos organisasjonen. Kursvirksomheten i svært stor grad gjennomføres av fylkeslagene (70 prosent) i de organisasjonene som faktisk har dette organisatoriske leddet.

4.4 Sammenheng mellom overordnet profil og formål

Tydeligheten i profil, og hva denne bygger på, spenner over et vidt spekter når vi snakker om de ulike studieforbundene. Enkelte forbund har en rimelig klar profil, mens andre forbund har en mer utydelig profil.

Særlig tydelig profil finner vi blant de studieforbundene som har en klart definert medlemsmasse, en tydelig målgruppe, og som har sin kursaktivitet knyttet til definerte hovedemner. Eksempler på forbund som i større eller mindre grad kan beskrives i forhold til dette er Kristelig studieforbund, FUNKIS og Studieforbundet Kultur og tradisjon.

På den andre enden av skalaen har vi forbund som, på grunn av en svært heterogen medlemsmasse, har vanskeligheter med å tydeliggjøre sin profil dersom man ser på i målgruppe og hovedemner. Dette gjelder for eksempel Studieforbundet Næring og samfunn og Studieforbundet Solidaritet.

Når det gjelder sammenhengen mellom forbundenes (faglige) profil og medlemsmassens hovedformål, er bildet noe uklart. Dette skyldes blant annet at det i mange studieforbund er lite tydelig hva de ulike medlemsorganisasjonene har til felles, de har altså en heterogen medlemsmasse. Videre henger dette også sammen med at forbundene har ulik praksis i forhold til inntak av nye medlemsorganisasjoner. Enkelte forbund er relativt strenge i forhold til inntak av nye medlemmer; det legges blant annet vekt på at organisasjonen passer inn i medlemsmassen og til den overordnede profilen til forbundet. Hos andre studieforbund aksepterer de aller fleste søknader om medlemskap, uavhengig av formål og profil på organisasjonen.

Grovt sett kan man altså gruppere studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner i to hovedgrupper på denne dimensjonen. Den ene gruppen består av de forbundene som i stor grad har en tydelighet i profil, og da også en homogenitet i medlemsmassen. Den andre gruppen består av de forbundene som har en mindre tydelig profil og dermed også en mer heterogen medlemsmasse.

Dette trekket ved studieforbundsordningen er også påpekt av Vox i forbindelse med en studie av tilskudds- og deltakerutvikling i studieforbundene:

«Et felles trekk ved studieforbundene med vekst i deltakertallet, er at de har en klar profil knyttet til ett eller to hovedemner eller en klar profil knyttet til deltakergruppe»

Kilde: Tilskudds- og deltakerutvikling i studieforbundene i perioden 2006-2009: 10

Dersom alle studieforbundene i større grad hadde hatt en tydelig profil med tilhørende medlemsmasser og organisasjoner som har noe til felles, ville det muligens ha styrket ordningen som sådan. Særlig i å fronte studieforbundsordningen utad. Tydelighet gir større forståelse og bevissthet for hva en ordning er og tilbyr. Dette understrekes av den nevnte kartlegging gjort av Vox, nemlig at deltakerøkningen er størst i de forbundene som er tydelige i sin profil. Dette kan bety at det for disse forbundene er enklere å «reklamere» for sin virksomhet, og at det samtidig for potensielle kursdeltakere er lettere å fange opp hva studieforbundene faktisk har å tilby når de er spisset i forhold til faglig profil.

Det har ikke vært innenfor rammene av dette prosjektet, å gjøre en nærmere vurdering av hva en tydelig profil, eventuell mangelen på tydelighet i profil, innebærer. Når det er sagt er det klart at studieforbundsordningen som helhet vil kunne profileres tydeligere dersom alle forbundene har sin klart definerte målgruppe og profil.

4.5 Studieforbund og andre opplæringsaktører

Det finnes til dels et mangfold av tilbydere av kurs og opplæring i Norge. Uten at vi kan fremstille en total oversikt over totaltilbudet og eventuelle overlapp mellom kurs- og opplæringstilbudene innenfor studieforbundsordningen med kurs- og opplæringstilbud utenfor studieforbundsordningen, er det rimelig å anta at det eksisterer en viss grad av overlapp.

Det er derfor interessant å se nærmere på andre opplæringsaktører, og hvordan disse forholder seg og opptrer på noen gitte parametere, sammenliknet med studieforbundene. Særlig interessant er det å se nærmere på i hvilken grad kursdeltakere har kjennskap til alternative kurstilbud, og hvorvidt de har vurdert andre tilbud enn det kurset de faktisk har deltatt på. Nettopp dette ble det spurt om i deltakersurveyen, og resultatene presenteres i det følgende. Videre vil avsnittet ta for seg en kort sammenlikning på overordnet nivå mellom studiefor-

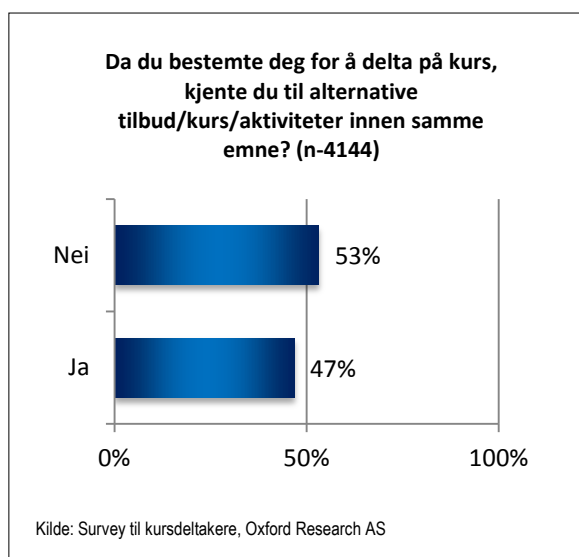
bundsordningen og to øvrige tilbydere av opplæring, nemlig Metier og Confex.

4.5.1 Kjennskap til og vurdering av alternative opplæringstilbud

Av de 4144 kursdeltakerne som har besvart spørsmålet, oppgir 47 prosent at de kjente til alternative kurstilbud innen samme emne/felt på det tidspunktet de bestemte seg for å delta på kurs.

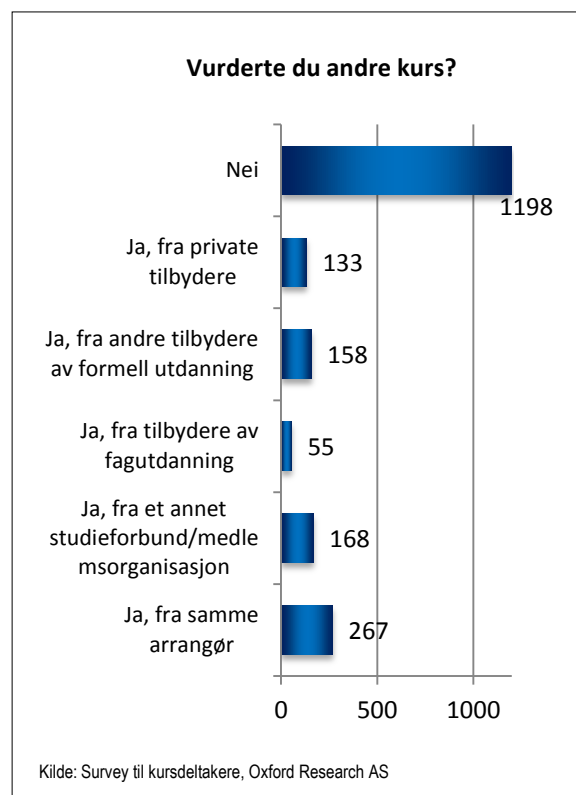
I forhold til kjennskap til alternative kurstilbud, viser analysene våre kun marginale forskjeller mellom menn og kvinner. Det er heller ingen markante forskjeller i kjennskap i forhold til utdanningsnivå.

Figur 9: Kjente du til alternative kurs/tilbud/aktiviteter innen samme emne/felt, etter andel

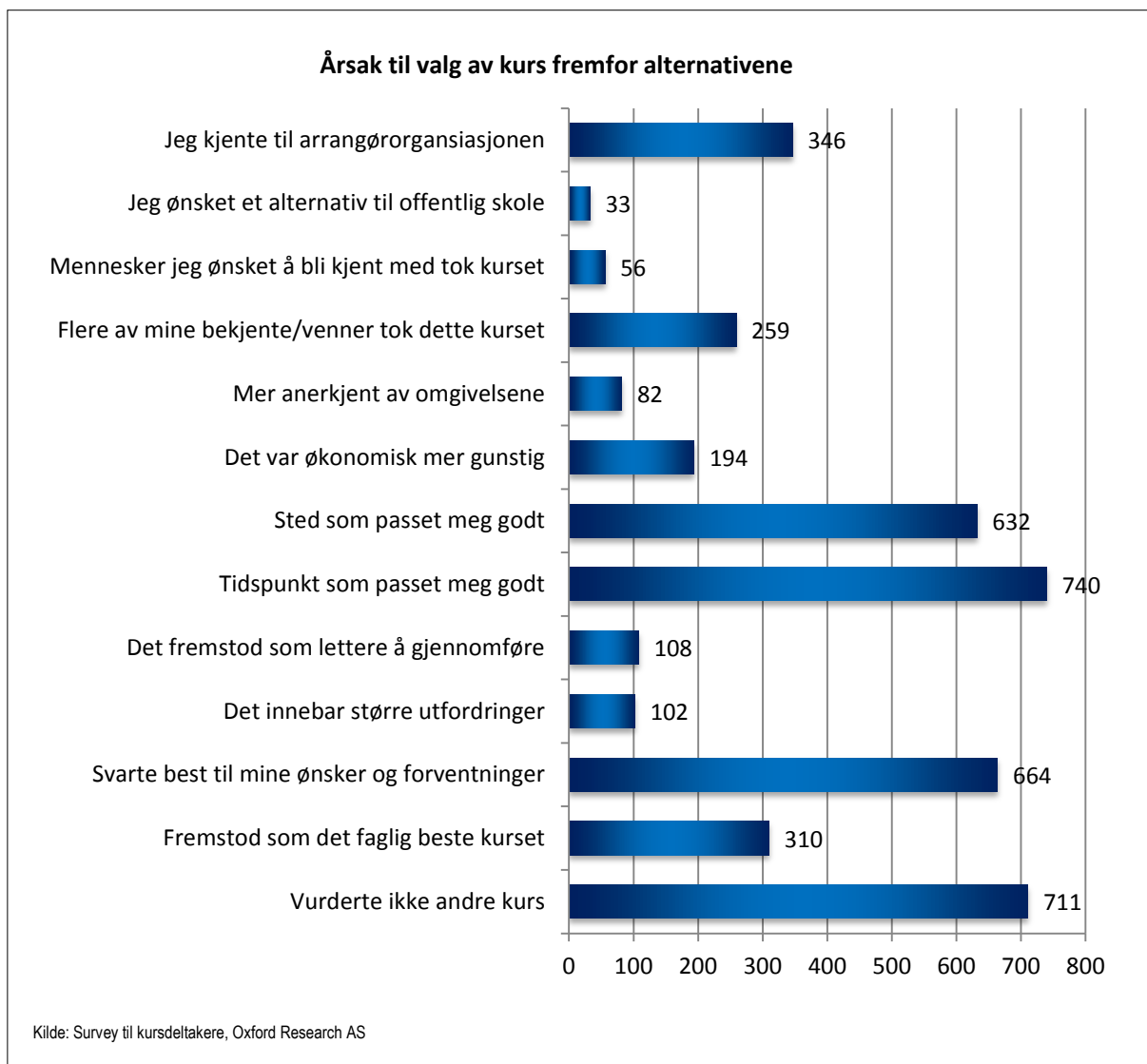
Av de 1948 kursdeltakerne som *kjente til* alternative kurstilbud, var det kun 781 som faktisk *vurderte* å melde seg på disse andre alternativene. Hovedvekten av disse deltakerne vurderte andre tilbud fra samme arrangør (267), mens 168 vurderte tilbud fra annet studieforbund/medlemsorganisasjon.

Figur 10: På det tidspunktet du bestemte deg for å delta på kurs, vurderte du heller å melde deg på andre tilbud/kurs/aktiviteter (flere svaralternativer mulig)

I deltakersurveyen er det videre spurt om årsaken til at kursdeltakeren nettopp valgte det kurset man valgte (i regi av et studieforbund), fremfor alternativene som ble vurdert. Den årsaken som hyppigst blir oppgitt er at «tidspunktet passet godt» (740 stk.). Dette tyder på at det kan være en visst tilfeldighet over valget. Imidlertid svarer hele 664 deltakere, at det valgte kurset svarte best til egne ønsker og forventninger, noe som innebærer at man har satt seg inn i kurset man har meldt seg på, og også gjort seg kjent med alternative tilbud.

Figur 11: Årsak til valg av kurs fremfor alternativene som ble vurdert (flere svaralternativer mulig)

4.5.2 Sammenlikning med Metier Academy og Confex

I dette avsnittet vil vi se nærmere på studieforbundene på gitte parametere, og særtrekk de har sammenlignet med andre kurs- og opplæringsaktører.

Metier Academy og Confex er kartlagt ut i fra følgende parametere:

- Idegrunnlag
- Fag/emnetilbud
- Målgrupper
- Pedagogikk
- Tilrettelegging

For nærmere beskrivelse av de to nevnte kurs- og opplæringsaktørene, vises til appendiks I.

En del av studieforbundenes virksomhet arter seg litt som andre opplæringsaktører. Spesielt gjelder dette for de studieforbundene som i stor grad har opplæringstilbud rettet mot arbeidslivet. Imidlertid er det slik at studieforbundene sett under ett, er tilbydere av noe langt mer enn opplæring i seg selv. Blant annet har kulturbærende kurs en vel så viktig sosial og personlig dimensjon for mange av deltakerne, som det rene læringsaspektet.

En sammenlikning med andre tilbydere av opplæring bør derfor fortrinnsvis begrenses til de kurstilbudene som er direkte sammenliknbare, mer enn en sam-

menlikning mellom aktørene som sådan. Overordnet kan imidlertid følgende punkter fremstilles:

- Både Metier og Confex har klart avgrensede målgrupper, noe som ikke er like tydelig blant studieforbundene. Målgruppene er også smale- re enn målgruppene til de aller fleste studieforbund.
- Både Metier og Confex tilbyr kun kurs som er relevante for arbeidslivet. De tilbyr altså ikke kurs innenfor den bredden som studieforbundene gjør. For eksempel tilbys ikke opplæring innenfor mer kulturelle retninger.
- Tilbudet er klart mindre og mer faglig spisset, enn for kurstilbudet gjennom studieforbundsordningen.
- Prisen for kursdeltakelse ligger klart over snittprisen for et kurs i regi av studieforbund

4.6 Målfokus

Da den «nye» Voksenopplæringsloven trådte i kraft I 2009 (LOV 2009-06-19 nr. 95), ble 6 overordnede målsettinger for Studieforbundenes opplæringsaktivitet spesifisert (§ 4):

- Å bidra til å vedlikeholde og styrke demokratiet og legge grunnlag for bærekraftig utvikling ved å engasjere og utvikle aktive medborgere.
- Å gjøre det mulig for mennesker å påvirke egen livssituasjon.
- Å bekjempe utstøting og bidra til inkludering.
- Å bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle og slik møte behov i et samfunn og arbeidsliv i stadig endring.
- Å styrke kulturelt mangfold og øke deltagelse i kulturlivet.
- Å være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud for voksne.

Et viktig element som er sentralt i en diskusjon av mål og måloppnåelse er prosessene rundt målformuleringen. Mål fremmes (som regel) ovenfra og ned, mens deres oppfyllelse er avhengig av organisasjonsmedlemmenes evne og vilje til å følge disse opp og om de strukturelle rammene rundt dem er rimelig

klare¹⁰. Forankring av målene internt i organisasjonen blir med andre ord av vesentlig betydning for å sikre måloppnåelse og hindre for eksempel målkonflikter.

Gjennom intervjuene med studieforbundene, er tilbakemeldingen fra de aller fleste at disse målene er vage, og at de favner om mye. På den ene siden er de derfor noe utfordrende å operasjonalisere og arbeide etter. På den andre siden gir dette rom for relativt enkelt kunne få sin virksomhet til å henge sammen med målene.

Målene er altså svært generelle, og av denne årsaken diskriminerer de ikke. Det vil si, at man ikke på bakgrunn av disse målene kan definere hvem som når målene og hvem som ikke gjør det. Dette igjen kan muligens bidra til å belyse hvorfor studieforbundenes rolle og plassering er relativt uklare.

Sett utenfra er målene lite målbare, og flere forbund har vanskeligheter med å beskrive i detalj hva de faktisk gjør for å sikre måloppnåelse.

Fra Vox sin side er man klar over utfordringene knyttet til målformuleringene og utfordringene knyttet til å rapportere på disse. Dette har man en prosess gående på internt i Vox, hvor man blant annet har diskutert hvorvidt målene burde brytes ned, som et ledd i en operasjonalisering, og for å lette rapporteringen. Vox har videre utarbeidet en mal for rapportering på de overordnede målene. I denne bes blant annet forbundene om å knytte sitt arbeid til lovens overordnede mål, og konkretisere om noen av målene er av særlig relevans for det aktuelle studieforbund. Videre skal det beskrives konkrete satsinger/mål som er igangsatt i det aktuelle året, som er knyttet til målene¹¹.

«Mulig å operasjonalisere målene i en eller annen form. Mulig å få inn noe interessant informasjon».

Kilde: Dybdeintervju, Vox

Videre er et paradoks at målene slik disse fungerer per i dag har en dobbeltfunksjon. De er målene som studieforbundene skal drive sin virksomhet innenfor. Samtidig er det slik at når Vox skal godkjenne et studieforbund, må studieforbundet dokumentere at forbundet og dets virke på alle områder faller innenfor målene. For at forbundene skal godkjennes i

¹⁰ Christensen, Lægred, Rosenss og Røvik (2004): *Organisasjonsteori for offentlig sektor*.

¹¹ Mal for rapportering på overordnede mål for studieforbund 2012, dokument mottatt fra Vox

utgangspunktet, må de altså dokumentere at de har oppfylt målene. «Det er vanskelig, og filosofisk litt problematisk at de samme målene er både rammen for å bli et studieforbund og målene studieforbundene samtidig skal rapportere etter» (dybdeintervju, Vox).

Målene, slik disse er definert i loven, gir videre Vox en utfordring i forhold til videre rapportering;

«Vår utfordring er at vi skal si noe videre om hva de [studieforbundene] har fått til i løpet av året. I begynnelsen ble det som regel bare kopi fra år til år. I år har vi laget en mal der vi ber dem si noe allment i tilknytning til målene. Forbundene måtte også si noe om initiativer og resultater i 2012 som hadde med målene å gjøre. Det var veldig variert hva de leverte, men de beste fikk levert interessant informasjon»

Kilde: Dybdeintervju, Vox

4.6.1 Praktisk arbeid i forhold til målene

Vox har som sagt utarbeidet en mal for målrapportering, som man har oppfordret alle studieforbundene til å følge (dybdeintervju, Vox). Rapportering på måloppnåelse går for øvrig inn i årsmeldingene til forbundene; I årsberetningen skal studieforbundene blant annet rapportere om forhold knyttet til oppfyllelsen av de overordnede målene fastsatt i vaksenopplæringsloven § 4.»¹²

Med utgangspunkt i at målformuleringene er noe vage og omfattende, er det noe ulikt hva studieforbundene konkret har gjort for å sikre måloppnåelsen. Vi finner likevel en relativt generell tilnærming;

De fleste forbundene arbeidet aktivt med målene da loven kom i 2009, og har innarbeidet målformuleringen i strategidokumenter, vedtekter og handlingsplaner. «Studieforbundet sin strategiske plan er utarbeidd etter dei overordna måla i Lov om vaksenopplæring. Vi legg måla som rettesnor for årsmeldinga»¹³.

I forbindelse med målrapporteringen i årsmeldingen varierer detaljnivået noe. Ett eksempel er Musikkens studieforbund, som i relativt detaljert grad rapporterer direkte på hvert av de seks målene i årsmeldingen. Denne direkte rapporteringen inngår videre i en mer generell beskrivelse av forbundets arbeid

med å oppfylle målene i loven¹⁴. Idrettens studieforbund har en mer overordnet rapportering på målene, mens Studieforbundet natur og miljø kun henviser til målene, og at styret er opptatt av å utvikle gode rutiner for å leve opp til målene, men i liten grad inkluderer en faktisk målrapportering¹⁵.

I sum levner imidlertid datagrunnlaget som denne rapporten bygger på, liten tvil om at studieforbundene i større eller mindre grad lever etter, og oppfyller, målene slik disse er spesifisert i Vaksenopplæringsloven.

I de tilsynsrapportene som er gjennomgått, og hvor målene inngår i vurderingen, fremkommer det også at studieforbundene opererer i henhold til målformuleringene i loven.

«Studieforbundet Kultur og tradisjon har i sine årsrapporter for 2010 og 2011 beskrevet hvordan deres aktivitet oppfyller de overordnede målene for opplæringsaktiviteten.

Vox' syn er at redegjørelsen i rapportene viser at studieforbundet driver i samsvar med de overordnede mål».

Kilde: Rapport fra tilsyn med Studieforbundet Kultur og tradisjon, 13.5.2013, Vox

Vox bør arbeide videre med den prosessen som tydeligvis pågår internt med operasjonalisering og tydeliggjøring av hvordan det skal rapporteres på målene. Dette vil styrke ordningen som sådan.

En mulig konsekvens av den uklare defineringen er at forbundene fokuserer på det som er deres særtrekk. På den måte blir grensene så diffuse at forbundene tvinges til å kommunisere at de er spesielle. Og dette uten at de er spesifikke på hva særpreget innebærer, eller evner å knytte dette til de overordnede målene. «De overordnede målene er ikke noe problem for oss, men vi synes det er et problem å rapportere på dem» (Dybdeintervju studieforbund).

Videre er det slik at en del av målene som fremkommer i Vaksenopplæringsloven er *virknings* av selve kursvirksomheten. Dette kommer vi imidlertid tilbake til senere i rapporten.

¹² Rundskriv F-16-09

¹³ Rapport fra tilsyn med Studieforbundet Kultur og tradisjon, 13.5.2013:6, Vox

¹⁴ Musikkens studieforbund: Melding om virksomheten 2011-2012

¹⁵ <http://www.naturogmiljo.no/studieforbundet/arsmelding/2012.asp>

4.7 Er studieforbundene en ressurs for medlemmene?

Mangfoldet i studieforbundsordningen innebærer at forbundene kan inneha mange og ulike roller og funksjoner ovenfor medlemsorganisasjonene. I hvilken grad studieforbundene oppleves som en ressurs for sine medlemmer vil derfor i stor grad nok være relatert til hvilken rolle, eller hvilke funksjoner, de faktisk fyller. Dette vil vi kort gå inn på i det følgende, før vi går nærmere inn på de konkrete arbeidsoppgavene et studieforbund kan ha.

4.7.1 Studieforbundenes rolle og funksjon overfor medlemmene

Som allerede påpekt, representerer studieforbundenes mangfold en utfordring i det å gi en overordnet beskrivelse av studieforbundenes rolle, funksjon og aktivitet i forhold til medlemsmassene. Vi vil derfor kort beskrive noen hovedtrekk.

Hvilke oppgaver og hvilken aktivitet som drives av studieforbundene sentralt varierer. Dette vil vi komme nærmere tilbake til, men i relasjon til hvilke arbeidsoppgaver studieforbundene selv anser som de mest sentrale, tegner det seg et bilde av hvilken rolle de spiller, eller hvilken funksjon de har, for sine medlemmer.

På det ene ytterpunktet har vi de studieforbundene som i hovedsak ser på forbundet som en formidler av det statlige tilskuddet. De mottar tilskuddet fra Vox, og videreformidler dette. Eksempel på slike forbund er Studieforbundet Næring og samfunn og Natur og miljø.

På den andre enden av skalaen, finner vi studieforbund som i svært stor grad vektlegger det pedagogiske aspektet ved å drive et studieforbund, altså at man i langt større grad har fokus på læringsaspektet ved virksomheten. Eksempel på slike forbund er Kristelig studieforbund og Folkeuniversitetet.

Hvilken rolle forbundene selv ønsker å inneha, varierer altså kraftig. Minste felles multiplum, kan imidlertid sies å dreie seg om følgende tre hovedarbeidsoppgaver:

- Formidle statsstøtte
- Kontrollere
- Veilede

Datainnsamlingen som denne rapporten bygger på, viser at samtlige forbund i større eller mindre grad, ivaretar disse tre oppgavene.

I hvilken grad studieforbundene oppleves som en ressurs for medlemmene, er altså nært knyttet til arbeidsoppgavene de ulike studieforbundene ivaretar. I det følgende vil vi gå nærmere inn på disse oppgavene.

4.7.2 Studieforbundenes arbeidsoppgaver

Hvilke arbeidsoppgaver som studieforbundene gjennomfører og ivaretar, varierer fra forbund til forbund. Listen over oppgaver som forbundene kan ha, er videre lang og omfattende. Blant annet påpekte NIFU STEP (2007)¹⁶ i sin rapport at forbundene kan ha følgende arbeidsoppgaver:

- Stimulere til kursvirksomhet i medlemsorganisasjoner
- Stimulere til samarbeid og koordinere felles voksenopplæringsaktiviteter
- Informere og holde kontakten med medlemsorganisasjonene
- Veilede medlemsorganisasjonene om studietiltak
- Veilede studieleder i arbeidet med studieplan
- Gi råd om, utvikle og informere om studiemateriell og veiledningsmaterieell
- Godkjenne studieplan
- Gjennomføre kvalitetssikring og utviklingsarbeid
- Organisere og gjennomføre egne kurs eller kurs på vegne av medlemmer
- Være møteplan/bindeledd mellom medlemsorganisasjonene i opplæringsspørsmål
- Representere medlemsorganisasjonene i Voksenopplæringsforbundet
- Sørge for medarbeideropplæring for studieledere
- Formidler av offentlig tilskudd
- Søke om og informere om andre former for tilskudd (sentralt, regionalt og lokalt)

¹⁶ Organisasjon og styring av studieforbundene i Norge – en analyse for Tronutvalget (rapport 27/2007)

- Kontrollere og sikre dokumentasjons- og kontrollsystemet for kursvirksomheten
- Rapportere om virksomheten til SSB, Vox og/eller Statens utdanningskontor
- Påvirke rammebetingelsene i offentlig politikk innenfor voksenopplæringsfeltet

I spørreundersøkelsen som medlemsorganisasjonene har besvart, ble denne listen med arbeidsoppgaver presentert under følgende tre hovedgrupperinger:

- Kursvirksomhet
- Kommunikasjon og kontakt
- Myndighetskontakt

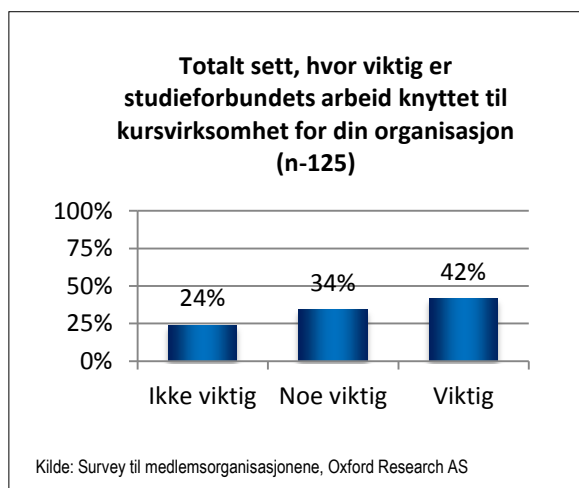
For hver arbeidsoppgave ble medlemsorganisasjonene bedt om å angi viktighet og tilfredshet på de ulike parameterne.

I det følgende vil resultatene fra denne undersøkelsen presenteres.

Arbeid knyttet til kursvirksomhet

I neste figur vises fordelingen på hvor viktig studieforbundenes arbeid knyttet til kursvirksomhet er for de medlemsorganisasjonene som har besvart undersøkelsen. Som figuren viser, karakteriseres studieforbundenes arbeid som viktig eller noe viktig av 3 av 4 organisasjoner.

Figur 12: Studieforbundenes arbeid med kursvirksomhet

Det er videre interessant å se nærmere på hva som kjennetegner organisasjonene som anser studieforbundenes arbeid knyttet til kursvirksomheten som noe viktig eller viktig.

Analysene viser at det ikke er store forskjeller i forhold til organisasjoner som har opplæring som primært mål, og organisasjoner som anser opplæring kun som et middel for å nå et overordnet mål. Imidlertid viser neste tabell en interessant forskjell mellom de organisasjonene som har fylkeslag, og de som ikke har fylkeslag.

Som tabellen viser, er det klart flere organisasjoner som anser studieforbundenes arbeid knyttet til kursvirksomheten som viktig, blant de organisasjonene som har fylkeslag, enn de som ikke har fylkeslag.

Videre viser analysene at det er blant de organisasjonene hvor kurs i hovedsak arrangeres av organisasjon sentralt i samarbeid med studieforbundet eller hvor kursene i hovedsak arrangeres av fylkeslag eller lokallag, at studieforbundets arbeid knyttet til kursvirksomheten er viktig (henholdsvis 71 og 69 prosent).

Tabell 14: Har organisasjonen fylkeslag og organisasjonens vurdering av studieforbundets arbeid knyttet til kursvirksomhet, N=125

Fylkeslag / vurdering kursvirksomhet	Ikke viktig	Noe viktig	Viktig
Ja, har fylkes- eller lokallag	22 %	32 %	46 %
Nei, har ikke fylkes- eller lokallag	31 %	41 %	28 %
Totalt	24 %	34 %	42 %

Kilde: Survey til medlemsorganisasjonene, Oxford Research AS

De medlemsorganisasjonene som har oppgitt at studieforbundets arbeid knyttet til kursvirksomheten er noe viktig eller viktig, har videre fått spørsmål knyttet til viktighet og tilfredshet med kursvirksomheten i mer detaljert grad.

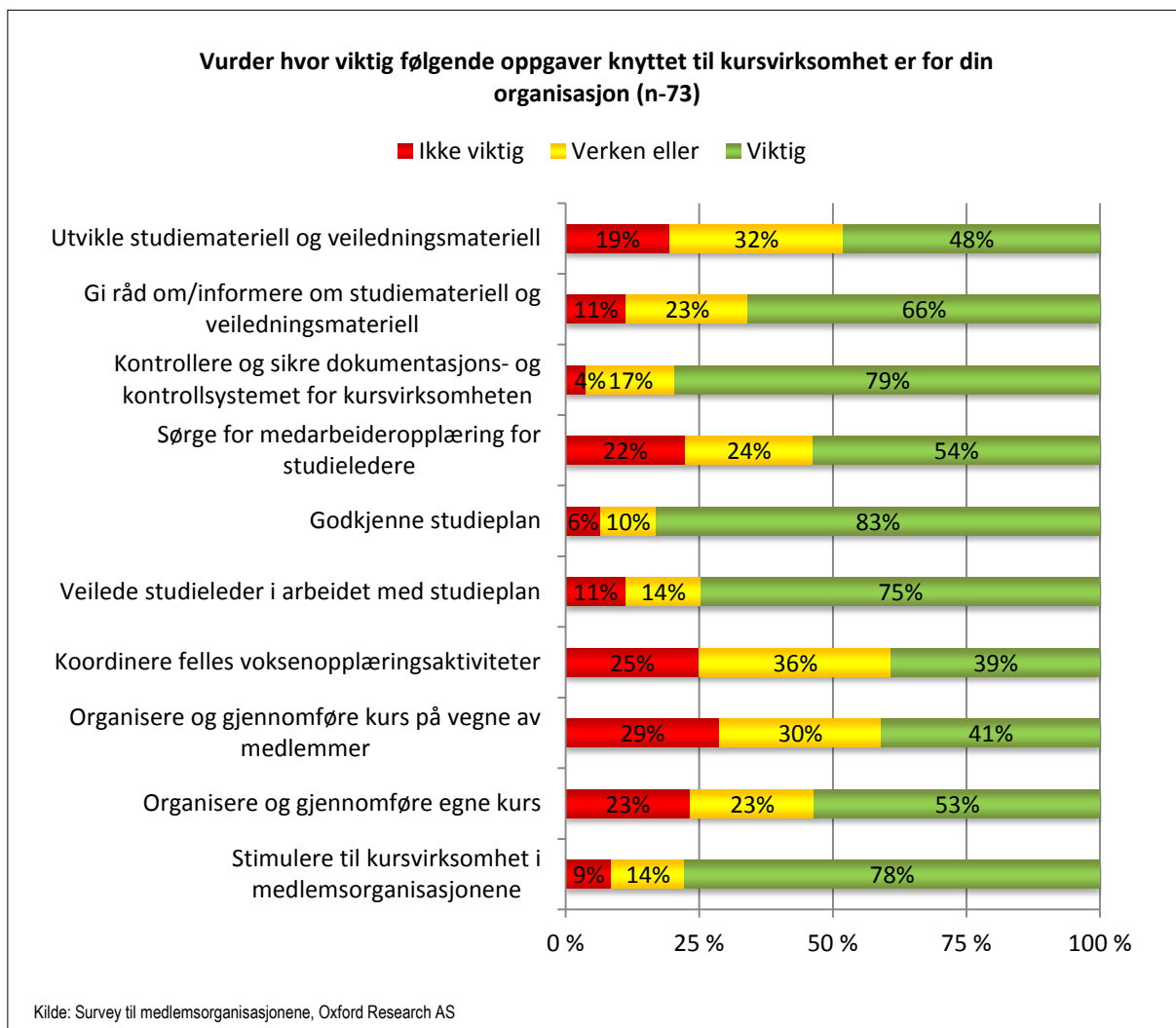
Som neste figur viser, er det «godkjenning av studieplan» som blir oppgitt som viktig av flest medlemsorganisasjoner. Videre er det «kontrollere og sikre dokumentasjons- og kontrollsystemet for kursvirksomheten» som flest organisasjoner oppgir som viktig. Dette er oppgaver som ifølge loven skal ligge hos studieforbundene, og det er derfor ikke overraskende at nettopp disse scorer så høyt på viktighet.

Videre blir arbeid knyttet til å «stimulere til kursvirksomhet i medlemsorganisasjonene» fremhevet som viktig av 78 prosent av organisasjonene.

Minst viktig er «å koordinere felles voksenopplæringsaktiviteter» og «organisere og gjennomføre kurs på vegne av medlemmer», hvor henholdsvis 39 pro-

sent og 41 prosent av organisasjonene oppgir disse oppgavene som viktig.

Figur 13: Viktighet av oppgaver knyttet til kursvirksomhet

Medlemsorganisasjonene er videre spurt hvor tilfreds de er med oppgavene som studieforbundene utfører.

Når det gjelder den oppgaven som flest organisasjoner oppga som viktig, nemlig «å godkjenne studieplaner», viser neste figur at det er nettopp denne oppgaven som scorer høyest på tilfredshet. Hele 81 prosent av organisasjonene er tilfreds med hvordan studieforbundet utfører denne oppgaven, og ingen organisasjoner er ikke tilfreds.

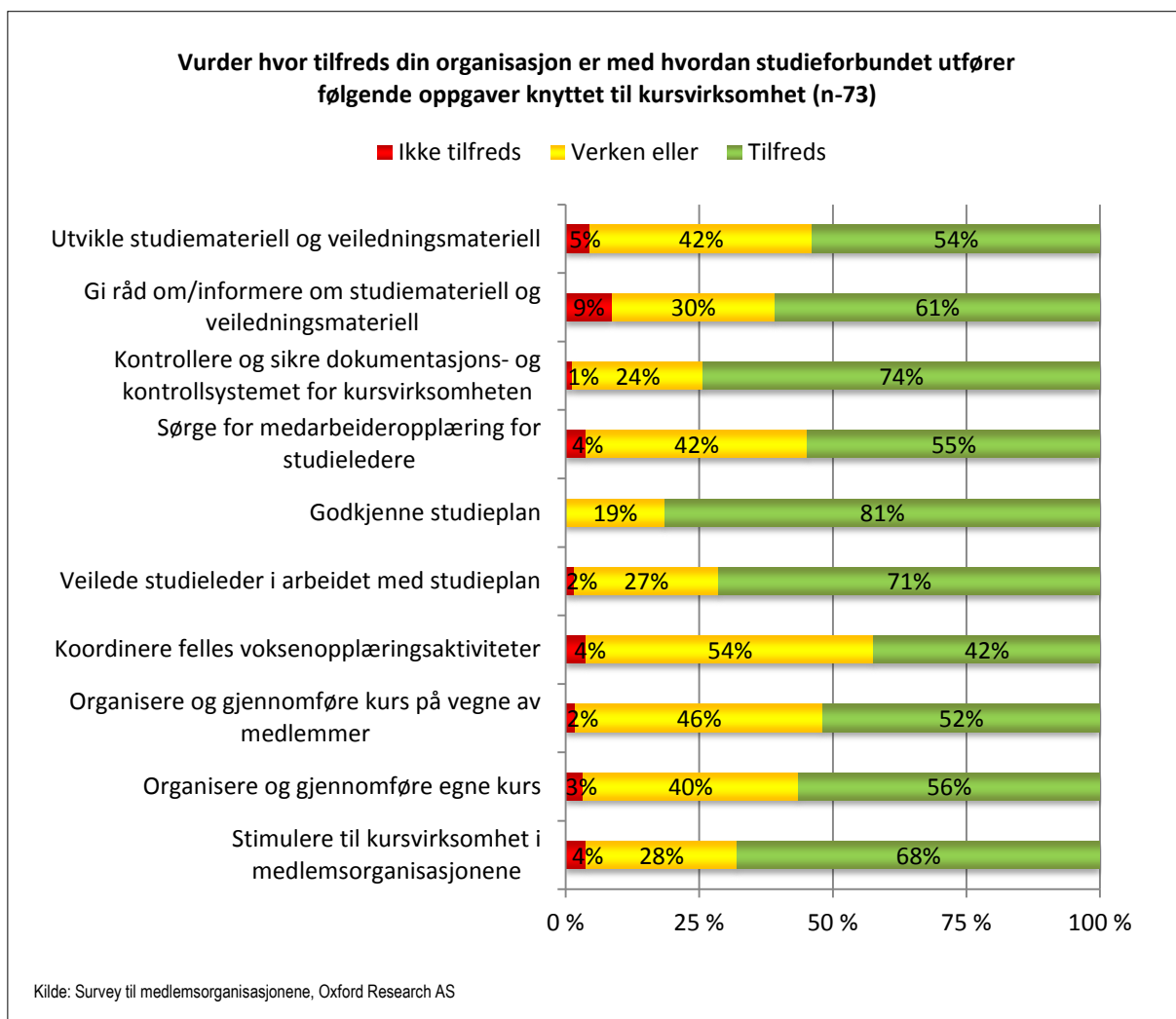
Videre er det «kontrollere og sikre dokumentasjons- og kontrollsystemet for kursvirksomheten» som

kommer høyt på tilfredshet; 3 av 4 organisasjoner er tilfreds med hvordan studieforbundene utfører denne oppgaven.

Dataene viser altså, at det er de oppgavene studieforbundene er lovpålagt som skårer høyest både på viktighet og tilfredshet.

Overordnet, viser neste figur, at det er svært få organisasjoner som er lite tilfredse med måten studieforbundene utfører sitt arbeid knyttet til kursvirksomheten på.

Figur 14: Tilfredshet med oppgaver knyttet til kursvirksomhet

Viktighet og tilfredshet, som vi har fremstilt i forhold til studieforbundenes arbeid knyttet til kursvirksomheten, er to ulike sider ved det man kan kalle brukerorientering. Grunnen til dette er at en gitt bruker kan være fornøyd, samtidig som man vurderer det man blir spurt om som mindre viktig.

Med andre ord kan det godt være slik at medlemsorganisasjonene kan være fornøyd med hvordan studieforbundene utfører sine oppgaver, uten at dette dermed betyr at det er oppgaver som er viktige for medlemsorganisasjonene at studieforbundene faktisk gjør.

I forbindelse med studieforbundenes arbeidsoppgaver, som vi har sortert i de tre hovedbolkene kursvirksomhet, kontakt og kommunikasjon og myndighetskontakt, har vi analysert datamaterialet i tråd med en slik tankegang som her er skissert. Ved å

koble organisasjonens skår på viktighet og tilfredshet får man fram særlig interessant informasjon.

I figuren under fremstilles denne analysen for oppgavene knyttet til kursvirksomheten.

I diagrammet utgjør hvert punkt en medlemsorganisasjon. Verdiene som definerer plasseringen, er gjennomsnittsverdien på henholdsvis viktighet og tilfredshet. Aksene i diagrammet går fra 1-3.

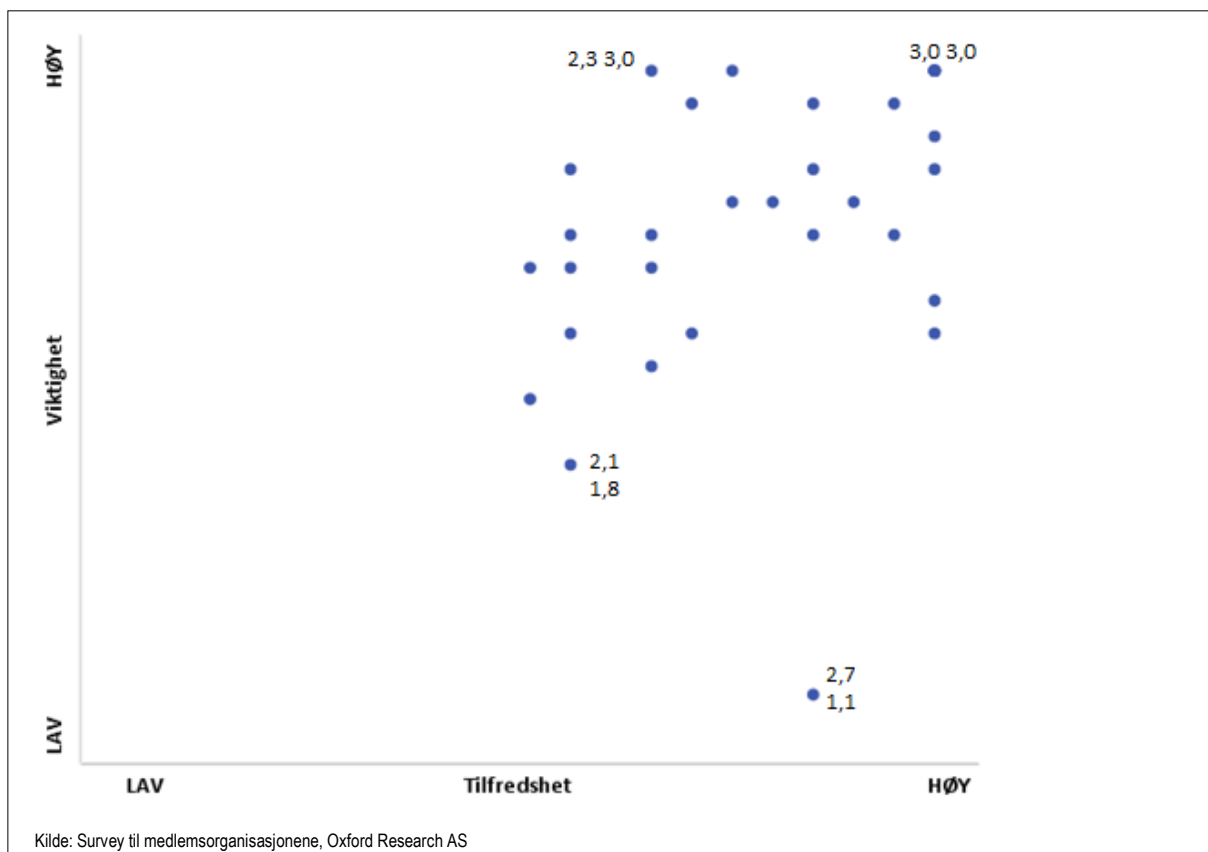
Som vi ser grupperer de fleste organisasjonene seg rundt høy viktighet og høy tilfredshet (rute 2). Dette innebærer at medlemsorganisasjonene anser arbeidsoppgavene som studieforbundene gjør i tilknytning til kursvirksomheten for viktig, og at de samtidig er tilfredse.

Det er imidlertid et par organisasjoner som beveger seg litt bort fra klyngen. Spesielt en organisasjon som

kan sies å være en såkalt «uteligger». Denne anser arbeidsoppgavene knyttet til kursvirksomheten som lite viktig, men er samtidig fornøyd.

I sum kan man si at medlemsorganisasjonenes forventinger langt på vei er oppfylt på denne dimensjonen, og at studieforbundenes ressursbruk i forhold til disse oppgavene er hensiktsmessig og fornuftig.

Figur 15: Oversikt over respondentenes fordeling i forholdet mellom viktighet og tilfredshet om studieforbundets arbeidsoppgaver knyttet til kursvirksomhet, N=32

Arbeid knyttet til kontakt og kommunikasjon

Studieforbundene kan videre ha en lang rekke oppgaver knyttet til kontakt og kommunikasjon. I denne sammenheng tenker vi først og fremst på kontakt og kommunikasjon mellom forbundene sentralt og medlemsorganisasjonene. Totalt sett er fordeler de medlemsorganisasjonene som har besvart undersøkelsen seg i tre på denne dimensjonen. En av tre mener det ikke er viktig, mens en av tre mener dette er viktige arbeidsoppgaver for studieforbundene. Fordelingen vises i neste figur.

Figur 16: Studieforbundenes arbeid med kontakt og kommunikasjon

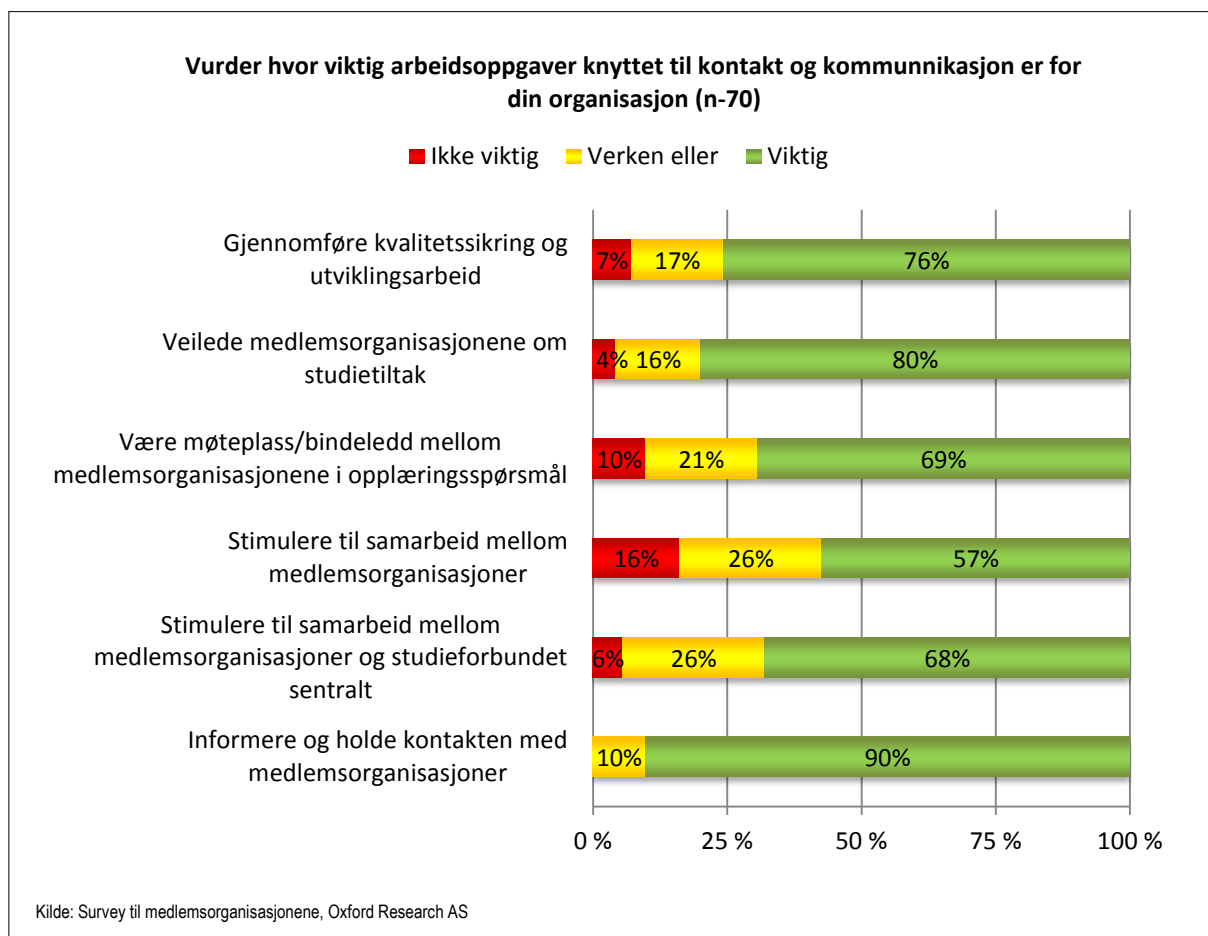

Av de organisasjonene som mener studieforbundenes arbeid knyttet til kontakt og kommunikasjon er noe viktig eller viktig, er det klart flest som mener at arbeid knyttet til å informere og holde kontakten med medlemsorganisasjonene er klart viktigst (90 prosent). Videre er arbeid knyttet til å veilede medlemsorganisasjonene om studietiltak viktig for 80

prosent av organisasjonene som har besvart spørsmålet.

Arbeidsoppgaven knyttet til kontakt og kommunikasjon som av færrest organisasjoner blir betegnet som viktig, er arbeid knyttet til å stimulere til samarbeid mellom medlemsorganisasjonene (57 prosent).

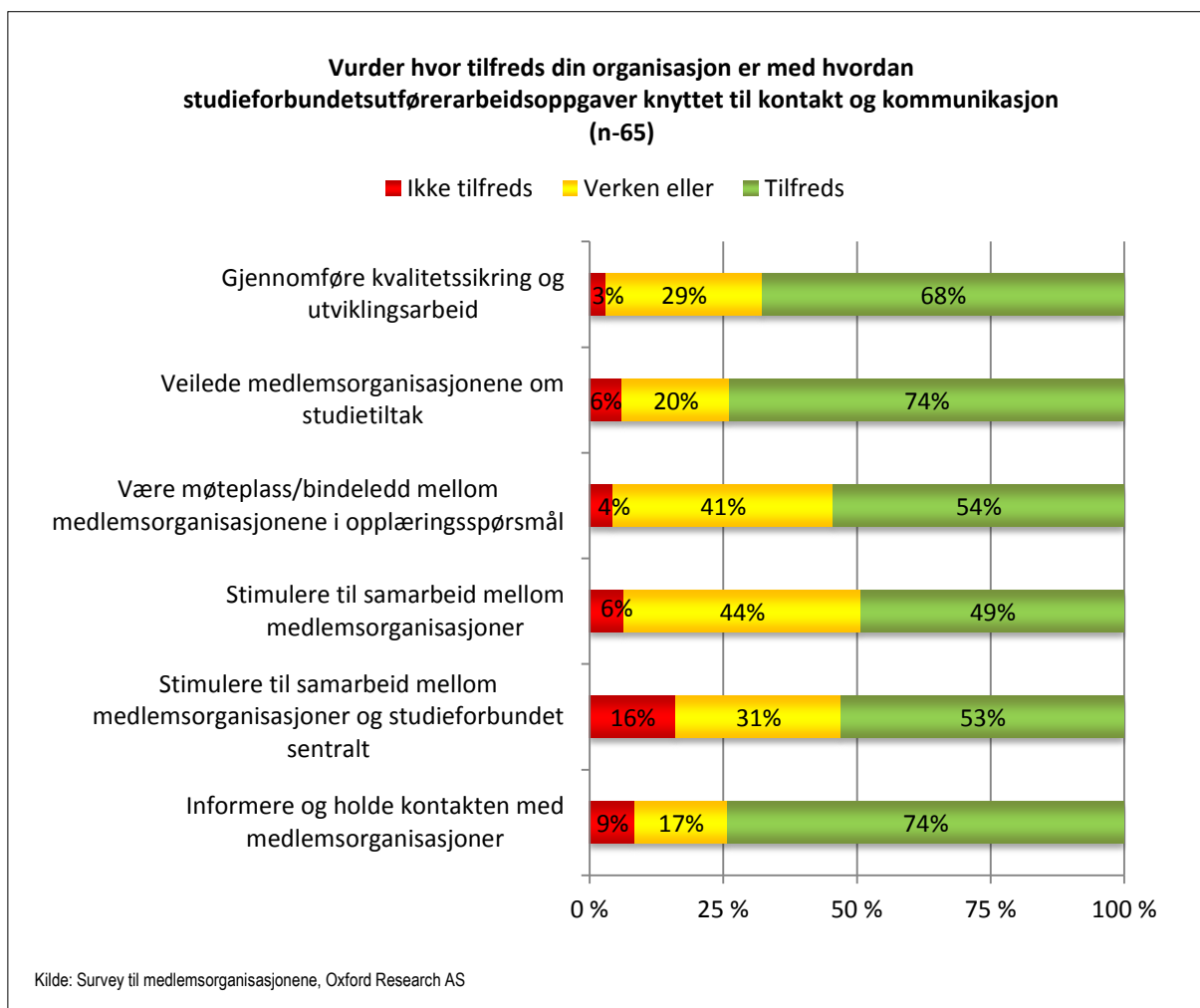
Figur 17: Viktighet av kontakt og kommunikasjon

Når det gjelder medlemsorganisasjonenes tilfredshet med arbeidet som gjøres av forbundene knyttet til kontakt og kommunikasjon, viser neste figur at det er de to oppgavene som i forrige figur ble fremhevet som den viktigste av flest forbund, som også flest organisasjoner er tilfreds med. 74 prosent av organisasjonene som har besvart spørsmålet, er tilfreds

med hvordan studieforbundene informerer og holder kontakt med medlemsorganisasjonene og hvordan forbundene veileder organisasjonene om studietiltak. Det er flest organisasjoner som ikke er tilfreds med hvordan studieforbundene stimulerer til samarbeid med forbundet sentralt og medlemsorganisasjonene.

Figur 18: Tilfredshet med kontakt og kommunikasjon

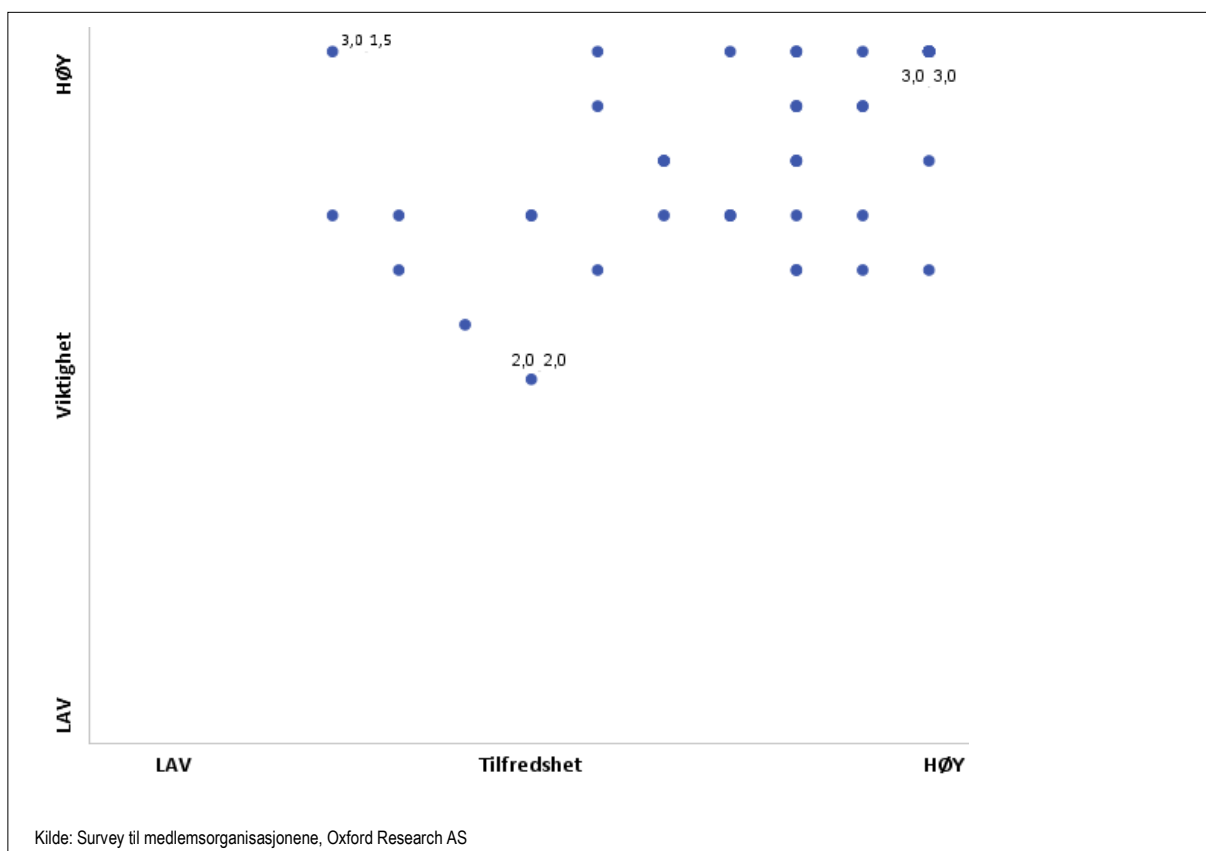
Ser vi nærmere på analysen hvor viktighet og tilfredshet er satt i sammenheng, ser vi i neste diagram at organisasjonene grupperer seg ikke like tydelig, slik de gjorde i forhold til studieforbundenes arbeid knyttet til kursvirksomheten¹⁷.

Hovedtendensen er at de fleste organisasjonene oppgir både høy viktighet og høy tilfredshet knyttet til de samme oppgavene innen kontakt og kommunikasjon.

Imidlertid er det her langt flere organisasjoner som danser ut av rekken, enn det var i forhold til kursvirksomheten. Som diagrammet viser, er det flere organisasjoner som plasserer seg mot høy grad av viktighet, men lav grad av tilfredshet. I tråd med figuren som ble vist tidligere, om hvordan dataene kan tolkes, tyder dette altså på at medlemsorganisasjonenes forventinger til en viss grad ikke er oppfylt.

¹⁷ I diagrammet utgjør hvert punkt en medlemsorganisasjon. Verdiene som definerer plasseringen, er gjennomsnittsverdien på henholdsvis viktighet og tilfredshet. Aksene i diagrammet går fra 1-3.

Figur 19: Oversikt over respondentenes fordeling i forholdet mellom viktighet og tilfredshet om studieforbundets arbeidsoppgaver knyttet til kontakt og kommunikasjon, N=55

Arbeid knyttet til myndighetskontakt

Den siste gruppen av arbeidsoppgaver, har vi valgt å kalle myndighetskontakt. Sett i forhold til de andre hovedgruppene av arbeidsoppgaver vi allerede har omtalt (kursvirksomhet og kontakt og kommunikasjon), er dette oppgaver som av færrest organisasjoner anses som viktig. Det skal imidlertid sies at variasjonene er små.

60 prosent anser arbeidet studieforbundene gjør i forbindelse med myndighetskontakt som noe viktig eller viktig.

Figur 20: Studieforbundenes arbeid med myndighetskontakt

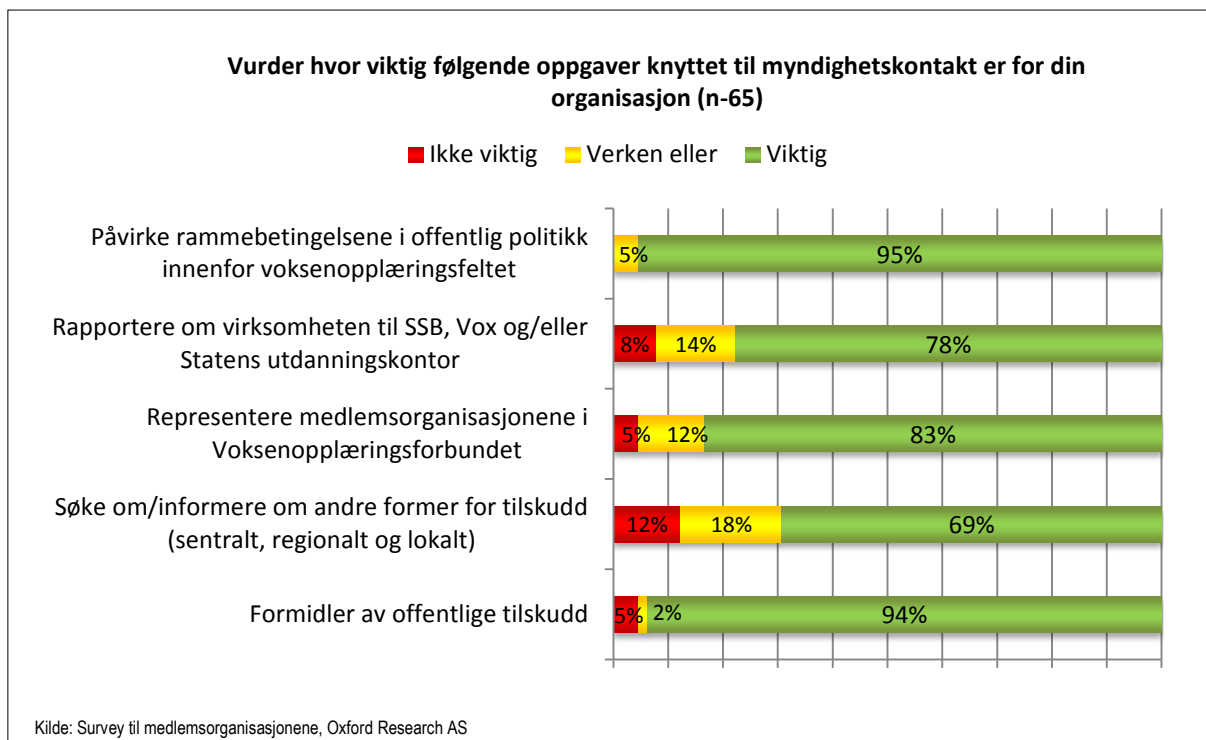
Hvis vi ser nærmere på de konkrete oppgavene som ligger i denne kategorien, er det svært mange av organisasjonene som oppgir de enkelte arbeidsoppgavene til å være viktig.

Som neste figur viser, oppgir 95 prosent av organisasjonene at arbeidet studieforbundene gjør i forhold

til å påvirke rammebetingelsene i offentlig politikk innenfor voksenopplæringsfeltet er viktig.

Færrest organisasjoner anser studieforbundenes arbeid knyttet til å søke om/informere om andre former for tilskudd som viktig (69 prosent).

Figur 21: Viktighet av myndighetskontakt - myndighetskontakt

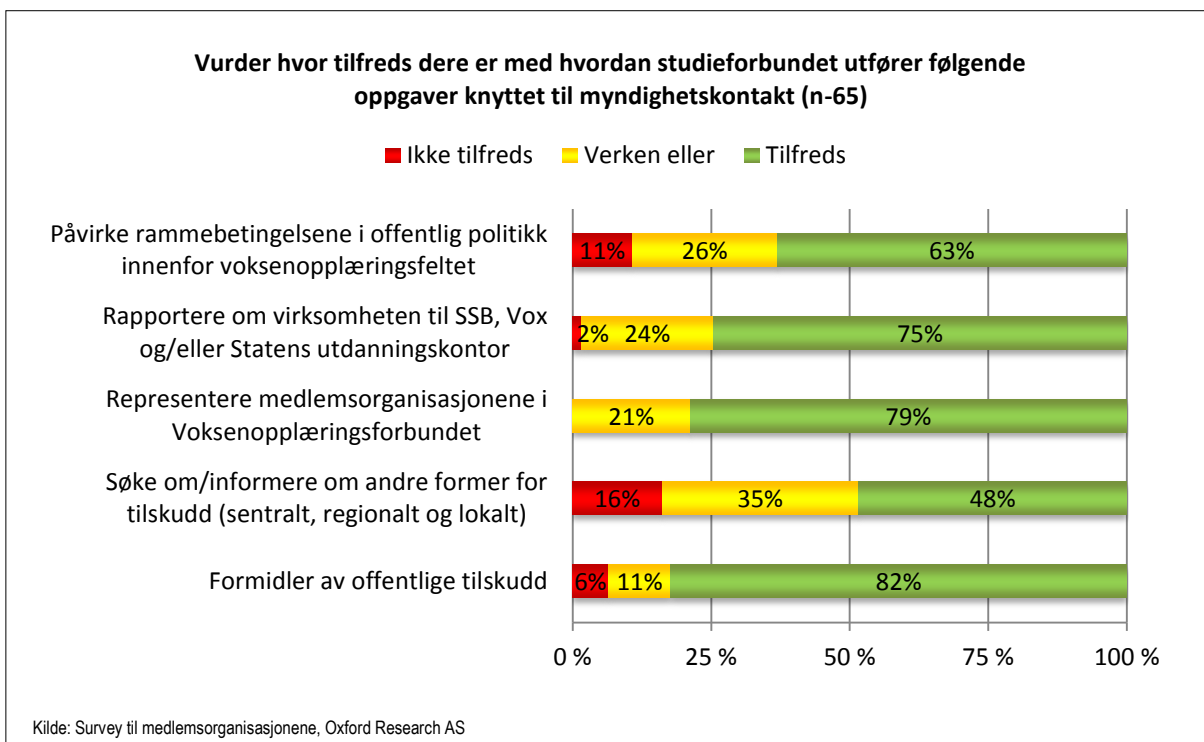
Når det gjelder tilfredshet med arbeidet studieforbundene gjør i tilknytning til myndighetskontakt, viser neste figur at 82 prosent av organisasjonene er tilfreds med hvordan forbundene formidler offentlig tilskudd.

Opgaven som av flest medlemsorganisasjoner blir ansett som viktig, nemlig forbundenes arbeid med å påvirke rammebetingelsene i offentlig politikk innenfor voksenopplæringsfeltet, er det derimot bare 63

prosent av organisasjonene som er tilfreds med. Det er altså her et klart avvik mellom viktighet og tilfredshet.

Færrest organisasjoner er tilfreds med arbeidet studieforbundene gjør med å søke om/informere om andre former for tilskudd. Dette er imidlertid den oppgaven som færrest organisasjoner anser som viktig.

Figur 22: Tilfredshet med myndighetskontakt - myndighetskontakt

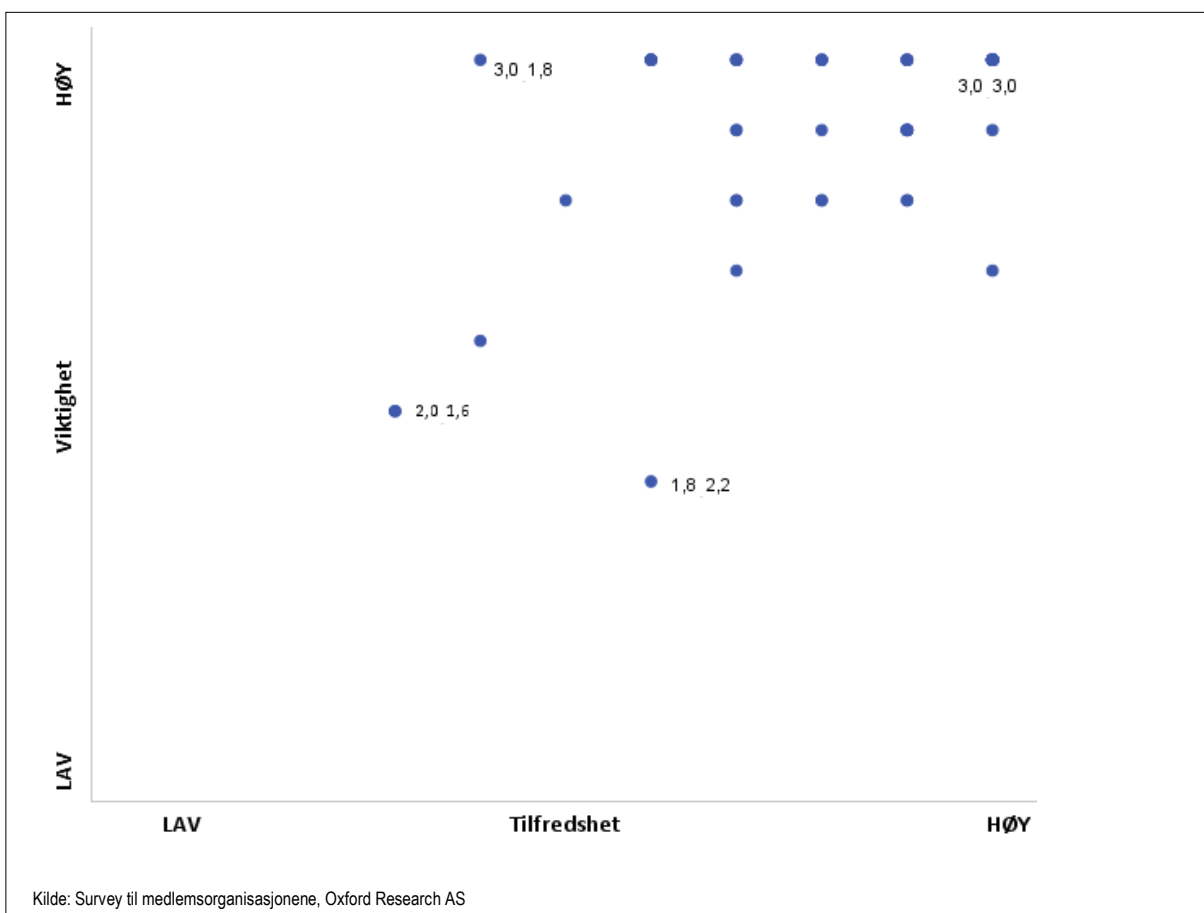

Når vi ser på analysen hvor viktighet og tilfredshet med studieforbundenes arbeid i tilknytning til myndighetskontakt er sett i sammenheng, viser neste diagram at hovedtendensen er at organisasjonen er tilfreds med de oppgavene de anser som viktige¹⁸. Altså at deres forventinger til studieforbundenes arbeid på dette området er innfridd.

Imidlertid viser diagrammet en større spredning blant organisasjonene på denne dimensjonen, enn hva vi så i forhold til arbeidet knyttet til kursvirksomhet og kontakt og kommunikasjon.

¹⁸ I diagrammet utgjør hvert punkt en medlemsorganisasjon. Verdiene som definerer plasseringen, er gjennomsnittsverdien på henholdsvis viktighet og tilfredshet. Aksene i diagrammet går fra 1-3.

Figur 23: Oversikt over respondentenes fordeling i forholdet mellom viktighet og tilfredshet om studieforbundets arbeidsoppgaver knyttet til myndighetskontakt, N=55

Kapittel 5. Organisering av kursvirksomheten

Basert på svarene fra de 127 (av 471) medlemsorganisasjonene som har besvart undersøkelsen, finner vi at:

- Variasjonen i organiseringen av kursvirksomheten er stor. Rett over halvparten av medlemsorganisasjonene har kursvirksomhet som et primært mål. Hovedansvar for kursgjennomføringen ligger for de fleste hos medlemsorganisasjonene selv, eller i samarbeid med fylkes- og lokallag.
- 79 prosent av medlemsorganisasjonene gjennomfører kurs som gir grunnlag for statsstøtte, mens 66 prosent av organisasjonene driver med oppdragsvirksomhet*.
- I undersøkelsesperioden var det i gjennomsnitt 18 deltakere per kurs, hvorav 10 kvinnelige. I gjennomsnitt var deltakeravgiften 4230 kroner per deltaker. Hovedvekten av virksomheten foregikk i Oslo eller Hordaland.
- Hovedtyngden av kursene ble arrangert innen språk, - eller organisasjons-, - og ledelsesfag. Til sammen utgjorde disse fagene 65 prosent av alle kursene i perioden. 21 prosent av kursene hadde offentlige eksamener på linje med det offentlige skoleverket.
- Deltakerne opplevde at læring ble vektlagt fremfor deltagelsen i seg selv, og at det faglige ble vektlagt fremfor det sosiale. Deltakerne opplevde at praksis og teori ble vektet forholdsvis likt.

*Datakilde: Survey til medlemsorganisasjonene. Det vil si at dette er andeler som gjelder for de 127 organisasjonene som har besvart undersøkelsen.

5.1 Innledning

Variasjonen i organiseringen av kursvirksomheten er stor. Dette er nokså åpenbart, gitt at de ulike studieforbundene at en svært ulik i medlemsmasse, organisering, profil med mer. Dette har også fremkommet i intervjuene med de ulike studieforbundene; variasjonen *mellom* forbundene er stor, men det er også variasjon *innad* i forbundene.

I det følgende kapittelet gir vi en grundig gjennomgang av kursvirksomheten hos studieforbundene, både de støtteberettigede kursene og den delen av kursvirksomheten som ikke får støtte. I den første delen av kapittelet adresserer vi kursenes organisering på organisasjonsnivå, hvor datamaterialet er hentet fra surveyen til medlemsorganisasjonene. I den siste delen av kapittelet tar for oss detaljert kunnskap om de enkelte kursene. Her er datagrunnlaget fra Oxford Researchs kurs- og deltakerkartlegging.

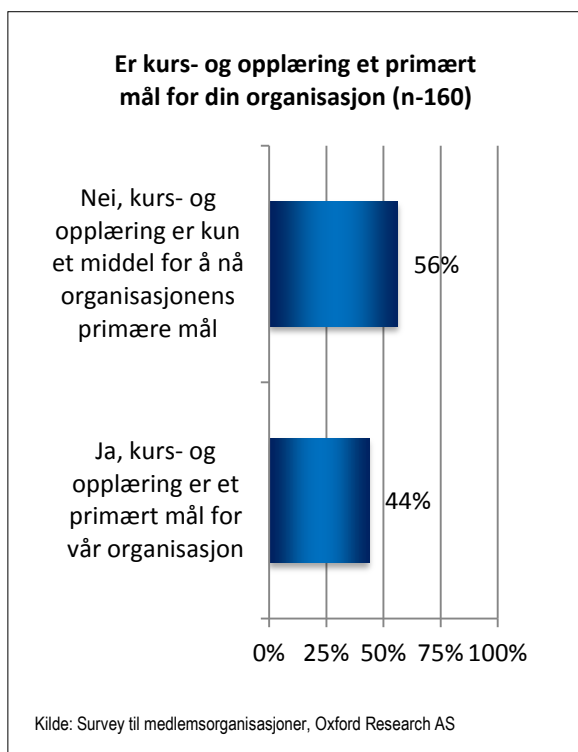
5.1.1 Kurs- og opplæring; et mål i seg selv?

Kurs- og opplæringsvirksomhet utgjør for enkelte organisasjoner selve den primære virksomhet, mens den for andre kun er et middel for å nå et overordnet mål. I neste figur ser vi fordelingen av organisasjoner i forhold til hvorvidt kurs- og opplæring er et mål i seg selv, eller ikke. I tillegg viser intervjuene at det i tillegg er lite bevissthet knyttet til at egen organisasjon faktisk driver med opplæring; «*Opplæring er en integrert del av virksomheten til de fleste av medlemmene våre, men det er ikke alle som er så beviste på at det de faktisk gjør*» (Intervju studieforbund).

I neste figur ser vi fordelingen i forhold til hvorvidt kurs- og opplæring er et mål i seg selv, eller ikke.

Av de medlemsorganisasjonene som har besvart undersøkelsen, er det 44 prosent som oppgir at kurs- og opplæringsaktivitet er et primært mål for organisasjonen.

Figur 24: Kursvirksomhet primært mål?

Vi har tidligere nevnt at størrelsen, i form av organisasjonens totale inntekter i 2012, varierer svært mye i forhold til om organisasjonens primære mål er kurs- og opplæringsvirksomhet eller ikke. Sammenhengen her er statistisk signifikant. Forskjellen illustreres i neste tabell.

Tabell 15: Gjennomsnittlig inntekt i 2012, fordelt på mål (n=136)

	Inntekt i mill. kr.
Ja, kurs og opplæring er primært mål	14,1
Nei, kurs og opplæring kun et middel	5,3

Kilde: Survey til medlemsorganisasjoner, Oxford Research AS

Det er videre interessant å se på forskjellen mellom organisasjonene på denne dimensjonen, i forhold til gjennomsnittlig antall kurs som ble gjennomført i 2012. Som det fremkommer i neste tabell, er ikke forskjellen i gjennomsnittlig antall kurs så stor, avhengig av om kurs og opplæring er et mål i seg selv eller ikke. Denne sammenhengen er ikke signifikant.

Tabell 16: Gjennomsnittlig antall kurs i 2012, fordelt på mål (n=69)

	Antall kurs
Ja, kurs og opplæring er primært mål	2,7
Nei, kurs og opplæring kun et middel	2,3

Kilde: Survey til medlemsorganisasjoner, Oxford Research AS

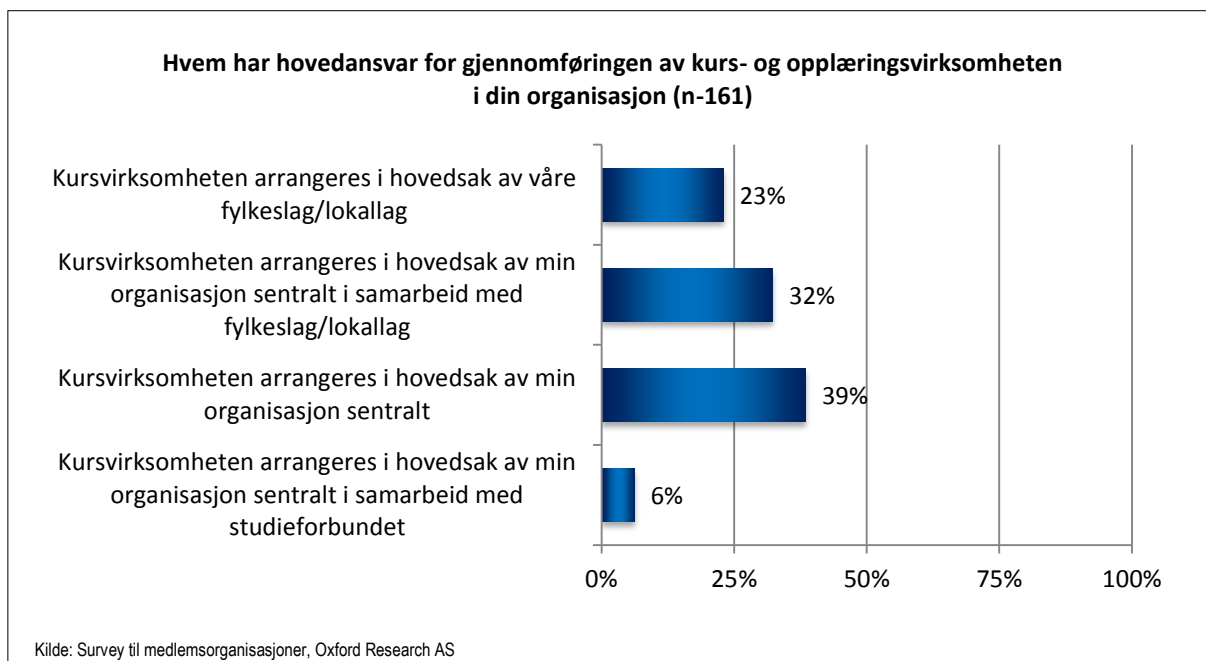
5.1.2 Hovedansvar for kurs- og opplæring

Organiseringen av selve kurs- og opplæringsvirksomheten kan arte seg ulikt. I dette prosjektet har vi imidlertid festet oss ved noen overordnede modeller for ansvarsfordeling.

I undersøkelsen har vi spurt om *gjennomføringen* av kurs- og opplæringsvirksomheten. 72 prosent svarer da at dette utelukkende *gjøres* av egen organisasjon, mens kun en prosent svarer at det *gjøres* utelukkende av studieforbundet. Videre svarer tre prosent at de ikke har kursvirksomhet. Dette i seg selv er interessant, og åpner for at medlemskap i studieforbund kan ha en verdi utover kurs- og opplæringsvirksomheten.

Som man kan se av neste figur, ligger *hovedansvaret* for kurs- og opplæringsvirksomheten i hovedsak på medlemsorganisasjonene sentralt, eller på medlemsorganisasjonene sentral i samarbeid med egne fylkeslag/lokallag.

Figur 25: Hovedansvar for kurs- og opplæringsvirksomhet

At det er svært få tilfeller hvor kurs arrangeres av medlemsorganisasjoner i samarbeid med studieforbund, er tidligere blitt påpekt. Blant annet er følgende å lese i NOU 2007 Studieforbund – læring for livet (2007): «Det er generelt lite samarbeid om kurs mellom studieforbundene og medlemsorganisasjonene, med parallelle systemer og kurs som resultat».

I datamaterialet som denne studien bygger på, finner vi eksempler på slikt samarbeid. Hovedbildet er imidlertid at studieforbundene inntar en mer støttefunksjon i forhold til kursvirksomheten, heller enn en samarbeidsposisjon i forhold til å gjennomføre konkrete kurs.

«Studieforbundet er et servicekontor. Vi arrangerer ikke kurs. Det er det medlemsorganisasjonene og regionene som gjør».

Kilde: Dybdeintervju studieforbund

5.2 Omfang av støtteberettiget kurs og opplæring

Et element som har vært sentralt i arbeidet med denne studien, er å forsøke å danne et bilde av hvor mye kurs- og opplæringsaktiviteten utgjør for medlemsorganisasjonene. Gjennom intervjuene med de

ulike studieforbundene har vi fått noe ulik tilbakemelding på dette.

Blant noen av de største forbundene er det slik at kurs- og opplæringsvirksomheten for noen av medlemsorganisasjonene utgjør en stor del av organisasjonens virke.

«Kurs og opplæring er meget viktig for medlemsorganisasjonene. De har mange kurs, og nesten alle får VO-tilskudd».

Kilde: Dybdeintervju studieforbund

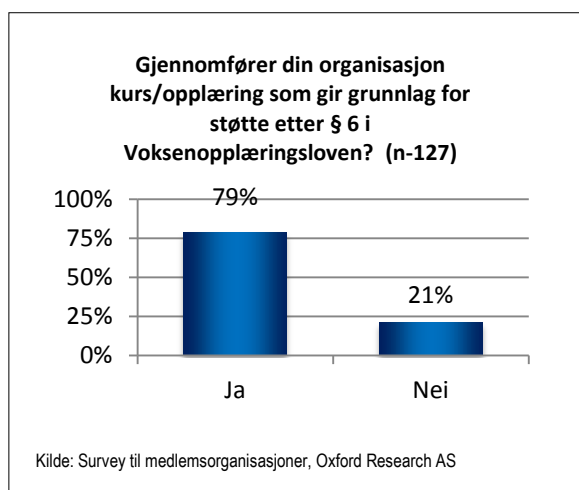
Et viktig moment i denne sammenheng, er at intervjumaterialet tyder på at bevisstheten rundt det å drive kurs- og opplæringsvirksomhet ikke er så stor i mange av organisasjonene som er medlem av studieforbundene. For mange er opplæring en integrert del av virksomheten, uten at man nødvendigvis er så tydelig på dette.

I dette avsnittet vil vi se nærmere på omfanget av opplæring, og da konkret omfanget av den støtteberettigede delen av kurs- og opplæringsvirksomhet som drives gjennom studieforbundene. Vi gjør oppmerksom på at det i disse avsnittene er data som er innhentet gjennom spørreskjemaundersøkelse til medlemsorganisasjonene som presenteres. Det

innebærer at det i tabeller og figurer er informasjon knyttet til organisasjonen som fremkommer.

79 prosent av organisasjonene som har besvart undersøkelsen, gjennomfører kurs/opplæring som gir grunnlag for støtte etter § 6 i Voksenopplæringsloven.

Figur 26: Andel som gjennomfører kurs som er støtteberettiget

Analysen viser at flere organisasjoner med fylkeslag eller lokallag gjennomfører kurs eller opplæring som er støtteberettiget (85 prosent), enn de som ikke har fylkeslag/lokallag (64 prosent). Denne sammenheng er statistisk signifikant. Analysene viser ingen signifikante sammenhenger mellom hvorvidt kurset gjennomføres som støtteberettiget i tråd med § 6 og kurs og opplæring er et primært mål for organisasjonen.

I det følgende vil vi se nærmere på antall kurs, kurstimer, deltakere og andel av den totale inntekten denne virksomheten utgjør.

5.2.1 Kurs, kurstimer og deltakere

I neste tabell vises en deskriptiv oversikt over gjennomsnittsverdier for medlemsorganisasjonene på tre sentrale parametere.

I gjennomsnitt gjennomførte hver medlemsorganisasjon 189 kurs i 2012. Gjennomsnittlig antall kurstimer var 5173, og hver medlemsorganisasjon hadde i gjennomsnitt 1830 kursdeltakere i 2012.

Antall kurstimer er svært høyt, og forklaringen på det er at det er fem organisasjoner i 2012 hadde 20 000 kurstimer eller flere.

Tabell 17: Medlemsorganisasjonenes selvoppgitte omfang av støtteberettiget kursaktivitet i 2012 (n-63/69)

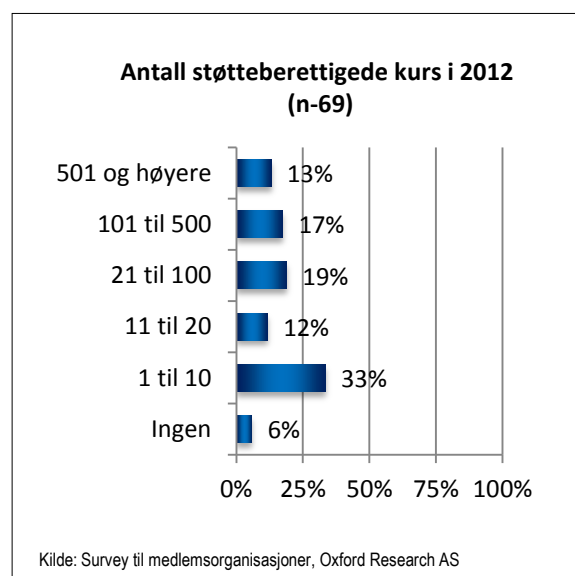
Om-fang	Totalt omfang 2012, alle medlemsorganisasjoner	Totalt omfang 2012, gj.snitt pr. medlemsorganisasjon
Antall kurs	13 065	189
Antall kurstimer	325 926	5 173
Antall deltakere	120 755	1 830

Kilde: Survey til medlemsorganisasjoner, Oxford Research AS

I de neste figurene, vil denne informasjonen nyanseres ved å gruppere henholdsvis antall kurs, kurstimer, kursdeltakere og inntekt. Grupperingene, slik de fremkommer i figurene, er valgt for å få fram spennet i datamaterialet.

Som neste figur viser, gjennomførte halvparten av organisasjonene som har besvart undersøkelsen, 20 eller færre kurs i 2012. Faktisk så gjennomførte en av fem organisasjoner så få som null til to kurs (6 prosent har ikke gjennomført noen kurs). I den andre enden av skalaen, viser figuren at 13 prosent av organisasjonen gjennomførte 501 eller flere kurs i 2012.

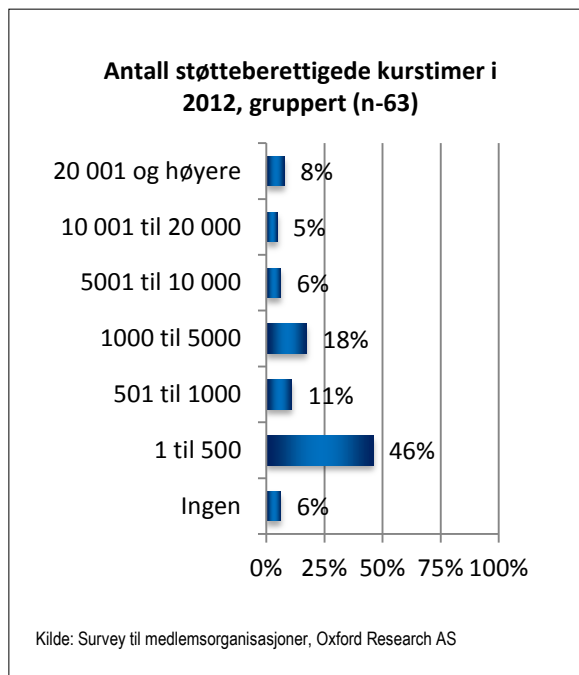
Figur 27: Antall støtteberettigede kurs 2012, gruppert

Neste figur viser at over halvparten av organisasjonene som har besvart undersøkelsen i 2012 hadde 500 eller færre kurstimer.

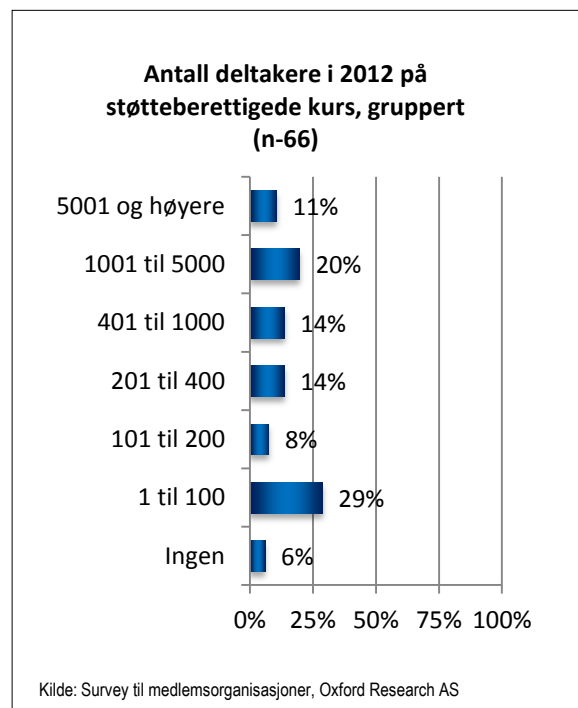
For at et kurs skal kunne telle med i tilskuddsgrunnlaget, må det blant annet bestå av minst åtte kurstimer. Våre data viser at åtte prosent av organisasjonene gjennomførte kurs i 2012 som var på syv timer eller færre.

Figur 28: Antall støtteberettigede kurstimer 2012, gruppert

Når det gjelder antall deltakere, viser neste figur at 29 prosent av organisasjonene i 2012, hadde mellom en og 100 deltakere på sine kurs. 11 prosent av organisasjonene hadde over 5001 deltakere, faktisk så hadde seks prosent av organisasjonene 10 000 deltakere eller flere i 2012.

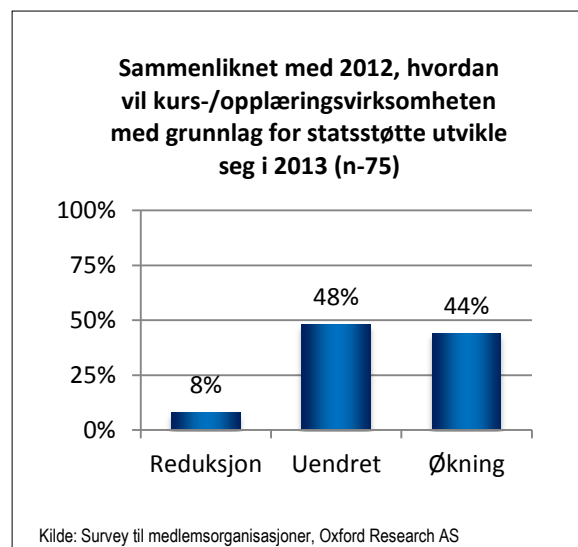
Figur 29: Antall deltakere på støtteberettigede kurs i 2012, gruppert

5.2.2 Utvikling i kurs- og opplæringsvirksomheten

Hvordan de ulike medlemsorganisasjonene ser på utviklingen, i forhold til kurs- og opplæringsvirksomheten er videre interessant. Som det fremkommer av neste figur, forventer nærmere halvparten av organisasjonene at nivået vil holde seg uendret i 2013, sammenliknet med 2012. Imidlertid forventer hele 44 prosent en økning i 2013.

Figur 30: Utvikling i kurs- og opplæringsvirksomheten

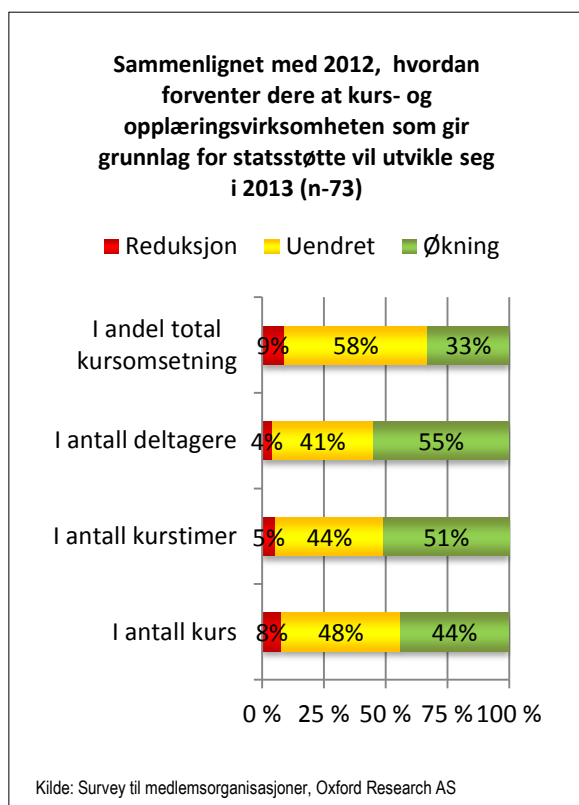

Vi har videre bedt organisasjonene spesifisere sine forventninger på følgende dimensjoner:

- Utvikling i andel total kursomsetning
- Utvikling i antall deltakere
- Utvikling i antall kurstimer
- Utvikling i antall kurs

Resultatene fremkommer i neste figur. Som vi ser er hovedbildet at organisasjonene enten venter økning, eller en uendret situasjon i 2013, sammenliknet med 2012 på samtlige dimensjoner. Imidlertid er det færre som forventer økning i forhold til andelen av total kursomsetning, enn for de øvrige dimensjonene.

Figur 31: Utvikling i kurs- og opplæringsvirksomheten på ulike parametere

5.3 Omfang av oppdragsvirksomhet

En rekke av studieforbundene driver med det vi har valgt å kalle «oppdragsvirksomhet». Dette er kurs og opplæring som ikke gir grunnlag for støtte etter § 6 i Voksenopplæringsloven, men som finansieres av

andre «oppdragsgivere». Det vil være for eksempel kurs som holdes på bestilling fra bedrifter, NAV, kommuner eller andre.

Det er noe mer utfordrende å få innblikk i omfanget av oppdragsvirksomheten som drives av organisasjonene som er medlem av studieforbundene, av den enkle grunn at dette er aktivitet som studieforbundet ikke er involvert i – og derfor heller ikke en aktivitet som organisasjonene rapporterer på; «[...] studieforbundet vet lite om dette for det rapporteres ikke hit» (Dybdeintervju studieforbund).

Når det er sagt, så fremstår denne delen av organisasjonenes virke som viktig, spesielt i forhold til å opprettholde kapasitet og faglig nivå.

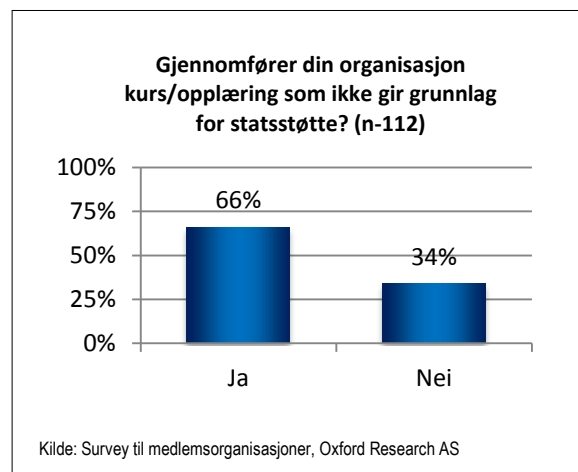
«Den ikke-støtteberettigede delen er viktig for å opprettholde både faglig og administrativ kvalitet og kapasitet».

Kilde: Dybdeintervju studieforbund

Vi gjør oppmerksom på at det i de neste avsnittene er data som er innhentet gjennom spørreskjemaundersøkelse til medlemsorganisasjonene som presenteres. Dette innebærer at det i tabeller og figurer er informasjon knyttet til organisasjonen som fremkommer.

Av de organisasjonene som har besvart undersøkelsen, gjennomfører 66 prosent kurs som ikke gir grunnlag for statsstøtte og dermed ikke er støtteberettiget.

Figur 32: Andel som gjennomfører kurs som ikke er støtteberettiget

Analyser viser at klart flere organisasjoner med fylkeslag/lokallag utfører ikke-støtteberettiget virksomhet (85 prosent) sammenlignet med organisasjoner uten fylkeslag/lokallag (15 prosent). Analyse viser ingen signifikante forskjeller på denne variabelen i forhold til om kurs og opplæring er et primært mål for organisasjonen.

I det følgende vil vi se nærmere på antall kurs, kurs-timer, deltakere og andel av den totale inntekten denne virksomheten utgjør.

5.3.1 Kurs, kurstimer og deltakere

I neste tabell vises en deskriptiv oversikt over gjennomsnittsverdier for medlemsorganisasjonene på tre sentrale parametere knyttet til ikke-støtteberettigede kurs.

I gjennomsnitt ble det gjennomført 230 kurs i 2012 per organisasjon. Gjennomsnittlig antall kurstimer var 9825, og gjennomsnittlig antall kursdeltakere var 3205.

Tabell 18: Omfang virksomhet som ikke er støtteberettiget i 2012 (n-62/69)

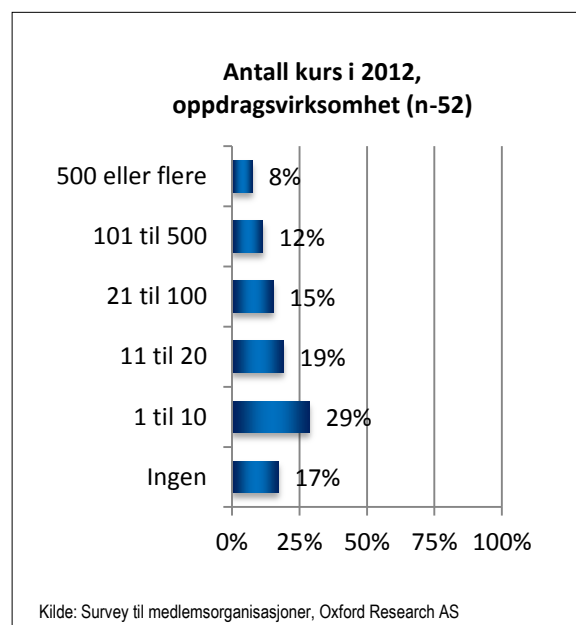
Omfang	Totalt	Gjennomsnitt 2012
Antall kurs	11 965	230
Antall kurstimer	471 599	9825
Antall deltakere	163 433	3205

Kilde: Survey til medlemsorganisasjoner, Oxford Research AS

I de neste figurene, vil denne informasjonen nyanse-res ved å gruppere henholdsvis antall kurs, kurstimer og kursdeltakere. Grupperingene, slik de fremkommer i figurene, er valgt for å få fram spennet i data-materialet.

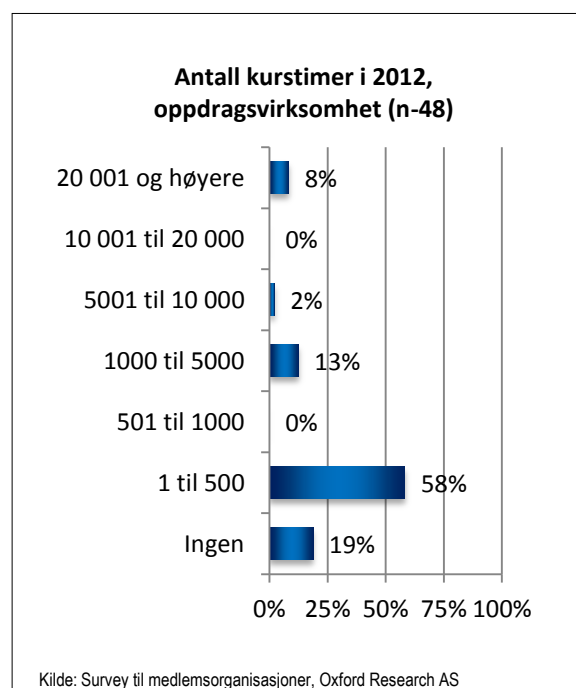
Neste figur viser at nærmere halvparten av organisasjonene i 2012 gjennomførte mellom ett og 20 kurs som ikke ga grunnlag for statsstøtte, mens 17 prosent av organisasjonene ikke hadde virksomhet uten rett til støtte i 2012.

Figur 33: Antall kurs i 2012, som ikke gir grunnlag for statsstøtte, gruppert

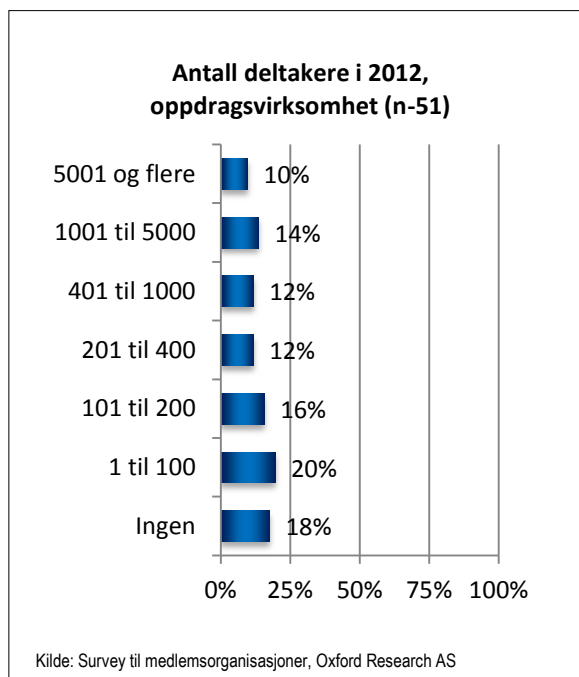
Virksomheten som ikke var støtteberettiget bestod i hovedsak av kurs som varte inntil 500 timer (58 prosent), mens 8 prosent av organisasjonene gjennomførte kurs som hadde et omfang på 20 000 timer eller høyere.

Figur 34: Antall kurstimer i 2012, som ikke gir grunnlag for statsstøtte, gruppert

Når det gjelder antall deltakere, viser neste figur at nærmere halvparten av organisasjonene hadde mellom en og 400 deltakere på kurs av denne typen.

Figur 35: Antall deltakere i 2012 på kurs som ikke gir grunnlag for statsstøtte, gruppert

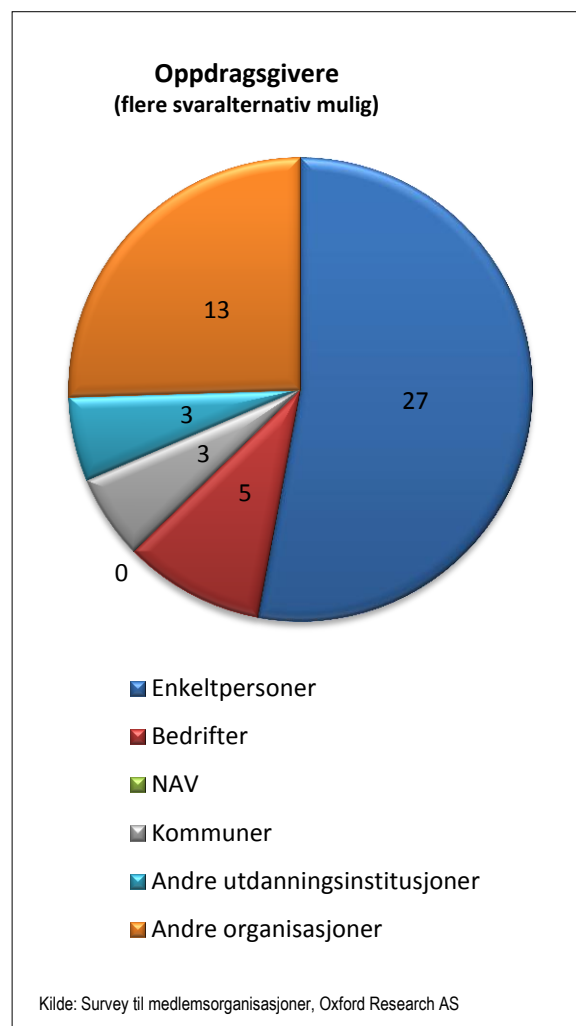
Kursene som vi her har betegnet som ikke-støtteberettigede, blir i all hovedsak «bestilt» fra en aktør. I undersøkelsen har vi bedt organisasjonene oppgi hva slags oppdragsgivere de har arrangert kurs for. Dette fremkommer av neste figur.

«Dette er kurs som enten blir betalt av NAV, helsefagskoler som får fylkeskommunal støtte, norskopplæring for minoritetsspråklige hvor kommunen har gitt oppdraget til oss, bedriftsinterne kurs etc.»

Kilde: Dybdeintervju studieforbund

Intervjuene tegner et tydelig bilde av NAV og Fylkeskommunene som bestiller av kurs via Studieforbundene (øvre ledd). Som figuren viser, er det flest enkeltpersoner som blir påpekt som bestillere av kurs direkte fra medlemsorganisasjonene (nedre ledd). Videre er kategorien «andre organisasjoner» størst. Ingen av organisasjonene som har besvart spørsmålet, er oppgitt NAV som bestiller av kurs hos dem.

Figur 36: Bestillere av kurs i antall

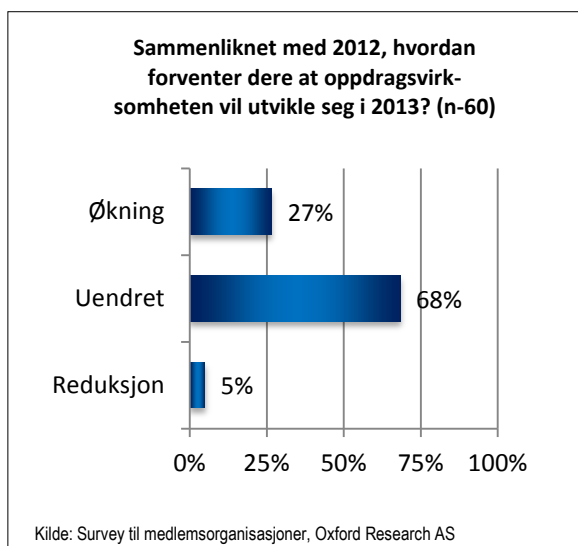

5.3.2 Utvikling i oppdragsvirksomheten

Hvordan de ulike medlemsorganisasjonene ser på utviklingen i forhold til ikke-støtteberettigede kurs er videre interessant. I neste figur kan man lese at nærmere 70 prosent av organisasjonene forventer at denne delen av virksomheten vil holde seg uendret i 2013, sammenliknet med 2012.

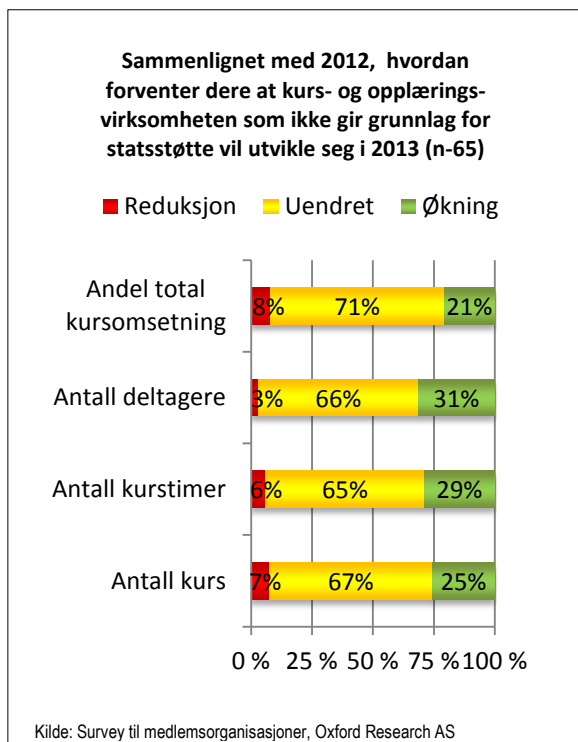
Svært få forventer en reduksjon (5 prosent), mens 27 prosent forventer en økning.

Figur 37: Forventet utvikling i oppdragsvirksomhet

Ser vi nærmere på de enkelte elementene som organisasjonene har spesifisert sine forventninger til, viser neste figur at andelen som venter økning er relativt lik på de fire dimensjonene. Det er imidlertid færrest organisasjoner (21 prosent) som forventer økning i kursomsetningen.

Figur 38: Utvikling i oppdragsvirksomhet

5.4 Støtteberettigede kurs vs. oppdragsvirksomhet

Når det gjelder en sammenlikning av omfanget av henholdsvis kurs og opplæring som gir grunnlag for støtte etter Voksenopplæringsloven, og kurs og opplæring som kan betegnes som mer oppdragsvirksomhet, har vi i det følgende sett nærmere på de overordnede dimensjonene som er målt gjennom prosjektet. Det er her viktig å understreke at dette avsnittet ikke er basert på samme datakilde som de foregående delkapitlene. Vi vil nå benytte data fra kurskartleggingen som ble gjort i forbindelse med gjennomføringen av deltakersurveyen¹⁹.

Gjennom kurskartleggingen vet vi at 85 prosent av de 5185 kursene vi har fått informasjon om er støtteberettiget, mens de resterende 15 prosentene ikke er det.

I de følgende avsnittene vil vi beskrive noen signifikante forskjeller mellom henholdsvis kurs som er støtteberettiget og kurs som ikke er støtteberettiget.

I analysen er støtteberettigede kurs gitt verdien 1, og ikke-støtteberettigede kurs gitt verdien 0. Det vil si at når gjennomsnittet nærmer seg 1, er det en sammenheng mellom støtteberettigede kurs og den aktuelle dimensjonen.

Analysene viser at det er forskjell i kursene mellom de to hovedtypene av kurs. Dette fremkommer i neste tabell. Som vi ser av neste tabell, er det i flere emner klar hovedvekt av støtteberettigede kurs. Imidlertid ser vi at det er svakere sammenheng i fordelingen av støtteberettigede kurs og ikke-støtteberettigede kurs når det kommer til «realfag, industri- og tekniske fag» og «økonomi og IKT-fag».

Tabell 19: Forskjeller i kursemne

SSB-emne	Gj.snitt.	N
Språkfag	,87	1428
Estetiske fag og håndverksfag	,95	569
Humanistiske fag, tros-, og livssynsfag	,98	62
Samfunnsfag	,81	221
Organisasjons- og ledelsesfag	,89	1807
Økonomi og IKT-fag	,59	253
Helse-, sosial- og idrettsfag	,59	451
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	,86	40
Realfag, industri- og tekniske fag	,62	119
Naturbruk, økologi-, miljøverns- og friluftslivsfag	,99	159
Tjenesteyting og servicefag	,88	68
Total	,85	5177

Kilde: Kurskartlegging, Oxford Research AS

¹⁹ For mer informasjon om de ulike datakildene, se metodekapittelet.

Det er også signifikante forskjeller mellom støtteberettigede kurs og ikke-støtteberettigede kurs når det kommer til faglig nivå.

Når det gjelder kurs på grunnnivå, videregående- og høyere nivå, er det klar overvekt av støtteberettigede kurs. Imidlertid viser neste tabell at det er klart svakere sammenhenger og forskjeller i forhold til kurs på fagskolenivå. Her er det tilnærmet like mange støtteberettigede kurs som ikke-støtteberettigede kurs.

Tabell 20: Forskjeller i faglig nivå

Hvilket nivå har kurset?	Gj. snitt	N
Grunnivå	,86	2840
Videregående nivå	,84	1234
Høyere nivå	,86	387
Fagskolenivå	,53	258
Hvilket nivå har kurset?	,84	4719
Økonomi og IKT-fag	,86	2840
Total	,84	1234

Kilde: Kurskartlegging, Oxford Research AS

Analysen viser videre signifikante forskjeller når det kommer til eksamen. Kursene som ikke har eksamen eller avsluttende prøve har større sammenheng med å være støtteberettigede kurs. Det samme gjelder kursene som har offentlig eksamen eller interne prøver. Det er noe mindre forskjeller mellom støtteberettigede kurs og ikke-støtteberettigede kurs når det gjelder tilbud om fagprøve.

Tabell 21: Forskjeller i faglig nivå, etter eksamensform

Hvilket nivå har kurset?	Gj.snitt	N
Ingen eksamen eller avsluttende prøve	,86	2261
Offentlig eksamen (samme eksamener som i skoleverket)	,83	633
Egne eksamener/sertifiseringer uten parallell i skoleverket	,68	550
Interne prøver	1	38
Tilbud om fagprøve etter § 3-5	,59	140
Total	,82	3621

Kilde: Kurskartlegging, Oxford Research AS

I forhold til kursintensitet og deltakeravgift (ja/nei), viser analysene at det ikke er signifikante forskjeller mellom de to hovedtypene av kurs.

Imidlertid finner vi signifikante forskjeller dersom vi analyserer mot deltakeravgift i kroner (gruppert).

Vi ser at det generelt sett er det en sammenheng mellom støtteberettigede kurs som arrangerer kurs med alle typer kursavgifter. Det er imidlertid en større andel ikke-støtteberettigede kurs i kategorien 1 til 200 kroner, og i kategorien 20 000 eller høyere.

Tabell 22: Forskjeller i kursavgift i kroner

Kursavgift i kroner. Gruppert	Gj.snitt	N
1 - 200	,53	108
200-1000	,91	299
100-5000	,93	1746
5000 - 10 000	,93	543
10 000 - 20 000	,94	416
20 000 eller høyere	,70	231
Total	,90	3344

Kilde: Kurskartlegging, Oxford Research AS

Når vi ser nærmere på geografi, viser neste tabell at det er signifikante forskjeller i støtteberettigede kurs og ikke-støtteberettigede kurs mellom fylkene. Det arrangeres i all hovedsak støtteberettigede kurs i alle fylkene, men fylker som Vest-Agder og Telemark har en langt lavere andel støtteberettigede enn de andre fylkene. Det betyr at hoveddelen av virksomheten som ikke er støtteberettiget foregår i disse fylkene.

Tabell 23: Forskjeller i geografi

Fylke	Gj. snitt	N
Østfold	,79	208
Akershus	,84	447
Oslo	,89	1075
Hedmark	,83	158
Oppland	,95	149
Buskerud	,82	67
Vestfold	,94	97
Telemark	,66	87
Aust-Agder	,88	73
Vest-Agder	,58	112
Rogaland	,86	496
Hordaland	,80	1058
Sogn og Fjordane	,88	132
Møre og Romsdal	,72	208
Sør-Trøndelag	,87	229
Nord-Trøndelag	,90	107
Nordland	,80	288
Troms	,90	190
Finnmark	,75	56
Total	,83	5236

Kilde: Kurskartlegging, Oxford Research AS

Det er også signifikante forskjeller mellom støtteberettigede og ikke-støtteberettigede kurs når det kommer til antall timer per kurs. De støtteberettigede kursene ligger i all hovedsak mellom 10 og 50 timer, mens det for kurs med varighet mellom 1 til 9 timer og 50 og flere kurstimer per kurs er en noe høyere andel ikke-støtteberettiget virksomhet.

Det er videre ikke signifikante forskjeller mellom støtteberettigede kurs/ikke-støtteberettigede kurs og kjønn, mens analysene viser at det når vi sam-

menligner kursdeltakernes alder er slik at kursene som er støtteberettiget har en høyere andel eldre.

Oppsummert kan man altså merke seg at det er signifikante forskjeller mellom støtteberettigede kurs og oppdragsvirksomheten på en rekke dimensjoner. Når det er sagt, så er det en klar overvekt av støtteberettigede kurs på de fleste av dimensjonene som her er presentert, men dette er ikke så uventet, ettersom det er klart flere av disse kursene totalt sett.

De største forskjellene finner vi imidlertid knyttet til følgende dimensjoner:

- Faglig nivå: Det er kun kurs knyttet til fagskolenivå hvor ikke-støtteberettigede kurs utgjør en substansiell andel
- Eksamen: Kursene som ikke har eksamen eller avsluttende prøve har større sammenheng med å være støtteberettigede kurs.
- Kurstimer: De støtteberettigede kursene ligger i all hovedsak mellom 10 og 50 timer.
- Geografi: Det er mest ikke-støtteberettigede kurs i Vest-Agder og Telemark
- Kursavgift: Det er en større andel ikke-støtteberettigede kurs i kategorien 1 til 200 kroner, og i kategorien 20 000 eller høyere

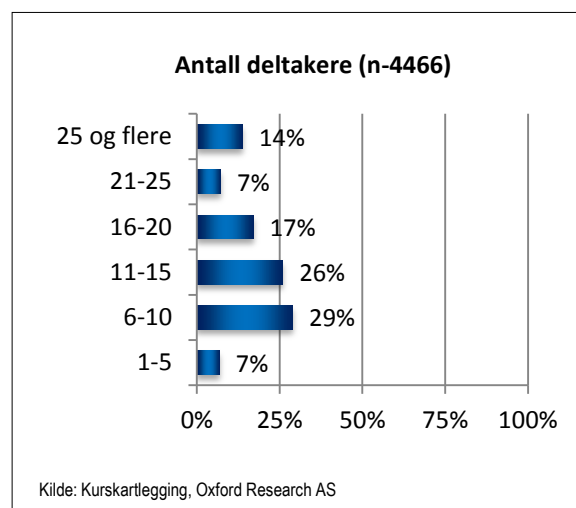
5.5 Kjennetegn ved det enkelte kurs

I de foregående delkapitlene diskuterte vi omfanget av organisasjonenes kursvirksomhet på organisasjonsnivå. Eksempelvis rapporterte vi antall kurstimer per medlemsorganisasjon. I denne delen av rapporten følger en redegjørelse av kursene på kursnivå, og vi vil presentere interessante måleparametre per kurs. Med dette mener vi hvordan kursene er organisert, hvor mange deltakere de har, hvor langt et gjennomsnittlig kurs er med mer. Dette bidrar til ny håndfast kunnskap om kursvirksomheten. Informasjonen er resultatet av en omfattende kurs- og deltakerkartlegging blant studieforbundene, og dataene fra kurskartleggingen i deltakersurveyen. Merk at vi i det resterende av kapitlet *utelukkende* konsentrerer oss om den delen av kurs- og opplæringsvirksomheten som er støtteberettiget.

I kursperioden som ble undersøkt, 1. april til 1. juni 2013, var det i gjennomsnitt var det 18,3 deltakere per kurs, hvorav 10,3 av disse var kvinnelige delta-

kere. Hovedvekten av kursene hadde mellom 6 og 15 deltakere, nærmere bestemt 55 prosent av kursene.

Figur 39: Antall kursdeltakere per kurs

54 prosent oppga at det ble betalt leie for undervisningslokalet hvor kurset ble holdt. De resterende 46 prosentene fikk bruke lokalet til kursvirksomhet gratis.

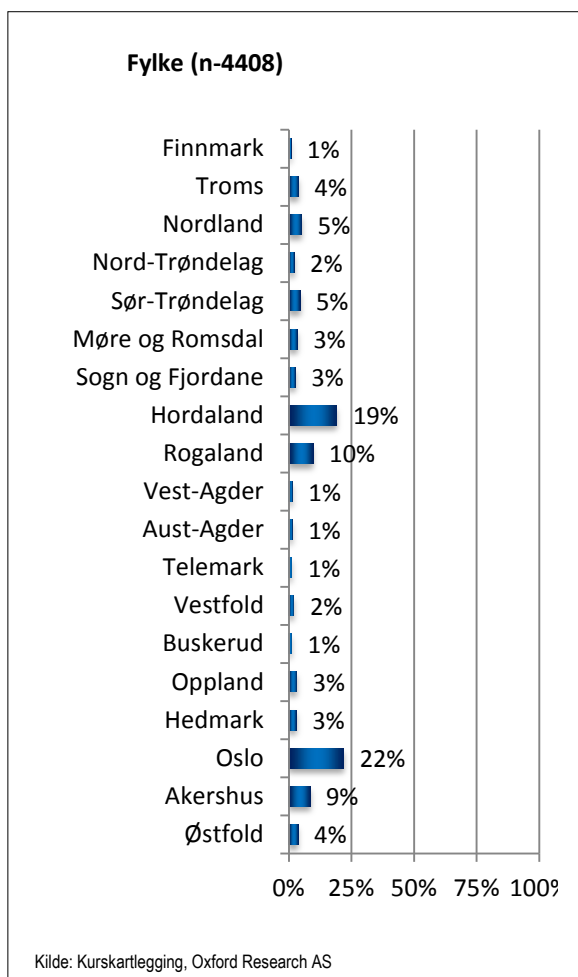
85 prosent av kursene oppga at de lønner samtlige av de eksterne kurslederne- og/eller -lærene. 91 prosent av kursene lønner samtlige interne kurslærere. Det er altså en høyere andel som lønner samtlige av sine interne lærere, enn det er som lønner samtlige av sine eksterne lærere. Dette kan skyldes at kursene i stor grad benytter seg av internt ansatte foredragsholdere.

5.5.1 Geografisk fordeling

Hovedvekten av kursvirksomheten i den undersøkte perioden foregikk i Oslo og Hordaland. Til sammen ble 41 prosent av kursene avholdt i disse fylkene. Noe av denne aktiviteten skyldes at Folkeuniversitetet har utstrakt aktivitet i nettopp disse byene.

Videre er det også en vesentlig andel av kursene som ble avholdt i Rogaland og Akershus.

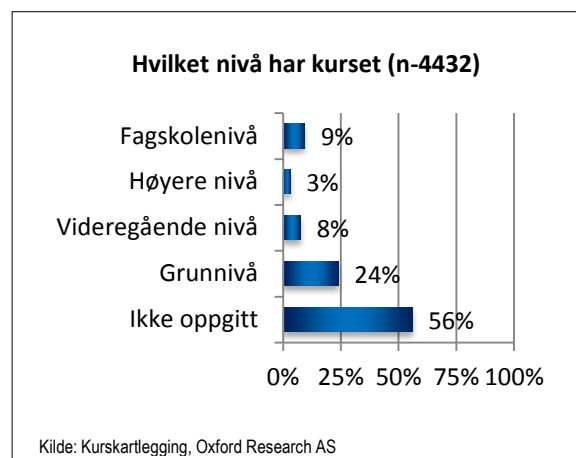
Figur 40: Fylke hvor kurset ble avholdt

5.5.2 Kursets nivå og fagområde

En stor andel av kursene selv oppgir at de ikke arbeider med et faglig nivå på sin kursaktivitet, nærmere bestemt 56 prosent. Ut over dette oppga kursene hovedsakelig at de drives på grunnivå, hvor 24 prosent av kursene havner. Omkring 8 prosent av virksomheten foregikk på videregående nivå.

Figur 41: Kursets faglige nivå

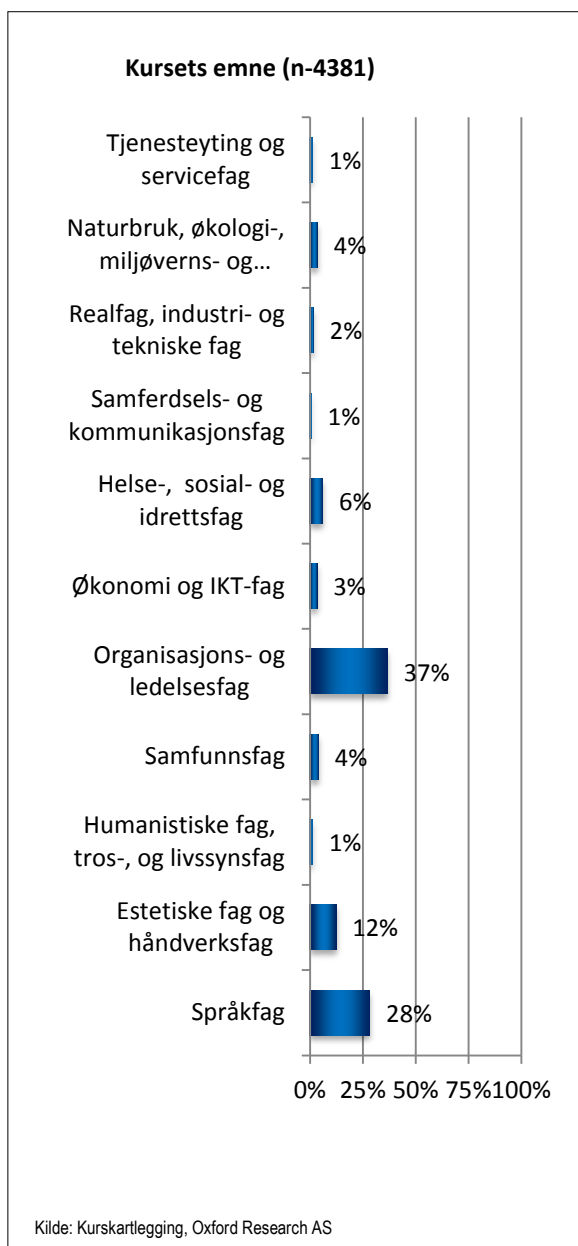

12 prosent av kursene oppga at de gir tilbud om en form for eksamen som tilsvarer prøvene i det offentlige skoleverket. 11 prosent av kursene oppga at de har interne prøver eller sertifiseringer, eller fagprøver. De resterende 77 prosentene oppga at det ikke ble holdt noen eksamen eller avsluttende prøve på kurset.

Den neste figuren viser at hovedtyngden av kursene som ble arrangert i den undersøkte perioden var innen språk- eller organisasjons- og ledelsesfag. Til sammen utgjør disse fagene 65 prosent av alle kursene som ble gjennomført i den undersøkte perioden. Vi vil her bemerke at denne inndelingen avviker fra emnesammensetningen blant kursene på årsbasis, se nærmere i kapittel 3.8 og 3.9).

Videre er det også en større andel kurs som innen helse-, sosial- og idrettsfag (6 prosent), og innen estetiske fag og håndverksfag (12 prosent).

Figur 42: Kursets hovedemne

Hoveddelen av deltakerne oppgir at de tar kurs innenfor SSB-koden organisasjons- og ledelsesfag, mens den andre store gruppen er deltakere som går på krus for å bli tillitsvalgte i arbeidslivet. Den tredje hovedgruppen er deltakere som har norsk som andrespråk (for de ti SSB-kodene med flest deltakere, se neste tabell).

Tabell 24: 10 SSB-koder med flest deltakere i antall

SSB-kode	Antall
Andre organisasjons- og ledelsesfag	1486
Tillitsvalgte i arbeidslivet	565
Norsk som 2. språk	406
Spansk	241
Helse og omsorg	176
Andre språk	174
Fransk	144
Tekstil	130
Husdyrhold	89
Engelsk	88

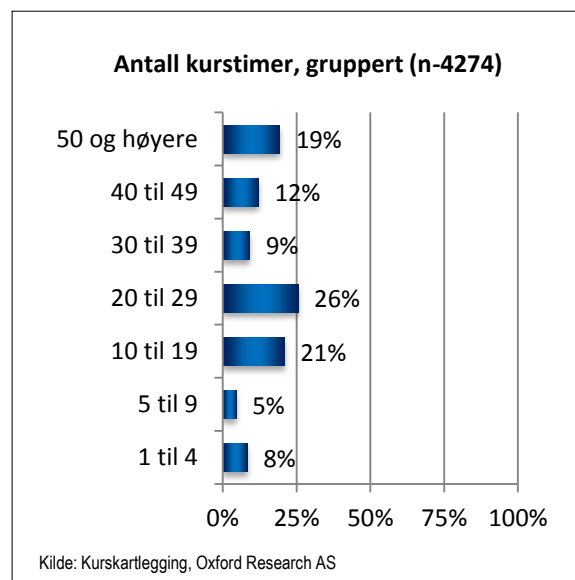
Kilde: Kurskartlegging, Oxford Research AS

5.5.3 Kursvarighet og intensitet

Som neste figur viser, varte hovedvekten av kursene mellom 0 og 29 timer. Til sammen 60 prosent av kursene havner i denne kategorien.

19 prosent av kursene hadde 50 kurstimer eller flere i løpet av perioden. I denne kategorien er det også enkelte kurs med opp mot 1500 kurstimer, hvilket er årsaken til at det totale gjennomsnittet i antall kurstimer blir på hele 37,4 timer per kurs. Dette gjennomsnittet kan dermed ikke sies å være et godt bilde på den helhetlige kursmassen.

Figur 43: Kursets lengde i antall timer

I gjennomsnitt varte kursene som ble undersøkt i 65,5 dager.

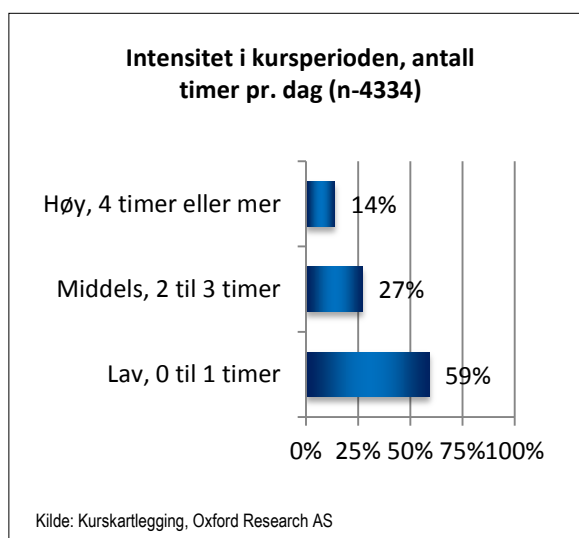
For å få et inntrykk av hvorvidt kursene arrangeres intensivt med mange timer per dag, eller med få timer per dag over en lengre periode, har vi generert

et mål på hvor mange timer som ble holdt per dag i kursperioden.

Inndelingen er kategorisert i lav, middels og høy, hvor lav intensitet betyr at det ble holdt mellom 0 og 1 kurstimer per dag i kursperioden, middels betyr at det ble holdt mellom 2 og 3 kurstimer per dag og høy betyr at det ble holdt 4 eller flere timer per dag.

Fordelingen på figuren under, kombinert med kunnskapen vi har om at kursene vanligvis varer i 65,5 dager, viser at vi i all hovedsak står ovenfor en kursvirksomhet som har lav intensitet, og hvor det i all hovedsak arrangeres langvarige kurs med få timer per kursdag.

Figur 44: Kursintensitet

En interessant refleksjon i denne sammenheng, er grensegangen mellom opplæring og aktivitet. Hovedbildet fra intervjuene, er at de kursene som har stor grad av læring i seg, vil være av kurs som har relativt høy intensitet, mens de kursene som i større grad grenser mot aktivitet, vil ha lavere intensitet.

Dette er kanskje ikke så overraskende, gitt de ulike kursenes karakter. Imidlertid er det interessant å se at hele 59 prosent av kursene har lav intensitet. Dette sier noe om at hovedvekten av den virksomhet som drives grenser mot aktivitet.

Som tidligere påpekt, står læring ikke sterkt i målsettingene til studieforbundsordningen. Imidlertid er det flere forbund selv, som stiller spørsmålsteget ved at enkelte kurs mottar statlig støtte når de kan fremstå som mer aktivitetsrettet, eller indirekte som fritidstilbud.

«Grensa mellom aktivitet og kurs/opplæring defineres av det enkelte studieforbund. Ordinær aktivitet er ikke støtteberettiget, og Vox gjennomfører kontroller. Lista bør imidlertid legges omtrent likt av studieforbundene, i og med at man henter penger fra samme potten».

Kilde: Dybdeintervju studieforbund

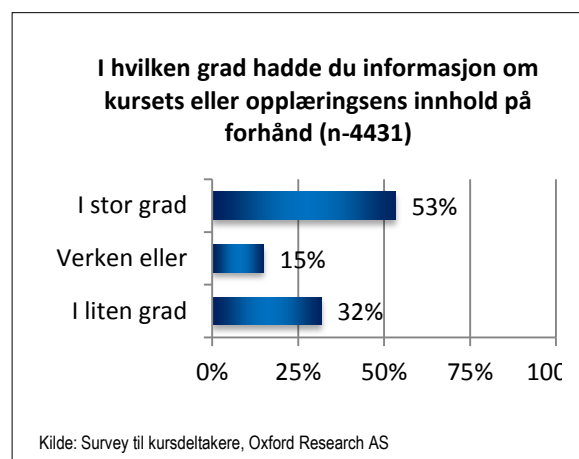
5.6 Kjennskap og innhold

I denne delen av kapittelet følger en redegjørelse av deltakernes kjennskap til og innholdet i kursene. Dataene som presenteres her er basert på surveyen til kursdeltakerne som et ledd i kurs- og deltakerkartleggingen.

5.6.1 Kjennskap til kurstilbud

Som vi ser av figuren under oppgir 53 prosent av deltakerne i utvalget at de i stor grad opplevde at de hadde informasjon om kursets eller opplæringens innhold på forhånd. Det er særlig kursdeltakere fra Musikkens studieforbund og Studieforbundet næring og samfunn hvor deltakerne opplever dette, hvor henholdsvis 81 og 70 prosent av deltakerne oppgir å ha hatt informasjon om opplæringen på forhånd.

Figur 45: Hadde du informasjon om kursets innhold på forhånd

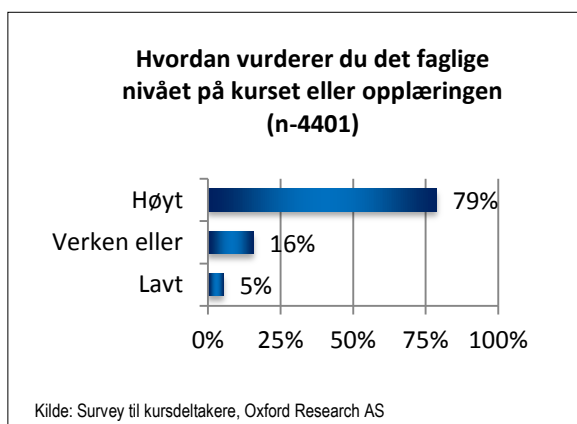
Videre ba vi deltakerne om å vurdere hvordan de opplevde det faglige innholdet på kurset på en skala fra:

- Svært lavt
- Lavt
- verken eller
- Høyt
- Svært høyt

For presentasjonens skyld er kategoriene svært lavt og lavt slått sammen til en kategori. Det samme gjelder høyt og svært høyt.

79 prosent av deltakerne oppgir at de vurderer det faglige nivået som høyt, mens kun 5 prosent oppgir at de vurderer nivået som lavt. Et fremtredende trekk verdt å merke seg er hvordan deltakere fra samtlige undersøkte studieforbund ser ut til å vurdere det faglige nivået som høyt.

Figur 46: Kursets faglige innhold

5.6.2 Studieplan

Det er et krav at støtteberettigede kurs skal ha en studieplan. I følge § 7 (FOR 2009-12-18 nr. 1661), må studieplan for kurset være godkjent av studieforbundet før kursstart for at et kurs kan telle med i tilskuddsgrunnlaget.

«Ansvaret for godkjenning av studieplaner er en oppgave som studieforbundene gjerne ivaretar gjennom pedagogisk kompetanse i sitt sentrale ledd»

Kilde: NIFU STEP Rapport 27-2007, s.31

Arbeidet med studieplanene varierer, hovedinntrykket er imidlertid at de fleste forbundene har utarbeidet en mal for hvordan en studieplan skal utformes. I de forbundene som vektlegger det pedagogiske aspektet ved det å være et studieforbund, utformes ofte studieplaner sentralt, eventuelt i samarbeid med medlemsorganisasjonene. Intervjuene tyder videre på at det er stor variasjon når det kommer til samarbeid og koordinering av arbeidet med studieplanene på tvers i medlemsmassen. Dette fører til at det i flere av studieforbundene foreligger flere godkjente studieplaner knyttet til det samme emnet.

For enkelte forbund er det imidlertid utfordrende å bidra aktivt i utformingen av studieplanene, i og med at enkelte forbund favner et bredt spekter av ulike medlemsorganisasjoner, og da ikke har mulighet til å sitte på kompetanse knyttet til alle de områdene som medlemsorganisasjonene har kurs- og opplæring på. I slike tilfeller blir godkjenningen av studieplanene knyttet til at de faktisk inneholder de elementene en studieplan må, for å gi grunnlag for godkjenning og videre støtte etter Voksenopplæringsloven.

5.6.3 Bruk av studieplaner

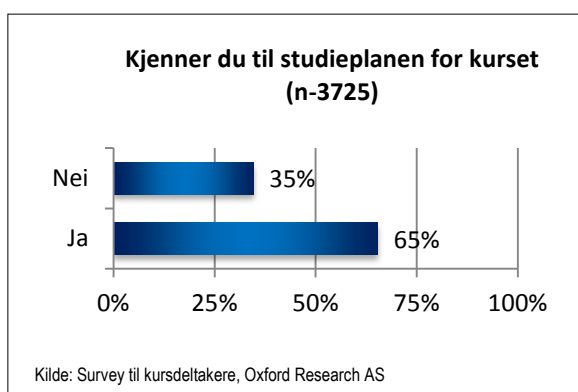
Hvordan studieplanene reflekteres i selve gjennomføringen av de ulike kursene, varierer etter type kurs, tema med mer.

Ifølge deltaker-surveyen er det tydelig at deltakerne ser ut til å være fornøyd med hvordan kurset er lagt opp i forhold til deres egne forutsetninger. Her oppgir 78 prosent av respondentene at de opplever at kurset samsvarer med deres forutsetninger i stor grad. Det fremstår altså som at kursdeltakerne opplever at det er en rød tråd mellom hva de er forespeilet at kurset skal inneholde, og hva de faktisk opplever at kurset inneholder. Også på blant de enkelte studieforbundene er det svært høye andeler av deltakerne som oppgir at kurset samsvarer med forutsetningene i stor grad.

Særlig interessant er det hvordan deltakerne opplever bruken av studieplanen på kursene, nettopp på grunn av kravet fra § 7 (FOR 2009-12-18 nr. 1661). Vi spurte kursdeltakerne hvorvidt de hadde kjenn-

skap til studieplanen for kurset de hadde deltatt på. Her oppga 65 prosent av respondentene at de hadde kjennskap til denne. Selv om en overvekt altså medgir å ha kjennskap til denne planen, oppgir altså 35 prosent at de ikke kjenner til noen studieplan.

Figur 47: Kjente du til studieplanen

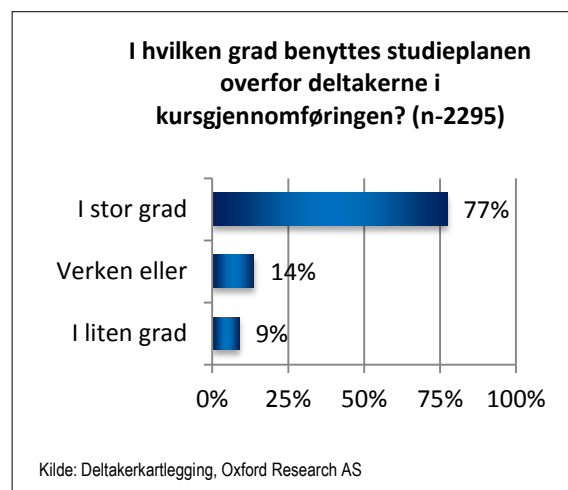

I de aller fleste studieforbundene i undersøkelsen svarer en overvekt av deltakerne at de har kjennskap til studieplanen. Det eneste studieforbundet hvor det ikke er en overvekt av deltakere som kjenner til planen, er Idrettens studieforbund (med 47 prosent som har kjennskap).

Videre ble respondentene som hadde kjennskap til studieplanen bedt om å vurdere i hvilken grad de opplevde at studieplanen benyttes ovenfor deltakerne i kursgjennomføringen. Vurderingen skjedde på en skala fra svært liten, liten, verken eller, stor eller svært stor grad. Også her er kategorien liten og svært liten, stor og svært stor satt sammen for presentasjonens skyld.

Som vi ser av figuren under vurderer 77 prosent av deltakerne som oppga at de har kjennskap til studieplanen at denne i stor grad benyttes i gjennomføringen av kurset. I realiteten betyr dette at omkring halvparten av kursdeltakerne opplever at studieplanen benyttes i kursgjennomføringen.

Figur 48: Bruk av studieplanen

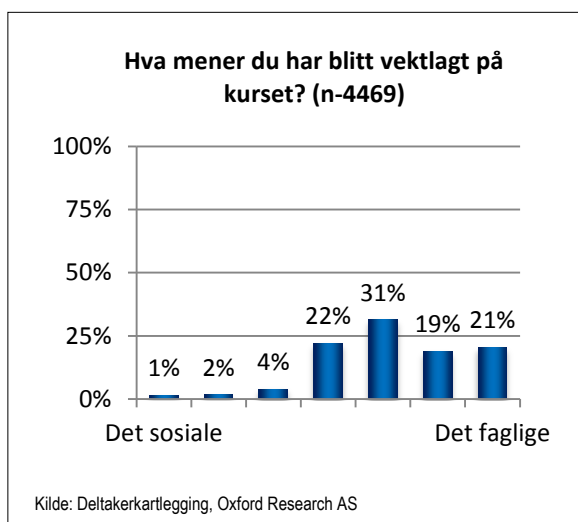

5.6.4 Kursets fokus

For å få et inntrykk av hvordan kursenes fokus har vært, ba vi deltakerne om å plassere kurset på en skala fra 1 til 10, der 1 representerer ytterpunktet for et utelukkende sosialt fokus, mens 10 representerer et ytterpunkt for utelukkende faglig fokus. Deltakerne ble bedt om å plassere markøren mot det ytterpunktet de mente hadde blitt vektlagt mest på kurset. Dersom de mente forholdene var vektlagt likt, ble deltakerne bedt om å plassere merket i midten.

Først ble deltakerne bedt om å vurdere det sosiale versus det faglige fokuset. Som viser av figuren under oppgir 22 prosent av respondentene at dette vektet likt på kurset. Utover dette viser figuren tydelig at en overvekt av deltakerne opplever at det er det faglige som vektlegges mest.

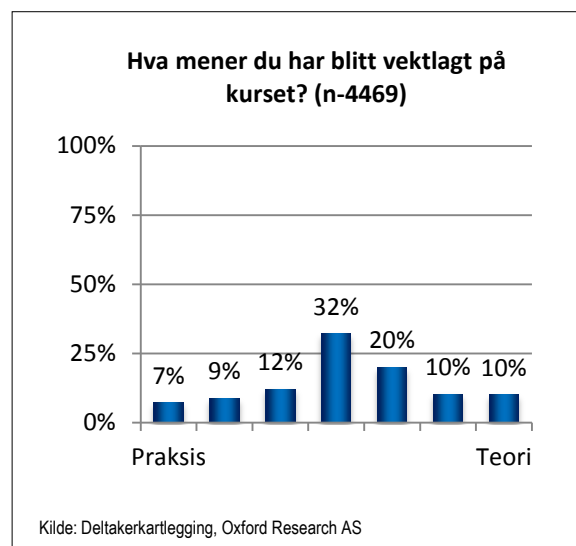
Figur 49: Hva har blitt vektlagt mest av det faglige og det sosiale

Det er interessant hvordan kursdeltakere fra de ulike studieforbundene oppfatter dette, ettersom de ulike studieforbundene har en sært ulik profil på hva de definerer som viktig for seg og sine medlemmer. Dette kommer tydelig frem ved å se på den gjennomsnittlige vurderingen bland deltakere innad i hvert forbund. For eksempel er den totale gjennomsnittlige skåren 7,1 på en skala fra 1 til 10. Alle studieforbund har gjennomsnittsverdier godt over 5, som betyr at deltakerne vurderer det slik at det faglige blir vektlagt mest. Studieforbundet hvor deltakerne vurderer innholdet som «minst» faglig er Kristelig studieforbund, hvor snittet ligger på 6 av 10.

En tilsvarende spørsmålsstilling ble brukt for å få deltakerne til å vurdere hvordan kurset vektlegger praksis og teori. Her er det som vi ser av figuren under en adskillig større variasjon i svarene enn på forrige figur. 32 prosent av deltakerne sier de mener at praksis og teori vektlegges likt i kursgjennomføringen. Et gjennomsnitt på 5,4 av 10 indikerer at respondentene heller noe svakt mot teori heller enn praksis.

Figur 50: Hva har blitt vektlagt mest av praksis og teori

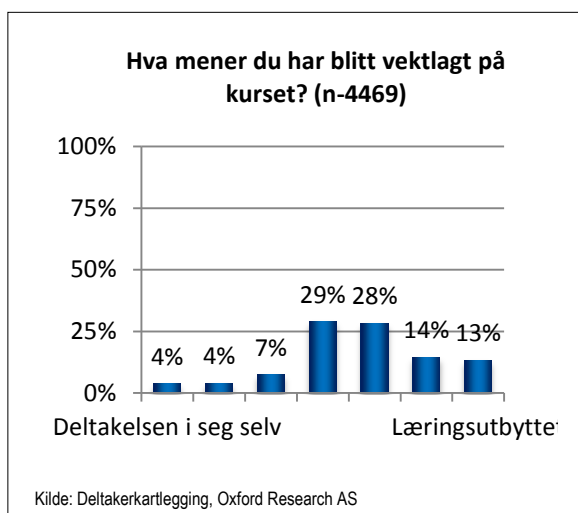

Også på dette spørsmålet finnes det noen forskjeller mellom studieforbundene, selv om forskjellene er forholdsvis små. Hos enkelte av studieforbundene heller kursdeltakerne noe mot et større fokus på praksis, som Musikkens studieforbund, Studieforbundet kultur og tradisjon og Studieforbundet natur og miljø. I andre studieforbund heller deltakerne noe mot teori, som i AOF, Folkeuniversitetet, Idrettens studieforbund og Senterpartiets studieforbund. I de resterende studieforbundene vurderer deltakerne vektleggingen som lik mellom praksis og teori.

Hittil har vi sett at deltakerne vurderer kursvirksomheten i all hovedsak til å fokusere på det faglige, mens balansen mellom praksis og teori ser ut til å vektlegges likt. Som et siste ledd i vurderingen av hva som vektlegges på kurset spurte vi deltakerne hva de opplevde ble vektlagt mest av deltagelse og læring.

Her svarte 29 prosent av respondentene at de opplever at deltagelsen i seg selv og læringsutbyttet vektlegges likt. Gjennomsnittet på 6,8 av 10 viser imidlertid at hovedvekten av kursdeltakerne sitter med det inntrykket at læringsutbyttet ble vektlagt mer enn deltagelsen i seg selv.

Figur 51: Hva har blitt vektlagt mest av deltagelse og læringsutbytte

Det er store likheter mellom studieforbundene på dette vurderings spørsmålet.

Oppsummert sett oppgir deltakerne at kursene de deltar på er faglig fokusert, har god balanse mellom det praktiske og det teoretiske, og at læringsutbyttet er viktigere enn deltagelsen i seg selv.

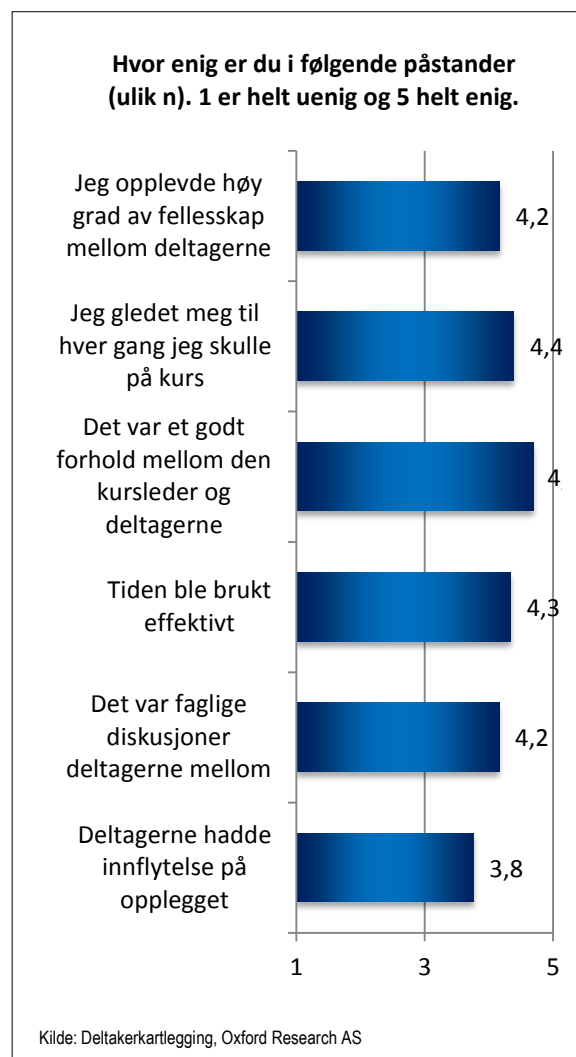
5.6.5 Gjennomføring

For kartleggingens del er det også interessant å vite mer om hvordan kursene ble gjennomført.

Figuren under viser et gjennomsnitt av hvordan deltakerne har vurdert de ulike påstandene om kursgjennomføring. Deltakerne oppgir at de i all hovedsak er enig i at det er høy grad av fellesskap mellom deltakerne, at de gledet seg til de skulle på kurs, at det var et godt forhold mellom kursleder og deltakerne, at tiden ble brukt effektivt, og at det var faglige diskusjoner mellom deltakerne. Det er en overvekt av deltakere som har svart at de er enig i at deltakerne hadde innflytelse på opplegget, men enigheten er noe mindre enn på de andre påstandene.

Likhetene i svarene fra deltakerne hos de ulike studieforbundene er store, og det er ingen merkbare avvik.

Figur 52: Oppfattelse av kursgjennomføring

Når det kommer til den mer praktiske delen av gjennomføringen, oppgir 48 prosent av deltakerne at de har gått på et kurs med deltakeravgift ut over medlemskontingenten.

Majoriteten av deltakerne oppgir at de har betalt denne deltakeravgiften selv, men noen oppgir også at arbeidsgiver eller organisasjonen de tilhører har betalt kurset for dem. Noen ytterst få oppgir NAV som betalende, og disse er i all hovedsak deltakere på kurs i regi av AOF og Folkeuniversitetet.

Kapittel 6. Hvem er kursdeltakeren

- Den gjengse kursdeltaker er en kvinne mellom 41 og 50 år. Det er en større andel gifte blant kursdeltakerne enn i befolkningen ellers.
- Kursdeltakeren har fullført utdanning på høyskole eller universitetsnivå. Deltakerens husholdning har som regel mellom 600 000 og 799 000 NOK i årlig bruttoinntekt. Deltakeren arbeider mest sannsynlig i privat sektor.
- Deltakeren og hennes foreldre har ikke innvandrebakgrunn. Det er imidlertid like stor andel innvandrere blant kursdeltakerne som i befolkningen ellers. Deltakeren har stemt ved forrige valg, og er særlig engasjert i frivillig arbeid gjennom en organisasjon eller forening.
- I verdispørsmål er kursdeltakerne materialister, hvilket betyr at deltakeren prioriterer økonomisk vekst og egne behov. Deltakeren er imidlertid splittet mellom en tradisjonell og moderne verdiorientering.

6.1 Innledning

Hvem benytter seg av tilbudet til studieforbundene? Dette er ett av de sentrale spørsmålene i prosjektet. Per i dag er det lite kunnskap om hvem deltakerne er, og hva som kjennetegner disse. I dette kapitlet kommer vi til å gi en detaljert gjennomgang av hvem kursdeltakeren er. Merk at dette dreier seg om kursdeltakerne fra de utvalgte studieforbund i perioden som er undersøkt, nærmere bestemt 1. april – 1. juni 2013. Relevante kjennetegn kan være tilknyttet forhold som kjønn, alder, bosted, utdanning, arbeidstilknytting, inntekt og familiesituasjon. Det innebærer også en beskrivelse av deltakerne skår på holdnings- og verdi-elementer inspirert av arbeidet med Verdiundersøkelsene²⁰.

Vi kommer ut over dette også til å gi en utførende beskrivelse av deltakerens motivasjon for å delta på kurs i regi av studieforbundene.

6.2 Kjennetegn ved kursdeltakerne

Ifølge surveyen vi har gjennomført er 63 prosent av kursdeltakerne kvinner, og gjennomsnittsalderen blant deltakerne er 43,6 år. 26 prosent av kursdeltakerne er mellom 41 og 50 år, og 67 prosent mellom 31 og 60 år. Sammenlignet med SSBs befolkningsstatistikk for 2013 er det altså en betydelig overrepresentasjon av kursdeltakere i alderen 41-50 år.

69 prosent av deltakerne er gift eller lever med en partner. 22 prosent oppgav at de er ugift eller enslige. Andelen gifte blant kursdeltakerne i perioden er dermed høyst overrepresentert sammenlignet med befolkningen for øvrig. Dette må sees i sammenheng med deltakerens livssituasjon og alder.

For å nyansere bildet frekvensene gir, har vi her valgt å presentere en oversikt over hvordan deltakerne fordeler seg på andre mål for sentraltendens enn bare gjennomsnitt. Som vi ser av tabellen på neste side, er gjennomsnittet på disse variablene i høyt samsvar med median og modus.

²⁰ Verdiundersøkelsene er omfattende komparativt samarbeid som inneholder opplysninger om folks holdninger og verdier.

Tabell 25: Deskriptiv statistikk for kursdeltakerne i perioden

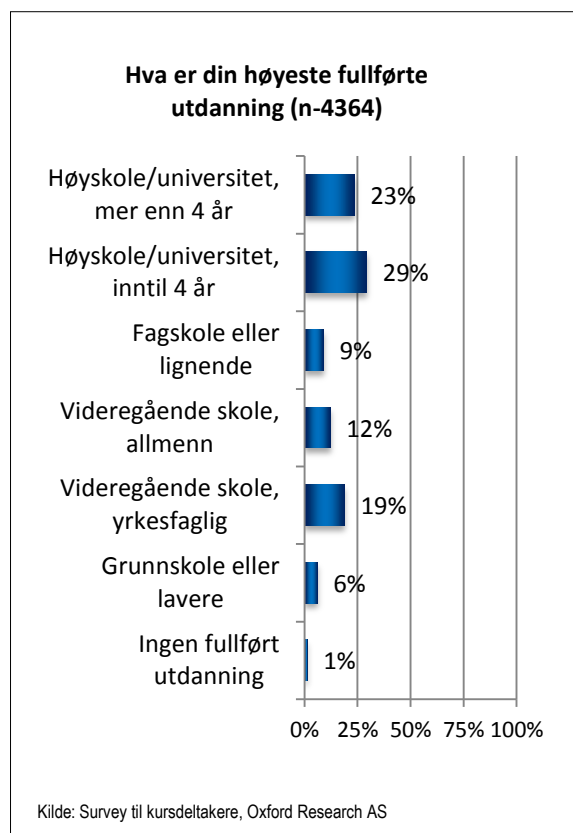
Variabel	Total N	Gj. snitt	Median	Modus	St. avvik	Range
Kjønn	4365	1,4	1	1	-	1-2
Alder, antall år	4364	43,6	43	41	14,6	1-100
Alder gruppert i tiår	4364	4,8	5	5	1,47	1-8
Sivil status	4365	-	2	2	-	1-4
Høyeste fullførte utdanning	4364	5,0	6	6	1,69	1-7
Husstandens brutto årsinntekt, 2012	3679	4,2	4	3	1,62	1-7
Arbeider i offentlig eller privat sektor	3155	1,6	2	2	-	1-2
Har du eller en av foreldrene innvandret til Norge	4263	2,8	3	3	-	1-3

Kilde: Survey til kursdeltakere, Oxford Research AS

Hovedvekten av deltakerne har oppgitt at de har fullført høyskole- eller universitetsutdanning, til sammen 52 prosent oppgir at de har fullført en utdanning på høyskole- eller universitetsnivå (hvor 29 prosent plasseres i tilsvarende kategori). Dette er også langt høyere en den gjennomsnittlige befolkningen i Norge, og tyder på at utdanningsnivået blant kursdeltakerne i den undersøkte perioden er høyt. Det er også en langt lavere andel i utvalget som oppgir at de har utdanning på grunnskolenivå, sammenlignet med befolkningen generelt.

Omkring 19 prosent av respondentene har yrkesfaglig bakgrunn, hvilket også utgjør en stor andel av kursdeltakerne. Særlig mange av deltakerne med yrkesfaglig som høyeste fullførte utdanning tilhører studieforbundet AOF.

Figur 53: Kursdeltakerens utdanning

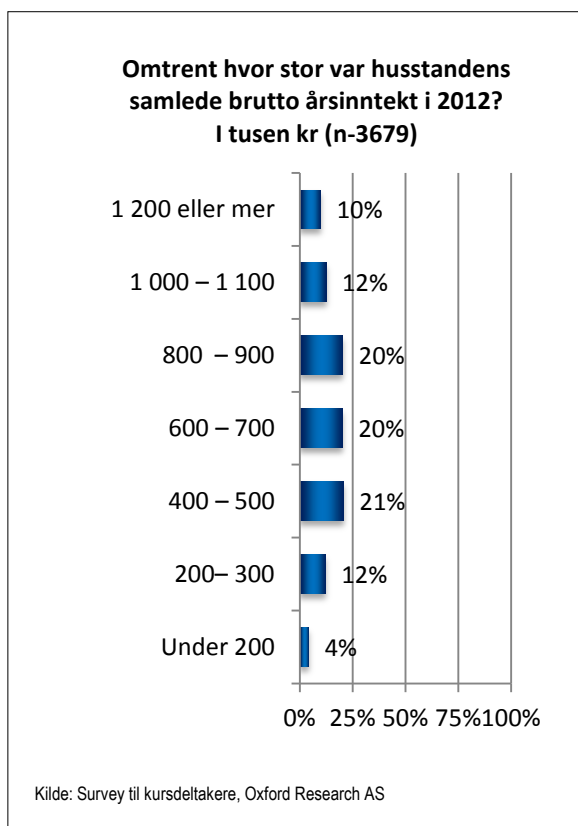

61 prosent av deltakerne oppgav at husstanden deres har mellom 400 000 og 1 000 000 NOK i samlet årlig bruttoinntekt.

16 prosent oppgav at husstanden tjente mindre enn 400 000 NOK. 22 prosent av deltakerne oppgav at husstandens bruttoinntekt var mer enn 1 000 000 NOK.

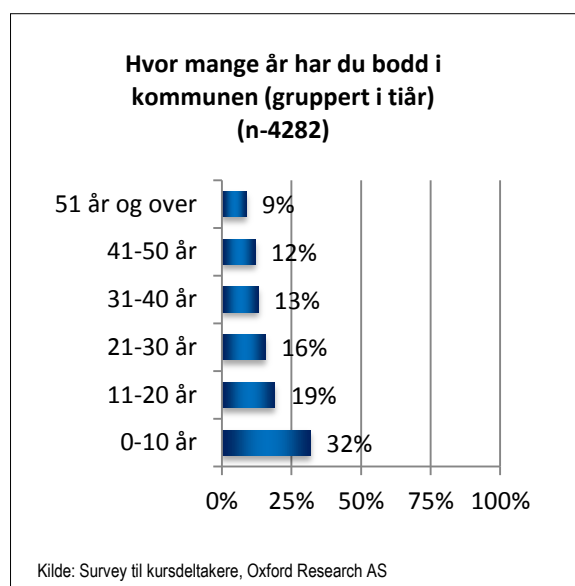
Gjennomsnittlig sett lander deltakeren i den undersøkte perioden på kategorien 600-700 000 kroner (se forrige tabell). Modusen, altså verdien som er oppgitt flest ganger, er imidlertid kategorien med 400-500 000 kroner. I denne frekvensfordelingen samsvarer kursdeltakerne relativt godt med befolkningen for øvrig. Husholdninger i befolkningen har ifølge SSBs inntektsstatistikk har omkring 400 til 500 000 kr i samlet bruttoinntekt. Kursdeltakerens husstand ser dermed ut til å ha lik eller noe høyere bruttoinntekt.

Figur 54: Kursdeltakerens husstands bruttoinntekt

Kursdeltakerne har i gjennomsnitt bodd 23,5 år i kommunen de nå bor i. Til tross for det høye gjennomsnittet er det også mange som relativt nylig hadde flyttet til kommunen. 23 prosent av deltakerne i utvalget som oppgav at de har bodd i kommunen sin i mindre enn 10 år.

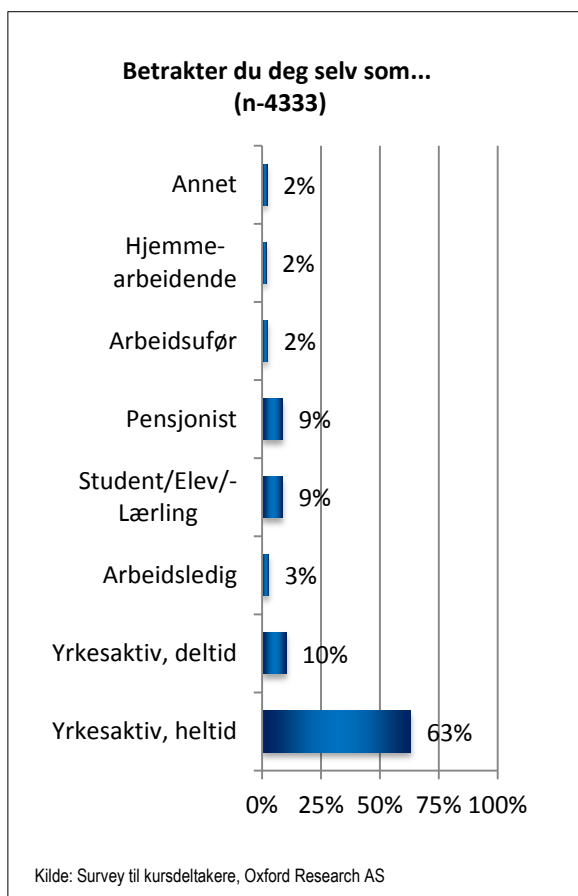
Figur 55: Kursdeltakernes botid i kommune

Hovedvekten av deltakerne var yrkesaktive på heltid, nærmere bestemt 63 prosent. Omkring 10 prosent arbeidet deltid, og omkring 3 prosent var arbeidsledige. Dette stemmer godt med tilsvarende tall fra SSB i 2012 for Norge på landsbasis, hvor 69 prosent oppga at de var yrkesaktive og 3 prosent var arbeidsledige.²¹

²¹ SSB Arbeidskraftundersøkelse 2012, hentet 30.10.13 fra <http://www.ssb.no/aku/>

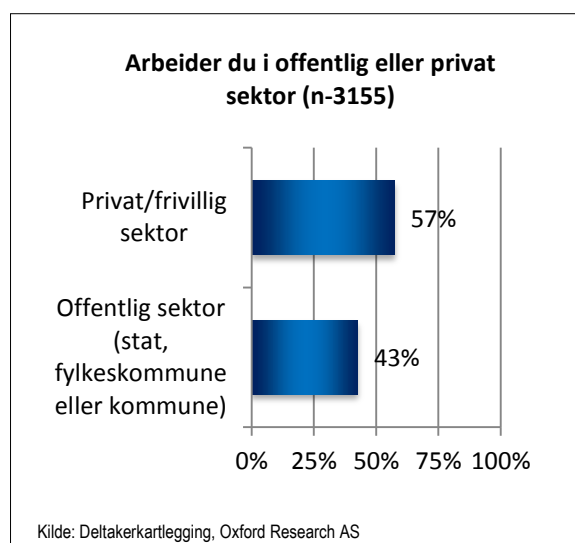
Figur 56: Kursdeltakernes yrke/rolle

Videre oppgav 57 prosent av deltakerne at de arbeidet i privat sektor, mens 43 prosent oppgav at de arbeidet i offentlig sektor. Sammenlignet med nasjonale nøkkeltall for offentlig sektor gir dette en overrepresentasjon av offentlige ansatte blant kursdeltakerne i perioden. På landsbasis arbeider per 2011 66 prosent i privat sektor, og 34 prosent i offentlig sektor.²²

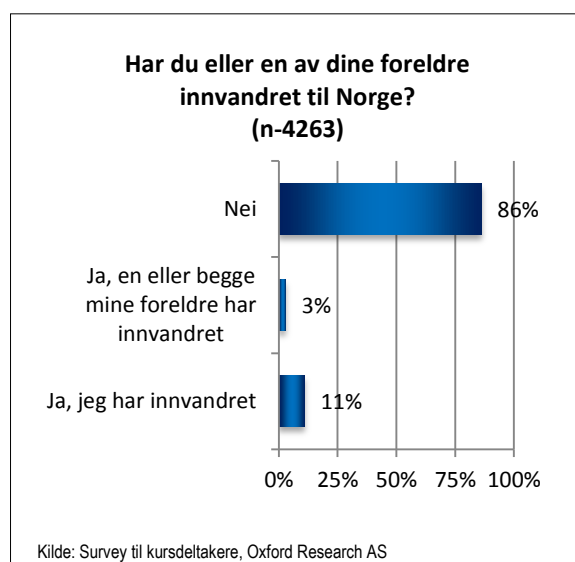
²² Nøkkeltall for offentlig sektor, SSB publisert 29. nov 2013

Figur 57: Kursdeltakerens arbeid etter sektor

Hovedvekten av kursdeltakerne oppgav at hverken de eller deres foreldre har innvandret (86 prosent). 11 prosent oppgav at de har innvandret, og 3 prosent at en eller begge deres foreldre har innvandret. Hovedvekten av deltakerne med innvandrerbakgrunn er tilknyttet kurs fra Folkeuniversitetet. Denne statistikkfordelingen er på nivå med tilsvarende tall for innvandrere på landsbasis i Norge.

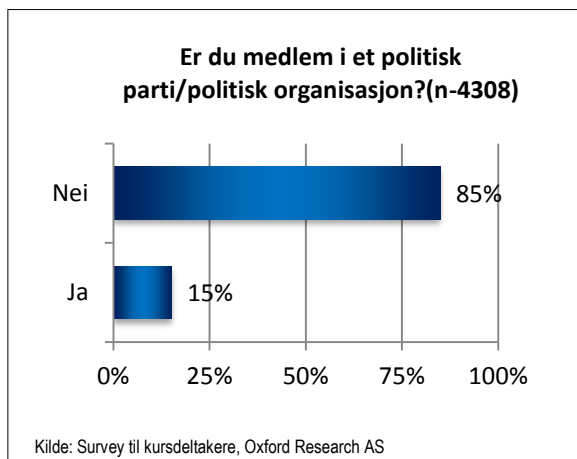
Figur 58: Har kursdeltakeren innvandret

Videre oppgav 15 prosent av kursdeltakerne at de er medlem at et politisk parti. Dette er interessant, ettersom kun 8,5 prosent av befolkningen vanligvis

oppgir i landsomfattende undersøkelser at de er medlem av politiske partier. Altså ser kursdeltakerne ut til å ha en større tilbøyelighet for å være medlem av et politisk parti enn befolkningen ellers.

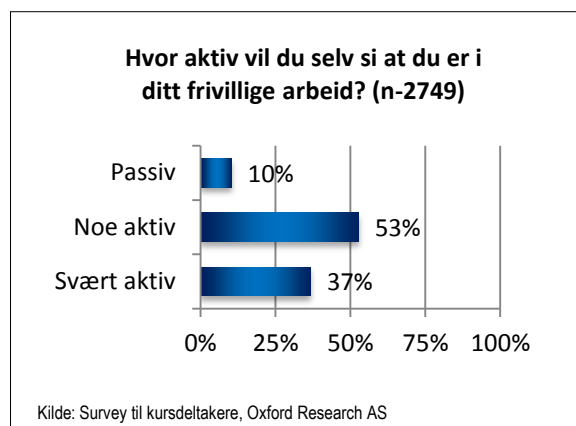
Figur 59: Kursdeltakerens medlemskap i politisk parti

Hovedvekten av deltakerne oppgav også at de stemte ved valget i 2009, som var forrige Stortingsvalg i da undersøkelsen ble gjennomført. Dette stemmer relativt godt overens med den faktiske valgdeltagelsen, som i 2009 var på 76,4 prosent.²³ Det er et kjent fenomen at valgdeltagelse overrapporteres i denne typen undersøkelser, ettersom deltakeren ofte glemmer om han/hun stemte eller gjerne ønsker å ha stemt og derfor feilrapporterer.

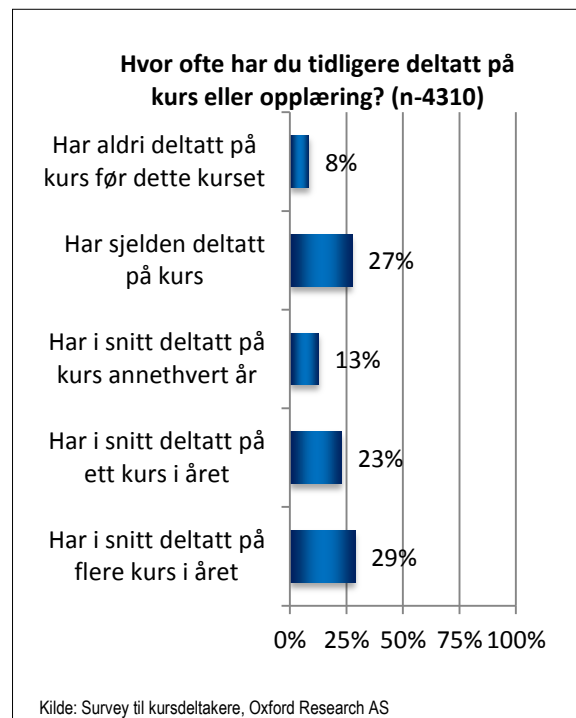
65 prosent av kursdeltakerne oppga at de jevnlig er aktive i en eller annen form for frivillig arbeid, enten i en veldedig organisasjon, et politisk parti, i et idrettslag eller en annen form for ideell organisasjon. Sammenlignet med nasjonale tall er dette en noe høy andel, ettersom andelen som driver frivillig arbeid i befolkningen ellers ligger på 58 prosent.²⁴ Videre oppgav 37 prosent av kursdeltakerne at de er svært aktive i frivillig arbeid. Til sammen oppga 90 prosent av deltakerne at de var noe eller svært aktiv.

Figur 60: Aktiv i frivillig arbeid

Hovedvekten av deltakerne oppgir også at han/hun har deltatt på flere kurs i året. 29 prosent av deltakerne havner i denne svarkategorien. Tilsammen oppga 52 prosent at de deltar på ett eller flere kurs i året. Likevel er fordelingen noe spredt her, på den annen side oppgir hele 27 prosent at de sjelden har deltatt på kurs før.

Figur 61: Deltakerens tidligere deltakelse på kurs

Som påpekt i kapittel 3 viste kurs- og deltakerkartleggingen at flere kursdeltakere deltok på flere enn ett kurs i kartleggingsperioden. I tabellen under viser

²³ SSB-rapport 2009, Valgdeltagelse. Hentet 30.30.13 fra <http://www.ssb.no/a/kortnavn/stortingsvalg/tab-2009-10-15-01.html>
²⁴ Hentet 30.10.13 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/2008/nou-2008-7/4/4/2.html?id=503846>

vi hvor mange kurs deltakerne i gjennomsnitt har deltatt på i perioden 1. april til 1. juni 2013 av de som har blitt rapportert inn til Oxford Research.

Tabell 26: Gjennomsnittlig antall kurs i kartleggingsperioden per kursdeltaker, etter studieforbund

Studieforbund	Gjennomsnittlig antall kurs per deltaker
AOF	1,17
Folkeuniversitetet	1,24
Idrettens studieforbund	1,13
Kristelig studieforbund	1,04
Musikkens studieforbund	1,01
Senterpartiets Studieforbund	1,26
Studieforbundet Folkeuniversitetet MO	1,11
Studieforbundet kultur og tradisjon	1,21
Studieforbundet natur og miljø	1,02
Studieforbundet næring og samfunn	1,02

Kilde: Kurskartlegging, Oxford Research AS

Som tabellen viser, er det kursgjengangere i alle de kartlagte studieforbundene.

6.2.1 Kursdeltakerens verdiprofil

Som tidligere nevnt har vi for å måle holdnings- og verdier blant kursdeltakerne benyttet verdidimensjoner inspirert av Verdiundersøkelsen (2007). Det kan leses mer om konstruksjonen av disse verdidimensjonene i vedlegg 3.

Ifølge Hellevik (1996) går det første kulturelle skillet mellom det vi kan kalle en moderne og en tradisjonell verdi-orientering. Den moderne preges av åpenhet for endring og mangfold, og sans for det nye i tiden. I en tradisjonell orientering ligger et ønske om stabilitet og trygghet, om at ting skal forbli slik de alltid har vært. En bør ikke skille seg ut fra omgivelsene, og leve i pakt med etablerte moraloppfatninger. Ifølge Oxford Researchs analyser har kursdeltakerne i den undersøkte perioden svakt moderne i sin verdi-orientering. Det er imidlertid tydelig at hovedvekten av deltakerne ligger samlet rundt nullpunktet, altså i skjæringen mellom det tradisjonelle og moderne.

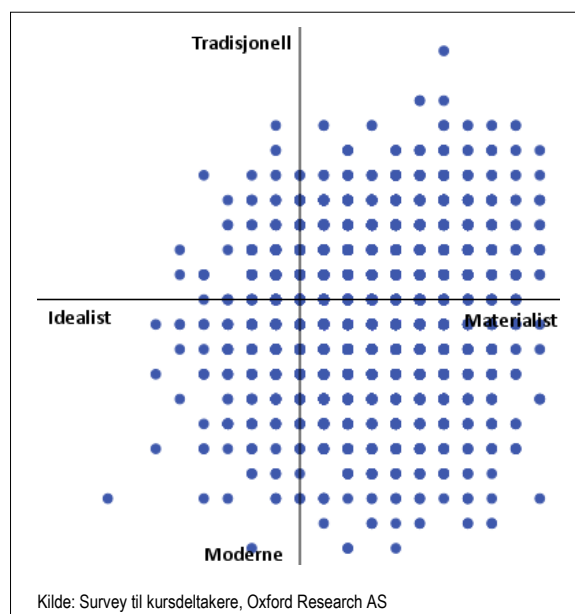
Det andre skillet går mellom en materialistisk og en idealistisk verdiorientering. På den materialistiske siden er en opptatt av det ytre, både i betydningen materielle vilkår og omgivelsenes oppfatninger. Eiendeler og økonomisk vekst prioriteres, og egne behov settes foran hensynet til andre. På den idealistiske siden vektlegges indre egenskaper, åndelige

verdier og skapende virksomhet. Omsorg for andre, miljø og helse prioriteres. Våre analyser viser at kursdeltakerne i den undersøkte perioden tydelig heller mot den materialistiske orienteringen.

Kombinert indikerer disse to dimensjonene at kursdeltakerne kan karakteriseres med verdiprofilen moderne og/eller tradisjonelle materialister. Hellevik (2011) karakteriseres typiske moderne materialisten som en konsekvens av en utstrakt forbrukerkultur, mens den tradisjonelle materialisten sees som et resultat av en tradisjonsrik industrikultur.²⁵ Det skal imidlertid påpekes at kursdeltakerne kun har en svak helning mot det moderne. Dette vises tydeligere i tabellen under, som viser en fullstendig frekvensfordeling av deltakerne etter verdidimensjon. Med andre ord er en stor gruppe av kursdeltakerne tradisjonelle materialister (43 prosent), mens en noe større andel er moderne materialister (49 prosent).

Figuren under illustrerer samtlige deltakeres verdiprofil et punktdiagram.

Figur 62: Oversikt over samtlige deltakeres plassering på verdidimensjonene (N-4198)

²⁵ Hellevik, Ottar (2011). *Mål og mening. Om feiltolkning av meningsmålinger*. Oslo: Universitetsforlaget.

Tabell 27: Frekvensfordeling over deltakerne etter verdiprosfil, n=4037

Hvilket nivå har kurset?	Idealist	Materialist	Totalt
Tradisjonell	4 %	43 %	47 %
Moderne	4 %	49 %	53 %
Totalt	8 %	92 %	4037

Kilde: Survey til kursdeltakere, Oxford Research AS

Tendensen vi ser blant kursdeltakerne er imidlertid svært lik tendensen blant nordmenn generelt; nyere generasjoner har i de senere år blitt stadig mer moderne og materialistisk.²⁶ Ettersom utvalget av kursdeltakere er så pass stort, er det naturlig at vi ser den samme tendensen blant kursdeltakerne. Tendensene er imidlertid noe annerledes for kursdeltakere fordelt etter studieforbund. Disse er presentert i datatabellene i Vedlegg 1.

Hellevik(2001) har tidligere vist at det er en sammenheng mellom alder og verdidimensjonene. Sett i sammenheng med den store andelen i aldersgruppen 41 til 50 år i utvalget, kan det tenkes at dette er med på å vekke utvalget noe i tradisjonell retning.

6.2.2 En profil av kursdeltakeren i utvalget

Satt på spissen, er den gjengse kursdeltakeren i utvalget i den undersøkte perioden altså en kvinne mellom 41 og 50 år. Det er signifikant større sammenheng mellom det å være kvinne og delta på kurs, enn det å være mann og delta på kurs. Ergo har kvinnene større tilbøyelighet for å delta på kurs enn menn. Videre har eldre større tilbøyelighet for å dra på kurs enn yngre. Det er et signifikant kurvelineært forhold mellom alder og det å dra ofte på kurs, som snur når deltakeren runder 70 år.

Det er også signifikante forskjeller i sosial status mellom hvem som deltar ofte på kurs og hvem som ikke gjør det. Gifte deltar oftere på kurs enn skilte, ugifte eller enslige.

Kursdeltakeren har mest sannsynlig fullført utdanning på høyskole eller universitetsnivå, da det er en signifikant høyere sammenheng for å delta oftere på kurs blant respondenter med høy utdanning sammenlignet med deltakere med lavere utdanning.

Hvor mange som bor i husholdningen har ingen statistisk signifikant sammenheng med hvorvidt personen går på kurs eller ikke. Det har heller ikke

hvor mange år personen har bodd i kommunene han/hun nå bor i, eller yrkesstatus.

Deltakeren hvis husholdning har mellom 600 000 og 799 000 NOK i årlig samlet bruttoinntekt, deltar statistisk sett oftere på kurs enn deltakere hvis husholdningsinntekt er lavere og høyere. Likevel er det flest deltakere i den undersøkte perioden som oppgir at husstanden har mellom 400 og 500 000 kr i samlet inntekt.

Deltakeren arbeider mest sannsynlig i privat sektor. Folk som jobber i privat sektor har signifikant høyere sammenheng med å delta ofte på kurs ofte enn folk i offentlig sektor.

Deltakeren og hennes foreldre har som regel ikke innvandrerbakgrunn, men andelen innvandrere som deltar på kurs i perioden er like høy som andelen innvandrere blant befolkningen generelt.

Deltakeren er ikke medlem av et politisk parti, men har en høyere tilbøyelighet for å være det enn befolkningen på landsbasis. Deltakere som er medlem i politiske partier har statistisk signifikant høyere sammenheng med det å delta oftere på kurs. Deltakeren har stemt ved forrige valg, og er engasjert i frivillig arbeid gjennom en organisasjon eller forening. Deltakeren deltar som regel på kurs en eller flere ganger i året.

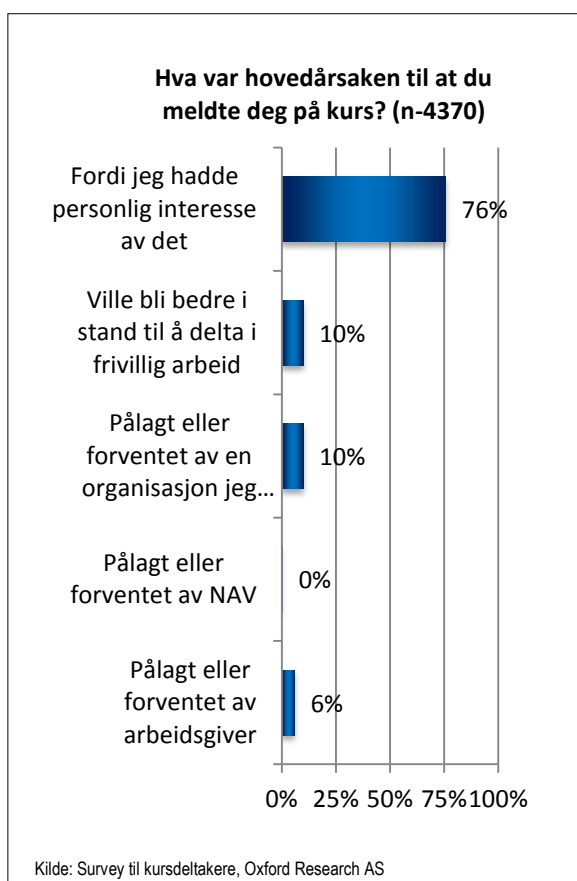
I verdispørsmål er kursdeltakerne tydelig materialister, hvilket betyr at deltakeren vektlegger det ytre og omgivelsenes oppfatninger, og prioriterer økonomisk vekst og egne behov. Deltakeren er imidlertid splittet mellom en tradisjonell og moderne verdiorientering.

²⁶ Hellevik (2001)

6.3 Motivasjon for kursdeltagelse

Majoriteten av deltakerne oppgir at de meldte seg på kurs fordi de selv hadde personlig interesse av det (76 prosent).

Figur 63: Hovedårsak til påmelding

Videre ba vi deltakerne om å vurdere en rekke påstander knyttet til deres motivasjon for å melde seg på kurs. Deltakerne ble bedt om å si seg enig/uenig med påstanden på en skala fra:

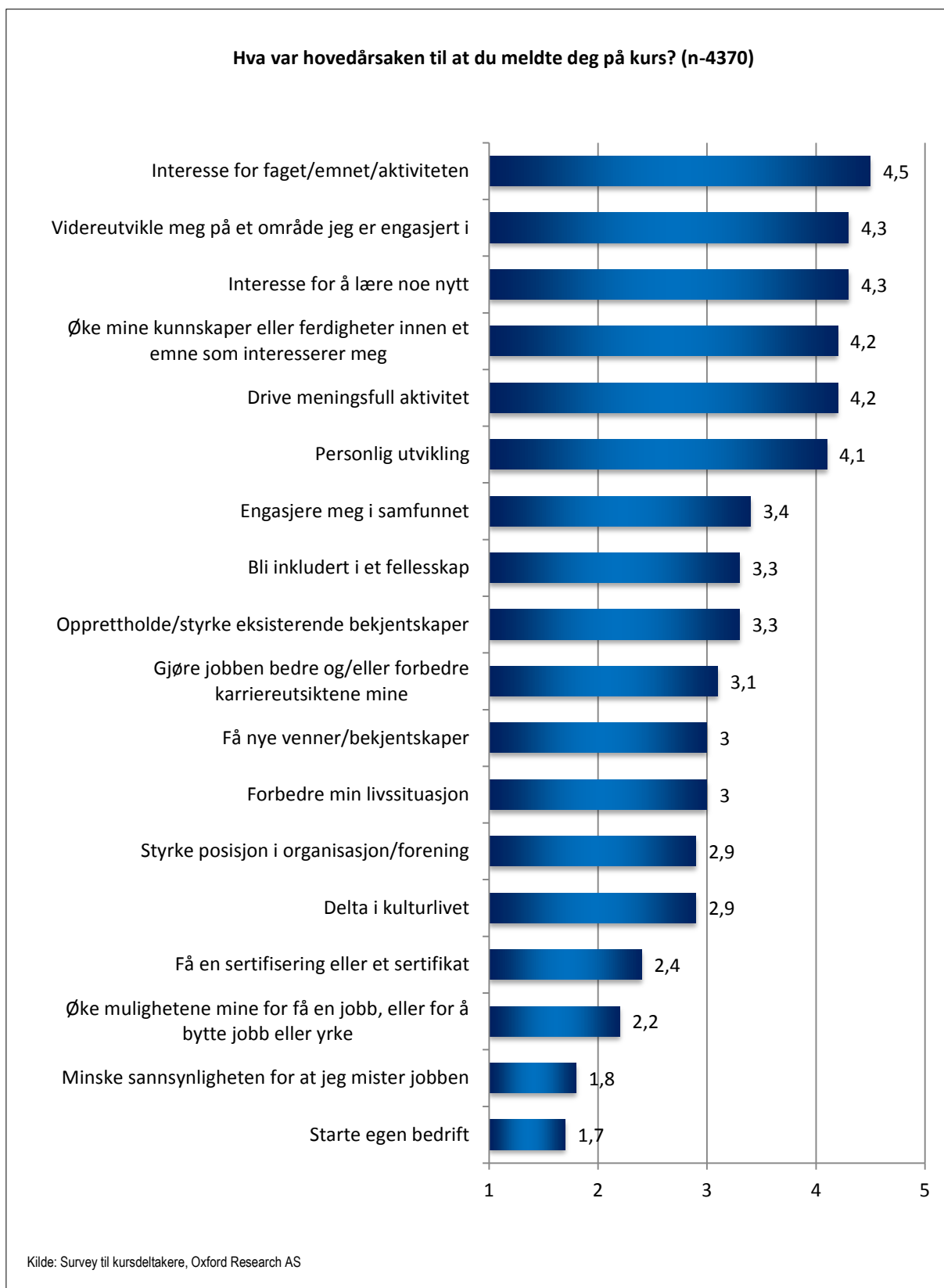
- Svært uenig
- Uenig
- Verken eller
- Enig
- Svært enig

For å forenkle presentasjonen er påstandene her illustrert ved hjelp av gjennomsnitt på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er svært uenig og 5 er svært enig.

Som figuren under viser er det særlig interesse for faget, interesse for å lære noe nytt og det å få videreutviklet seg på et område de er engasjert som er påstandene for årsak til deltagelse som flest i gjennomsnitt sier seg enig i.

I motsatt ende av skalaen er det flest som sier seg uenig i at det å starte egen bedrift eller minske sannsynligheten for at de mister jobben som årsaker til å delta på kurs. Også påstandene om å øke mulighetene for å få jobb og få en sertifisering eller et sertifikat er det en gjennomsnittlig sett mange som oppga seg å være uenig i.

Figur 64: Hovedårsak til kursdeltakelse

Kapittel 7. Utbytte

- 59 prosent av deltakerne oppga at de har brukt det de har lært utenfor kurset eller opplæringen og hele 75 prosent oppgir at kurset har svart til deres forventninger.
- Deltakerne opplever et stort utbytte av å gå på kurs. Særlig stort er utbyttet for deltakerens sosiale liv, og for læring og motivasjon. Utbyttet er mindre viktig personlig og kulturelt.
- Det sosiale utbyttet er størst når kurset arrangeres av et lokallag av en medlemsorganisasjon eller en medlemsorganisasjon, mens det kulturelle utbyttet ser ut til å være størst når kurset arrangeres av en medlemsorganisasjon.
- Læringsutbytte og sosialt utbytte er høyere for deltakere som har gått på kurs der det ikke har vært betalt deltakeravgift. Det kulturelle utbyttet er høyere for deltakerne som har betalt deltakeravgift for sine kurs, mens det personlige utbyttet er likt for kurs med og uten deltakeravgift.
- Det kulturelle og det sosiale utbyttet ser ut til å være størst blant deltakere på støtteberettigede kurs, mens det personlige utbyttet ser ut til å være størst for deltakere på kurs som ikke er støtteberettigede.

7.1 Innledning

I dette kapittelet vil vi se nærmere på ulike former for utbytte kursdeltakere kan ha gjennom å delta på kurs. Vi vil se nærmere på utbytte relatert til fire temaer, nemlig læring og motivasjon, kultur, sosialt og personlig.

7.2 Deltakerutbytte

For å belyse hvilket utbytte deltakerne fikk av kurset, ba vi kursdeltakerne om å svare på spørsmål knyttet til deres opplevelse av hva det hadde lært på kursene. Deltakerne ble bedt om å vurdere på en skala fra:

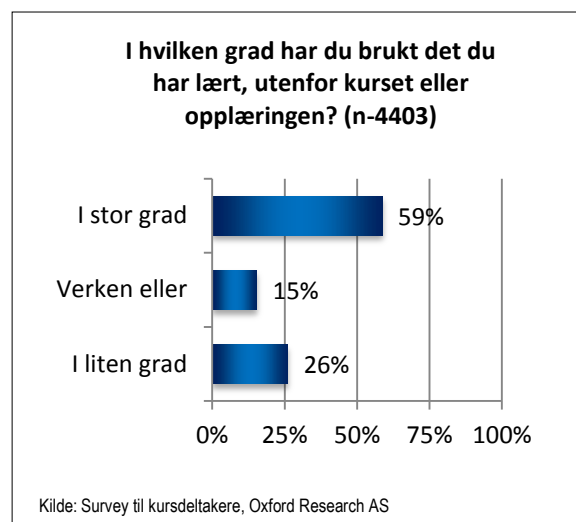
- Svært liten grad
- Liten grad
- Verken eller
- Stor grad
- Svært stor grad

For å forenkle presentasjonen er kategoriene svært liten grad og liten grad, og stor grad og svært stor grad slått sammen.

Figuren under viser at 59 prosent av deltakerne oppga at de har brukt det de har lært utenfor kurset

eller opplæringen. Samtidig oppga til sammen 41 prosent at de verken eller og i liten grad har benyttet seg av opplæringen.

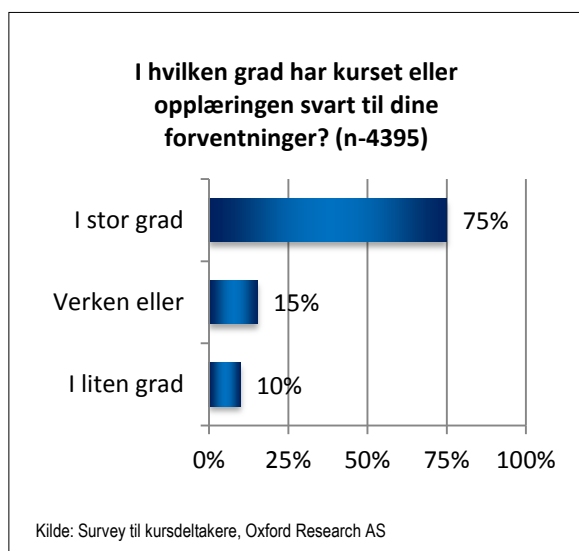
Figur 65: Utbytte - læring

Figuren under viser at hele 75 prosent oppgir at kurset har svart til deres forventninger. Dette tross for at 41 prosent oppga at de ikke helt visste

eller at de i liten grad fikk utnyttet det de hadde lært utenfor kurset.

Figur 66: Har kurset svart til dine forventninger

Videre la vi frem 27 påstander knyttet til forhold som var relatert til deltakernes opplevde utbytte av kurset eller opplæringen. Deltakerne ble bedt om å vurdere på en skala fra:

- Svært uenig
- Uenig
- Verken eller
- Enig
- Svært enig

Påstandene deltakerne ble bedt om å vurdere var gruppert relatert til fire temaer, læring og motivasjon, kultur, sosialt og personlig. Blant de 9 påstandene under læring- og motivasjonsutbytte er for eksempel «Deltagelsen har økt min kompetanse/kunnskap», og «Deltagelsen har styrket min læringsevne».

Blant de fem påstandene under kulturutbytte er påstander som «Deltagelsen har gitt meg nye kulturopplevelser» og «Kurset/opplæringen bidrar til å øke min deltagelse i kulturlivet».

For sosialt utbytte ble deltakerne bedt om å vurdere tre påstander, eksempelvis «Gjennom kurset har jeg utvidet min omgangskrets».

Til sist, for vurdering av personlig utbytte, ble deltakerne bedt om å vurdere 10 påstander som for eksempel «Deltagelsen har gitt meg økt selvtillit» og «Deltagelsen har styrket min posisjon i en organisasjon/forening».

For å gi et overordnet bilde av deltakernes utbytte har vi benyttet indeksering og kombinert svar fra deltakerne som har sagt seg enig eller svært enig i en påstand i kategorien 1, og alle de resterende i kategorien 0. Svarene er så kombinert til en indeks per utbytteområde, som så er normalisert slik at de er sammenlignbare. Dette kalles en kumulativ indeks. Den neste figuren viser følgelig hvilken type påstander om utbytte deltakerne sier seg mest enig i. Skåren viser kursdeltakernes gjennomsnittlige utbytte på samtlige av de ulike utbytteområdene.

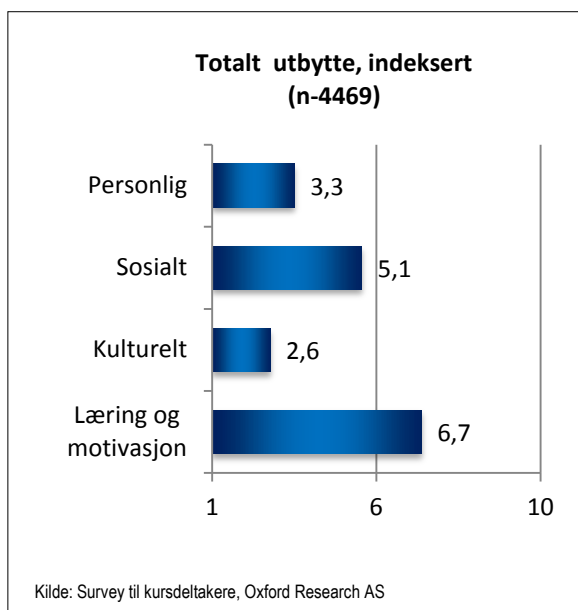
Figuren viser tydelig at deltakerne er mest enig i påstandene knyttet læring- og motivasjonsutbytte, her har deltakerne i gjennomsnitt et utbytte på 6,7 av 10. Dette indikerer at deltakerne som en konsekvens av kurset opplever økt kompetanse, økt interesse for faget, at de har fått utviklet egne evner og muligheter, at motivasjonen for å lære nye ting har økt, og at deres engasjement har økt.

Deltakerne er også i høy grad enige i påstander knyttet til sosialt utbytte, her er gjennomsnittsskåren på 5,1 av 10. Dette indikerer at deltakerne opplever et høyt sosialt utbytte fra kursene, og at de har blitt inkludert i et fellesskap, fått utvidet sin omgangskrets og/eller har styrket eksisterende bekjentskaper gjennom kurset.

Av påstander som deltakerne er mindre enige i er påstander knyttet til personlig og kulturelt utbytte. Her er gjennomsnittsskåren henholdsvis 3,3 og 3,4 av 10, hvilket viser at en overvekt av deltakerne er uenig med påstandene her. Dette indikerer at det ikke ser ut til å være store kulturelle utbytter av å delta på kurset, og at deltakerne i liten grad opplever at deltagelsen har ført til at de har benyttet andre kulturtilbud i større grad enn tidligere, og i liten grad opplever at kurset/opplæringen har bidratt til å øke kulturtilbudet i nærmiljøet. Når det gjelder personlig utbytte sier deltakerne seg uenig i påstander om at kurset har gitt mulighet for å avansere lønnsmessig og karrieremessig.

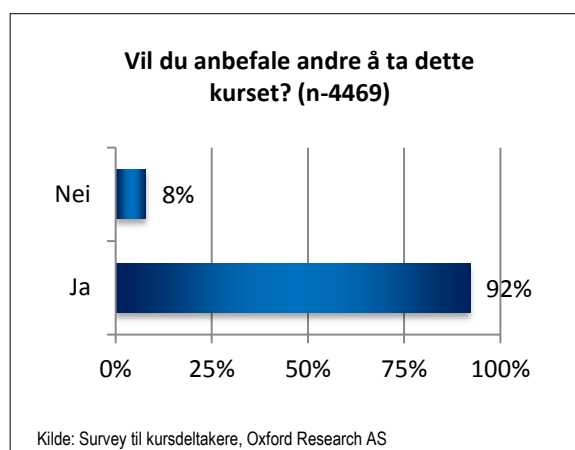
Oppsummert sett indikerer disse resultatene at deltagelse på kurs ser ut til å gi et utbytte for læring og motivasjon, og et sosialt utbytte. Kursene gir imidlertid i mindre grad et utbytte personlig og kulturelt.

Figur 67: Totalt bidrag, indeks

Avslutningsvis i spørreundersøkelsen ble deltakerne også bedt om å oppgi hvorvidt de ville anbefale kurset videre til andre. Her svarte hele 92 prosent av deltakerne bekreftende på dette. 8 prosent oppga at de ikke ville anbefale andre å ta kurset. Dette viser, at til tross for noe varierende utbytte kulturelt og personlig, veier det tyngre at kurset ser ut til å gi deltakeren noe på områdene læring, motivasjon og sosialt.

Figur 68: Anbefale kurset til andre?

7.2.1 Ulikheter i utbytte for deltakere på støtteberettigede kurs

Våre statistiske analyser basert på materialet fra kurs- og deltakerkartleggingen viser at det er store og interessante forskjeller mellom grupperinger blant kursdeltakerne når det gjelder deres utbytte.

Eksempelvis er det signifikant statistisk sammenheng mellom hvem som er kursets arrangør og hvor mye utbytte deltakeren opplever å ha på de ulike indeksene, som vist i neste tabell. Det kulturelle utbyttet ser ut til å være størst når kurset arrangeres av en medlemsorganisasjon. Det sosiale utbyttet er helt klart størst når kurset arrangeres av et lokallag av en medlemsorganisasjon, eller en medlemsorganisasjon.

Det er imidlertid ikke signifikante forskjeller mellom arrangørtype og læringsutbytte. Dette betyr at utbyttet deltakeren sitter igjen med knyttet til læring og motivasjon er forholdsvis likt uavhengig av om det er medlemsorganisasjonen, lokallaget eller studieforbundet som arrangerer det.

Tabell 28: Utbytteforskjeller etter type kursarrangør

Hva slags type arrangør?		Indeks læringsutbytte	Indeks kulturelt utbytte	Indeks sosialt utbytte	Indeks personlig utbytte
Medlemsorganisasjon	Gj.snitt	6,97	3,61	6,33	3,09
	N	143	143	143	143
Lokallag av medlemsorganisasjon	Gj.snitt	6,95	2,71	7,13	2,62
	N	159	159	159	159
Lokallag av studieforbund	Gj.snitt	6,79	2,48	4,78	3,4
	N	3188	3188	3188	3188
Total	Gj.snitt	6,81	2,53	4,95	3,35
	N	3491	3491	3491	3491

Kilde: Kurskartlegging og survey til kurs deltakere, Oxford Research AS

Videre er det interessant å se hvordan kursdeltakernes utbytte fordeler seg mellom de ulike fagnivåene som kursene har. Naturlig nok har deltakerne mest læringsutbytte av kurs som undervises på høyere nivå. Det om er mer interessant her er at deltakere også ser ut til å ha størst personlig utbytte av å delta på kurs på fagskolenivå og på høyere nivå. Det personlige utbyttet av å delta på en kurs på grunnivå er på 2,6 av 10, mot hele 5,5 av 10 på fagskolenivå. Forskjellene er statistisk signifikante.

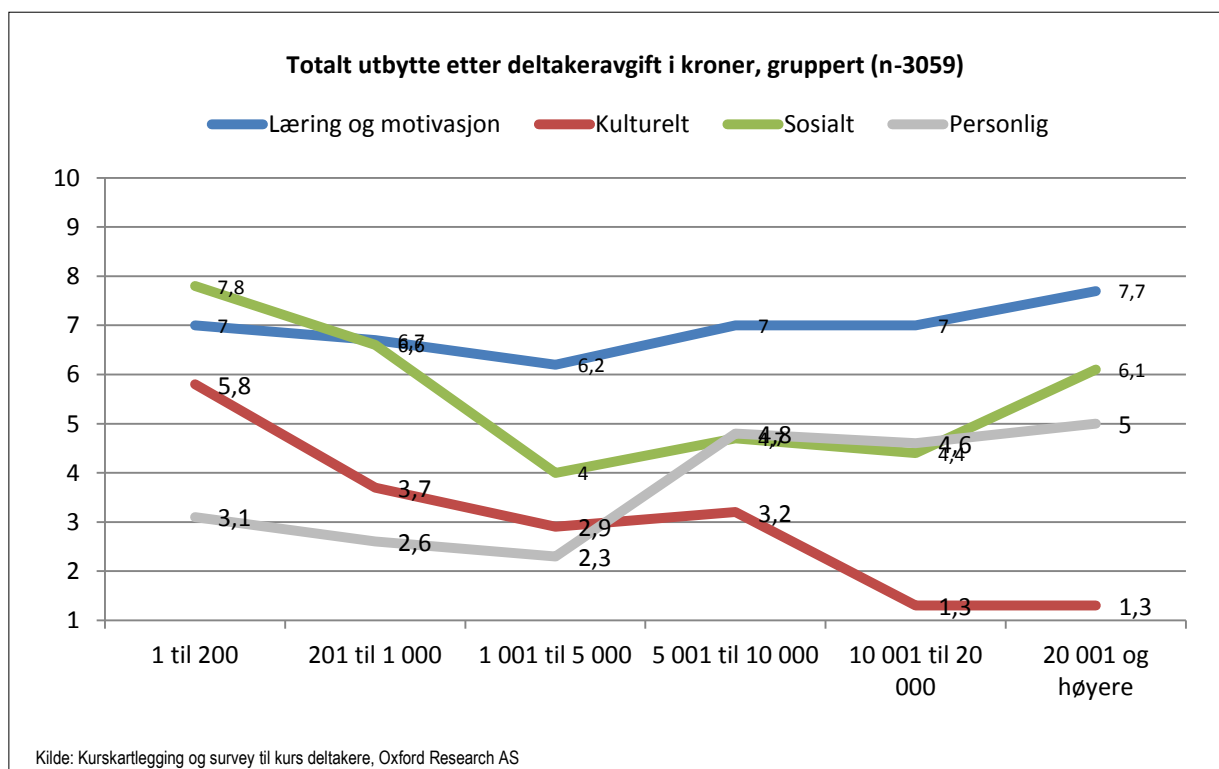
Oxford Researchs analyser viser at det er statistisk signifikante forskjeller også mellom fagretningene. Når det gjelder læringsutbytte og personlig utbytte er kursdeltakerne mest fornøyd på kurs innen samfunns-, - helse-, - sosial- og idrettsfag. Deltakerne ser ut til å ha minst læringsutbytte av samferdsels- og kommunikasjonsfag. Det sosiale utbyttet er helt klart høyest blant deltakere på kurs som er innen naturbruks-, - økologi-, miljøvern-, og friluftsfag, mens det er særlig lavt blant deltakere på økonomi- og IKT-fag.

Innen kurs som hadde eksamen vil vi gjerne fremheve fra analysene våre at særlig kurs uten eksamen eller tilsvarende prøver gav deltakerne et høyt sosialt utbytte. Kurs med eksamener etter skoleverkets § 3 til 5 gav et høyt personlig og læringsutbytte.

Et annet område med store forskjeller mellom deltakerne er relatert til hvorvidt de betalte deltakeravgift for kurset og hvor høy denne var. Når det gjelder læringsutbytte og sosialt utbytte, er dette signifikant høyere for deltakere som har gått på kurs der det ikke har vært betalt deltakeravgift. Det kulturelle utbyttet synes å være høyere for deltakerne som har betalt deltakeravgift for sine kurs. Når det gjelder det personlige utbyttet, er dette likt for kurs med og uten deltakeravgift.

Også størrelsen på deltakeravgiften ser ut til å påvirke deltakernes utbytte. Dette er illustrert i figuren under. Det er verdt å merke seg at deltakere som betalte mellom 1 og 200 kroner eller 20 000 kroner og høyere var de som oppgav å ha det høyeste læringsutbyttet. Deltakere som betalte mellom 1 og 200 kroner hadde også det høyeste kulturelle og sosiale utbyttet. Samlet sett kan man altså si at deltakerne i denne gruppen ser ut til å ha det høyeste utbyttet. Gruppen av kursdeltakere som har betalt 20 000 eller høyere oppgir imidlertid å ha det høyeste personlige utbyttet – altså en form for utbytte som kan gi dem forbedrede jobbmuligheter, gi dem sertifiseringer eller høyere lønn i den jobben de allerede har.

Figur 69: Utbytteforskjeller etter deltakeravgift i kroner, gruppert

Oxford Researchs analyser viser videre at det er signifikante forskjeller mellom hvor mange timer deltakerne har vært på kurs og de ulike typer utbytte. For eksempel er det naturlig nok høyere læringsutbytte jo flere timer deltakeren har vært på kurs. Videre viser analysene at også det sosiale og det personlige utbyttet ser ut til å bli høyere jo flere timer deltakeren deltar på kurs.

Dette må ses i sammenheng med kursets intensitet. Både utbyttet inne læring, sosialt og personlig ser ut til å være høyest hos deltakere som deltar på kurs med lav intensitet, altså kurs som har få timer spredt over en lengre tidsperiode. Forskjellene er signifikante. Analysene viser også en tydelig og signifikant trend til at samtlige former for utbytte blir høyere jo flere deltakere som deltar på kurset.

Vi har også sett på betydningen av hvorvidt interne og eksterne lærekrefter på kursene har betaling eller ikke. Av disse analysene fremkommer det at både det læringsmessige, det kulturelle og det sosiale utbyttet er signifikant lavere for deltakere som går på kurs der alle interne lærekrefter er betalt, sammenlignet med kurs der ingen eller bare noen interne lærere er betalt. For kursdeltakernes personlige utbytte har det mindre betydning hvorvidt interne lærekrefter har betaling eller ikke.

Vi finner tilsvarende forskjeller i læringsutbytte når det gjelder hvorvidt eksterne lærekrefter har betalt eller ikke. Både det læringsmessige, det kulturelle og det sosiale utbyttet er signifikant lavere for deltakere som går på kurs der alle eksterne læ-

krefter har betaling. Imidlertid finner vi her at det motsatte gjelder for kursdeltakernes personlige utbytte. Dette er signifikant høyere for deltakere på kurs der alle eksterne lærere er lønnet.

Funnene ovenfor illustrerer mangfoldet i kursene som studieforbundene arrangerer. Særlig viktig ser kursene ut til å være for de deltakerne som deltar over en lengre periode, og med få timer hver dag. Høyest utbytte har også deltakerne som kun betaler mellom 0 og 200 kroner i deltakeravgift. Ser vi dette i sammenheng med addisjonalitet, som blir diskutert i neste kapittel, indikerer resultatene at det er mangfoldet som gjør kursene hos studieforbundene så viktig for den enkelte kursdeltaker.

7.2.2 Ulikheter i utbytte mellom deltakere på støtteberettigede vs. ikke støtteberettigede kurs

Avslutningsvis har vi sett på om det finnes utbytteforskjeller blant deltakere på støtteberettigede kurs og deltakere på kurs som ikke er støtteberettigede. Dette er vist i tabellen under. Også her er det små forskjeller mellom de to kurstypene når det kommer til deltakernes utbytte innen læring og motivasjon (p. verdi = 0,069). Vi ser imidlertid at både det kulturelle og det sosiale utbyttet ser ut til å være størst blant deltakere på støtteberettigede kurs, mens det personlige utbyttet ser ut til å være størst for deltakere på kurs som ikke er støtteberettigede. Dette støtter rapportens tidligere funn om at også de ikke-støtteberettigede kursene har høy verdi for deltakeren.

Tabell 29: Utbytteforskjeller mellom støtteberettigede og ikke-støtteberettigede kurs

Støtteberettiget kurs?		Indeks læringsutbytte	Indeks kulturelt utbytte	Indeks sosialt utbytte	Indeks personlig utbytte
Ikke-støtteberettigede kurs	Gj.snitt	6,53	2,12	4,53	3,84
	N	777	777	777	777
Støtteberettigede kurs	Gj.snitt	6,73	2,59	5,1	3,25
	N	4469	4469	4469	4469
Alle kurs	Gj.snitt	6,7	2,52	5,02	3,34
	N	5246	5246	5246	5246

Kilde: Kurskartlegging og survey til kurs deltakere, Oxford Research AS

Kapittel 8. Økonomi

- Det finnes en rekke forskjellige modeller for videreformidling av statstilskuddet fra studieforbundene til medlemsorganisasjonene. To av tre medlemsorganisasjoner er tilfredse med måten dette skjer på i dag
- Statstilskuddet utgjør kun en liten, men i mange tilfeller avgjørende del av kursenes totale inntekter
- Tilskuddet har størst utløsende effekt når hovedansvaret for kursvirksomheten ligger hos fylkeslag/lokallag.
- Tilskuddenes betydning for medlemsorganisasjonenes økonomi er begrenset, inntekter fra ikke-støtteberettigede kurs er viktigere

8.1 Innledning

Vi har sett nærmere på:

- Ulike modeller for formidling av statstilskudd
- Statstilskudd og dekning av kursutgifter
- Tilskuddenes betydning for medlemsorganisasjonenes økonomi
- Betydningen av andre tilskudd

I utgangspunktet for denne studien ble det lagt opp til utstrakt bruk av informasjon fra både studieforbundene og utvalgte medlemsorganisasjoners/lokallags reskontro for å belyse disse problemstillingene. Oxford Research har studert reskontro og annen regnskapsmessig informasjon for de fleste studieforbundene, men vi har nedprioritert å samle inn denne typen informasjon fra medlemsorganisasjoner og lokallag. Dermed er de viktigste datakildene til å belyse disse problemstillingene spørreskjemaundersøkelsen til medlemsorganisasjonene samt intervjuer med økonomiansvarlige i studieforbundene.

8.2 Modeller for formidling av statstilskudd

Når det gjelder ulike måter å formidle statstilskudd på, er utgangspunktet modellen for hvordan studieforbundene selv mottar statstilskuddet fra VOX.

Dette utbetales fire ganger årlig, basert på de siste to års utbetalinger. Dette gjelder for de tre tilskuddstypene:

1. Grunntilskudd (10 prosent av det totale tilskuddet)
2. Opplæringstilskudd (70 prosent av det totale tilskuddet)
3. Tilretteleggingstilskudd (15 prosent av det totale tilskuddet)

Når det gjelder grunntilskuddet, benyttes dette i all hovedsak til å dekke studieforbundenes administrative kostnader. Dette er altså ikke gjenstand for videreformidling til kursarrangørene. De aller fleste studieforbundene krever også inn en medlemsavgift eller kontingent fra sine medlemsorganisasjoner for å dekke administrasjon.

Tilretteleggingstilskudd benyttes dersom kursdeltakere trenger ekstra tilrettelegging. Dette kan for eksempel være transport, tilrettelagt materiell, ekstra lærer, tolk, støttekontakt, eller lokaler som må tilrettelegges. Kursarrangører må søke studieforbundet om denne tilskuddstypen, og en utbetaling foretas etter at nødvendig dokumentasjon som kvitteringer og en beskrivelse av hvorfor det er nødvendig å tilrettelegge er mottatt. For at et studieforbund skal kunne få midler fra tilretteleggingstilskuddsposen, må det oppfylle kriteriene for grunntilskudd.

Når det gjelder den største posten, opplæringstilskuddet, er det dette som i all hovedsak er gjenstand for videreformidling. Imidlertid er det vanlig praksis blant studieforbundene å benytte mindre andeler av

denne tilskuddsposten til å dekke administrative kostnader, da grunntilskuddet ofte ikke er tilstrekkelig.

Den hyppigst benyttede metoden blant studieforbundene for videreformidling av opplæringstilskuddet, er den samme som de selv mottar det gjennom, dvs. en etterskuddsvis utbetaling til arrangørene basert på historisk informasjon om støtteberettiget kursaktivitet de siste to år. Selve overføringen skjer som regel etterskuddsvis når kurset er avsluttet og ferdigmeldt.

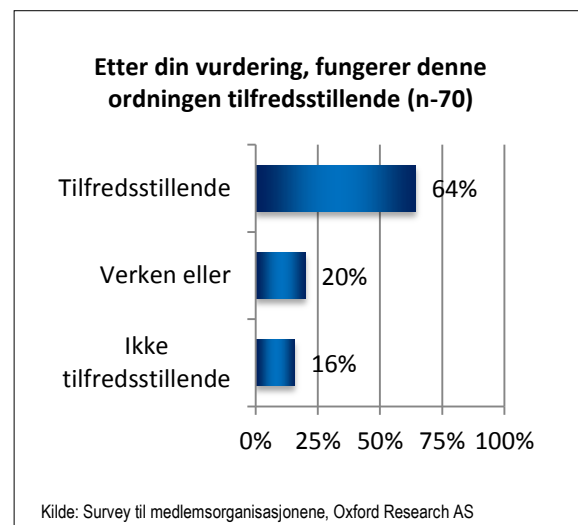
Når det gjelder størrelsen på utbetalingene til kursarrangørene, er dette i alle studieforbundene basert på en timesats per kurstime. I de fleste studieforbund er det vanlig praksis å differensiere mellom kurs med og uten lærer (kurs og studiegrupper), hvor satsen for førstnevnte er høyere. Hos enkelte studieforbund blir timesatsene holdt konstante gjennom et helt år, mens andre foretar justeringer i satsene etter hvert som støtteberettiget kursaktivitet blir meldt inn. Dersom antall støtteberettigede kurs blir mye høyere enn forventet, justeres timesatsene ofte ned. Av denne grunn budsjetterer studieforbundene som regel med en buffer.

Vi har kun funnet ett tilfelle der et studieforbund opererer med differensierte timesatser overfor sine medlemmer, i alle andre tilfeller mottar alle medlemsorganisasjonene samme timesats.

Det forekommer varianter av denne måten å videreformidle opplæringstilskuddet på. Noen få studieforbund utbetaler et grunntilskudd per kurs, og toppe dette med en timestøtte. Dette er gjerne studieforbund som har en strategi for sin kursaktivitet og prioriterte satsingsområder, og disse fordeler gjerne ulike satser til ulike kursaktiviteter.

Basert på tilbakemeldingene fra medlemsorganisasjonene, synes modellene som praktiseres for videreformidling av statstilskuddet å være tilfredsstillende. Dette er vist i figuren under.

Figur 70: Tilfredshet med overføring av tilskudd

Enkelte medlemsorganisasjoner etterlyser mindre byråkrati i forhold til rapportering og noen etterlyser raskere utbetaling. Flere tar også til orde for at antallet deltakere burde vært en del av fordelingsnøkkelen slik det var før, fordi fokuset på kurstimer kan føre til langvarige kurs med få deltakere. Flere peker også på at tilskuddene er for lave.

«Det fungerer godt, men tilskuddsnivået er altfor lavt. Det er ikke økt de siste årene og er derfor i realiteten gått ned.»

Kilde: Spørreskjemaundersøkelse til medlemsorganisasjonene

Det er viktig å få frem at, tross de relativt store forskjellene mellom studieforbundenes håndtering av utbetaling av statstilskuddet, så er alle de modellene som er identifisert i denne studien innenfor regelverket. Årsaken til det store mangfoldet i hvordan dette håndteres kan tilskrives det relativt store spillerommet som dagens regelverk tillater. Dette samsvarer også med Vox egne observasjoner i forbindelse med tilsyn, som svært sjelden avdekker regelbrudd. De små avvikene som fra tid til annen er funnet, forekommer like mye i små som i store studieforbund.

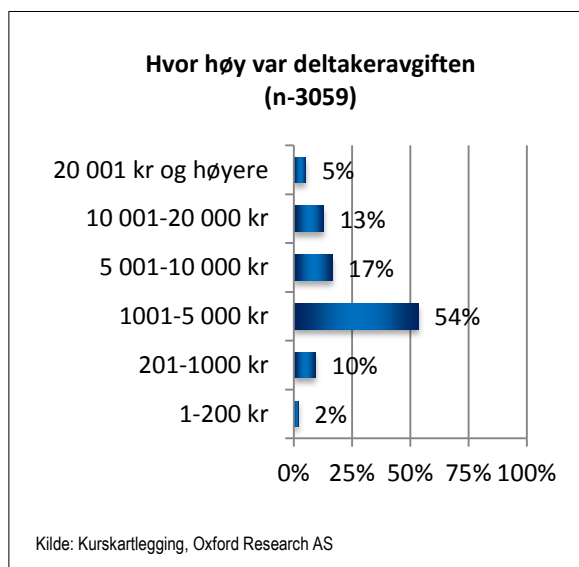
8.3 Statstilskudd og dekning av kursutgifter

I våre intervjuer med studieforbundene fremhever informantene viktigheten av å betale mest mulig ut til arrangørleddet, og beholde minst mulig til administrasjon. Videre er det slik at enkelte studieforbund ikke bare benytter grunntilskuddet, men også deler av opplæringstilskuddet til administrasjon. I snitt oppgir studieforbundene at statstilskuddet de videreformidler utgjør omlag 10 – 15 prosent av kursutgiftene totalt. Deltakerne og medlemsorganisasjonene dekker resten. Derfor er det deltakeravgift på de aller fleste kurs.

Fra kurskartleggingen fremkommer det at andelen av kursene som opererte med en form for kursavgift utover medlemsavgiften er 71 prosent. I gjennomsnitt lå denne kursavgiften på 4230 kroner per deltaker, mens medianverdien er på 2000 kroner.

Som figuren under viser, hadde 54 prosent av kursene som er undersøkt en deltakeravgift på mellom 1 000 og 5 000 kroner.

Figur 71: Kursavgift

Tilskuddet som gis etter § 6 i Voksenopplæringsloven er derfor ikke særlig omfattende når man ser på omfanget av det per kurs. Det vil si, de aller fleste kurs har deltakeravgift, utover medlemsavgiften (71 prosent). Dette tyder på at selve tilskuddet i seg selv ikke utgjør en særlig stor sum per kurs.

«Tror ingen medlemsorganisasjoner er helt avhengig av tilskuddene som studieforbundet formidler. Noen aktører er nok forholdsmessig avhengig av det, men de fleste ville nok gjennomført kursaktiviteten uavhengig av tilskuddet».

Kilde: Dybdeintervju studieforbund

Intervjuene med forbundene tyder altså på at tilskuddet i seg selv nok har begrenset betydning for kurs- og opplæringsvirksomheten som gjennomføres gjennom studieforbundsordningen. «[Jeg] tror at statstilskuddet er en motivasjon for å sette i gang litt mer, men jeg tror også at medlemsorganisasjonene synes kurs er så viktig å gjøre, at de ville klart å skaffe pengene fra andre kanaler dersom de ikke fikk støtte fra studieforbundet» (Dybdeintervju studieforbund).

For å undersøke denne problemstillingen dypere, ble det i spørreundersøkelsen til medlemsorganisasjonene stilt spørsmål om addisjonaliteten knyttet til tilskuddet. Altså, hva ville skjedd med kurs- og opplæringsaktiviteten dersom statstilskuddet falt bort?

For å forenkle tolkningen av addisjonalitet noe, er det vanlig å kategorisere svarene i tre grupper, henholdsvis lav, middel og høy addisjonalitet.

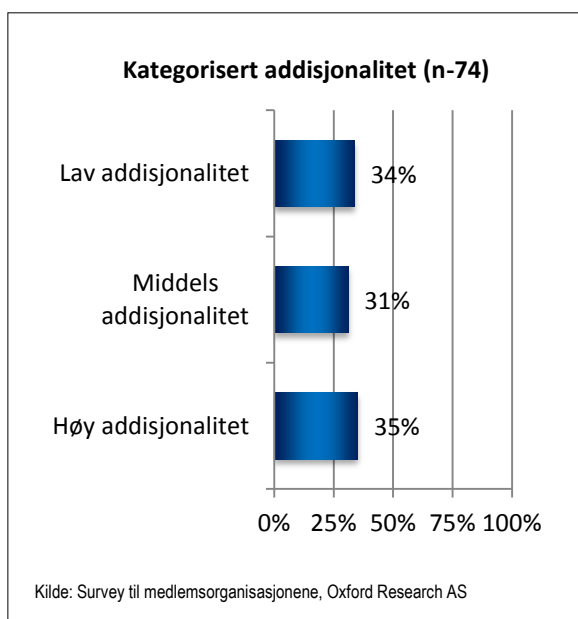
Tabell 30: Addisjonalitet

Addisjonalitet	Hva ville skjedd med kurs- og opplæringsvirksomheten dersom tilskuddet til voksenopplæring falt bort?
Lav	Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten uten endringer; i samme omfang og med samme kvalitet
Middels	Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten i samme omfang, men med lavere kvalitet
Middels	Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten i et mer begrenset omfang, men med samme kvalitet
Høy	Vi ville gjennomført kurs-/opplæringsaktiviteten i et mer begrenset omfang og med lavere kvalitet
Høy	Kurs-/opplæringsaktiviteten ville ikke blitt gjennomført

Kilde: Oxford Research AS

Som neste figur viser, grupperer organisasjonene seg i tre like store grupper på denne variabelen. Det er altså 35 prosent av organisasjonene som har besvart spørsmålet, som mener at voksenopplæringstilskuddet har en klar utløsende effekt, i forhold til om de ville gjennomført kurset eller ikke, mens 34 prosent av organisasjonene ville gjennomført kurset uavhengig av tilskuddet.

Figur 72: Kategorisert addisjonalitet

I denne sammenheng er det interessant å se nærmere på hvorvidt addisjonaliteten varierer med hvem som har hovedansvaret for kursgjennomføringen. Dette er vist i neste tabell.

Av tabellen ser vi at andelen lav addisjonalitet er høyest når hovedansvaret for kursvirksomheten ligger hos medlemsorganisasjonen sentralt. Den største andelen høy addisjonalitet finner vi derimot i de tilfellene der kursvirksomheten i hovedsak arrangeres på fylkeslags-/lokallagsnivå. Når vi ser dette i sammenheng med deltakernes utbytte, viste vi i forrige kapittel at dette er størst knyttet til læring og motivasjon samt det sosiale aspektet, og spesielt når kurset/opplæringen er arrangert av et lokallag av en medlemsorganisasjon.

Basert på disse funnene, er vår tolkning at statstilskuddet ikke utgjør en stor inntektspost i kursregnskapene, men at det kan ha en utløsende effekt for svært mange kurs der lærings- og det sosiale utbyttet er høyt, spesielt i kurs arrangert av et lokallag av en medlemsorganisasjon. Når det gjelder kurs som har stort tilretteleggingsbehov, kan imidlertid statstilskuddet utgjøre en høy andel av utgiftene.

Tabell 31: Hovedansvar for kursgjennomføring og addisjonalitet

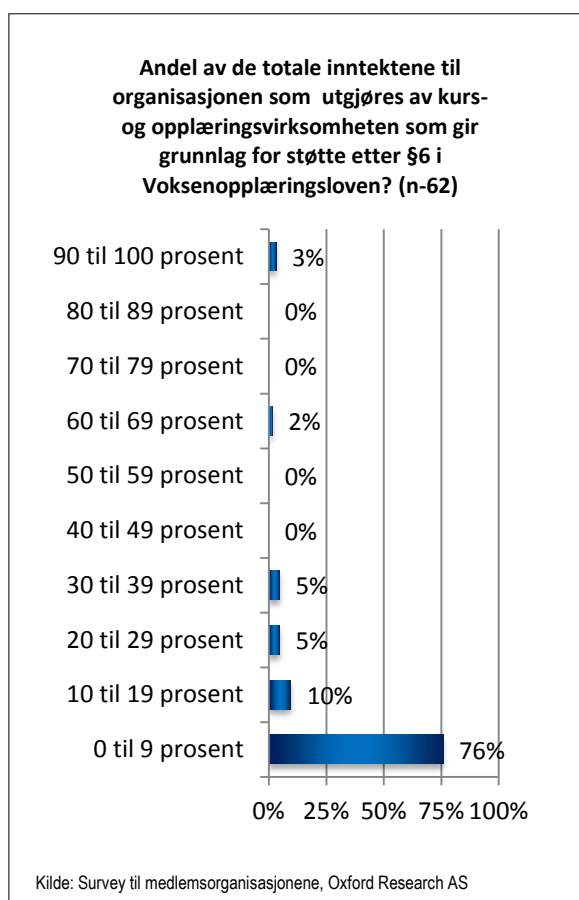
Hovedansvar for kursgjennomføring/Addisjonalitet	Lav addisjonalitet	Middels addisjonalitet	Høy addisjonalitet	Total
Kursvirksomheten arrangeres i hovedsak av min organisasjon sentralt i samarbeid med studieforbundet	40 %	41 %	21 %	100 %
Kursvirksomheten arrangeres i hovedsak av min organisasjon sentralt	57 %	28 %	15 %	100 %
Kursvirksomheten arrangeres i hovedsak av min organisasjon sentralt i samarbeid med fylkeslag/lokallag	31 %	31 %	38 %	100 %
Kursvirksomheten arrangeres i hovedsak av våre fylkeslag/lokallag	14 %	31 %	54 %	100 %
Antall	25	23	26	74

Kilde: Survey til medlemsorganisasjonene, Oxford Research AS

8.4 Tilskuddenes betydning for medlemsorganisasjonenes økonomi

Når det gjelder andelen av de totale inntektene som den støtteberettigede delen av medlemsorganisasjonenes kurs- og opplæringsvirksomhet utgjør, er variasjonen naturlig nok stor. Samtidig er det klart at andelen ikke er svært omfattende. Dette illustreres i neste figur.

Figur 73: Andel av totale inntekter som utgjøres av støtteberettigede kurs

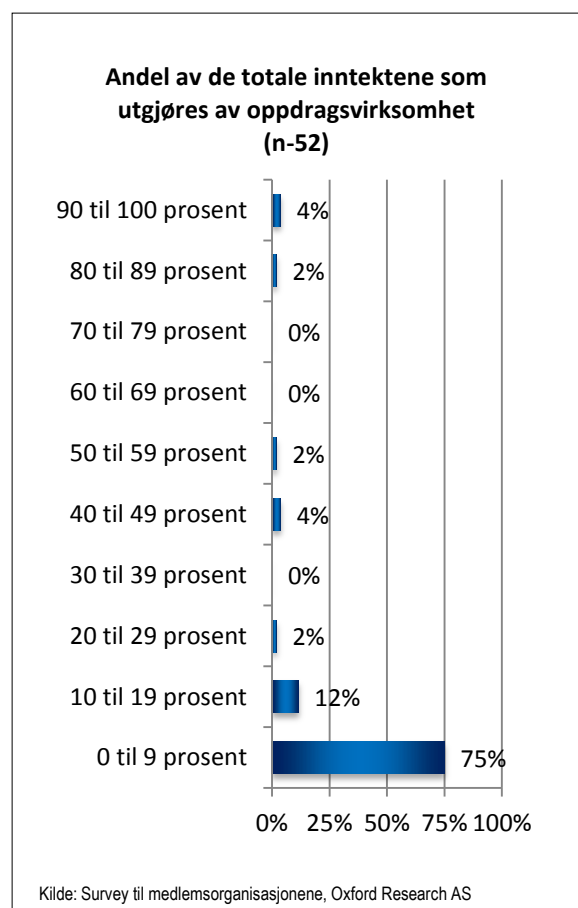
Som figuren viser, utgjør kurs- og opplæringsvirksomheten som gir grunnlag for støtte etter § 6 i Voksenopplæringsloven, mellom null og ni prosent for tre av fire organisasjoner. Dette er altså en relativt liten andel. I gjennomsnitt utgjør inntektene fra statstilskuddet om lag 9 prosent av disse medlemsorganisasjonenes totale inntekter.

Dersom vi regner om andelen av inntektene fra støtteberettiget kursvirksomhet for den enkelte medlemsorganisasjon av de totale inntektene, finner vi at disse til sammen utgjør om lag 59,4 millioner

kroner. I gjennomsnitt utgjør dette om lag 950 000 kroner for hver av de 62 medlemsorganisasjonene som har oppgitt at de har denne typen inntekter.

Når det gjelder andelen av de totale inntektene som utgjøres av oppdragsvirksomheten, er heller ikke denne stor. Som neste figur viser, utgjør denne null til ni prosent for tre av fire organisasjoner som har besvart undersøkelsen. I gjennomsnitt utgjør inntektene fra statstilskuddet om lag 11 prosent av disse medlemsorganisasjonenes totale inntekter, altså en høyere andel enn statstilskuddet.

Figur 74: Andel av total inntekt som utgjøres av oppdragsvirksomhet, gruppert

Dersom vi regner om andelen av inntektene fra støtteberettiget kursvirksomhet for den enkelte medlemsorganisasjon av de totale inntektene, finner vi at disse til sammen utgjør om lag 130 millioner kroner, altså mer enn dobbelt så mye som inntektene fra støtteberettiget kursvirksomhet. I gjennomsnitt utgjør dette om lag 2 500 000 kroner for hver av de 52 medlemsorganisasjonene som har oppgitt at de har denne typen inntekter.

Kapittel 9. Innspill til videre utvikling av studieforbundsordningen

Denne rapporten er definert som en forskningsstudie. Dette innebærer at måloppnåelse, effektivitet og ressursbruk ikke er vurdert ut ifra et evalueringsståsted. Mandatet for oppdraget er heller ikke å gå langt i det å vurdere ordningen som sådan. Likevel finner vi det hensiktsmessig – med utgangspunkt i det omfangsrike datamaterialet som er samlet inn - å presentere noen refleksjoner i forhold til videre utvikling av studieforbundsordningen.

Når det gjelder sammenhengen mellom overordnet profil og formål, er det stor variasjon mellom de ulike studieforbundene. Dette er ikke overraskende. Sett i sammenheng med at det i rapporten fremkommer at studieforbundsordningen har en uklar plass i det norske utdanningssystemet og samfunnet for øvrig, er det mulig at det hadde vært en fordel om alle studieforbundene hadde en **tydeligere profil**, med tilhørende medlemsmasser som består av organisasjoner som har noe til felles. Dette ville muligens styrket ordningen som sådan, spesielt i forhold til å fronte studieforbundsordningen utad. Tydelighet gir ofte større forståelse og bevissthet om hva en ordning er og tilbyr.

Målfokus er utfordrende, når målsettingene er så generelle og lite diskriminerende som de fremstår per i dag. De bidrar dermed ikke til å tydeliggjøre studieforbundsordningens funksjon og rolle i samfunnet. Videre er de lite målbare. I det videre arbeidet bør derfor målene operasjonaliseres i SMARTe²⁷ indikatorer som gjør målrapportering mulig, og danner grunnlag for en klarere vurdering av måloppnåelsen til det enkelte studieforbund.

Dataene og analysene som presenteres i denne rapporten kan indikere at studieforbundsordningen ville vært tjent med en **profesjonalisering**. Per i dag har hvert forbund stor grad av frihet, noe som avstedkommer svært ulike systemer, organiseringer og aktiviteter.

En utfordring er imidlertid at ved å stramme opp kriterier og retningslinjer for hvordan et studieforbund skal fungere, så mister man variasjonen i arrangørfloraen, hvor den faktiske kursaktiviteten foregår. Det er derfor en avveining om man ønsker å spisse målsettingene, kriterier for organisering med

mer, og dermed øke effekten, eller om man vil beholde variasjonen og da ha en variert grad av måloppnåelse.

Når det er sagt, uavhengig om man tar stilling til profesjonalisering og spissing, så er det mulig å gjøre noen justeringer. Blant annet kan man i større grad harmonisere måten studieforbundene utøver enkelte av sine funksjoner.

Et eksempel på dette er at det ville vært hensiktsmessig å utarbeide **klarere retningslinjer** for hvordan studieforbundene fordeler statstilskuddet. Per i dag synes friheten studieforbundene har i tilknytning til dette, å være stor. Dette medfølger at modellene for utbetaling, timesatser etc, varierer mye fra forbund til forbund, noe som gir insentiver for å rapportere langvarige kurs med få deltakere samt for medlemsorganisasjoner til å shoppe forbund.

Det vil også være hensiktsmessig å ha en overordnet diskusjon av hvor **grensegangen mellom opplæring og aktivitet** bør gå. Denne fremstår i dag som noe diffus, og ulikt håndtert fra forbund til forbund. Det er i utgangspunktet kun ren opplæring som gis støtte, og Vox gjennomfører kontroller på dette. Rapporten avdekker med andre ord ikke at det per i dag gis støtte til kurs som ikke burde få støtte. Imidlertid er dette et tema som studieforbundene selv tilsynelatende er opptatt av.

Datamaterialet avdekker at statstilskuddet har høyest utløsende effekt for kurs og opplæring som blir arrangert av medlemsorganisasjonenes lokallag/fylkeslag. Videre viser det seg at deltakerutbyttet er størst knyttet til det sosiale aspektet, og dette når kurset/opplæringen er arrangert av et lokallag av en medlemsorganisasjon. Dersom man da ønsker å spisse tildelingen av støtten i forhold til hvor dette har størst effekt, må man altså fokusere på kurs og opplæring arrangert på lokallagsnivå.

²⁷ George T. Doran (1981): "There's a S-M.A.R.T. way to write management's goals and objectives", Management Review, 35-36.

Vedlegg 1: Nærmere presentasjon av det enkelte studieforbund, med tilhørende datatabell

Innledning

I det følgende vil vi gå nærmere inn på de enkelte studieforbundene som inngår i denne studien. Det vil si, at vi har konsentrert oss om de forbundene som har bidratt aktivt i studien i forhold til deltakelse i deltakersurveyen.

Først vil forbundet presenteres på utvalgte dimensjoner. Tabellen under viser hvilke dimensjoner som inngår i beskrivelsen.

Tabell 32: Dimensjoner som beskrives i vedlegg 1

Kartlegging av studieforbund - dimensjoner	
Formål	Organisering og størrølse
Visjon/slagord	Styring
Faglig profil	Tilhørighet
Studieforbundets målgrupper	Synlighet og profilering
Historie	Samarbeid med øvrige tilbydere av kompetanse

Innledningsvis presenteres en datatabell som oppsummerer nøkkeltall for samtlige studieforbund som inngår i denne studien. Deretter vil vi presentere en datatabell for hvert forbund, som viser det aktuelle forbundets score på en rekke variabler som er inkludert i deltakersurveyen, og surveyen som medlemsorganisasjonene har besvart. Denne datatabellen utgjør et nyttig verktøy for det enkelte studieforbund, både i forhold til vurdering av egne score opp mot gitte målsettinger, men kan også benyttes i benchmarking mot de andre forbundene.

NØKKELTALL FOR ALLE STUDIEFORBUND

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	142,3	Antall medlemsorganisasjoner	327
Ant. svar deltakersurvey	4 187	Svarprosent	

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	3250	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	6306	
Andel støtteberettigede kurs				
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	24 %	8 %	3 %	9 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	1 %	4 %	4 %	92 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden		40 247		alder		43,6
Høyest fullførte utdanning				Andel kvinnelige kursdeltakere		
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. t.o.m 4 år	Høgskole/uni. mer enn 4 år
1 %	6 %	19 %	12 %	9 %	29 %	23 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	37 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	77 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	79 %	Andel som er medl. i politisk parti	15 %

Andel som har tatt kurs før		Verdisyn alle respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	29 %		
Ett kurs i året	23 %		
Annethvert år	13 %		
Sjelden deltatt på kurs	27 %		
Aldri deltatt på kurs før	8 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobberelatert grunn	55 %		
Hovedsakelig privat grunn	45 %		

Kursets innhold og studieplan				
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)		53 %	Faglig nivå (3/3)	79 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)		65 %	Benyttes studieplanen? (3/3)	77 %
Vekt- legging	Faglig	7,1	Sosial	
	Praksis	5,4	Teori	
	Deltagelse	6,8	Læring	

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	66 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	79 %
Tiden ble brukt effektivt	85 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	92 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	82 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	77 %

Utbytte			
	Gj.snitt indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	59 %
Totalt læringsbidrag	6,7	Kurset har i stor grad svart til forventningene	75 %
Totalt kulturbidrag	3,4	Andel som vil anbefale kurset	92 %
Totalt sosialt bidrag	5,1		
Totalt personlig bidrag	3,3		

Studieforbundet Folkeuniversitetet

Formål

Studieforbundet Folkeuniversitetet er en ideell organisasjon som har som formål å bidra til et mer meningsfylt liv for den enkelte samt fremme livslang læring og likestilling i adgang til kunnskap, innsikt og ferdigheter.²⁸

Visjon/slagord

Folkeuniversitetet - din nærmeste medspiller for livslang læring.

Faglig profil

Folkeuniversitetet er stort og tilbyr et bredt spekter av ulike kurs og studier. De tilbyr kurs og studier for voksne innen yrkesfag, språk, kultur og fritidsaktiviteter, både som begynneropplæring og på videregående, fagskole- og høgskole/universitetsnivå. De fleste kursene er åpne for alle interesserte, noen arrangeres som bedriftsintern opplæring eller som oppdrag for offentlig sektor²⁹. Folkeuniversitetet har også tilbud om nettstudier. Dette ble etablert tilbake i 1946, den gang som Folkets Brevskole. Initiativet kom fra organisasjoner som ønsket hjelp til utvikling av læremidler og brevundervisning for sine medlemmer og tillitsvalgte. Folkeuniversitetets Nettstudier har som formål å drive faglig, sosial og yrkesrettet opplæringsvirksomhet. Tilbudet organiseres i stor grad i samarbeid med organisasjoner, institusjoner og bedrifter.

Studieforbundets målgrupper

Studieforbundets brede profil gjør at tilbudet rettes mot et bredt spekter av ulike målgrupper.

Historie³⁰

I 1864 stiftet studenter ved universitetet i Oslo «Studentenes Forening for fri Undervisning». Formålet var å tilby gratis undervisning for «ubemidlede Personer, Voxne eller Børn i de til almindelig Dannelsen henhørende Fag».

Fagene var i begynnelsen tysk, engelsk, regning, historie og geografi. Det ble etterhvert utvidet til skriving og bokføring på kveldstid. De fleste deltakere var arbeidere, håndverkere, sjømenn, soldater og kontorfolk. Noen tok også engelskkurs før de skulle utvandre til Amerika. Fram til 1893 var undervisningen bare for menn. Friundervisninga hadde i snitt 400 elever i året ut 1800-tallet, og undervisningen var først og fremst på folkeskole- og middel-

skolenivå. Etter hvert ble det startet tilsvarende foreninger utover landet - først i universitetsbyene.

I 1958 fantes det 60 avdelinger. I denne perioden forsøkte man seg også med en ny form for undervisning. I stedet for klasseromsundervisning fikk man studiesirkler som åpnet for mer aktivitet fra deltakernes side. Navneendringen til Folkeuniversitetet i 1965 markerte overgangen til en landsomfattende organisasjon med 250 lokalavdelinger, 17 områdekontor og et landssekretariat i Oslo.

Organisering og størrelse

Studieforbundet Folkeuniversitetet har 25 ansatte³¹, og består av 8 regioner, 70 lokale avdelinger og 21 medlemsorganisasjoner.

Styring

Studieforbundet er demokratisk oppbygd, med landsmøtet som høyeste organ. Hver region har individuelle medlemmer som deltar i valget av regionstyre, og velger delegater som representerer regionen på Landsmøtet. Landsmøtet velger landsstyret som leder organisasjonen mellom landsmøtene mens generalsekretær og et landssekretariat står for den daglige driften. Det er i dag 16 ansatte i landssekretariatet.³²

Tilhørighet

Folkeuniversitetet er inndelt i regionene 8 regioner, nedenfor er en oversikt over regionene og hvor de har kontorer og/eller tilbyr kurs og studier:

Folkeuniversitetet Innlandet

Folkeuniversitetet Innlandet har et bredt sammensatt studietilbud og tilbyr utdanning på universitets- og høgskolenivå, fagskole- og videregående skoles nivå og yrkesopplæring. Tilbudet organiseres (hovedsakelig) gjennom fire studiesteder i Hedmark og Oppland; Hamar, Kongsvinger, Lillehammer og Dokka.

Folkeuniversitetet Midt-Norge

Folkeuniversitetet i Midt-Norge tilbyr et bredt spekter av studier og kurs mange steder i Midt-Norge, også i distriktene. Regionskontoret ligger i Trondheim, mens regionen også har kontorer i Steinkjer, Ålesund og Molde. De tilbyr også deltakelse via video/web-løsninger på flere kurs og studier.

²⁸ <http://www.folkeuniversitetet.no/om-folkeuniversitetet/side-id-10071/>

²⁹ <http://www.folkeuniversitetet.no/om-folkeuniversitetet/side-id-10071/>

³⁰ <http://www.folkeuniversitetet.no/om-folkeuniversitetet/historie/side-id-10105/>

³¹ Proff forvalt, 13.2.13

³² <http://www.folkeuniversitetet.no/om-folkeuniversitetet/landssekretariatet/side-id-10102/>

Folkeuniversitetet Nord

Folkeuniversitetet Nord har seks avdelinger: Finnmark (Alta og hele Finnmark forøvrig), Nord-Troms (Balsfjord, Storfjord, Lyngen, Kåfjord, Nordreisa, Skjervøy, Kvænangen), Tromsø (Tromsø, Karlsøy), Midt-Troms (Dyrøy, Sørreisa, Lenvik, Tranøy, Torsken, Berg, Bardu, Målselv), Indre Sør-Troms (Skånland, Ibestad, Gratangen, Lavangen, Salangen) og Harstad (Harstad, Kvæfjord).

Folkeuniversitetet Nordland

Folkeuniversitetet Nordland består av 6 studiesteder rundt i Nordland fylke, i tillegg til at de har vi aktivitet også i andre kommuner, enten gjennom samarbeidsavtaler med andre aktører, eller ved at de leier lokaler etter behov.

Folkeuniversitetet Sørlandet

Folkeuniversitetet Sørlandet tilbyr studie- og kursaktivitet i Aust- og Vest-Agder. Regionskontoret ligger i Arendal og administrerer tilbudet i Arendal, Kristiansand og Lister. I tillegg gjennomføres undervisning på skoler rundt om i fylkene.

Folkeuniversitetet Sør-Øst

Folkeuniversitetet Sør Øst har 10 avdelinger og dekker følgende områder: Telemark (Skien), Vestfold (Larvik, Sandefjord, Tønsberg og Horten), Buskerud (Drammen, Kongsberg, Hønefoss og Gol) og Asker.

Folkeuniversitetet Vestlandet

Folkeuniversitetet Vestlandet består av følgende 10 studiesteder fordelt på fylkene; Rogaland, Hordaland og Sogn & Fjordane; Askøy/Straume, Bergen, Eid, Haugesund, Hornindal, Jæren, Nordhordland, Stavanger, Stryn og Sunnfjord. I tillegg gis det tilbud om klasseromundervisning flere andre steder i fylkene.

Folkeuniversitetet Øst

Folkeuniversitetet Øst tilbyr har stor bredde og tilbyr rundt 300 ulike kurs og utdanninger. Deres geografiske tilhørighet er i hovedsak tilknyttet: Oslo (studiekontor og undervisningssted), Fredrikstad (undervisningssted), Lillestrøm (studiekontor og undervisningssted), Moss (undervisningssted), Sandvika (studiekontor og undervisningssted) og Ski (studiekontor og undervisningssted).

Synlighet og profilering

Studieforbundet Folkeuniversitetet har en moderne og oversiktlig hjemmeside, men mye informasjon om organisasjonen, medlemmene, kurstilbud m.m.

Det er lett å finne frem til den informasjonen en søker, og lett å finne kontaktinformasjon om det er noe en ikke selv finner.

Studieforbundet Folkeuniversitetet er også til stede på Facebook.

Samarbeid med øvrige tilbydere av kompetanse

Folkeuniversitetet Nettstudier er medlem av Norsk Forbund for Fjernundervisning og er tilsluttet Voksenopplæringsforbundet. Internasjonalt er vi med i EADL (European Association of Distance Learning) og ICDE (International Council of Distance Education). Medlemmene i disse organisasjonene utgjør et forskningsbasert nettverk som arbeider for å bedre fjernundervisningen for kursdeltakerne.

Økonomi

Folkeuniversitetet er et offentlig godkjent studieforbund under Lov om voksenopplæring og mottar noe statsstøtte til deler av virksomheten. Folkeuniversitetet har ingen eiere som skal ha utbytte, alle midler brukes til å gi et bredt undervisningstilbud.

STUDIEFORBUNDET FOLKEUNIVERSITETET

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	55,3	Antall medlemsorganisasjoner	22
Ant. svar deltakersurvey	2289	Svarprosent	23,2

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	1539	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	1600	
Andel støtteberettigede kurs	84 %			
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	55 %	26 %	14 %	5 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	0 %	3 %	0 %	97 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden		20 778		Gj. snittlig alder		43,2 år
Høyest fullførte utdanning				Andel kvinnelige kursdeltakere		67 %
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. under 4 år	Høgskole/uni., mer enn 4 år
1 %	4 %	12 %	11 %	7 %	35 %	32 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	21 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	62 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	82 %	Andel som er medl. i politisk parti	10 %

Andel som har tatt kurs før		Gj. snittlig verdisyn respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	23 %		
Ett kurs i året	21 %		
Annethvert år	14 %		
Sjelden deltatt på kurs	23 %		
Aldri deltatt på kurs før	10 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobberelatert grunn	50 %	Idealist	Materialist
Hovedsakelig privat grunn	50 %	Moderne	3,3 -0,3

Kursets innhold og studieplan			
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)	49 %	Faglig nivå (3/3)	74 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)	70 %	Benyttes studieplanen? (3/3)	74 %
Vekt- legging	Faglig	7,4	Sosial
	Praksis	6,0	Teori
	Deltagelse	6,9	Læring

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	60,6 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	70,6 %
Tiden ble brukt effektivt	80,1 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	89,9 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	79,7 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	67,4 %

Utbytte			
	Gj. snitt indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	57 %
Totalt læringsbidrag	6,4	Kurset har i stor grad svart til forventningene	72 %
Totalt kulturbidrag	2,8	Andel som vil anbefale kurset	90 %
Totalt sosialt bidrag	4,1		
Totalt personlig bidrag	3,1		

Studieforbundet AOF Norge

Formål

AOF Norge er et stort landsdekkende studieforbund med fokus på voksenopplæring og etterutdanning. Studieforbundet skreddersyr kompetanseutvikling og opplæring til organisasjons- og arbeidsliv. Erfaringslæring, egenaktivitet, individuelle behov og samhandling mellom veileder/lærer og deltaker for å stimulere til handling er sentrale begrep i deres pedagogiske praksis³³.

Visjon/slagord

AOF - arbeidslivets kompetansepartner

Faglig profil

Utvikler og tilbyr skreddersydde kurs og kompetansehevede tiltak for arbeidslivet.

Studieforbundets målgrupper

Kundegrupper for AOF er enkeltpersoner, bedrifter og organisasjoner.

Yrkesrettede kurs og skreddersydde opplæringstiltak for bedrifter er sentrale virksomhetsområder, mens AOF også leverer høgskolekurs tilpasset voksne. De har også stor aktivitet knyttet til myndighetenes satsing på basiskompetanse i arbeidslivet (BKA). Denne satsingen omfatter kurs for mennesker med lese- og skrivevansker, vansker med matematikk, grunnleggende dataforståelse osv.

Utover dette leverer AOF også en rekke hobbypregede kurs.

Historie

13.12.1931 tok DNA initiativ til etablering av studieforbundet. Opplysning om demokrati og sosialisme sto i fokus, for voksne som ikke hadde skolebakgrunn. Brukte mye film og i starten. Håkon Lie var første leder.

Organisering og størrelse

Hovedkontor i Oslo (AOF Norge), selvstendige jur. enheter (nesten fylkesvis), med tilhørende avdelinger som er selvstendige jur. enheter (nesten fylkesvis). 32 ansatte ved hovedkontoret og ca. 90 ansatte i fylkesavdelingene³⁴.

Tilhørighet

AOF er organisert med hovedkontor i Oslo og avdelinger og underkontorer over hele landet. Studieforbundet har 18 avdelinger og underkontorer, inkludert deres hovedkontor i Oslo:

AOF Norge (Oslo), AOF Agder (Kristiansand), AOF Buskerud (Drammen), AOF Follo (Ski), AOF Fredrikstad – Moss (Fredrikstad), AOF Haugaland (Haugesund), AOF Hordaland - Sogn og Fjordane (Bergen), AOF Innlandet (Hamar), AOF Midt-Norge, AOF Møre og Romsdal, AOF Nord (Tromsø), AOF Nordland (Bodø), AOF Røros og Holtålen, AOF Romerike (Lillestrøm), AOF Sandnes og Jæren, AOF Sarpsborg, Halden og Indre Østfold (Sarpsborg), AOF Telemark og Vestfold og Studieforbundet AOF.

Synlighet og profilering

AOF har en ryddig hjemmeside som gir et moderne inntrykk. Det er lett å finne kontaktinformasjon til AOF, informasjon om AOFs avdelinger, medlemsorganisasjonene og kurstilbudet. Det er imidlertid lite informasjon om selve studieforbundet, styringen av studieforbundet, deres historie og formelle dokumenter (vedtekter etc.).

AOF har også en profil på Facebook.

³³ <http://www.aof.no/pls/aofweb/f?p=104:60:2711291744500314>

³⁴ Intervju

AOF

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	12,1	Antall medlemsorganisasjoner	29
Ant. svar deltakersurvey	971	Svarprosent	27

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	977	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	948	
Andel støtteberettigede kurs	78 %			
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	66 %	29 %	3 %	2 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	0 %	0 %	0 %	100 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden	10 434		Gj. snittlig alder		42,9 år	
Høyest fullførte utdanning			Andel kvinnelige kursdeltakere			
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. t.o.m 4 år	Høgskole/uni. mer enn 4 år
2 %	8 %	43 %	18 %	13 %	13 %	5 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	34 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	86 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	73 %	Andel som er medl. i politisk parti	29 %

Andel som har tatt kurs før		Gj. snittlig verdisyn AOFs respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	36 %		
Ett kurs i året	24 %		
Annethvert år	9 %		
Sjelden deltatt på kurs	23 %		
Aldri deltatt på kurs før	9 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobberelatert grunn	83 %		
Hovedsakelig privat grunn	17 %		

Kursets innhold og studieplan			
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)	29 %	Faglig nivå (andel høy) (3/3)	84 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)	65 %	Benyttles studieplanen? (3/3)	81 %
Vekt- legging	Faglig	7,4	Sosial
	Praksis	6,6	Teori
	Deltagelse	6,9	Læring

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	74 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	90 %
Tiden ble brukt effektivt	85 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	93 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	82 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	87 %

Utbytte			
	Gj. snitt indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	61 %
Totalt læringsbidrag	7,6	Kurset har i stor grad svart til forventningene	75 %
Totalt kulturbidrag	1,7	Andel som vil anbefale kurset	93 %
Totalt sosialt bidrag	6,4		
Totalt personlig bidrag	4,0		

Idrettens studieforbund (ISF)

Forbundets idégrunnlag

Idrettens Studieforbund er et samordnings- og tilretteleggingsorgan for idrettens utdannings- og opplæringsvirksomhet for sine medlemmer.

Formål

ISFs hovedformål er voksenopplæring og annen fellesidrettslig utdanning. ISF arbeider til enhver tid innen rammen av NIFs formål. ISF skal gjennom sin virksomhet dyktiggjøre medlemmene og medlemsorganisasjonene til beste for idrettsarbeidet i Norge basert på det kultur- og verdigrunnet som norsk idrett står for.

Faglig profil

Idrettens studieforbund tilbyr kurs og kompetansehevende tiltak knyttet til ulike idretter.

Studieforbundets målgrupper

Lag, foreninger og enkeltmennesker som ønsker å drive med/driver med idrett som faller innunder en eller flere av medlemsorganisasjonenes profiler.

Historie

Idrettens Studieforbund ble opprettet i 1995 og de regionale ledd av Idrettens Studieforbund ble etablert i 1997.

Organisering og størrelse

NIFs (Norges idrettsforbund) generalsekretær er daglig leder for ISF. Sentraladministrasjonen har fire faste stillinger, som tilsvarer 3,5 årsverk. NIF har inkludert utførelsen av ISFs administrative funksjoner i NIFs egen sentraladministrasjon. Det kursadministrative senteret er samordnet med idrettens felles tjenester, som yter support til særforbundene, kretsene og klubbene³⁵.

Idrettens studieforbund har 54 medlemsorganisasjoner:³⁶

Styring

På landsplan er ISF ledet av et eget styre. Styret er valgt på ISF-tinget. ISF i de 19 fylkene/regionalt har også valgte styrer. Disse er personidentiske med styret i idrettskretsene.

Tilhørighet

ISF har hovedkontor i Oslo og organisasjonsledd i alle 19 fylker.

Synlighet og profilering

Idrettens Studieforbund har en svært enkel hjemmeside som kun viser til en mailadresse og et telefonnummer for kontakt, samt en oversikt over kurstilbudet. En kan søke mellom ulike kurs ved hjelp av søkekriterier som sted, idrett/aktivitet og type kurs.

³⁵ Årsberetning 2012

IDRETTENS STUDIEFORBUND

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	9,1	Antall medlemsorg.er	56
Ant. svar deltakersurvey	468	Svarprosent	25,7

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	468	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	640	
Andel støtteberettigede kurs	92 %			
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	86 %	14 %	0 %	0 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	25 %	33 %	41 %	0 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden	5 444		Gj. snittlig alder	40,8 år		
Høyest fullførte utdanning				Andel kvinnelige kursdeltakere	39 %	
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. t.o.m 4 år	Høgskole/uni. mer enn 4 år
2 %	8 %	13 %	11 %	9 %	33 %	22 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	61 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	98 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	84 %	Andel som er medl. i politisk parti	12 %

Andel som har tatt kurs før		verdisyn AOFs respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	30 %		
Ett kurs i året	25 %		
Annethvert år	15 %		
Sjelden deltatt på kurs	23 %		
Aldri deltatt på kurs før	7 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobbrelatert grunn	53 %		
Hovedsakelig privat grunn	47 %		

Kursets innhold og studieplan			
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)	54 %	Faglig nivå (3/3)	82 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)	47 %	Benyttet studieplanen? (3/3)	81 %
Vekt- legging	Faglig	7,5	Sosial
	Praksis	6,1	Teori
	Deltagelse	6,9	Læring

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	64 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	84 %
Tiden ble brukt effektivt	91 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	94 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	76 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	87 %

Utbytte			
	Gj. snitt indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	61 %
Totalt læringsbidrag	6,3	Kurset har i stor grad svart til forventningene	73 %
Totalt kulturbidrag	2,0	Andel som vil anbefale kurset	94 %
Totalt sosialt bidrag	5,0		
Totalt personlig bidrag	3,0		

Kristelig studieforbund (K-stud)

Formål

Kristelig studieforbund skal fremme og videreutvikle livslang læring i regi av kristne trossamfunn og organisasjoner og i samsvar med Lov om voksenopplæring. Kristelig studieforbund skal gjennom sitt arbeid bidra til å gi alle mennesker lik adgang til kunnskap og kompetanse og slik:

- fremme den enkeltes menneskelige og åndelige utvikling
- møte behovene i samfunns- og arbeidsliv i henhold til voksenopplæringslovens overordnede mål for studieforbundenes virksomhet³⁷

Visjon/slagord

Kristelig studieforbund skal styrke den pedagogiske virksomheten i medlemsorganisasjonene og stimulere til samarbeid mellom medlemmene.

Faglig profil

Kristelig studieforbund utvikler pedagogisk materiale og kompetansehevende tiltak til benyttelse i medlemsorganisasjonene. Kristelig studieforbund har utviklet standard studieplaner for bibelstudier og sang- og musikkgrupper (som kor, band, korps, lovsangsgrupper, dramagrupper musikaler m.m.). Studieplanene fungerer som en veileder for medlemsorganisasjonene. Kristelig studieforbund arbeider med å utvikle nye standard studieplaner for flere emner.

Studieforbundets målgrupper

Medlemsorganisasjonene er trossamfunn, ideelle organisasjoner og institusjoner som bekjenner troen på den treenige Gud og som gir sin tilslutning til studieforbundets formål³⁸.

Historie

Kristelig studieforbund startet sin virksomhet den 1. januar 2012, da fusjonen mellom Frikirkelig studieforbund og Norsk Kristelig Studieråd trådte i kraft³⁹. De arbeider for å etablere regionledd som dekker hele landet. I noen fylker/regioner gjennom å fusjonere eksisterende regionledd fra de to fusjonerte studieforbundene, andre steder gjennom å slå sam-

men nye regioner, eller bygger opp regionledd fra bunnen av.⁴⁰

Organisering og størrelse

Kristelig studieforbund er en paraplyorganisasjon for kristne medlemsorganisasjoner. Kristelig studieforbund har 6 ansatte⁴¹, og 68 medlemsorganisasjoner.⁴²

Styring

Årsmøte er studieforbundets øverste myndighet, medlemsorganisasjonene har fram møte- og stemmerett på årsmøtet i forhold til antall studietimer med statstilskudd foregående år.

Styret er Kristelig studieforbunds utøvende organ og leder arbeidet mellom årsmøtene. Styret består av syv medlemmer og fire varamedlemmer inkludert leder og nestleder. Styret ansetter daglig leder.⁴³

Tilhørighet

Kristelig studieforbund har hovedkontor i Oslo.

Synlighet og profilering

Kristelig studieforbund har en oversiktlig hjemmeside med et moderne snitt og et oversiktlig menysystem. Det er enkelt å finne frem til informasjon om studieforbundet, medlemsorganisasjonene, formelle dokumenter (vedtekter etc.) og innholdet i ulike kurstilbud.

Det er imidlertid en utfordring å få en samlet oversikt over det totale kurstilbudet gjennom hjemmesidene. Det fremstår som at kursene hovedsakelig legges ut på hjemmesidene til medlemsorganisasjonene som arrangerer det, men at studieforbundet gjerne legger ut også på sin side – dersom kursarrangøren sender informasjon.

Kristelig studieforbund har i tillegg en profil på Facebook og sender jevnlig ut nyhetsbrev.

Samarbeid med øvrige tilbydere av kompetanse

Utover medlemsorganisasjonene samarbeider Kristelig studieforbund blant annet med:⁴⁴

- VOFO-studieforbundenes interesseorganisasjon (interessepolitisk arbeid, prosjekter m.m.), Kristelig studieforbund er medlem

³⁷ Vedtektene for Kristelig studieforbund, § 1, vedtatt mai 2011

³⁸ <http://www.k-stud.no/om-k-stud/organisasjon/medlemsorganisasjoner>

⁴⁰ <http://www.k-stud.no/om-k-stud/organisasjon/regionale-ledd>

⁴¹ Proff Forvalt har registrert 7 ansatte, på deres hjemmeside står 6 ansatte oppført: <http://www.k-stud.no/om-k-stud/ansatte>

⁴² <http://www.k-stud.no/om-k-stud/organisasjon/medlemsorganisasjoner>

⁴³ Vedtektene for Kristelig studieforbund, § 6, vedtatt mai 2011

⁴⁴ <http://www.k-stud.no/om-k-stud/samarbeid-og-lenker>

- Frivillighet Norge (frivillighetspolitikk), Kristelig studieforbund er medlem
- Norges Kristen Råd (kontorfellesskap)
- Flerkulturelt Kirkelig Nettverk (prosjekt under Norges Kristne Råd og for inkludering av innvandrere), Kristelig studieforbund er medlem
- Protestant and Anglican Network for Adult Education in Europe – EAEE (Europeisk økumenisk voksenopplæringsorganisasjon), Kristelig studieforbund er medlem
- Kunnskapsdepartementet (KD legger til rette for, og bevilger økonomiske tilskudd til, voksnes læring i studieforbund)
- Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk (bl.a. gjennom forvaltning av statstilskuddet til studieforbundene og gjennom Vox sin statistikkbank for tall og fakta om voksnes læring)
- Statistisk Sentralbyrå (gjennom tilrettelegging for rapportering av studieaktivitet og utarbeidelse av studiestatistikk)
 - Flerkulturelle fellesskap
 - Deltakelse.no
 - Læringsdagene
 - Offentlig informasjon og tjenester - Voksenopplæring
 - Lov om voksenopplæring

KRISTELIG STUDIEFORBUND

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	12,6	Antall medlemsorg.er	69
Ant. svar deltakersurvey	83	Svarprosent	42,3

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	31	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	1 003	
Andel støtteberettigede kurs	100 %			
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	65 %	35 %	0 %	0 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	0 %	58 %	29 %	13 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden	898		alder		53 år	
Høyest fullførte utdanning			Andel kvinnelige kursdeltakere			
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. t.o.m 4 år	Høgskole/uni. mer enn 4 år
1 %	15 %	7 %	4 %	7 %	32 %	33 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	43 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	93 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	88 %	Andel som er medl. i politisk parti	27 %

Andel som har tatt kurs før		verdisyn respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	28 %		
Ett kurs i året	39 %		
Annethvert år	11 %		
Sjelden deltatt på kurs	20 %		
Aldri deltatt på kurs før	2 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobberelatert grunn	21 %		
Hovedsakelig privat grunn	79 %		

Kursets innhold og studieplan			
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)	65 %	Faglig nivå (3/3)	85 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)	82 %	Benytttes studieplanen? (3/3)	83 %
Vekt- legging	Faglig ----- 6,0 -----	Sosial	
	Praksis ----- 5,6 -----	Teori	
	Deltagelse ----- 6,1 -----	Læring	

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	70 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	73 %
Tiden ble brukt effektivt	94 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	94 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	96 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	95 %

Utbytte			
	indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	49 %
Totalt læringsbidrag	7,0	Kurset har i stor grad svart til forventningene	87 %
Totalt kulturbidrag	4,7	Andel som vil anbefale kurset	99 %
Totalt sosialt bidrag	7,9		
Totalt personlig bidrag	3,0		

Musikkens studieforbund (MSF)

Formål

Grunnlaget for Musikkens studieforbund ligger i en erkjennelse av at musikk er en kilde til glede og mening, til læring og personlig vekst, til sosial tilhørighet, identitet og mellomkulturell forståelse for mennesker.⁴⁵

Musikkens studieforbund har opplæring i musikk som hovedoppgave. MSF skal gjennom og på vegne av sine medlemsorganisasjoner, og i samarbeid med Norsk musikkråd, fremme kompetanseutvikling og livslang læring i norsk musikkliv. MSF driver sine opplæringsaktiviteter på grunnlag av følgende målformuleringer i Lov om voksenopplæring som sier at studieforbundene i Norge skal:⁴⁶

- a) bidra til å vedlikeholde og styrke demokratiet og legge grunnlag for bærekraftig utvikling ved å engasjere og utvikle aktive medborgere
- b) gjøre det mulig for mennesker å påvirke egen livssituasjon
- c) bekjempe utstøting og bidra til inkludering
- d) bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle og slik møte behov i et samfunn og arbeidsliv i stadig endring
- e) styrke kulturelt mangfold og øke deltakelse i kulturlivet
- f) være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud for voksne

Visjon/slagord

Vi legger til rette for medlemsorganisasjonenes opplærings- og studiearbeid i og utenfor det organiserte musikklivet.⁴⁷

Faglig profil

MSF driver pedagogisk utviklingsarbeid på musikkfeltet, blant annet ved å utvikle studieplaner og gjennom tiltak som Musikk i fengsel og frihet (Miff) og Syng for livet.

Studieforbundets målgrupper

Musikkens studieforbund er voksenopplæringsarenaen for det frivillige musikklivet i Norge.

Historie

Musikkens studieforbund er stiftet 29.mai 2005⁴⁸, og er i dag Norges nest største studieforbund.

Organisering og størrelse

Musikkens studieforbund har en gjennomgående struktur med sentralledd og regionledd. Studieforbundet har lokalledd der det er aktivitetmessig og økonomisk/administrativt hensiktsmessig å ha dette.

Studieforbundets regionledd er fylkesmusikkråd med vedtekter godkjent av styret i Musikkens studieforbund. Studieforbundets lokalledd er lokale musikkråd med vedtekter godkjent av styret i regionleddet.

Musikkens studieforbund har 3 ansatte.⁴⁹

Musikkens studieforbund har 27 medlemsorganisasjoner med rundt 140 000 medlemmer innen alle musikkjangere.⁵⁰

Styring

I tillegg til daglig leder og styret i MSF arrangeres det minst en gang i året ledermøtet, består av to representanter fra ledelsen i hver medlemsorganisasjon og en representant fra ledelsen i hvert fylkes-/regionledd (pluss observatører).

Ledermøtet er et kontakt- og debattorgan for styret, medlemsorganisasjonene og fylkes-/regionleddene i MSF. På ledermøtene behandles også studieforbundets regnskap for representantskapets periodes første år. Ledermøtet er rådgivende i forhold til styret i alle andre saker.

Representantskapet er organisasjonens høyeste myndighet og avholdes hvert annet år i mai/juni. Antallet delegater fra medlemsorganisasjonene betinges av antall studietimer som tilbys av organisasjonene.

Representantskapet velger styret som består av leder, nestleder og to styremedlemmer. I tillegg velges ett styremedlem av og blant de tilsatte.

Styret leder studieforbundet i perioden mellom representantskapsmøtene og iverksetter representantskapsmøtets vedtak. Styret tilsetter daglig leder.

Tilhørighet

Musikkens studieforbund har hovedkontor i Oslo. I tillegg har MSF 18 fylkesledd rundt om i landet i tillegg til lokale musikkråd i mer enn 150 kommuner.⁵¹

Synlighet og profilering

Musikkens studieforbund har en oversiktlig nettside der en enkelt finner kontaktinformasjon til ulike medlemsorganisasjoner, fylkesledd, sentraladministrasjon og ledelse, informasjon om MSF, informa-

⁴⁵ Verdigrunnlag i handlingsprogrammet til MSF, 2011-2013

⁴⁶ Vedtekter for Musikkens studieforbund § 2, med endringer vedtatt mai 2011

⁴⁷ <http://www.musikkensstudieforbund.no/hjem/> Bilde med tekst på forsiden 15.2.13

⁴⁸ Proff forvalt

⁴⁹ Proff forvalt

⁵⁰ <http://www.musikkensstudieforbund.no/organisasjon/medlemmer/>

⁵¹ http://www.musikkensstudieforbund.no/organisasjon/regionale_ledd/

sjon om ulike kurs og informasjon om ulike støtteordninger. MSF sender ut digitale nyhetsbrev og laster ukentlig opp en (ny) film om voksnes læring i musikklivet på Youtube.⁵²

Samarbeid med øvrige tilbydere av kompetanse

MSF og fylkesmusikkrådene gir informasjon om de viktigste ordningene som gjelder kulturlivet, og kan veileder alle lokale lag - band, kor, orkestre, klubber og grupper og så videre - som driver organisert opplæring på sitt felt og innen sin sjanger, blant annet til hvilke støtteordninger som er aktuelle (Frifond, KOMP, Norsk kulturråd m.m.) for deres konkrete planer/prosjekter.

⁵² <http://www.musikkensstudieforbund.no/hjem/>

MUSIKKENS STUDIEFORBUND

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	20,0	Antall medlemsorg.er	26
Ant. svar deltakersurvey	48	Svarprosent	46,6

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	15	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	74	
Andel støtteberettigede kurs	100 %			
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	32 %	68 %	0 %	0 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	56 %	44 %	0 %	0 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden	224		alder	45,3 år		
Høyest fullførte utdanning				Andel kvinnelige kursdeltakere	57 %	
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. t.o.m 4 år	Høgskole/uni. mer enn 4 år
0 %	6 %	9 %	13 %	9 %	43 %	21 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	50 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	98 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	100 %	Andel som er medl. i politisk parti	15 %

Andel som har tatt kurs før		verdisyn respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	47 %		
Ett kurs i året	31 %		
Annethvert år	9 %		
Sjelden deltatt på kurs	9 %		
Aldri deltatt på kurs før	4 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobberelatert grunn	24 %	Idealist	Materialist
Hovedsakelig privat grunn	76 %	Moderne	

Kursets innhold og studieplan			
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)	81 %	Faglig nivå (3/3)	90 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)	84 %	Benytttes studieplanen? (3/3)	88 %
Vekt- legging	Faglig	5,2	Sosial
	Praksis	4,1	Teori
	Deltagelse	6,8	Læring

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	83 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	72 %
Tiden ble brukt effektivt	94 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	96 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	98 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	98 %

Utbytte			
	indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	66 %
Totalt læringsbidrag	7,4	Kurset har i stor grad svart til forventningene	89 %
Totalt kulturbidrag	7,5	Andel som vil anbefale kurset	98 %
Totalt sosialt bidrag	8,9		
Totalt personlig bidrag	3,3		

Senterpartiets studieforbund

Formål

Senterpartiets Studieforbund (SpS) er et landsomfattende studieforbund som gjennom utvikling og organisering av voksenopplæringstiltak bygd på Senterpartiets idésyn skal bidra til å vedlikeholde og styrke demokratiet gjennom å gi hver enkelt kursdeltaker kunnskaper og innsikt som bedrer mulighetene for et aktivt samfunnsengasjement og styrket ansvarsfølelse for samfunnsutviklingen. Senterpartiets Studieforbund skal være et viktig verktøy for utvikling i sine medlemsorganisasjoner.⁵³

Senterpartiets studieforbund skal være verktøyet for å bygge organisasjon i Senterpartiet, Senterungdommen og Senterkvinnene.

Visjon/slagord

Kunnskap. Innsikt. Utvikling.

Faglig profil

Senterpartiskolen er verktøyet for å bygge organisasjon i Senterpartiet, Senterkvinnene og Senterungdommen. Den faglige profilen fokuserer derfor å gi et skoleringsstilbud som hever kompetansen i alle ledd i senterbevegelsen for å bli bedre i stand til å nå politiske mål.

Studieforbundets målgrupper

Medlemmer i Senterpartiets Studieforbund er Senterpartiets Hovedorganisasjon, Senterkvinnene og Senterungdommen.

Historie

Ikke lenge etter at partiet skiftet navn til Senterpartiet i 1959 ble også Senterpartiets Studieforbund etablert, i 1962. Navnet var fra begynnelsen Senterpartiets Opplysningsforbund. Senterpartiets landsstyre vedtok å opprette forbundet i 1962 og utpekte et styre. Først i 1968 fikk forbundet en sekretær ansatt på heltid. Navnet ble endret til Senterpartiets Studieforbund i 1978 etter retningslinjene for voksenopplæringsloven.⁵⁴

Organisering og størrelse

Senterpartiets studieforbund har 1 ansatt (generalsekretær).⁵⁵

Medlemsorganisasjoner i Senterpartiets Studieforbund er Senterpartiets Hovedorganisasjon, Senterkvinnene og Senterungdommen.⁵⁶

Styring

Senterpartiets Studieforbund ledes av et representantskap valgt av medlemsorganisasjonene og et styre valgt av representantskapets årsmøte.

Representantskapet består av 7 representanter for Senterpartiet, 2 representanter for Senterkvinnene og 3 representanter for Senterungdommen. Representantskapet trer ordinært sammen en gang i året, dette ved årsmøte for Senterpartiets studieforbund.

Årsmøtet er Studieforbundets høyeste myndighet. Ved representantskapets årsmøte velges styret for Senterpartiets studieforbund.

Styret består av 5 medlemmer fra medlemsorganisasjonene, hvorav minst en er fra Senterkvinnene og en fra Senterungdommen. Styrets leder (landsstudielederen) velges særskilt av årsmøtet. Styret skal lede Studieforbundet i samsvar med vedtektene, vedtak i representantskapet og gjeldende lovverk.

Styret fastsetter arbeidsinstruks for administrasjonen i Senterpartiets studieforbund, som ledes av generalsekretær.⁵⁷

Tilhørighet

Senterpartiets studieforbund har hovedkontor i Oslo sentrum.

Fylkesstyret har ansvaret for studiearbeidet i fylkene og skal bidra til at Senterpartiets studieforbunds målsettinger for påbegynte studietiltak oppnås, bl.a. gjennom samarbeid med lokallagenes studieledere. Fylkesstudieleder er bindeleddet mellom Senterpartiets studieforbund sentralt og lokale/regionale studieledere. På lokalplan ledes virksomheten i Senterpartiets studieforbund av lokallagsstudieleder i Senterpartiet (årsmøtevalgt).⁵⁸

Synlighet og profilering

Senterpartiets studieforbund markedsfører seg og sitt tilbud gjennom egne faner under Senterpartiets hjemmesider, og i samarbeid med de tre medlems-

⁵³ Vedtekter for Senterpartiets studieforbund, § 1 Formål, vedtatt med endringer på årsmøtet 2012.

⁵⁴ <http://www.senterpartiet.no/om-sps/category13623.html>

⁵⁵ Proff forvalt

⁵⁶ Vedtekter for Senterpartiets studieforbund, § 2 Medlemskap, vedtatt med endringer på årsmøtet 2012.

⁵⁷ Vedtekter for Senterpartiets studieforbund, § 3-7 Organisasjon, vedtatt med endringer på årsmøtet 2012.

⁵⁸ Vedtekter for Senterpartiets studieforbund, § 9 og § 10, vedtatt med endringer årsmøtet 2012

organisasjonene Senterpartiets Hovedorganisasjon, Senterkvinnene og Senterungdommen.

Senterpartiets studieforbund har ikke en egen hjemmeside, men har sine egne faner under hjemmesiden til Senterpartiet. Det er lett å finne frem til kontaktinformasjon til styret og sekretariatet, kort informasjon om kurstilbud, og Senterpartiets studieforbund sine vedtekter. At siden ligger under hjemmesiden til Senterpartiet kan gjøre at det oppfattes noe utfordrende å skille mellom Studieforbund og politisk parti.

Samarbeid med øvrige tilbydere av kompetanse
Senterpartiets Studieforbund samarbeider med⁵⁹:

- Voksenopplæringsforbundet (VOFO)
- Forbundet Nordisk Voksenopplysning (FNV), en ikke politisk paraplyorganisasjon for en rekke nordiske voksenopplæringsorganisasjoner
- Bistandsorganisasjonen CARE i arbeidet med å spre informasjon om utviklingsspørsmål
- NORAD, gjennom at Senterpartiets studieforbund (som en av mer enn tjue frivillige norske organisasjoner) mottar offentlig støtte til opplysningsarbeid i Norge om nord/sør- og utviklingsspørsmål.

⁵⁹ <http://www.senterpartiet.no/samarbeidspartnere/category13646.html>

SENTERPARTIETS STUDIEFORBUND

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	-	Antall medlemsorg.er	3
Ant. svar deltakersurvey	9	Svarprosent	45,9

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	5	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	5	
Andel støtteberettigede kurs	78 %			
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	100 %	0 %	0 %	0 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	0 %	4 %	96 %	0 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden	52		alder	48,3 år		
Høyest fullførte utdanning					Andel kvinnelige kursdeltakere	65 %
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. t.o.m 4 år	Høgskole/uni. mer enn 4 år
0 %	0 %	0 %	0 %	11 %	56 %	33 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	67 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	100 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	92 %	Andel som er medl. i politisk parti	100 %

Andel som har tatt kurs før		Verdisyn AOFs respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	25 %		
Ett kurs i året	38 %		
Annethvert år	13 %		
Sjelden deltatt på kurs	13 %		
Aldri deltatt på kurs før	13 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobberelatert grunn	43 %	Idealist	Materialist
Hovedsakelig privat grunn	57 %	4,4 -0,4	
		Moderne	

Kursets innhold og studieplan			
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)	56 %	Faglig nivå (3/3)	80 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)	67 %	Benytttes studieplanen? (3/3)	-
Vekt- legging	Faglig 	7,0	Sosial
	Praksis 	6,7	Teori
	Deltagelse 	7,1	Læring

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	71 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	100 %
Tiden ble brukt effektivt	94 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	94 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	88 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	94 %

Utbytte			
	indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	44 %
Totalt læringsbidrag	8,3	Kurset har i stor grad svart til forventningene	78 %
Totalt kulturbidrag	2,5	Andel som vil anbefale kurset	90 %
Totalt sosialt bidrag	8,0		
Totalt personlig bidrag	3,0		

Studieforbundet kultur og tradisjon

Formål

Studieforbundet kultur og tradisjon setter det skapende mennesket i sentrum ved å legge til rette for:⁶⁰

- personlig utvikling og læring på egne premisser
- opplevelse av levende kulturtradisjoner
- bevisstgjøring om mennesket som en del av en økologisk helhet
- erfaring med demokratisk organisasjonspraksis

Visjon/slagord

Det skal være mulig for alle som bor i Norge å bli kjent med og lære kulturuttrykk og folkelige tradisjoner i skapende og trygge fellesskap.⁶¹

Faglig profil

Studieforbundet kultur og tradisjon er et studieforbund som driver opplæring i folkelig kultur: husflid, håndverk, folkedans, teater, kystkultur og lokalhistorie med mer.

Medlemsorganisasjonene er frivillige organisasjoner som arbeider med folkelige kulturuttrykk, som husflid og håndverk, dans, teater, kystkultur, lokalhistorie, språk osv.

Studieforbundets målgrupper

Studieforbundets målgruppe er slik sett mennesker med interesse for å lære med om folkelige kulturuttrykk.

Historie

Etablert i 1998, gjennom en fire av tre medlemsorganisasjoner.

Organisering og størrelse

Forbundet er en paraply, som er bygget på de 15 medlemsorganisasjonene. Forbundet har 6 ansatte (4,5 årsverk) ved kontoret i Vågå. Styret består av 7 personer⁶².

Styring

Styret velges på årsmøtet og er Studieforbundet kultur og tradisjon sitt høyeste organ. Medlemsorganisasjoner i studieforbundet har stemmerett på årsmøtet og kan stille til valg i styret, antall delegater fra hver medlemsorganisasjon avhenger av organisa-

sjonens størrelse (målt i antall studietimer). Styret består av leder og nestleder i tillegg til 5 styremedlemmer og 2 varamedlemmer.

Tilhørighet

Studieforbundet kultur og tradisjon har hovedkontor i Vågå, i tillegg til fylkesledd over hele landet (i alle 19 fylker).

Synlighet og profilering

Studieforbundet kultur og tradisjon har en oversiktlig og fin hjemmeside. Det er enkelt å finne kontaktinformasjon til de ansatte, styret, lokale fylkeskontakter og til de ulike medlems- og samarbeidsorganisasjonene. Det er også lett å finne informasjon om studieforbundets oppbygging, vedtekter og formelle organisering.

På hjemmesiden kan man under fanen "Kursinformasjon og statistikk" søke seg frem til en oversikt over planlagte kurs med informasjon om emne, antall kurs og timer, hvem som arrangerer og hvilket fylke de arrangeres i. I tillegg kan man søke frem alle tidligere gjennomførte kurs å få informasjon om antall gjennomførte kurs, antall kurstimer, antall deltakere og hvor mye kurset har fått i tilskudd. Man finner i tillegg informasjon om hvem som holder kursene (all statistikk kan i tillegg hentes ut i Excel).⁶³

På hjemmesiden ligger det også nyhetssaker fra enkelte kus linker til enkelte kursvideoer (for eksempel bruk av grindveg).

Samarbeid med øvrige tilbydere av kompetanse

I tillegg til medlemsorganisasjonene har studieforbundet samarbeidsavtaler med 16 øvrige organisasjoner:

- Vestnorsk kulturakademi
- Båtlaget Braute
- Norges museumsforbund
- Norsk Selskap For Fotografi
- Fortidsminneforeningen
- LUFSS - Landslaget for nærmiljøskolen
- Landsforbundet av Motorhistoriske Kjøretøyklubber
- Landslaget for lokalhistorie i skolen
- Norsk Forening for Fartøyvern
- Norske Kveners Forbund/Ruijan Kveeniliitto
- Norsk Forening for Kulturhistorisk Sverdfekting
- Organisasjon for Scenekjempere i Norge
- Rosegården Teaterhus

⁶⁰ Vedtekter for Studieforbundet kultur og tradisjon, § 1 del 2, (vedtatt mai 2011)

⁶¹ Vedtekter for Studieforbundet kultur og tradisjon, § 1 del 1, (vedtatt mai 2011)

⁶² Intervju

⁶³ <http://www.kulturogtradisjon.no/kursstatistikk>

- Samenes Folkeforbund
- Fantasiforbundet
- Internasjonalistene

STUDIEFORBUNDET KULTUR OG TRADISJON

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	16,1	Antall medlemsorg.er	32
Ant. svar deltakersurvey	187	Svarprosent	40,6

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	133	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	882	
Andel støtteberettigede kurs	100 %			
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	92 %	67 %	1 %	0 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	0 %	100 %	0 %	0 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden	1 697		alder		60,3 år	
Høyest fullførte utdanning				Andel kvinnelige kursdeltakere		
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. t.o.m 4 år	Høgskole/uni. mer enn 4 år
2 %	12 %	14 %	10 %	12 %	30 %	20 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	39 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	91 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	76 %	Andel som er medl. i politisk parti	8 %

Andel som har tatt kurs før		verdisyn respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	35 %		
Ett kurs i året	24 %		
Annethvert år	13 %		
Sjelden deltatt på kurs	26 %		
Aldri deltatt på kurs før	3 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobberelatert grunn	12 %		
Hovedsakelig privat grunn	88 %		

Kursets innhold og studieplan			
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)	66 %	Faglig nivå (3/3)	88 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)	74 %	Benyttes studieplanen? (3/3)	78 %
Vektlegging	Faglig	6,9	Sosial
	Praksis	4,3	Teori
	Deltagelse	6,4	Læring

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	67 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	71 %
Tiden ble brukt effektivt	95 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	97 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	98 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	94 %

Utbytte			
	indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	49 %
Totalt læringsbidrag	7,0	Kurset har i stor grad svart til forventningene	93 %
Totalt kulturbidrag	5,2	Andel som vil anbefale kurset	98 %
Totalt sosialt bidrag	7,6		
Totalt personlig bidrag	2,5		

Studieforbundet natur og miljø

Formål

Studieforbundet skal organisere og legge forholdene til rette for opplysningsvirksomhet og opplæringstiltak i sine medlemsorganisasjoner innen rammen av Lov om voksenopplæring, med hovedvekt på emner som har tilknytning til landbruk, natur, miljø og fritid.⁶⁴

Visjon/slagord

Det grønne studieforbundet.

Faglig profil

Studieforbundet natur og miljø har mange ulike opplæringstilbud, knyttet nettopp til natur og miljø. Medlemsorganisasjonene har ulik profil og deres særegenhet gir samlet sett et godt bilde av studieforbundets faglige profil; det handler om dyreoppdrett, naturvern, jakt og fiske, friluftsliv og bruk av skog og mark.

Studieforbundets målgrupper

Mennesker med interesse i å lære mer om natur og miljø, eller mennesker som ønsker sertifisering innen disse områdene (som for eksempel jegerprøven eller dressurkurs for hund).

Historie

Etablert i 1977. Forhistorie knyttet til 4Hs studieforbund.

Organisering og størrelse

Studieforbundet natur og miljø har tre ansatte⁶⁵ og 18 medlemsorganisasjoner:

Styring

Årsmøtet er øverste myndighet i studieforbundet. Antall representanter fra medlemsorganisasjonene på årsmøte baseres på antall studietiltak m/tilskudd. I tillegg til representantene fra medlemsorganisasjonene deltar en representant fra fylkesavdelingene.

Styret består av 5 medlemmer, 4 fra medlemsorganisasjonene og 1 fra fylkesavdelingene, i tillegg til tre varamedlemmer. Leder velges særskilt på årsmøtet mens styret for øvrig konstituerer seg selv.

I tillegg til årsmøtet arrangeres fylkesårsmøter. Fylkesårsmøtet er øverste myndighet for fylkesavdelingen og gjennomføres med representanter fra medlemsorganisasjoner som har virksomhet innenfor fylket (antall representanter fordels etter aktivitet målt i studietiltak med tilskuddsrett). På fylkes-

årsmøtet velges fylkesstyret består av leder, sekretær, kasserer og eventuelle varamedlemmer.⁶⁶

Tilhørighet

Studieforbundet natur og miljø har hovedkontor på Stabekk (i Bærum). Studieforbundet har i tillegg 18 fylkesavdelinger (en i hvert fylke, Oslo og Akershus er slått sammen). Hver fylkesavdeling består av et fylkesstyre.

Synlighet og profilering

Studieforbundet natur og miljø har en noe teksttung (og litt gammeldags) hjemmeside. Siden er like fullt oppdater og informativ og det er enkelt å finne frem til informasjon om studieforbundet, ansatte, styret, medlemsorganisasjoner, vedtekter, kurs, kontaktinformasjon m.m.

På hjemmesiden til Studieforbundet natur og miljø kan man få opp en statistikkoversikt over planlagt og gjennomførte kurs. Her kan kursene fordeles på fyker, og det er mulig å finne informasjon om hvem (organisasjon) som har arrangert kurset, hvor mange studietimer kurset varte, hvilken studieplan kusene baserer/baserte seg på og når det startet. Det er også kolonner for antall deltakere og tilskudd, disse er imidlertid ikke alltid utfyllt.

Studieforbundet natur og miljø sender ut nyhetsbrev 7-10 ganger i året (2004-2012, noe sjeldnere i år før 2004).

⁶⁴ Vedtekter for Studieforbundet natur og miljø § 2, sist vedtatt mai 2012

⁶⁵ Proff forvalt og hjemmeside: <http://www.naturogmiljo.no/studieforbundet/ansatte/>

⁶⁶ Vedtekter for Studieforbundet natur og miljø § 4-7, sist vedtatt mai 2012

STUDIEFORBUNDET NATUR OG MILJØ

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	6,9	Antall medlemsorg.er	21
Ant. svar deltakersurvey	122	Svarprosent	33,8

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	68	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	577	
Andel støtteberettigede kurs	100 %			
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	76 %	24 %	0 %	0 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	1 %	4 %	4 %	91 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden	637		alder		39,9 år	
Høyest fullførte utdanning			Andel kvinnelige kursdeltakere			61 %
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. t.o.m 4 år	Høgskole/uni. mer enn 4 år
3 %	8 %	20 %	12 %	8 %	29 %	20 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	48 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	96 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	89 %	Andel som er medl. i politisk parti	10 %

Andel som har tatt kurs før		verdisyn respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	47 %		
Ett kurs i året	21 %		
Annethvert år	10 %		
Sjelden deltatt på kurs	19 %		
Aldri deltatt på kurs før	3 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobberelatert grunn	24 %		
Hovedsakelig privat grunn	76 %		

Kursets innhold og studieplan			
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)	67 %	Faglig nivå (3/3)	89 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)	62 %	Benyttes studieplanen? (3/3)	90 %
Vekt- legging	Faglig	7,6	Sosial
	Praksis	4,6	Teori
	Deltagelse	4,9	Læring

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	77 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	94 %
Tiden ble brukt effektivt	91 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	97 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	95 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	88 %

Utbytte			
	indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	81 %
Totalt læringsbidrag	6,9	Kurset har i stor grad svart til forventningene	88 %
Totalt kulturbidrag	1,8	Andel som vil anbefale kurset	98 %
Totalt sosialt bidrag	6,7		
Totalt personlig bidrag	2,4		

Studieforbundet næring og samfunn (SNS)

Formål⁶⁷

Studieforbundet næring og samfunn har til formål å fremme arbeidet med folkeopplysning og voksnes læring, og i samarbeid med medlemsorganisasjonene arbeide for et godt opplæringstilbud og høy studieaktivitet i hele landet. Dette skal skje gjennom:

- Å formidle offentlige tilskudd til den virksomheten som organiseres innen rammene av Lov om voksenopplæring og ha ansvar for nødvendig rapporteringsvirksomhet overfor myndighetene.
- Å bistå medlemsorganisasjonene i å organisere opplæringsvirksomhet og å utvikle studiefaglig og pedagogisk veiledningsmateriell.
- Å gi opplæringstilbud til medlemsorganisasjonenes medlemmer, tillitsvalgte og ansatte.
- Å skape møteplasser som fremmer samarbeid mellom de ulike medlemsorganisasjonene.
- Å drive nettskolen Studieforbundet næring og samfunn Fjernundervisning innenfor de føringene Lov om voksenopplæring og tilhørende retningslinjer gir for nettskoler. For øvrig faller nettskolen innunder Studieforbundet næring og samfunn vedtekter og retningslinjer.

Visjon/slagord

Å fremme arbeidet med folkeopplysning og voksnes læring.

Faglig profil

Studieforbundet næring og samfunn har en rekke svært ulike medlemsorganisasjoner. Det nærmeste en kan komme fellestrekk er nettopp at alle medlemsorganisasjonene fremmer en eller flere saker/standpunkter i forhold til nærings- og/eller samfunnsrelevante temaer.

Studieforbundets målgrupper

Studieforbundet næring og samfunn retter seg mot mange ulike målgrupper.

Historie

Studieforbundet Næring og samfunn (SNS) ble stiftet den 7. november 2011 etter en sammenslåing av de to tidligere studieforbundene Populus og Bygdefolkets studieforbund.⁶⁸

Organisering og størrelse

Det er 6 ansatte i Studieforbundet næring og samfunn,⁶⁹ og 63 medlemsorganisasjoner:

Styring

Årsmøtet er studieforbundets høyeste myndighet, og består av styret og representanter for medlemsorganisasjonene som har betalt kontingent. Antall stemmer per medlemsorganisasjon bestemmes ut fra hvor mange studietimer organisasjonen tilbyr.

Årsmøtet velger styret som består av leder, nestleder og 5 styremedlemmer, i tillegg til 3 varamedlemmer.

Tilhørighet

Studieforbundet er organisert som en forening med hovedkontor i Oslo. Studieforbundet har regional forankring med demokratisk oppbygde regionledd.

Synlighet og profilering

Studieforbundet næring og samfunn har en oversiktlig hjemmeside der det er lett å finne frem til kontaktinformasjon, informasjon om organisasjonen, de ulike medlemsorganisasjonene, nyhetssaker, de ulike fylkesleddene med mer.

Hjemmesiden har en link til KursAdmin der en kan melde seg på kurs, men en oversikt over alle studieplaner.

⁶⁷ Vedtekter for SNS § 2 Formål

⁶⁸ <http://www.naeringogsamfunn.no/om-sns>

⁶⁹ Proff forvalt og hjemmeside: <http://www.naeringogsamfunn.no/kontakt-oss>

STUDIEFORBUNDET NÆRING OG SAMFUNN

Tilskuddsbeløp 2013, mill. NOK	10,2	Antall medlemsorg.er	69
Ant. svar deltakersurvey	10	Svarprosent	40,5

Om kursene				
Antall innsamlede kurs i måleperioden	14	Antall kurs i måleperioden, status 10.11.13	577	
Andel støtteberettigede kurs	100 %			
Faglig nivå på kurs	Grunnivå	Videregående nivå	Høyere nivå	Fagskolenivå
	13 %	88 %	3 %	2 %
Arrangør	Studieforbund sentralt	Medlemsorg.	Lokallag Medlemsorg.	Lokallag Studieforbund
	0 %	0 %	0 %	100 %

Om kursdeltakerne						
Antall kursdeltakere i måleperioden	83		alder	41,7 år		
Høyest fullførte utdanning				Andel kvinnelige kursdeltakere	33 %	
Ingen utd.	Gr.skole/lavere	Vgs. yrkesfaglige	Vgs. allmenn	Fagskole	Høgskole/uni. t.o.m 4 år	Høgskole/uni. mer enn 4 år
0 %	0 %	27 %	9 %	18 %	27 %	18 %

Deltakelse i frivillig aktivitet			
Andel svært aktiv i frivillig arbeid	38 %	Andel som er medl. i org./klubb/forening	90 %
Andel som stemte ved Stortingsvalget i 2009	73 %	Andel som er medl. i politisk parti	44 %

Andel som har tatt kurs før		verdisyn respondenter (se metodekapittel)	
Flere kurs i året	40 %		
Ett kurs i året	30 %		
Annethvert år	20 %		
Sjelden deltatt på kurs	10 %		
Aldri deltatt på kurs før	0 %		
Årsak for å delta på kurs			
Hovedsakelig jobberelatert grunn	70 %		
Hovedsakelig privat grunn	30 %		

Kursets innhold og studieplan			
Info om kursets innhold på forhånd (3/3)	70 %	Faglig nivå (andel høy) (3/3)	90 %
Andel som kjente studieplanen (3/3)	67 %	Benytttes studieplanen? (3/3)	83 %
Vekt- legging	Faglig 	7,1	Sosial
	Praksis 	4,9	Teori
	Deltagelse 	7,6	Læring

Gjennomføring av kurset – andel enige i påstandene	
Deltakerne hadde innflytelse på opplegget	87 %
Det var faglige diskusjoner deltakerne mellom	100 %
Tiden ble brukt effektivt	100 %
Det var et godt forhold mellom kurslærer/leder og deltaker	100 %
Jeg gledet meg til hver gang jeg skulle på kurset/opplæringen/øvingen	100 %
Jeg opplevde høy grad av fellesskap mellom deltakerne	100 %

Utbytte			
	indeks, 1-10	Andel som i stor grad har benyttet det man har lært	90 %
Totalt læringsbidrag	7,1	Kurset har i stor grad svart til forventningene	90 %
Totalt kulturbidrag	2,2	Andel som vil anbefale kurset	100 %
Totalt sosialt bidrag	7,0		
Totalt personlig bidrag	4,2		

Vedlegg 2: Metier Acadamy og Confex

Det finnes ulike kurs- og opplæringsaktører det er mulig å bruke som sammenligningsgrunnlag for studieforbundene, deriblant Metier Academy og Confex I dette vedlegget gir vi en deskriptiv beskrivelse av disse to aktørene, basert på følgende parametere:

- Idegrunnlag
- Fag/emnetilbud
- Målgrupper
- Pedagogikk
- Tilrettelegging

Metier Academy⁷⁰

Metier er en totalleverandør innen prosjektledelse i Europa.

Idegrunnlag

Formålet er å profesjonalisere prosjektvirksomheter og sikre enkeltprosjekter. Metier driver også med prosjekt- og lederutdanning, samt sertifisering for å bygge kompetanse.

Fag/emnetilbud

Metier er en akkreditert opplæringsaktør av PRINCE2s fagorgan APMG og anerkjent av SKEMA Business School. Gjennom dette gir Metiers utdanningsprogrammer NOKUT-akkrediterte studiepoeng. Selskapet tilbyr i dag seks kurs og et høyskolestudium i prosjektledelse (30 stp.).

Selskapet tilbyr følgende sertifiseringer gjennom sine utdanningsprogrammer:

- PRINCE2® Foundation og Practitioner:
- Foundation + Practitioner gir videregående forståelse for anvendelse av PRINCE2. Sertifiseringen passer for deg med prosjektansvar eller prosjektledelse som karriere.
- Project Management Professional (PMP®): PMP® er en internasjonalt anerkjent og etterspurt tittel og sertifisering som dokumenterer at du innehar solid kunnskap og erfaring i faget prosjektledelse. PMP-tittelen har blitt et begrep som forbindes med «excellence in project ma-

nagement» og er i dag en av verdens mest anerkjente sertifiseringer i prosjektledelse. På verdensbasis er det i dag mer enn 300.000 sertifiserte, av disse er i nærmere 800 i Norge.

- Managing Successful Programs (MSP®)
- MSP® (Managing Successful Programmes) er en internasjonalt anerkjent metode, beste praksis og sertifisering for styring og ledelse av programmer. Metoden består av en rekke prinsipper, prosesser og styringstemaer for ledelse av programmer og brukes av et tusentalls organisasjoner over hele verden.
- IPMA
- IT Project Professional (ITPP): Sertifiseringen fokuserer på styrkene ved smidig gjennomføringsmetodikk samtidig som beste praksis for prosjektstyring ivaretas. De som sertifiseres som IT Project Professional vil få en bedre forståelse for hvordan IT-prosjekter bør planlegges, ledes og gjennomføres, og hvordan smidige prinsipper anvendes til det beste både for forretning-, bruker- og leverandørinteresser i prosjektet.
- Certified Planner

Pedagogikk

Utdanningen gjennomføres som en kombinasjon av e-læring, fysiske workshops og online jobbstøtte. Kursene tilbys på ettermiddagstid i Metiers lokaler i Oslo eller Stavanger, og avholdes over fire kvelder i løpet av et semester. Eventuelt tilbys kursene som tredagerskurs med eksamen som siste del. Det forventes at deltakerne har forberedt seg i forkant av samlingene. Kursene varierer i lengde fra om lag 40 til 80 timer. Deltakerne blir anbefalt å fullføre kurset på 6 til 8 uker.

Annet: For å kunne delta på kursene stilles det krav til forkunnskaper og praktisk erfaring innen prosjektledelse, minst en bachelor-grad og 4500 praksistimer eller videregående skole og 7500 praksistimer. Kursavgiften ligger på mellom 11 900 og 47 520 NOK. Deltakerne må også betale en eksamensavgift på mellom 405-555 dollar, og blir oppfordret til å kjøpe pensumbøker. Påmelding skjer via firmaets nettside.

⁷⁰ <http://www.metier.no/metier/Vaare-tjenester/Kompetanseutvikling/Prosjekt-og-lederutdanning#sthash.SDd4Wthz.dpuf> hentet 4.10.13

Målgruppe

Målgruppen er noe ulik fra kurs til kurs, men retter seg i all hovedsak mot folk som arbeider med prosjektarbeid – og ledelse, har prosjektansvar, har prosjektledelse som karrierevei, er programledere, ledere av prosjektkontor, linje- og toppledere, andre personer som jobber i programmer.

Metiers kurs «Certified Planner» kan også tas som en del av en Executive MBA i prosjektledelse.

Tilrettelegging

Selskapet skriver selv at e-læring gjør programmet svært fleksibelt og individuelt tilpassingsdyktig.

Confex⁷¹

Idegrunnlag

Confex er en kursleverandør i Norge, Sverige og Tyskland som tilbyr åpne kurs og konferanser til næringslivet. Confex er heleid av konsernselskapet Confex group AS, og ble startet i 1997.

Fag/kurstilbud

Selskapet tilbyr i Norge rundt 350 ulike kurs eller konferanser. Selskapet oppgir at de har omkring 15 000 deltakere på sine kurs hvert år. Selskapet oppgir på sine nettsider kategorier som administrasjon og koordinering, helse og omsorg, informasjon og kommunikasjon, innkjøp og logistikk, inspirasjon og motivasjon, IT og programvare, ledelse og personal, lover og regler, salg og markedsføring, service og kundebehandling, skole og oppvekst og økonomi og regnskap.

På enkelte kurs følger det med lærebøker som støttelitteratur. Kursene gir deltakerbevis, og de fleste kursene kvalifiserer også som etterutdanning. Noen kurs (hvilke?) gir også en form for sertifisering.

Målgruppe

Det finnes ingen krav til utdanning eller yrke for å få delta på Confex sine kurs. Det fremgår at selskapet ønsker å være en breddetilbyder av kurs til arbeidslivet.

Påmelding skjer via firmaets nettside. Kursene foregår i ulik lengde og omfang i Bergen, Oslo, Kristiansand, Molde, Stavanger, Tromsø, Trondheim, Ålesund og på Gardermoen. Pris er fra 8900-18500.

Pedagogikk: Ulikt fra kurs til kurs. Enkelte kurs foregår over 1 til 7 dager, mens noen foregår over lengre tidsperioder som et helt semester.

⁷¹ <http://www.confex.no/Om-Confex/Historie> hentet 4.10.13

Vedlegg 3: Skalakonstruksjon

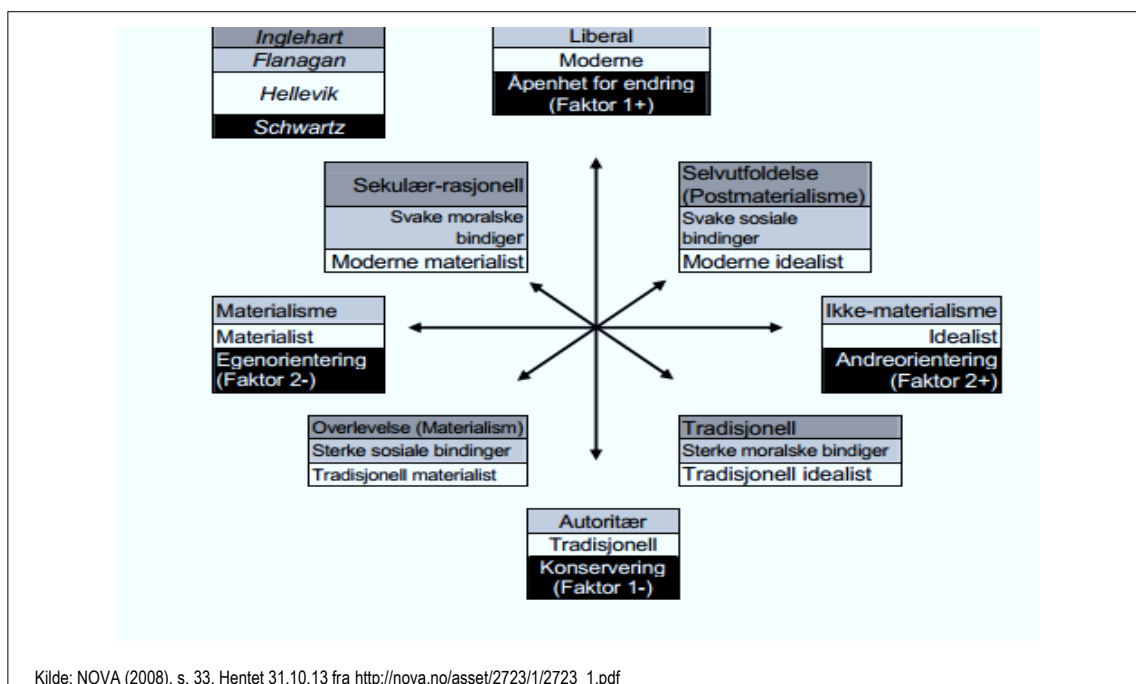
I undersøkelsen blant kursdeltakere benyttes holdnings- og verdiindikatorer basert på arbeidet i med Verdiundersøkelsen fra 2007.⁷² I presentasjonen av disse har Oxford Research benyttet to sammensatte indekser for å gi en mer overordnet verdiprofil.

I spørreskjemaet til kursdeltakerne ble det implementert 10 verdi-spørsmål for å kartlegge kursdeltakernes holdninger til ulike temaer, som velstand, suksess, nytelse, stimulering, uavhengighet, toleranse, hjelpsomhet, tradisjon, høflighet og trygghet. Deltakerne ble bedt om å vurdere på en skala fra svært liten grad til i svært stor grad hvor viktig de synes den konkrete påstanden er, for eksempel hvor viktig de synes det er å tenke ut nye ideer.

For å kunne plassere deltakeren i et flerdimensjonalt rom har vi her valgt å benytte det teoretiske grunnlaget for moderne/tradisjonelle og idealist/materialist-orienteringer i tråd med Hellevik (2001, 2011).

⁷² Hellevik, Ottar (2011). *Mål og mening. Om feiltolkning av meningsmålinger*. Oslo: Universitetsforlaget. Hellevik, Ottar (2001). Velstandsvekst og verdiutvikling. I: Harald Baldersheim; Bernt Hagtvet & Knut Martin Heidar (red.), *Statsvitenskapelige utsyn: politiske tema og tenkemåter i en oppbruddstid*. Høyskoleforlaget, s. 257 – 266.

Figur 75: En oversikt over ulikt teoretisk grunnlag for verdidimensjoner

Verdibegrepet er positivt av natur og referer ofte til noe positivt. Dette betyr at enkelte verdier verdsettes høyere enn andre, men at selv de lavest prioriterte verdiene verdsettes til en viss grad. Dette gjør at det, når vi undersøker korrelasjoner mellom verddivariabler, ofte forekommer en unaturlig høy positiv korrelasjon. Tilsvarende er det ofte en lav forekomst av negative korrelasjoner. Dette forekommer i vårt tilfelle i kursdeltaker-surveyen. For å løse dette og hindre ulik bruk av svarskaalen, er svarene sentrert rundt gjennomsnittet (dette betyr at den gjennomsnittlige verdien er trukket fra deltakerens opprinnelige verdi).

Videre har vi gjennomført en prinsippale komponenters analyse for å avdekke om de teoretisk forventede dimensjonene til Hellevik (2001) finnes i datamaterialet.

Tabellen under viser en oversikt over komponentenes egenverdi. Særlig komponent 1 og 2 skårer høyt. Teoretisk sett gir det imidlertid kun mening å ta med de to øverste komponentene. Ringdal (2008) anbefaler også å konsentrere komponentanalysen rundt de komponenter som kommer et såkalt «skred». ⁷³ Dette illustreres tydelig i skreddiagrammet under. Diagrammet støtter den teoretiske påstanden om å fokusere på de to mest betydelige av komponentene.

Tabell 33: Oversikt over komponentenes egenverdi

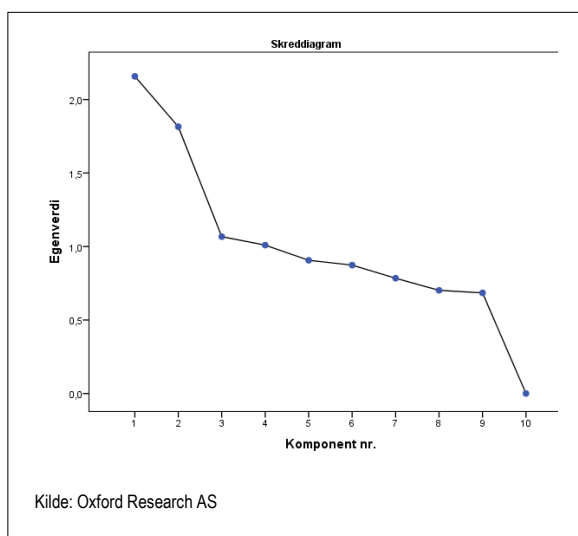
Komponent	Egenverdi	
	Total	Prosent av forklart varians
1	2,16	21,56
2	1,81	18,15
3	1,07	10,67
4	1,01	10,09
5	,91	9,06
6	,87	8,73
7	,78	7,84

Kilde: Oxford Research AS

De samme forholdene kan også fremstilles grafisk, som vist i figuren under:

⁷³ Ringdal, Kristen (2013) Enhet og mangfold, 3. utgave. Bergen: Fagbokforlaget

Figur 76: Skreddiagram over potensielle komponenters egenverdier

En rotert komponentmatrise (se neste tabell) viser hvordan de ulike variablene lader på de to dimensjonene vi har avdekket. Matrisen viser tydelig hvordan enkelte variabler, som Være rik, Ha det gøy, Hjelp mennesker rundt seg, og Være Fremgangsrik, Ta vare på naturen og Ta vare på tradisjoner lader tungt på den ene komponenten – dimensjonen for det tradisjonelle og moderne. Andre variabler lader tungt på den andre komponenten - dimensjonen for materialist/idealist – med variabler som Tenke ut nye ideer, Trygge omgivelser og Ta sjanser. Dette indikerer at

disse indikatorene egner seg til en sammenslått indeks.

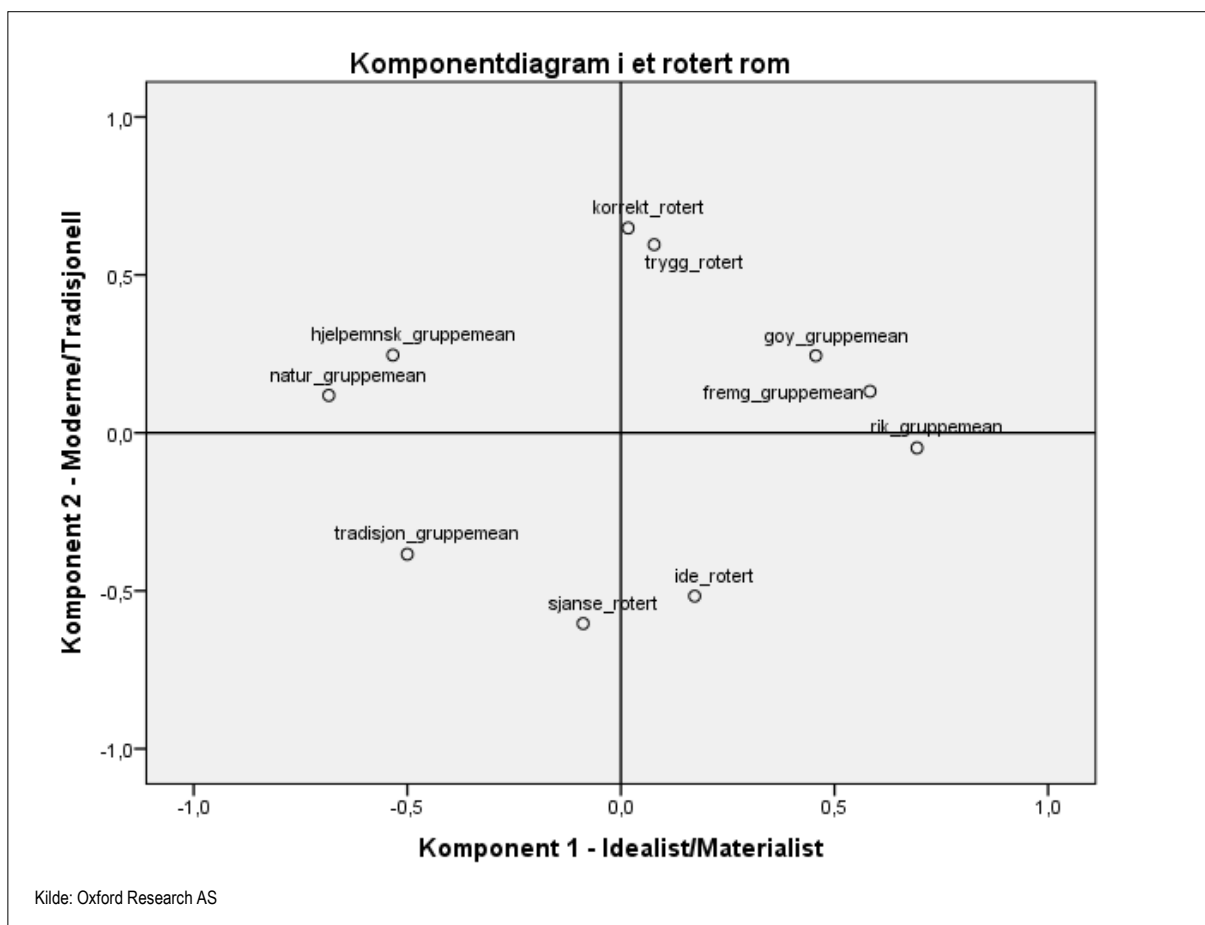
Tabell 34: Rotert komponentmatrise tabell

Variabel	Komponent 1 – Materialist/ Idealist	Komponent 2 – Tradisjonell/ Moderne
Være rik	-0,69	-0,03
Ta vare på naturen	0,68	0,11
Være fremgangsrik	-0,57	0,10
Hjelp mennesker rundt seg	0,55	0,23
Ta vare på tradisjoner	0,49	-0,38
Ha det gøy	-0,45	0,23
Tenke ut nye ideer	0,17	0,57
Ta sjanser	-0,14	0,66
Leve i trygge omgivelser	0,06	-0,63
Oppføre seg korrekt	-0,01	-0,69

Kilde: Oxford Research AS

For å illustrere faktorladningene ytterligere viser figuren under hvordan variablene plasseres i forhold til hverandre i et flerdimensjonalt rom. Den neste figuren viser tydelig at dimensjonene som beskrevet av Hellevik (2001) finnes i utvalget av kursdeltakere.

Figur 77: Rotert komponentdiagram over dimensjonenes faktorladninger

I det videre arbeidet har vi derfor valgt å kombinere variablene Være rik, Ha det gøy, Hjelp mennesker, og Ha Fremgang og Ta vare på naturen til verdidiagnostisjonen Materialist/idealist, og å kombinere variablene Tenke ut nye ideer, Være Korrekt, Trygge omgivelser, Ta vare på tradisjoner og Ta sjanser til verdidiagnostisjonen Tradisjonell/moderne. Enkelte av variablene lader på begge komponentene, og kunne i så måte vært plassert i begge verdidiagnostisjonene. Dette gjelder særlig Ta vare på tradisjoner, som plasserer seg nede til høyre i det flerdimensjonale rommet. Variablen er imidlertid plassert på den tradisjonelle/moderne dimensjonen fordi den grupperer seg ute til høyre i rommet.

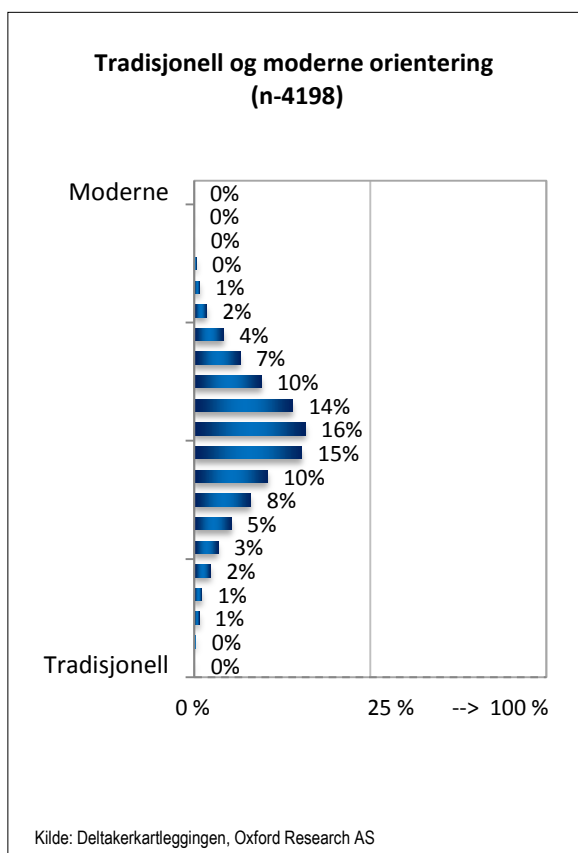
I kapittel 6 om kursdeltakeren anvendes de sammenslåtte verdiindeksene for å beskrive og kartlegge kursdeltakernes verdiprofil. For å måle den tradisjonelle/moderne verdi-orienteringen (komponent 2 ovenfor) har vi som beskrevet ovenfor kombinert fem ulike verdi-variabler til en indeks. Indeksen er deretter normalisert og går fra -10 til 10, der -10 er

en svært moderne verdi-orientering og 10 er en svært tradisjonell verdi-orientering.

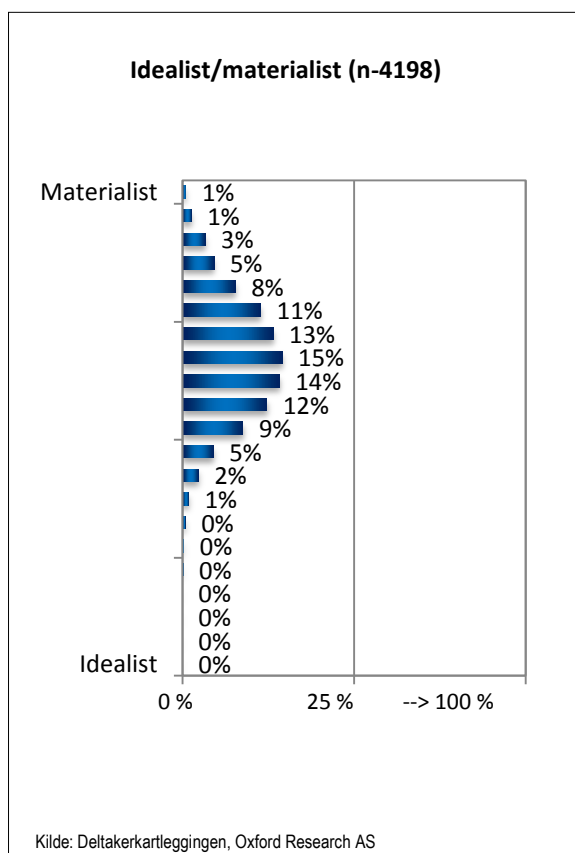
En tilsvarende kombinerings er gjort for den idealistiske/materielle verdidiagnostisjonen (komponent 1 ovenfor). Indeksen er også normalisert og går fra -10 til 10, der -10 er en svært idealistisk verdi-orientering og 10 er en svært materialistisk verdi-orientering.

Fordelingen for kursdeltakerne i den undersøkte perioden på de to verdidiagnostisjonene er vist i de to neste figurene.

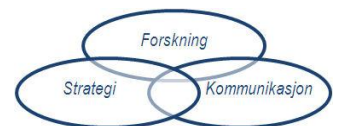
Figur 78: Kursdeltakerens verdi på akse for tradisjonell og moderne verdiorientering

Figur 79: Kursdeltakerens verdi på akse for materialistisk og idealistisk verdiorientering

Verdidimensjonene danner et kulturelt rom, der samtlige individer kan plasseres inn ut fra sin skåre på indeksene. Ved å dele inn rommet, eller et plan definert av to dimensjoner, får vi kulturelle segmenter av individer kjennetegnet ved en bestemt verdiprofil. Denne verdiprofilen er særlig interessant i beskrivelsen av ulike deltakere i ulike studieforbund.

Oxford Research AS, Østre Strandgate 1, 4610 Kristiansand, Norge, Tlf. 40 00 57 93, www.oxford.no